GELECEK SAYI

İdeoloji ve Toplum

- İdeoloji nedir, ne değildir?
- İdeolojinin birey-toplum ilişkisi ve politika
- İktidar ve devletin ideolojik oluşumu
- Kapitalizmin ideolojisi liberalizmin, devlet, birey ve toplumu ele alışı
- Kapitalist modernitede bencillik, tüketicilik, umutsuzlanma, biat…
- Demokratik ve özgür toplum inşasında ideoloji ve politika
- Kadın kurtuluş ve özgürlük ideolojisi
- Demokratik modernite yaşamında umut ve dirayet

DEMOKRASİ, İLİŞKİ VE İTTİFAKLAR DEMOKRATİK MODERNİTE
dm DEMOKRATİK MODERNİTE
42

dm DEMOKRATİK MODERNİTE
DÜŞÜNCE VE KURAM DERGİSİ OCAK-ŞUBAT-MART 2023 SAYI 42 40 TL

Demokrasi
İlişki ve İttifaklar

Demokratik Modernite

Üç Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi

Yerel Süreli Yayın

Sayı: 42

Ocak-Şubat-Mart-2023

ISSN: 2147-1703

Gülistan Yayınları Adına Sahibi

Hasan Akbaba

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ramazan Yurttapan

Dergiye gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmaması yayın kurulunun kararına bağlıdır.

Gülistan Yayınevi

İletişim
Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol Dernek Sk.
No: 5 Daire:14 Beyoğlu/İstanbul
Posta Kutusu: 308, Beyoğlu/İstanbul

Tel: 0212 293 95 98
Whatsapp: 0535 348 37 99
Telegram: 0535 348 37 99
Signal: 0535 348 37 99

www.demokratikmodernite.org
facebook.com/demokratikmodernite1
twitter.com/dmodernite
instagram.com/demokratikmodernite
demokratikmodernite@gmail.com

Kapak Tasarımı

Nesimi Aday

İç Mizanpaj

Sema Korkmaz

Abonelik Koşulları
Yıllık Abonelik Bedeli: 200 TL (Kargo Dahil)
Yurtdışı Abonelik Bedeli: 100 Euro (Kargo Dahil)
Türkiye İş Bankası
Rıhtım-Kadıköy Şubesi / Hasan Akbaba
Hesap No: 1025-4228406
IBAN: TR 63 0006 4000 0011 0254 2284 06

Basım Yeri
Ceylan Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. 318 Güven San. Sit.
B Blok Zeytinburnu, İstanbul
Tel: 0 212 613 10 79

İçindekiler

Özgürlük ve Demokrasi Koşullarını Yaratmak

Editör

Dergimizin bu sayısını 'Demokrasi, İlişki ve İttifaklar' konusuna ayırdık. İlişki ve ittifaklarla demokratik bir yapının oluşması, birey ve toplum etkileri üzerine cümle kurmayı, buradan da gelecek tasarımı sunmayı hedefledik. İlişki ve ittifak gibi toplumsal katmanların oluşması, büyümesi doğal ki demokratik bir yaşama ve demokratik bir yönetim şekline de etki ediyor, o mefhumun inşasına yapı malzemesi taşıyor. Bu bağlamıyla ilişki ve ittifakların özgürlükçü olduğu söylenebilir. Birlik ya da karşılıklı rıza üretmiş grupların, donanımlı bireyleri, kolektif üretimleri ve bunların dışa yansıması olarak kamusal faaliyetleri, demokratik bir rejimin göstergesi sayılabilir. Demokrasi ve ittifaklar meselesi, güncel olarak da büyük olasılıkla mayısta yapılacak, Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimleri ile yeni bir sürecin kapılarını Türkiye'ye aralayacak.

Güncel bu minval üzerineyken, meselenin arketipinde hangi dinamikler var peki? İlişki, birlik ve ittifakları irdelemek, anlam kazandırmak için geçilen zaman kesitlerine bakmak, geçmişten geleceğe bir projeksiyon tutmak meselenin etraflıca değerlendirilmesi açısından anlamlı olacaktır: İster yerel, ister bölgesel olsun merkezi hegemonik güçlerin dayandığı temel paradigmaların kök hücresi Sümer Devletine dayandırılır. İlham kaynakları, düşünsel mantıkları açısından, önceledikleri ideolojik amaç ve dayandıkları paradigmanın kökleri Ziggurat tapınaklarına kadar uzar. Demokratik uygarlık güçlerinin de kökleri aynı coğrafyaya; yani Kuzey Mezopotamya'ya dayanır. Devletin ontolojik kökü sayılan Sümer'in en az beş bin yıllık bir tarihi olduğu genel kabuldür. Uygarlık güçlerinin ruşeymi Toros - Zagros dağ silsilesinin kavislerinde mayalandığı biliniyor. Hatta Zagros Dağları neolitik dönemin merkezileştiği yer olarak ifade bulur. Daha öncesi göçebe ve toplayıcı olan klan toplumsallığına kadar uzanmakta ve neolitik günümüzden 10-15 bin yıl öncesine dayanıyor. İşte bütün bu tarihsel süreç ve demokratik arayışları tarihin tekerleğini hep döndüre gelmiştir. Son beş bin yıllık demokratik uygarlık güçleriyle devletçi uygarlık güçleri arasındaki çatışma ve savaş durumu bu arketip üzerinden okunabilir.

Beş bin yıllık devletçi uygarlık sistemi kapitalizm şahsında başta insan ve toplumlar olmak üzere ekolojik yönüyle de yönetilemez ve yaşanamaz koşulları ortaya çıkarmıştır. Zaman zaman sönümlenir gibi olsa da esas olarak savaşlar dönemi binlerce yıldır derinleşen toplumsal ayrışmalar, günümüzde kapitalist modernist çağın geliştirdiği merkezi uygarlık sisteminin yaşadığı derin kriz ve kaos çelişmesinin yerküremizi tam bir çıkmaza sokmuştur. Dünya bir değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanma eşiğine gelip dayanmıştır. Demokratik uygarlık güçleri, demokratik komünal sistemi içinden geçtiğimiz koşullara uygun bir paradigma ile aşabilir. Yerelden başlayıp, küresel boyutta bir hareket ile bu açmaz ve çıkmazdan çıkılabilir. Bu koşullar hiç kuşkusuz 3.Dünya Savaşının yarattığı sonuçlarla ilgilidir. Bu savaşın demokrasi güçleriyle, devletçi güçlerin son savaşı olacağı söylenebilir. Keza bir yol ayrımına geldiğine dair çok emare var.

Demokratik uygarlık güçlerinin başarması halinde doğamız ve insanlık özgür ve demokratik bir yaşama kavuşabilir. Aksi halde merkezi kapitalist uygarlık; dünyadaki bütün canlıları, doymak nedir bilmeyen obur bir canavarın iştahına bırakacak bir kötülükte duruyor.

Ama tarih bize insanlığın her kriz döneminde yaşamsal bir çıkış yaptığını göstermiştir. Buzul Devrini aşan insan, kendi tarih momentinde küçük bir yer kaplayan bu kapitalist moderist çıkmazı da rahatlıkla aşabilecek ferasete sahip gözüküyor. Tarihin bu diyalektiği; içinden geçtiğimiz, belki de son beş bin yılın en derin kriz aralığında; birleşik demokratik uygarlık gücü çıkışını gerçekleştirecektir. Çıkışı yapabilmek için kuşkusuz yapılması gerekenler var. Egemenler karmaşıklıklarla özgürlük güçlerinin önünü görmesini ve doğru yürüyüşlerini perdelemeye çalışabilir. Ancak birlik ve ittifak, ideolojik donanım ile süreç göğüslenip demokratik yaşamın inşası ile zafere ulaşılabilir. Bu her zaman mümkündür.

Kuşkusuz geçmiş devrim örneklerinin günümüz devrimsel geçmişinden epey farklılıklar içeriyor. Ancak her devrim bir ittifaktır. Dolayısıyla günümüz devrimsel hamleleri de çok çeşitli ittifaklara dayanmak durumundadırlar. Çünkü, günümüz dünyası merkezi hegemonik güçler çeşitli düzeylerde ittifaklara dayanmaktadır.

Türkiye'de sancılı bir dönem daha kendini siyasete dayatmış durumda. Bir tarafta sistemiçi olan Cumhur İttifakı ile "Altılı Masa" diye tarif edilen Millet İttifakı bloğu yer alırken, diğer tarafta, yani demokratik cephede de kendisi de bileşenlerden oluşan HDP'nin öncülük ettiği Emek ve Özgürlük İttifakı var.

Türk ulus-devleti, merkezinde Kürt direnişinin yer aldığı demokratik mücadele alanını etkisizleştirmek için, iki iktidar bloğu arasında sıkıştırmaya, görünmez kılınmaya çalışılıyor. Sistem, Cumhur İttifakı ve Millet İttifakını gündemde tutarak, politik ve ideolojik olarak besleyerek, seçimlerde halklarımızın seçeneksiz olduğu algısını yaratıyor. HDP'nin öncülük ettiği blok hariç, halklar iktidarcı ve 'erkek' bir yapıya mahkûm edilmek isteniyor.

Evet, 'Cumhur' devrilecekse sandıkla (seçim) devrilebilir. O, 20 yıllık uygulamalarıyla hayli tahribat yaratmış, yürüttüğü savaş politikalarıyla ekonomik, toplumsal ve ekolojik yıkım yaratmıştır. Özellikle son yedi-sekiz yılda, faşist MHP ile yürünen politik hat derin tahribat yarattı ve devrilmeyi fazlasıyla hak ediyor. Ama sistemin bir seçenek olarak sunduğu Altılı Masa gerçekten seçenek olma salahiyeti taşıyor mu? Kamunun manipüle edildiği gibi demokratik, özgürlükçü bir blok olduğunu söylemek çok zor. Başta Kürtler olmak üzere, tüm Emek ve Özgürlük güçlerinin, otokratik bir rejim kuran Recep Tayyip Erdoğan'dan kurtulma adına Altılı Masa'ya oy verme algısı yaratılmak isteniyor. Adında 'iyilik' olan ama adeta iyiliği enfekte eden ırkçı bir partinin gelecek sunumu içerisine yer alması kaygı verici görülüyor.

Peki Altılı Masa denilen Millet İttifakı gerçekten Tek Adam Rejimine alternatif olabilir mi? Görünen o ki, olası bir 'makam' değişikliğinde görece rahatlama yaşanabilir, toplum biraz nefes alabilir ama uzun vadede sistemiçi olan ve nefes darlığı çeken bu bloğunun, müesses nizamın koridorlarından çıkamayacağı görünüyor.

HDP'nin öncülük ettiği Emek ve Özgürlük İttifakı; başta kadın ve gençlik olmak üzere ekolojik hareketler, sosyalistler, anarşistler, kültürel hareketleri bir ittifak temelinde birleştirebilir, bu yapılar üzerinden genişleyerek büyük halk tabanlarına ulaşırsa; demokratik ve özgür bir gelecek kurmamak elde değil. Bu yapılabilirse iktidar blokları aşılmak suretiyle, Türkiye'nin yönü, seçim enstrümanı yardımıyla demokrasiye, özgür yaşama çevrilebilir.

Ancak asıl olan gerçek özgürlük ve demokrasi koşularını yaratmak, bunun için mücadele etmektir. İlişki ve ittifaklar buna hizmet ettikçe anlamlıdır. En fazla burjuva demokrasisinin kurumlaşmasını sağlayan bu seçimlerle ne devrim olur ne de toplumsal özgürlük sağlanır. Yukarıda da dediğimiz gibi sadece görece rahatlama sağlanabilir. Demokratik Modernite bu bağlamlar içerisinde Demokrasi, İlişki ve İttifaklar meselesini çeşitli makalelerde irdeleyecek, yeni anlam uğraklarında buluşturmayı deneyecek. Sürece katkı sağlayacağını umarak iyi okumalar dileriz.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Her Devrim, Bir İttifaktır

Ali Fırat

Bilindiği üzere tarihte ilk Sümer krallarına, Rahip-Krallar denmektedir. Rahip-Krallar, Kent Toplumunun ilk krallarıdır. Her kentin, ilkin bir Rahip-Kralı vardır. Bilim ve İlahiyat temelinde sağladıkları meşruiyet, krallık yönetimlerinin esas nedenidir. Bu durum, aynı zamanda zayıf yanlarını teşkil edecektir. Belli bir dönem sonra Hanedanlıklar Dönemine geçilecektir. Bunda ise, hanedan başının ittifaka gittiği 'güçlü adam'ın etrafındaki askeri maiyet, temel rol oynayacaktır. Zor, 'rahip oyununu' yenecektir.

Hanedanlık, ideoloji ve uygulama olarak bu düzeni tersyüz etme sonucunda gelişecektir. Ataerkillik olarak da adlandırılan bu düzende, tecrübe sahibi 'Yaşlı Erkek', askeri maiyeti bulunan 'Güçlü Adam' ve bir nevi rahip öncesi kutsallık lideri olan Şamanın ittifakıyla Ataerkil Yönetim kök salacaktır.

'Güçlü Adam', Ana-Kadın kıskacından kurtulmak isteyen erkeğin, etkili avcılık konumuyla sağladığı güçtür. Fiziki gücü ve avcılık tekniği, başarılı av yapma şansını arttırır. Bu özelliğinden yararlanmak isteyen gençlerle kurduğu birlik, daha da başarılı olmasını sağlar. Belki de tarihte İlk Askeri Maiyet bu temelde ortaya çıkmıştır. Avcı Erkek, tarihte kadın karşısında bariz bir üstünlüğe geçmiştir. Kabilenin yaşlılarıyla kurduğu ittifak, Ataerkilliği, Anaerkillik karşısında güçlendirecektir. Son ittifak halkası, toplumun şifa dağıtıcıları, mucize sahipleri olan Şamanlardır. Şaman, rahip ve büyücünün ortak fonksiyonlarını taşır. Eğitimcidir, belki de toplumdaki İlk Uzmandır. Biraz şarlatanlıkla karışık da olsa, Şamanın Uzmanlığı, toplulukta giderek kurumlaşır. Şaman da daha çok erkektir. Hanedanlık İnşasında bu güçlerin ittifakıyla, Anaerkil Düzen, büyük bir darbe yer.

Eldeki kanıtlar, daha yaygın tanrıça dinsel düzeni, dildeki dişil öğeler, yontular, ana-kadının yükselen gücünün açık göstergeleridir. Erkeklerin önemli bir kısmı doğal olarak bu düzenin uzağındadır. Ana-kadının yararlı bulmadıkları ve yaşlılar, ağırlıklı olarak bu sistemin dışında kalabiliyorlar. Başlangıçta çok zayıf olan bu çelişki, giderek gelişir. Avın gelişmesi, erkeğin savaş gücünü ortaya çıkarırken bilgisini de arttırır. Dışlanan yaşlılar bu temelde erkek egemen bir ideolojiye doğru gelişim gösterirler. Özellikle 'Şamanizm' bu olguyu çarpıcı olarak karşımıza çıkarmaktadır. Şamanlar daha çok rahiplerin prototipini temsil etmektedir. Kadınlara karşı çok sistemli olarak karşı bir hareket, bir ev düzeni geliştirmek istiyorlar. Daha önce ana-kadının gelişmiş evcil düzeni karşısında basit kulübelerde yarı-vahşi gibi barınan erkek, Şamanizm ile karşı bir ev düzeni oluşturabiliyor. Şamanlarla yaşlı ve tecrübeli erkeklerin ittifakı, önemli bir gelişmedir. Aralarına aldıkları bazı genç erkekler üzerinde kurdukları ideolojik güçle topluluk içindeki konumları giderek güçleniyor.

Şamanizm'e yakından bakıldığında, yanıltma ve güç gösterisi ağır basan bir meslek olduğu hemen anlaşılır. Doğal toplumun saflığı üzerine yayılacak kurnazca otorite için güç ve mitoloji özenle hazırlanır. Şaman artık rahipleşme, din adamı olma yolundadır. Yaşlı atayla ilişkiler ittifaka varır. Tam hâkimiyet için güçlü avcının adamlarına ihtiyaçları vardır. Gücüne ve av yeteneklerine en çok güvenen grup, ilk askeri çekirdeğe dönüşme eğilimindedir. Bu üçlünün elinde giderek değer ve yetenekler birikmektedir. Kadın-ananın etrafı kurnazlıkla yavaş yavaş boşaltılır. Evcil düzen gittikçe kontrol altına alınır. Önce kadın, erkeklerin etkileyici gücü ve söz geçireni iken, yavaş yavaş yeni otoritenin hükmüne girer… Bilgenin bu işten yararı

ise, yaşlılığın sıkıntılarını kolay aşmaktır. Çevresinde toplanan gençlerden yetenekli olanlar, tecrübesinden yararlanarak daha da başarılı olabileceklerini kavramaktadır. Dinî yorumcunun ilk örneği olarak Şaman da yakın bir müttefik olabilir. Şamanın giderek din alanındaki sözcü olması, rahibe dönüşmesi anlamına gelir. Avda ustalık kazanmaları erkek gençleri bir şefin etrafında askeri maiyetin prototipi haline getirir. Rahip-Şef-Bilge ittifakı, yükselen hiyerarşiyi ifade eder. Henüz devlet kurumsallığına ulaşılamamıştır. İlişkiler kişiseldir. Evcil-ana etrafındaki güç giderek dağılmaktadır.

Komünal Toplumun yaratıcı gücü Ana, bu yeni üçlü ittifaka karşı büyük bir mücadele verir. Tüm tarihsel kalıntılar, bu aşamanın güçlü bir biçimde yaşandığını göstermektedir. Neolitik Toplumda (M.Ö. 10000 – M.Ö. 4000) zirveye ulaşan Evcil-Ana Çağı, ataerkilliğin doğuşunu ifade eden şaman-şef-bilge ittifakıyla aşılır. Sümer Mitolojisindeki İnanna-Enki, Marduk-Tiamat ikilemi, bu tarih öncesi çağı simgelemektedir.

İktidar ve sınıflaşmanın kendisi, çatışmadır

Sınıf kapsamındaki bu yeni kul, bir özgürlük isyancısı değil olsa olsa bir özgürlük hainidir veya özgür yaşam anlayışından boşaltılmış bir vakıadır, farklı bir olaydır. Hanedan şefi de devlet-iktidar ilişkilerine yönelirken benzer bir uygulama içinde olacaktır. Temel ittifak güçleri içinde daha görünür, sağlam çıkarlara dayalı güçlü bir örgütlenme ilk şarttır.

"Uygarlıklar arası çatışma mı, ittifak mı?" sorusu, günümüzde pratikte tartışılan bir sorun olsa da tarihsel anlamı daha kapsamlıdır.

Uygarlık Toplumu, gerek kendi içinde gerekse farklı uygarlıklar arasında esas olarak çatışma üreten bir yapılanmadır. Bu yapılanmanın anlamı ve amacı, dayandığı sınıflaştırma, bunun için uygulanan baskı ve istismar, sürekli yanıltma ve perdeleme gerçekliği, neden sürekli çatışma üreten karakterde olduğunu açıklamaktadır. İktidar ve sınıflaşmanın kendisi, çatışmadır. Bu çatışmanın içte olması veya dışa karşı cereyan etmesi, özünü değiştirmemektedir. Uygarlıkları vasıflandırarak özünü değiştirmek, farklı özdeymiş gibi yansıtmak da gerçekçi görünmüyor. Savaşçı veya barışçı, tek tanrılı ya da çok tanrılı, verimli ya da verimsiz, kültürlü ya da cahil, aynı kavimden veya farklı kavimlerden oluşları, özselliklerini değiştirmez. Yönlendirici gücü, dünyanın tamamını fethedinceye kadar kendini görevli sayar. Uygarlık için cihan gücü olmak, bünyesel bir hastalıktır, iktidar kaynaklıdır. Genişlemesi durduğu an gerilemeye başlar. Bunun sonu, normale çekilmek değil yıkılıştır. Çünkü tüm iktidar sistemlerinin normali yoktur. Kanser hastalığı gibi ya yok etmek ister ya da yok edilme zorunluluğuyla karşılaşır. Basit bir aşiret şefi olup da uygarlık atına binerek kendini tanrılaştıran çok kişilik vardır.

Tanrısallık iddiasının altında, insanlığı yok etme gücü yatmaktadır. Savaşla büyük yok eden, büyük yaratacağını da sanır. Benlik kontrol edilemezse, psikolojik olarak kendini sınırsız abartma hastalığına yakalanır. Uygarlık Sistemi, bu hastalığın ortam bulduğu toplumu sunar. İktidarın yozlaştıramayacağı hiçbir toplumsal değer ve kişilik yoktur denilir. Bu değerlendirme, iktidarın özüyle ilgilidir. Uygarlıklar, iktidar toplumları olduğundan, yaşamla en yoğun çelişki içindeki sistemlerdir. İktidar uğruna kardeşten tutalım eşe dosta kadar gözden çıkarılamayacak değer yoktur. Uygarlıkların yönetim güçleri incelendiğinde, neredeyse işlemedikleri cinayetler ve geliştirmedikleri komploların bulunmadığı görülecektir. Uygarlık güçleri, yalanın sistemleştirilmesine 'Politika' adını verirler. Eğer Tarih ve Şimdi, birbirine çok yakınsa, yine Mekânlar, bir merdivenin basamakları gibi peş peşe gelip birbirlerini tamamlıyorlarsa, o zaman, insanlığın bir bütün olduğunu, kavimler, dinler, devletler, uluslar, ittifaklar, BM'ler ve Enternasyonaller olmadan da zaten birliğini ve bütünlüğünü yaşadığını daha iyi yorumlayacağız. Demek ki sözde birlik arayan kurumlar, bunun tam tersini gerçekleştirenler oluyor. Uygar Toplum, garip bir oluşumdur. Söylediği her şeyin tersinin doğru olması gibi bir özelliği vardır. O halde şaşırmamak için Uygar Toplumu hep tersten okumalıyız.

1919-1922'de Gelişen Demokratik Ulus Devrimleri, Halkların Eseriydi

Cumhuriyet'in anti-Kürtleştirilmesi, geleneksel ittifakı bozmuş, Kürtler, tümüyle sistemden dışlanmıştır.

1919-1922'de Anadolu ve Mezopotamya'da gelişen Demokratik Ulus Devrimleri, gerçekten halkların eseriydi. Bu devrimlerin zaferini, halkların ittifakı sağlamıştı. Bu devrimlere önderlik eden M. Kemal'in o dönemdeki bütün demeçleri, bu gerçeği ifade eder. Ulusal Devrimin iki asli unsuru Türk ve Kürt halklarıydı. İdeolojik ve politik olarak da Türk, Kürt, Yahudi (Sabetayist) ve Çerkez Yurtseverliği, İslâm Ümmetçiliği ve Komünistlik, ittifak halindeydi. Dolayısıyla bu ittifakla kazanılan zafer, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı bir Demokratik Ulusal Devrimdi.

Peki, burjuvazi diyebileceğimiz klik ne yaptı? Jön Türkler (ezici çoğunluğunun Türklükle ilgisi yoktur) denilen ve İttihat ve Terakki Cemiyeti adı altında bir araya gelen Masonik burjuvazi kimlerden oluşuyordu ve hangi komplolarla iktidara ve Ulusal Devrime damgasını vurdu?

Ortadoğu'da kurulan tüm ulus-devletler, önce İngiltere'nin, sonra stratejik müttefiki ABD'nin damgasını taşırlar

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bir komplo ve darbe örgütü olduğunu, bütün vicdanlı bilim insanları ve aydınlar bilmektedir. İktidarı gasp ederek önce İkinci Meşrutiyet Devrimine, Birinci Dünya Savaşında da tüm iktidara damgasını vurduğunu konuyla ilgili herkes bilmektedir. 1919-1922 Ulusal Devrimine nasıl sızdıklarını, özellikle İngiliz hegemonyasıyla işbirliği içinde olanların geliştirdikleri komplo, suikast ve darbeleri de çok iyi bilmek gerekir. TKP (Türkiye Komünist Partisi) Önderi Mustafa Suphi ve onbeş kişilik tüm Merkez Komite üyelerini, komployla Karadeniz'de boğduranlar bunlardı. Hâlbuki temsil ettikleri Bolşevikler, Ulusal Devrimin başarısında stratejik rol sahibiydiler. Yine komployla Yunan ordusuna sığınmak zorunda bıraktıkları Çerkez Ethem ve güçleri, Ulusal Devrime gidişte birçok karşıdevrimci ayaklanmayı bastırmışlardı. Yobaz diye öldürdüklerinin büyük kısmı, yine ulusal kurtuluşta stratejik rol oynayan İslâm Ümmetçileriydi. Zaferden sonra sürgüne gönderilen Mehmet Akif ve Said-i Nursi, zafere kadar Ulusal Devrimin hizmetindeydiler. Koçgiri'den Dersim'e, Süleymaniye'den Diyarbekir'e kadar M. Kemal'in stratejik ittifak çağrılarına olumlu yanıt veren Alevi ve Sünni Kürtlerini, Ulusal Devrimin zaferindeki rolleri stratejik olmasına rağmen gerek devrim sırasında ve gerekse devrim sonrasında acımasızca imha ve inkâr edenler de bu komplocu güçlerdir. Önce İzmir suikastıyla, sonra mitolojik tanrısallıklarla M. Kemal'i etkisizleştirenler ve derin bir bunalıma itenler de bunlardır.

Kimdir bunlar? Ağırlıklı kesimi Türk olmayan Beyaz Türkler diyoruz bunlara, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin artıkları diyoruz. İsmi önemli değil özü önemlidir bunların. Çok açıktır ki bunlar, ele geçirdikleri devlet iktidarı vasıtasıyla burjuvalaşan hem Meşrutiyet hem de Cumhuriyet süreçlerinde gelişen Demokratik Ulusal Hareketi, komplolar, darbeler ve suikastlarla vuran ve kontrolünü ele geçiren, Hitler'in bile kendilerini örnek aldığını itiraf etmekten çekinmediği Devlet-Ulusçu Karşıdevrimcilerdi. Eğer Anadolu ve Mezopotamya'nın, Türkiye ve Kürdistan'ın Modern Tarihini, ittifak halinde gerçekleştirilen Ulusal Devrimini ve Demokratik Ulusal Toplumunu gerçekçi olarak anlamak istiyorsak, Devlet-Ulusçu Karşıdevrimi ve bu karşıdevrimin karşıdevrimcilerini çok iyi tanımak zorundayız. Başka türlü yakın tarihi ve Cumhuriyet Tarihini doğru kavrayamayız.

KCK, Kürt Demokratik Ulusunun İnşasında, Cumhuriyet Tarihi boyunca inkâr edilen ve Kürtlerin asli unsur olarak katıldığı 1919-1922 Ulusal Devrimindeki rolüne sahip çıkar. Bu Ulusal Devrimi, Türklerin olduğu kadar Kürtlerin ve katılım gösteren diğer müttefiklerinin de ulusal devrimi olarak görür. Daha sonraki süreçlerde müttefiklerin dışlanmasını, tarihleri ve kültürlerinin inkâr edilmesini, devrimin halkçı karakterine karşı darbe sayar. Bu darbeye karşı Kürtlerin direnişini meşru, ilerici ve özgürlükçü olarak değerlendirir. Ayrıca Kürtlerin, Türklerle Malazgirt Savaşıyla (1071) başlayan stratejik ittifakının, gönüllülük esasına dayandığını, çeşitli kopmalara uğratılsa da bu tarihten beri iktidar ve devlet oluşumlarında Kürtlerle Türklerin iki esaslı ortak olduğunu, dolayısıyla her iki halkın tarihi ve kültürü arasında sıkı bir ortaklık ve iç içelik bulunduğunu beyan eder. Türkler ile Kürtlerin,

Ortadoğu'nun son bin yıllık tarihinde ortaklaşa stratejik bir rol oynadığını kabul eder. Diğer halklarla ucu açık Demokratik Ulus anlayışıyla daha geniş Demokratik Ulusal Birlikler ve İttifaklara açıktır. Tarih boyunca Ortadoğu Kültüründe yaşanan birlikleri, evrensellikleri (en açık örneği İslâm Ümmetçiliğidir) güncelleştirip inşa etmeyi, Ortadoğu halklarının gerçek kurtuluş ve özgürlük yolu sayar.

İngiltere Hegemonyası, özellikle Hindistan'a kadar olan egemenlik yolu üzerinde bulunan Ortadoğu'ya, stratejik bir rol biçmişti. Napolyon'dan sonra Ortadoğu üzerindeki denetimini adım adım geliştirirken, sistemin bütünselliğini göz önünde bulunduruyordu. İspanya ve Fransa İmparatorluklarını bu amaçla minimize etmişti. Rus İmparatorluğu'nun güneye inmesinin önüne set çekmişti. Osmanlı İmparatorluğu'nu da kullandığı süre boyunca tampon statüsünde tuttu. Yükselen Alman Hegemonyasıyla ittifaka girince de parçalanma sürecine soktu. Birinci Dünya Savaşı ile amacına ulaştı. Bu tarihten sonra Ortadoğu'da kurulan tüm ulus-devletler, önce İngiltere'nin, sonra stratejik müttefiki ABD'nin damgasını taşırlar. Başta TC olmak üzere kurulan tüm ulus-devletler, merkezî ulus-devletin rızası olmadan varlıklarını sürdüremezlerdi.

Osmanlı İmparatorluğu, İslami Hegemonyanın son büyük temsilcisiydi. Önce Bizans Hegemonyasına, sonra başını Habsburg Avusturya'sının çektiği Avrupa Haçlı Hegemonyasına, ayrıca kuzeyden Rus Çarlığı'nın güneye doğru yayılışına, en son İngiliz Hegemonyasına karşı savaşlarla geçen altıyüz yılın sonunda yıkıldı. İmparatorluğun enkazından çıkarılan Cumhuriyet'i, sık sık çözümlemeye tabi tuttuk. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışını, Almanya ile ittifakına bağlayanlar yanılmaktadır. Almanlar kazansaydı bile yine dağılacaktı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu da önce Hıristiyan Halkların, sonra müttefikleri olan Komünistlerin, İslâm Ümmetçilerinin, Çerkezlerin ve Kürtlerin tasfiyesine; Yahudi-Siyonist milliyetçiliği ile Türk bürokratik burjuvazisinin ittifakına bağlamak mümkündür. İngiltere Hegemonyasında kurulan bu ittifakla, Ortadoğu'da İsrail'in oluşumuna giden yolda önemli bir kilometre taşı döşenmişti. Bütün göstergeler, Türkiye Cumhuriyeti'nin minimal gerçeğini, proto-İsrail'e bağlamaktadır. Kuzey Kürdistan'da Kürt varlığının tasfiyesiyle Güney Kürdistan'da minimal bir Kürt siyasi oluşumuna gidilmesi de Cumhuriyet'in proto-İsrail rolüyle yakından bağlantılıdır. O dönemin konjonktürü, bunu emretmektedir. Arapların çok sayıda ulus-devletçiğe bölünmesi de İsrail'in oluşumuyla bağlantılıdır. Günümüzde yeni kurulmakta olan Filistin ve Kürt ulus-devletçikleri de aynı program kapsamındadır.

İsrail, Sadece Bir Yahudi Ulus-Devleti Değildir

1919-1922 Ulusal Kurtuluş Savaşında, iki temel unsur olarak rol oynayan Türkler ve Kürtlerin bu tavrı, tarihsel geleneklerine uygundu. Selçuklu, Eyyubi ve Osmanlı Hanedanlıklarında görüldüğü gibi kurulan tüm iktidar-devlet oluşumlarında, ortak bir tutum benimsemişlerdi. 19. Yüzyılda, her iki tarafla oynayan İngiltere Hegemonyasının etkisiyle bu ortaklık bozulmak istendiyse de bunda başarılı olunamadı ve ortaklık sürdürüldü. Dizginleri Yahudi milliyetçiliği ve Masonluğun ellerinde olan Jön Türklerin, sonraki adlarıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin komplo ve provokasyonları da aynı tarihsel ortaklık geleneğini bozamadı. Ulusal Kurtuluş Savaşının zaferini belirleyen de son tahlilde bu tarihsel ortaklıktı.

Burada sorulması gereken temel soru, dokuzyüz yıllık stratejik müttefik ve Cumhuriyet'in asli kurucu unsuru olan Kürtlerin varlığının neden yadsındığıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurgulanış mantığını çözümlerken, Fransız ve Rus Devrimlerindeki Yahudi milliyetçiliğinin etkisini ve sermayesinin gücünü, kesinlikle hesaba katmak gerekir. Bilindiği gibi Fransız kralları, katı Katolik olup Yahudi aleyhtarıydı. Ortaçağdan beri Yahudileri gettolara kapatmada ve antisemitizmi geliştirmede önemli rol oynamışlardı. Rus Çarları da katı Ortodokstular ve Katoliklerden daha fazla Yahudi pogromlarında (katliamlarında) rol oynadılar. Gerek Yahudi entelektüelleri (yazarları da diyebiliriz; daha önceleri peygamber unvanını taşıyorlardı) gerekse Yahudi sermayedarları (Tarih boyunca marjinal sermayenin önde gelen birikimcileriydi), bu krallık hanedanlarını iyi tanıyorlar ve bunlara diş biliyorlardı. Uygun buldukları zamanda bunlardan intikam almak için bileniyorlardı. Fransız ve Rus Devrimleri, onlara bu fırsatı fazlasıyla sundu. Her iki devrime de boşuna burjuva devrimleri denmemiştir. Devrimlerin

ideolojik ve pratik hazırlanışında etkindiler. Her iki kralın idam edilmesinde ve devrimlerin burjuvazinin hegemonyasında gelişmesinde rolleri, katalizör düzeyinde belirleyiciydi.

Şüphesiz bunların etkileri, niceliklerinden değil niteliklerindendi. Kaldı ki, burjuvaziye öncülük edecek kadar sermaye ağırlıkları da vardı. Londra-Amsterdam hattında bir hegemonik yükselişi yaşayan Protestan Anglosaksonlarla ittifaklarının, her iki devrim üzerindeki etkisi oldukça yüksekti. Liberal veya reel sosyalist çizgide gelişen devrimlerin arkasındaki temel itici güçlerdi. Anglosakson Protestan burjuva ulus-devletçiliği, Avrupa'daki Katolik ve Ortodoks imparatorlukları hegemonik amaçlarla yıkıp parçalarken, temel yol göstericileri ve müttefikleri, Yahudi entelektüelleri ve sermaye güçleriydi. Yahudi entelektüellerinin ve sermaye güçlerinin etkisini hesaba katmadan, Avrupa burjuva devrimlerini çözümlemek çok yetersiz ve dogmatik kalacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda kademeli olarak önce kontrolü, sonra iktidarı eline geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti, özünde Yahudi militanları ve sermaye güçlerinin ideolojik ve pratik öncülüğünü ifade eder. Cemiyette, diğer milliyetlerden kurucular ve yöneticilerin rolü belirleyici değildir. Türk ve Kürt katılımcılar da buna dahildir. Türk ve Kürt öğeler, daha çok Yahudi etkinliğinin maskeleyicisi rolünü oynadılar. Kuruluşunda Cumhuriyet'in Ulusal Kurtuluşçu yönü kadar Demokratik Kurtuluş yönü de vardı. Devrim olarak başlangıçta Demokratik Ulusal Güçlerin İttifakı ile başarılmıştı. Komünistler, İslâm Ümmetçileri, Çerkezler, Kürtler ve Türklerden oluşan bir ittifak söz konusuydu. Fransız ve Rus Devrimlerinde olduğu gibi Anadolu Devriminde de demokratik ulus karakterli yapı, komplocu yöntemlerle diktatoryal ulus-devlete dönüştürüldü. Burada da başrolü oynayan, İngiliz Hegemonyacılığıydı. Fakat Cumhuriyet ulus-devletçiliğinde sadece demokratik ulusal unsurlar tasfiye edilmedi. Yine öncü rol oynayan beş paşadan Mustafa Kemal dışındakilerin tasfiyesiyle de yetinilmedi. İngiltere'nin yeniden düzenlemek istediği Ortadoğu'daki minimal ulus-devlet sisteminin (İngiliz Hegemonyasında kalacak büyüklükte ulus-devletler) köşe taşlarından olan Türkiye Cumhuriyeti, Ulusal Kurtuluş Savaşında düşünülenden çok farklı biçimde âdeta yeniden tasarlanıp inşa edildi. İsrail'in kuruluşuna giden yolda proto-İsrail olarak kurgulandı. Musul-Kerkük Meselesi (Kürdistan'ın parçalanması), bu konuda bir manivela olarak kullanıldı. Mustafa Kemal Paşa'nın önüne konulan 'ya Cumhuriyet ya Musul-Kerkük' ikilemi, bu anlama gelmekteydi. Burada da bir taşla iki kuş vuruluyordu. Hem Musul-Kerkük ellerinden alınıyor (Misak-ı Milli'ye aykırı olarak) hem de orada İsrail'in kuruluşuna giden yolda bir ikinci proto-İsrail Kürt oluşumunun temeli atılıyordu. Büyük Kuzey Kürdistan parçası ise, Cumhuriyet Tarihi boyunca kan revan içinde bırakılarak kıpırdayamaz hale getiriliyordu.

Yahudi entelektüellerinin ve sermaye güçlerinin etkisini hesaba katmadan, Avrupa burjuva devrimlerini çözümlemek çok yetersiz ve dogmatik kalacaktır

Kendi ümmet dincileri, baş müttefikleri komünistler ve Kürtlerle sürekli kavgalı olan, onların varlığını sürekli inkâr eden, sık sık provokasyonlarla imha ve idam eden bir Cumhuriyet'in, gelişme ve büyüme şansı elbette olamazdı. Küçük bir azınlık olan bürokratik Türk burjuvazisiyle Yahudi unsurların bu yeni sınıf jargonuna Beyaz Türkler denilmektedir. Bunlar, laik milliyetçiliği çok katı bir din olarak benimseyip Cumhuriyet'in tüm demokratik unsurlarını ötekileştirmişlerdi. Cumhuriyet Tarihi, bu özün korunmasından ibarettir. Menderes, Özal, Erbakan ve Ecevit gibi bazı devlet adamları, Cumhuriyet'in bu özünü biraz aşıp içerde demokratikleştirme, dışarıda ise Ortadoğu'da minimalizmi aşıp maksimize etme sürecine girmek istediklerinde hemen tasfiye edildiler. Minimal diktatoryal özün 'tunç kanunu', ısrarla korundu. Bunun için Kürtlere, Müslümanlara ve Komünistlere hatta Çerkezlere yönelik provokasyonlar ve komplolarla tasfiyeler, sürekli gündemde tutuldu. Katliamlar, tutuklamalar ve idamlar, hiç eksik olmadı. NATO'ya girildi. 1952'den bu yana Türkiye'yi fiilen

Alman merkezli Gladio adlı gizli NATO ordusu yönetti. Ordu vesayeti ve darbeleri denilen süreçlerin arkasında hep Gladio vardı. Gladio yönetimi için sağ-sol, Alevi-Sünni, Türk-Kürt gerginlikleri sürekli çözümsüz bırakılarak, askeri ve sivil diktatörlüğe gerekçe kılındı. 1925'ten sonra benzer rolü, Kürtlere yönelik provokasyonlar oynuyordu. Soğuk Savaştan sonra Türkiye Cumhuriyeti'ne yeni roller biçilmek istendi. Ne de olsa İsrail'in kuruluşu tamamlanmış, Ortadoğu'daki hegemonya ilerleme sağlamıştı. Sovyet Rusya tehdidi ortadan kalkınca (1990), Ortadoğu'da ABD'nin tam hegemonyası için tarihî gün doğmuştu.

Bu tarihî günün önemini anlamak için temel göstergemiz yine İsrail'in konumu olmak durumundadır. İsrail kurulmuş ama güvenlik sorunları halledilememişti. Arap milliyetçiliği tarafından her an yutulabilirdi. Bunun için kalıcı müttefiklere, yeni strateji ve taktiklere ihtiyacı vardı. 1920'lerde Türkiye Cumhuriyeti'nde Beyaz Türk ulus-devletçi diktatörlüğün oynadığı rolü, bu sefer Kürdistan'da Beyaz Kürt ulus-devletçiliği oynayacaktı. 1990'lar dönemi, ikinci bir 1920'ler dönemidir. 2000'lerin başlangıç yıllarındaki İkinci Körfez Savaşı için de aynı şeyleri söyleyebiliriz. 1990'ların başlarında Sovyetler Birliği'nin çözülüşü, Kapitalist Dünya Hegemonyası (önder güç ABD) için yeni bir düşman belirleme sorununu ortaya çıkarmıştı. Sonuçta İsrail'in güvenliği temel alınarak, İslâm radikalizmi, yeni tehdit veya düşman olarak ilan edildi.

Açığa çıkan bu yeni gerçeklik, İsrail'in bölgedeki konumu üzerinde yeniden düşünmeyi zorunlu kılmaktadır. İsrail'in inşası, herhangi bir bölge ulus-devletinin inşası değildir, olamaz da. İsrail, sadece bir Yahudi ulus-devleti de değildir. Böyle anlamakla yetinilemez. İsrail'in kuruluşuna giden süreci yeniden göz önüne getirdiğimizde, Siyonist Kongre'nin toplanması (1896), Sultan Abdülhamit'in kıskaç altına alınması (1876-1909), İkinci Meşrutiyet darbesi, 31 Mart 1909'da Abdülhamit'in düşürülüşü, 23 Ocak 1913'te İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bir darbe ile iktidarı ele geçirmesi, 1914'te bir oldu bittiyle Birinci Dünya Savaşına girilmesi, Sykes-Picot Antlaşması temelinde Ortadoğu'nun İngiltere ile Fransa arasında parçalanması, Balfour Deklarasyonu (1917 Filistin'de bir Yahudi yurdunun, İsrail'in kurulması planı), Filistin'de İngiliz mandacılığının kurulması ve TBMM'nin ilanı (aynı tarih, 1920), Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrasında Lozan Antlaşması'nın kabulü ile birlikte Beyaz Türk ulus-devletçiliğinin, Demokratik Ulus Cumhuriyetçiliğini tasfiye edip (Ulusal Kurtuluş Savaşındaki ittifakı dağıtma ve azınlık diktatörlüğünü kurma) CHP diktatörlüğünü kurması (1923), 15 Şubat 1925'te Şeyh Sait'in provoke edilmesiyle Kürt katliamları sürecinin başlatılması (1925-1938), İngiltere-TC ittifakı (1939), İsrail'in kuruluşunun resmen ilanı (1948), TC'nin NATO'ya girişi (1952), 27 Mayıs darbesi (1960), 12 Mart darbesi (1971), 12 Eylül darbesi (1980), Çiller-Demirel darbesi (1993), Çevik Bir darbesi (1997) ve en son Ecevit'e darbe ve AKP'nin hükümete getirilişi (2002), bunlara ek olarak Birinci (1990) ve İkinci Körfez Savaşları (2001'de görünüşteki Afganistan'ın işgali aslında İkinci Körfez Savaşı ve Irak'ın işgali için bir prova niteliğindedir) gibi olayların ve benzer birçok olayın birbirlerine zincirlemesine bağlı ve İsrail eksenli olduklarını görürüz. Ayrıca bölgede kurulan ulus-devletleri de bu olaylar bağlamında düşünmek ve bu zincire eklemek gerekir. Kilometre taşları niteliğindeki tüm bu olayların iç bağlantısına girmeden rahatlıkla diyebiliriz ki, İsrail'in inşa süreci, bölgede Anglosakson Hegemonyasının gelişmesinin temel göstergesi durumundadır. İsrail, Osmanlı İmparatorluğu'nun bilinçli yıktırılışından sonra bölgenin yeni hegemonyasının ÇEKİRDEK GÜCÜ olarak tasarlanmış ve inşa edilmiştir. İngiltere-ABD Hegemonyası dünyada neyse, bölgenin yeni hegemonik gücü olan İsrail de Ortadoğu için odur. İsrail, küçük bir Yahudi ulus-devleti değildir sadece aynı zamanda büyük bir hegemonik güçtür.

AKP'nin, Hegemonik Sistemle Tam Uyumu Kaçınılmazdır

Birinci Cumhuriyet döneminde de proto-İsrail olarak ciddi ve kanlı geçen çelişkiler yaşanmıştı. Genç Türk bürokrat burjuvazisi, Yahudi sermayesiyle olan ittifakını sürekli kendisinden yana yontmaktaydı. Yahudilerin, Masonların payını sürekli azaltmak istiyordu. İngiliz yanlısı Maliye Bakanı Cavit Beyin (İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen liderlerinden) 1926'da idam edilmesinden, 1943'te Varlık Vergisi adı altındaki el koymalara kadar varan birçok uygulama, Yahudi sermayesini sürekli kırpma amaçlıydı. Tüm bu olaylara

rağmen Türk Yahudiliği, sistemin ideolojik, politik ve ekonomik yapısına hep damgasını vuran belirleyici güç konumunda kaldı. Ordu ve dış politikada da ağırlıkları, hep belirleyici oldu.

AKP ile Türk burjuvazisinin yeni bir kanadı, Konya ve Kayseri merkezli Anadolu özel sermayesi, Yahudi sermayesinden ve devletteki (Birinci Cumhuriyet'teki) gücünden daha fazla pay istemektedir. ABD-İngiltere-İsrail üçgeninin Ortadoğu'daki hegemonyasına hizmet etmek için bizzat bu üçlü tarafından oluşturulan AKP, hegemonyaya hizmet karşılığında payının arttırılmasını talep etmektedir. Bunun yolu da ordunun kendisine yönelik vesayetinin hafifletilmesi, kendisine karşı yeni darbelerin düzenlenmemesi ve Ortadoğu'daki sömürü pastasından daha fazla pay ayrılmasıdır. İsrail, bu yeniyetme Anadolu burjuvazisini biraz aşırı bulmakta, taleplerini kısmasını beklemektedir. Ayrıca 'bölgesel güç', 'küresel güç' teranelerini fazla abartılı bulmakta, bölgede ve dünyada kimin hegemon olduğunu doğru okumasını istemektedir. AKP'ye biçilen rol, İran Şii milliyetçiliği ile Arap radikal İslâmcılığını ve laik milliyetçiliği yumuşatıp hegemonik sisteme entegre etmektir. Bunun için ordu ve dışişlerinde, kendisine bir rol tanıdıkları açıktır. AKP de bu rolü oynuyor. Bu kısma ilişkin çatışma görüntüsü, danışıklı dövüştür ama pay arttırımına ilişkin çelişkileri gerçektir, ancak bunlar, sistem içinde çözülebilecek çelişkilerdir. Orta ve uzun vadede AKP'nin, hegemonik sistemle tam uyumu kaçınılmazdır. Dik kafalılık ederek, hele İran'la ve radikal İslâm'la hatta ılımlı İslâmcılıkla ittifak kurup hegemonik sistemi zorlarsa, eski seleflerinin ve CHP'nin başına gelenlerden farklı bir durum yaşamayacaktır.

Türkiye'nin, sistemin zayıf halkası olduğu rahatlıkla söylenebilir. Sistemden kopması ihtimali, zayıf bir olasılık değildir. Kopma, iki eksende gelişebilir: Birinci eksen, eğer aldatmaca değilse, İran, Suriye hatta Rusya ve diğer BRIC ülkeleriyle (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) geliştirmek istediği, eksen kayması olarak da yorumlanan ve küresel güç olmaya kadar varacak kuvvetli bir bölgesel güç olma, böylelikle İsrail, ABD, İngiltere ve AB hegemonyasına karşı çıkma yoludur. İmkânsız olmasa da mevcut Türkiye Cumhuriyeti'nin öz varlığı ve somut dengeleri itibariyle bu yol, çok zor geçilebilecek bir yoldur. İkinci kopma eksenine giriş, Cumhuriyet'in Ulusal Kurtuluş Savaşındaki ittifaklarının Demokratik Ulus temelinde güncelleşmesiyle mümkündür. Kapitalist Moderniteden kopmayla sonuçlanabilecek bu yolda, ulusal ve bölgesel düzeyde yaşanan temel sorunlar ancak Demokratik Modernite ile köklü çözüm şansına kavuşabilir.

1979 İran İslâm Devrimi, siyasi olduğu kadar kültürel bir devrimdir. Bu devrim, gücünü sadece Şii ulemanın örgütlenmesinden almadı; tersine esas gücünü İran halkının kökleri tarihin derinliklerinde olan toplumsal kültüründen aldı. Devrim, başlangıçta tıpkı Fransız, Rus ve Anadolu Devrimlerinde yaşandığı gibi demokratik ulusal nitelikteydi. Geniş bir demokratik ulusal güçler ittifakına dayanıyordu. Komünistlerden, Şii ümmetçilerinden ve başta Kürtler olmak üzere diğer İrani halkların yurtsever kesimlerinin geniş dayanışmasından kaynaklanan Demokratik Ulus İttifakı, zaferin esas sahibiydi. Ama tarihsel ve toplumsal yönetim geleneği daha güçlü olan Şii ulema ve orta tüccar (bazar) zümresi, kısa süre içinde kendi hegemonyasını kurdu. Diğer müttefiklerini acımasızca ezdi. 1920'lerin Türkiye Cumhuriyeti'nde de benzer hegemonik bir süreç yaşanmıştı. Devrimin Demokratik Ulus temeli, Şii ulema tarafından saptırılsa da özünde Kapitalist Moderniteye aykırılık teşkil etmekteydi. Şii oligarşi, tarihsel ve kültürel anlamı oldukça büyük olan bu antikapitalist birikimi, kapitalist sistemin hegemonik güçlerine karşı varlığını meşrulaştırmada bir koz olarak kullanmak istedi. Halen de bu temelde kullanmak istemektedir. İran oligarşisinin tüm çabası, devrimin anti-modernist (antikapitalist) temelini, Batılı hegemonik güçlere karşı bir silah olarak kullanarak, Ortadoğu ulus-devlet dengesinde onaylanmış ve itibarlı bir konuma yerleşmektir. Farklı bir modernite anlamında özünde Kapitalist Moderniteyle çelişkisi yoktur. Sistemle var olan çelişki, tıpkı Arap ulus-devletlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci ve ikinci aşamalarında, taktik hesaplarla sistem içinde azami pay elde etme, onaylanma ve desteklenme karşılığında yararlanmalarına benzer bir amaçla kullanılarak, aynı sonuçlar elde edilmek istenmektedir. İran geleneğinde güçlü bir konumda olan bazar'ın, tipik tüccar pazarlığı söz konusudur. İran'da çelişki, tam da bu noktada başlamaktadır. Güçlü kültürel gelenek, Kapitalist Moderniteyle uzlaşmış bir Şia oligarşisini de kabul etmemektedir. Dolayısıyla İran'daki çelişkinin, iki alternatif modernite arasında bir mücadeleye

dönüşme şansı her zaman vardır. Türkiye ve Arap ulus-devletlerinin aksine kolayca tasfiye edileceğe de benzememektedir.

Ağırlıklı olarak söylem düzeyinde sürdürülse de İran oligarşisi, günümüzde İsrail'le Ortadoğu üzerinde hegemonik bir çatışmaya girişmiş bulunmaktadır. Özellikle nükleer çalışmalarını, bu amaçla ikinci bir koz olarak kullanmaya çalışmaktadır. Şia geleneği, tarihte de hegemonya peşinde koşmuştur. Arkasında binlerce yıllık hegemonik bir İran'ı, silah olarak tutmakta fakat Kapitalist Modernite koşullarında kendi gücünü abartmaktadır. Sistemin azami küreselleştiği bir çağda, eğer köklü modernite tercihine yönelmezse, İran Şia oligarşisinin başarı şansı çok zayıftır. Kendisini BRIC ülkelerine benzeterek blok oluşturma hesapları da yapmaktadır. AKP'nin İkinci Cumhuriyeti ile de anti-PKK temelinde kurmaya çalıştığı ittifakı, Suriye ile birlikte genişletmek istemektedir. Tüm bu hesapların, hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur.

Kürtler ve Kürdistan, ne ikinci bir İsrail ne de diğer ulus-devletler gibi olacaktır

Diğer bölge ulus-devletleri gibi İran ulus-devletinin önünde de sorunlarını, iki eksenli çözme yolu vardır. Birinci eksenin çözüm vaadi, tıpkı Şahlık rejimi gibi sistemle uzlaşmaktır. Aslında Şia oligarşisi buna hazırdır. Ama sistem, kendisini olduğu gibi kabul etmemektedir. Fakat yürütülen uzlaşma görüşmeleri ya barışçı yolla ya da savaş yoluyla kapitalist hegemonik güçler lehine sonuçlanmak durumundadır. İkinci olarak, sorunların çözümü gündeme girdiğinde, sistemden radikal bir kopuş söz konusu olacaktır. Bu da hem Şia oligarşisi hem de Batılı hegemonik güçler (başta İsrail) çözümsüz ve güçsüz kaldıklarında devreye girmesi kaçınılmaz olan Demokratik Modernite Çözümü olacaktır.

Açık ki Kürdistan ve Kürtler, 2000'ler Ortadoğu'sunun hem Ulus-Devlet hem de Demokratik Toplum dengesinde etkin ve dinamik bir realite olarak yerlerini almışlardır. Türkiye Cumhuriyeti önderliğinde, İran ve Suriye ile girişilen anti-Kürt ittifakının, fazla başarı şansı yoktur. Çünkü kapitalist sistemin hesaplarına terstir. Bu yöndeki ittifak çabasının temelinde, Kürtsüz ve Kürdistansız bir sistem işbirlikçiliği yatmaktadır. Ama özellikle İsrail ve ABD'nin, bu yaklaşımı kabul etmesi artık mümkün değildir. 1920-2000 yılları arasında uygulanan bu Kürtsüz ve Kürdistansız emperyalizm işbirlikçiliği, artık uygulanabilir bir politika olmaktan çıkmıştır. Irak'la zaten ittifak içinde inşa edilen Kürt ulus-devletinin, yakında İran, Suriye ve Türkiye tarafından tanınması, güçlü bir olasılık dahilindedir. Fakat güçlük, bu tanınma karşılığında PKK ve KCK'nin tasfiyesinin dayatılmasından kaynaklanmaktadır. Bu da boş bir taleptir. Bundan sonra Kürdistan'ın ve Kürtlerin kaderini hem KCK'nin Demokratik Toplum gerçeği hem de Kürt burjuva ittifakın Ulus-Devlet gerçeği, iç içe ve belli bir yasal uzlaşma temelinde belirlemeye çalışacaklardır. Ortadoğu Modern Tarihinde ilk defa Demokratik Toplum Erki ile Ulus-Devlet Erki birlikte rol oynamaktadır. Özellikle Irak, Afganistan ve İsrail-Filistin'de hatta Türkiye'de yaşanan savaşlar ve yol açtıkları derin çıkmazlar, Kürtler için önemli dersler içermektedir. Katı sınırlara sahip ulus-devletçi politikaların, kanlı geçmişlerini tekrarlamamak için ikili bir sistemi, yani Demokratik Moderniteyi esas alan KCK ile Kapitalist Moderniteyi esas alan Irak Kürt ulus-devletinin uzlaşmasına dayalı bir sistemi esas alacaklardır. Böylece reel sosyalizmin ulus-devletçiliğinden de ders alınmış olacaktır. Kürtler ve Kürdistan, ne ikinci bir İsrail ne de diğer ulus-devletler gibi olacaktır. Hepsinin de içinde boğuştuğu temel sorunları aşan, yeni bir modernite sentezinin öncü güçleri ve mekânı olacaktır.

Cumhuriyet'i kendine dayanak yapan İngilizlerle işbirliği içindeki Yahudilerin, Kürdistan'da yurt arama çabası, yerini Filistin'de bir yurt kurma projesine bırakmıştı. Bolşeviklerin himayesinde Küçük Ermenistan'ın kurulması, Anadolu Ermenilerinin tasfiyesi ve Mezopotamya'daki Süryanilerin aynı akıbete uğraması, İngiltere'nin Kürtler ve Kürdistan politikasında kısmi değişiklikler yapmasına yol açtı. İngiltere, Musul-Kerkük'ü yani bugünkü Irak Kürdistan'ını alma karşılığında, Kuzey Kürdistan'ı tümüyle yeni Cumhuriyet rejiminin insafına terk etti. Kürdistan ve Kürtler için bu, stratejik ve ölümcül bir gelişmeydi. Rejim de bunun karşılığında sadece Musul-Kerkük'ü vermekle yetinmiyor, korunması karşılığında sonuna kadar bağlılık ve birlik içinde kalmayı vadediyordu. Buna ilişkin olguları, tek tek

yeniden sıralamaya gerek yoktur. Mühim olan, bu ittifaktan, ölü Kürdistan ve öldürülmesi gereken Kürtler politikasının çıkmasıydı. NATO'ya girişle birlikte bu politikanın sorumluluğu, ABD ve diğer müttefiklerle paylaşıldı. Bu ittifakın, Ümmetçi Türkler ile Emekçi Türk Özgürlük ve Eşitlik Hareketlerini de hedeflediğini belirtmeye gerek yoktur.

Açık ki bu kadar anti'den sonra rejimi nitelemek, zor değildir. PKK ortaya çıkarken, bu statüden habersizdi. Genelde sol muhalif güçler içinde küçük bir grup olarak 1980'lere kadar özel bir dikkat çekmemişti. Sadece Gladio denetiminde olduğu tahmin edilen KDP kaynaklı bazı provokasyon örgütleri, özel olarak yönelim geliştiriyorlardı. Muhtemelen KDP, milliyetçilik bağlamında Kürdistan üzerinde kendini sorumlu gördüğünden, başka hareketlere sınırlama getirmek istiyordu. 12 Eylül askeri darbesinden beklenen, içteki gelişmelere ilişkin olarak Kürt-Türk, sağ-sol, Alevi-Sünni ayrımı yapmadan, kontrolü dışında olan tüm güçleri tasfiye etmekti. NATO Gladiosu'nun Türkiye kapsamında da 1960'lardan itibaren yoğunlaşan denetimi, 12 Eylül 1980 darbesiyle zirve yapmıştı. Dolayısıyla tasfiye planının arkasında, tüm ittifak güçleri vardı. Böylelikle kuruluşundan itibaren Cumhuriyet'e biçilen rol, ufak değişikliklerle esas olarak devam etmekteydi.

15 Ağustos 1984 Hamlesi hiç hesapta yoktu. Sovyetler Birliği ile yaşanan son hegemonik hesaplaşmalar, Kürdistan'da Özgürlük Hareketi'ni geliştirmek için elverişli bir ortam yaratmıştı. Bunu değerlendirmek, zor olmadı. Gecikmeli ve yetersiz de olsa 15 Ağustos Hamlesi başladığında, hiç kimse, sonuçlarını kestiremezdi. Zaten bu, mümkün de değildi. Çünkü günlük müdahaleler, her an yeni gelişmelere yol açıyordu. Hamle, ilk yılını doldurduğunda, iddia edilenin aksine NATO, 5. maddeyi, ilk defa Almanya üzerinden başlattığı saldırıyla kullandı. Ama bu uygulama, resmi ve meşru çerçevede değil gayriresmi ve meşru olmayan Gladio tarafından geliştirildi. Cumhuriyet'in kuruluşundan beri (daha öncesi de var) Türkiye'nin politik yaşamı üzerindeki etkilerini hiç yitirmeyen hegemonik güçler, 1950'lerden sonra Türkiye'nin NATO'ya girişiyle birlikte bu etkilerini, çok daha güçlendirdiler.

Ayrıca önce proto-İsrail rolünü oynayan Cumhuriyet, İsrail'in resmen kuruluşundan sonra bölgedeki tek izdivacı oldu. İlişkileri, ittifaktan da öte gayrimeşru evlilik düzeyindeydi. Ortaklığın biçimleri değişiyor, özü değişmiyordu. Hegemonik güçlerin 1945'ler sonrası Kürt politikası (İngilizlerin yerini ABD alıyordu. Ama hep stratejik ittifak halinde kaldılar), Irak Kürdistan'ını önce otonomi, sonra küçük bir ulus-devlet olarak inşa etmekti. Diğer Kürdistan parçalarındaki Kürtleri, işbirlikçileri olan Fars, Arap ve Türk ulus-devletçiliklerin inkâr ve imha politikalarına terk etmişlerdi. Irak Kürt Hareketi, esas olarak 19. yüzyıldan beri Kürtlere ilişkin çizilen rolün gerekleri için yeterliydi. Bu hareket üzerinden hem İran ve Türkiye'den hem de Irak ve Suriye'den beklentilerini hissettirebiliyorlardı. Dolayısıyla ayakta tutmak için var güçleriyle destekliyorlardı. İsrail de benzer amaçlarla bu hareketin arkasındaydı. Çıkarları gereği bazen ihanet etmekten de geri kalmıyorlardı. Bu temelde diğer parçalardaki Kürtlere ölü muamelesi yapmak, sistemin çıkar mantığı açısından anlaşılırdır.

Kürtlerin Müttefiklik Açısından Konumları Stratejiktir

Kapitalist hegemonyanın başındaki ABD, İngiltere ve İsrail ittifakı açısından, Suriye-İran-PKK üçgeninde ortaya çıkan gelişmelerin PKK ayağı etkisizleştirilmiştir. Fakat bu yönlü gelişmenin, pek de sistemin çıkarına olduğu söylenemez. PKK'nin yerine taktik amaçlı da olsa Türkiye'nin ikamesi gerçekleştirilmiştir. Anti-Kürt kapsamında da olsa, Türkiye-Suriye-İran dayanışması, hegemonik sistem için son derece rahatsız edicidir; hatta PKK'nin konumundan daha tehlikeli sonuçlara gebedir; özellikle İsrail açısından asla kabul edilemez bir durumu ifade etmektedir. Türkiye, bu dayanışmanın içine elindeki kozları güçlendirmek için girmiştir. Türkiye'nin, ABD-İngiltere-İsrail bloğundan beklentisi, Irak Kürtlerinin kontrolünü kendine bırakması ve özerk veya bağımsız herhangi bir egemenlik peşine düşmemelerinin garanti edilmesi, Ortadoğu'daki ranttan kendisine biraz daha fazla pay bırakılması ve İran'ın Irak'ın durumuna düşürülmemesidir.

Hegemonik sistemin, son ikiyüz yıldır uyguladığı politikalar açısından bu beklentiler, gerçekçi değildir. Türkiye ya sisteme uyacak ya da Irak ve İran'a uygulanan politikaların kendisine de uygulanmasına katlanacaktır. Sisteme tam uyması, Kürtlerle uzlaşmasını, Suriye ve İran'la olan ilişkilerine mesafe

koymasını gerektirmektedir. Sistemden kopup yeni eksenler araması veya oluşturması halinde, kesinlikle Irak'takine benzer bir operasyona tabi olmayı göze alması gerekmektedir. Bu durumda sistem tüm gücüyle Kürt ulus-devlet hareketini destekleyecek ve Irak'taki Kürt ulus-devlet çekirdeğini genişletecektir. Bölgede büyük sonuçları olacak İsrail-Irak Kürt yönetimi-KCK bloklaşması beklenebilir ki, bu da Ortadoğu'yu büyük dönüşümlere zorlayacaktır. Türkiye şimdilik Araf'tadır. Kesin tercih yapamamakta, her iki tarafla klasik dengeci bir politika gütmektedir. Hegemonik sistem, Ortadoğu'da geri adım atamaz. Atması durumunda İsrail'in tasfiyesinden tutalım irili ufaklı birçok Arap devletinin ortadan kaldırılmasına kadar dünyayı kökünden sarsacak gelişmeler kaçınılmaz olacaktır.

Üçüncü Dünya Savaşı derken, bu olası gelişmeleri de göz önünde bulunduruyoruz. Nükleer silah dâhil en gelişkin silahlar kullanılacaktır. Sonuç, herhalde İkinci Dünya Savaşı sonrasının Avrupa'sından pek farklı olmayacak hatta çok daha ağır olacaktır. Şu son on yıllık aşamadaki gelişmelerle kıyaslandığında, olası gelişmelerin dehşeti, daha anlaşılır olacaktır. Bölgede kalması halinde hegemonik sistem, mevcut durumla yetinemez. Her hegemonik sistem gibi galebe çalmak isteyecektir. Bu da İran'ın Şia eksenli bölgesel etkinliğinden vazgeçip, Şahlık dönemindeki gibi uysal bir konuma gelmesini gerektirecektir. İran rejiminin olası bu durumu kabul etmesi, ölümüyle özdeştir. Bütün belirtiler, bölge üzerindeki etkinlik çabalarının artarak devam edeceğini göstermektedir. 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın yeni bir aşaması, olasılık dışı değildir. Şu anki kararsız denge durumu, uzun süre devam edemez. Her üç durumda da Kürdistan'ın, coğrafya olarak ve Kürtlerin de müttefiklik açısından konumları stratejiktir. Dengenin hangi taraf lehine veya aleyhine sonuçlanacağını belirleyecek konumdadır. Kürdistan ve Kürtler, tarihin bundan sonrası için geleneksel satranç tahtası ve piyon olma rollerini terk edip özne konumuna gelebilirler. Bunda takip edilecek siyaset, iç ve dış ittifaklar, belirleyici rol oynayacaktır. Sistemin ve Türkiye'nin komplocu güçleri açısından kesinlikle olumsuz olmuş, uzlaşmacı güçler açısından ise önemli bir fırsat sunmuştur.

AKP'ye yol açan güçler ittifakının dağılması ve yerine yeni bir iç güçler koalisyonunun kurulması beklenebilir. Bu açıdan CHP'deki gelişmeler dikkat çekicidir. Türkiye'yi bu çelişkili konuma iten Kürt Sorunu açısından tam bir yol ağzına gelinmiştir. Türkiye ya kendi Kürt Sorununu barışçıl, tutarlı ve içeriği en azından Demokratik Özerkliğe açık demokratik yoldan çözmeye razı olacaktır. Öyle ki bu durum, farklı koşullarda Ulusal Kurtuluş İttifakına dürüst ve programlı olarak yeniden dönüşü anlamına gelecektir. Komplocu temelde saptırılan Cumhuriyet yeniden demokrasiye ve demokratik uluslaşmaya açık bir rejime dönüşecektir. Ya da giderek daha fazla İran ve Suriye'ye bağımlı hale gelip Kürtlerle savaşa daha çok ağırlık verecektir. Suriye ve İran kendileri açısından Kürtlerle savaşı tırmandırmayacaklardır. Geleneksel politikalarını daha çok uzlaşma yanlısı kılacaklar, savaşın ağırlığını Türkiye'nin omzuna yıkacaklardır. Şimdiye kadar olduğu gibi Kürdistan'daki savaşlara daha da artan bir ağırlıkta katılması, Türkiye'yi Afganistan ve Irak'tan farksız, belki de daha beter hale getirecektir. Türkiye askeri yolla alabileceği mesafeyi çoktan almıştır. Bundan sonrası ancak politik ve demokratik diyalogla lehine gelişebilir. Tabii çok köklü olan komplocu ve darbeci gelenek buna izin verirse.

Devrimci Halk Savaşı ve İttifaklar

Her devrim, bir ittifaktır. Devrimlerde saf güçler değil, iki dünya karşı karşıya gelir. Devrimlerin ideolojisinde, Evrensel Toplumun gelişimi özetlenmiştir. Karşıdevrim ideolojisinde de aynı kural geçerlidir; karşı güçlerin evrensel deneyiminin özetiyle hareket ederler. Politik gerçeklikte ittifaklar, daha somuttur. Politikanın güncelliği, ittifakları daha çok görünür kılar. PKK'nin ideolojisini mümkün kılan, reel sosyalizm deneyimidir. Reel sosyalizm ise, enternasyonal karakterini açıkça ortaya koymuş bir gerçekliktir. Enternasyonalizmin kelime anlamı da uluslararası dayanışma ve ittifakı içerir. PKK, politik olarak reel sosyalizm koşullarında varlık bulmaya çalışmıştır. Ulusal ve uluslararası koşullarda tercihinin reel sosyalist kamptan yana olması, çıkışından itibaren önceden tayin edilmiş gibidir. Sorun, teorik ittifak anlayışından kaynaklanmıyor, ittifakın, pratikte nasıl şekilleneceği ile ilgilidir. Kürt Sorununu, Türkiye Sosyalizmi koşullarında çözme çabaları, doğru bir tercihtir. PKK'nin çıkışında, Türkiye Sosyalist Hareketi'nin rolü yadsınamaz. Türkiye Sosyalist

Hareketi'nin savaşa cesareti olmasaydı, PKK'nin tek başına devrimci savaşa cesaret edebileceğini idea etmek, ancak varsayım değeri taşır. Demek ki kaderleri aynı devlet çatısı altında örülmüş halkların devrimci öncülerinin, öncelikle kendi aralarında ittifak içinde hareket etmeleri, toplumsal doğaları gereğidir.

Teorik olarak Türk, Kürt ve diğer kültürel gruplar ve sınıfların dayanışması, tartışılamaz. Tartışma konusu olan, pratikleşme düzeyinde yaşanan kopukluktur. Bunda da çıkarları zedelenen ve devrimci harekete sızmış olan tasfiyeci ve hain güçlerin çabaları rol oynamıştır. Türkiye Devrimci Hareketi içinde bir parça olarak gelişen PKK Hareketi'ne tahammül edememek ve kendini ondan soyutlamak, kesinlikle hâkim ulus ideolojisinin devrimci saflara sızmış bilinçli veya kendiliğinden ajanları olmakla mümkündür. Farklı milliyetler ve sınıflardan gelmek, ittifakların önünde engel değildir. Bilâkis ittifaklar, bu farklılıkların sonucu olarak daha da önem kazanırlar. Devrimci amaçlarda asgari birlik, ittifakları gerektirir. İttifak, aynı örgüt içinde olduğu gibi farklı örgütler arasında da gerçekleştirilebilir. Türkiye Demokratik ve Sosyalist Hareketlerinde tutarlı ve kalıcı ittifakların gerçekleşmeyişi, antidemokratik ve anti-sosyalist güçlerin çabalarıyla yakından bağlantılıdır. Sosyal şoven ideoloji, politik güç haline gelmemekle kendini belli eder. Kürt Sorununda ve bu sorunun çözümünde uygulanan tecrit ve ötekileştirme, karşıdevrimin etkileri ve böl-yönet politikalarıyla ilgilidir. PKK'nin çıkışında yaşanan tüm bu gerçekler, turnusol kâğıdı işlevi gördü; devrimci mücadeleye sızmış tüm unsurların, gerçek kimliğini açığa çıkardı. Sosyal şoven grupların, 12 Eylül darbesi sonrasında faaliyetlerini neredeyse askıya almaları, sadece faşizmin baskı ve sindirme politikasıyla izah edilemez. Bu güçlerin tutarlılıkları ve gelişme sağlamaları, ancak Kürt Kimlik ve Özgürlük Savaşında taraf olmaları dolayısıyla PKK ile ittifaklara cesaret etmeleriyle mümkündü.

1980 sonrasında, Ortadoğu'da, PKK'nin yeniden örgütlenme ve devrimci savaşa yönelme fırsatını, bir kez daha tüm demokratik ve sosyalist güçlerle paylaşmak istendi. Bu amaçla çok sayıda görüşme ve toplantı yapıldı. Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi platformunu kuruldu. Fakat sıra pratik adımlar atmaya gelince, bu güçlerden çoğu, içimizdeki tasfiyecilerin daha sonra yapacaklarını daha önceden gerçekleştirip Avrupa'nın yolunu tuttular. Orada, kendi hareketlerinin devrimci özünü tasfiye etmekle uğraştılar. Özellikle Dev-Yol'dan hâkim unsurlar, kendi örgütlerininkiyle birlikte PKK'nin devrimci özünü tasfiye etmek için büyük çaba harcadılar. Halbuki Dev-Yol'un ilişkileri ve olanakları, sempatizan, kadro ve kitle desteği, her bakımdan PKK'ninkinden daha gelişkindi. Devrimci Halk Savaşı Stratejisi kabul edilip, bu ilişkiler ve olanaklar harekete geçirilse ve ortak taktik adımlarla hareket edilseydi, Türkiye'nin demokratik ve sosyalist dönüşümü, çok daha ileri boyutlar kazanır ve farklı aşamalarda olurdu.

Teorik olarak Türk, Kürt ve diğer kültürel gruplar ve sınıfların dayanışması, tartışılamaz. Tartışma konusu olan, pratikleşme düzeyinde yaşanan kopukluktur

---

Özellikle Dev-Yol'un Avrupa yapılanması olan Devrimci İşçi'nin başında bulunan Taner Akçam şahsında kendisini dayatan tasfiyecilik, Türkiye Demokratik ve Sosyalist Hareketinin tasfiye edilmesinde büyük rol oynadı. Bu tasfiyeci eğilim, birçok gücü kendisiyle birlikte Avrupa'ya sürükleyerek, PKK'nin Devrimci Halk Savaşı Stratejisini tecrit etmeye çalıştı. Avrupa'daki PKK yetkili unsurlarını, kendisine alet ederek, büyük tahribat yaşattı. Zaten Dev-Yol, ondan sonra bir daha kendine gelemedi. Eğer bu grup, Ortadoğu'da üslenip sınırlı da olsa bir direniş sergileseydi, MHP'nin faşist gücünün çok üstünde bir devrimci sınıf gücüyle CHP'nin sosyal demokrat maskesini yırtarak, düzene karşı temel muhalefet partisine dönüşebilirdi. Dünya genelinde bu yönlü çok sayıda örnek yaşanmıştır. Ayrıca bu grup, PKK ile ittifak etmiş olsaydı, hem Kürt Ulusal Sorununun çözümünde hem de genel demokratik açılımlarda öncü güç olabilirdi. Böylece AKP'nin sahte açılımlarına ortam sunulmamış olurdu. Tasfiyeci eğilim, bu tarihsel fırsatı bilinçli olarak harcadı. Tutarlı devrimci sosyalist öğelerin, bu kısa tarihçeyi çok iyi incelemeleri gerekir. Bu tasfiyeci eğilimin, hareketin çok değerli öğelerini harcadığı iyi

biliniyor. Dev-Sol önderliği de tutarlı davranmadı. Ortadoğu'da üslenmeye ve devrimci direnişi Kürdistan üzerinden tüm Türkiye'ye yaymaya yanaşmadı. Bazı dostça yaklaşımları geliştirmek istemedi, ortak hareket etmeye yanaşmadı. Eğer Dev-Sol kadrolarından bazıları, özellikle PKK'yle ilişkiye geçen Bedri Yağan ve Grubu İstanbul'a çekilip imha edilmeseydi, kardeşçe ortaklaşa hareket etselerdi, Dev-Yol'un devrimcilik konusunda bıraktığı boşluğu doldurabilir ve Türkiye devrimci muhalefetinin en güçlü hareketi olabilirdi. İttifak politikalarındaki tutarsızlık, onları da tasfiyeye uğrattı. Şüphesiz Türk halk geleneğinden gelen ve kendilerini sol üzerinden tanımlayan birçok yiğit kişi ve grup, PKK'nin Enternasyonalist Kimlik ve Özgürlük Mücadelesinin içinde ve yanında oldu. PKK ile ittifak ve birlik halinde bulundu. Kemal Pir ve Haki Karer başta olmak üzere, çok sayıda Türk kökenli genç erkek ve kadın yoldaş, PKK'nin en değerli kadroları olarak, şahadete erişinceye kadar mücadelenin en ön saflarında yer alıp savaştı. PKK saflarında hâlâ benzer birçok yoldaş vardır. Ayrıca başlangıçtan günümüze kadar çok sayıda kişi ve grup, dostluk ve ittifakın gereklerini yerine getirdi. Fakat sol güçlerin büyük çoğunluğu, Beyaz Türk Faşizminin ideolojik ve askeri hegemonyası altında ya susturuldu ya da bilinçli bir şekilde veya kendiliğinden bu hegemonyanın destekçisi haline geldi. Hegemonyayı bu destekleme tavrı, özünde Modern Türk Toplum unsurlarının geleneksellik arz eden ve 1071'de Malazgirt'te Bizans İmparatorluğu'na karşı verilen ortak Türk-Kürt savaşı ve zaferinden beri geçerli olan veya olması gereken stratejik ilişkiyi unutmuş olmaları ve bu ilişkiyi kavramak istememeleri anlamına gelmektedir. Yine bu tavır, Anadolu ve Mezopotamya arasındaki ilişkilerde ortak iktidar ve ortak toplumsal yaşamın tarihsel kilometre taşlarının döşeli olduğunu inkâr etmelerinden kaynaklanmaktadır. Beyaz Türk Modernite unsurlarının, tarihi, 1925 Kürt soykırımıyla başlatmaları, sahte ve inkârcı bir tarih ve toplum bilinci inşa etmelerinden ileri gelmektedir. Aynı biçimde eski ve yeni dönem Türk-İslâm Sentezcilerinin, Kürtlüğü dışlamaları ve asimile edilmesini desteklemeleri, aynı soykırımcı anlayıştan etkilenen Sahte İslâmcı ümmet ve kardeşlik paranoyasından kaynaklanmaktadır. Doğru bir tarih ve toplum bilinci, genelde Anadolu ve Mezopotamya Kültürleri özelde de Türk ve Kürt Toplumsal Kültürleri arasında derin bir ortaklığın, eşit ve özgür ilişkilerin mevcut olduğunu, bu ilişkilerin yaşamsal ve stratejik anlam ifade ettiğini ortaya koyabilecektir.

Modern Türklük İdeolojisi, bütün sağ, sol ve merkez unsurlarıyla birlikte benzer tarih ve toplum bilinç biçimlerini paylaşmaktadır. Bunlar, homojen bir Türklüğü, tarih ve toplum bilincini, kutsal ve değişmez görüş olarak paylaşırlar. Geleneksel ümmet anlayışını kısmen laik milliyetçiliğe, kısmen de Türk-İslâm Sentezciliğine dönüştürerek, ikame ederek, sahte ve inkârcı yanı ağır basan bir ideoloji inşa ettiler. Modern Türk İdeolojisinde Türklük, baştan beri homojen ve cihangir bir ulustur! Hep bağımsız ve hür yaşamıştır! Hiçbir ittifaka dayanmadan, tek başına cihana hükmetme peşinde koşmuş ve uzun süreler hep hükmetmiştir! Toplumsal yapısı bölünme kabul etmez bir bütündür! Ordu-millettir! Askerliği en yüce değer kabul eden toplumdur! Saf ırktan teşekkül etmiştir! Aslında yabancı özellikle Yahudi Siyonist ideologlarca Jön Türk adı altında inşa edilen bu ideolojinin, Tarihsel-Toplumsal gerçeklik olarak Türk Toplum Kültürüyle ilişkisi yoktur veya bu gerçeklik esas alınmamıştır. Mitolojik bir ifade tarzıdır. Türklük maskesi altında inşa edilen katı sınıf diktatörlüğü, daha doğrusu Modernist Unsur Tekelciliğidir. Proto-İsrail olarak tasarlanıp inşa edilmiştir. Dolayısıyla modern koşullar içinde oluşan ve ötekileştirilen diğer kültürler ve sosyal entiteler üzerinde hegemonik rol oynamıştır. Gerek ideolojik gerekse askeri hegemonya altında çarpık, inkârcı ve asimile edilmiş bir oluşum bütünlüğü söz konusudur. Tarih ve toplum bilincinin hâkikati yerine bu yapay, inkârcı, asimilasyonist ve imhacı ideolojiden payını alan tüm sağ, sol ve merkez görüşler, tekçi, kendini beğenmiş ve ötekileştirici şoven rolü oynamaktan ve aynı rolü paylaşmaktan geri kalmazlar. Daha da vahimi, resmi ideoloji payesine yükseltildiği, anaokulundan akademik seviyeye kadar zorunlu olarak herkese empoze edildiği için etkisi dışında kalmak, çok zordur. Memur olma, iş bulma ve kredi almanın, kısacası devlet nezdinde ve hâkim sınıf bloğunca yararlı kabul edilmenin temel şartı haline getirilmesi de buna eklendiğinde, paylaşmamak çok zordur. Düzene muhalif güçlerin, tek başlarına ve tecrit edilmiş olarak kalmalarının, dostluk ve ittifak geliştirememelerinin temelinde, inşa edilmiş bu gerçeklik yatar.

Sadece Kürt ve Türk demokratik ve sosyalist güçleri arasında değil tüm toplumsal halk güçleri arasında anlamlı dostlukların geliştirilmesi ve ittifakların kurulabilmesi için öncelikle gerekli olan, doğru tarihsel ve toplumsal bilinçtir. Tarih boyunca kültürler arasında yaşanan ilişki alışverişini doğru tanımlamadan, günümüzde adil, eşit ve özgür ilişkiler ve ittifaklar geliştirilemez; bu ilişkiler ve ittifakların en somut ifadesi olarak demokratik bir anayasa oluşturulamaz. Bunun için Türk Modernitesinin Türk Tarihini de inkâr eden ve kültürel değerleri yok sayan tekçi faşist zihniyeti terk etmesi, toplumun çok kültürlü yapısını ve zengin tarihini kabul etmesi gerekir. En azından çıkarları aynı siyasi sınırlar içinde dostça ve kardeşçe birlikte yaşamaktan yana olan toplumsal güçlerin, birbirlerinin tarihsel ve toplumsal gerçekliklerine saygılı olmaları, birbirlerini eşit ve özgürce kabul etmeleri, uzun vadeli, kalıcı dostluk ve ittifakların temeli olduğu gibi güncel güç ve eylem birliklerinin de esasıdır; birlikte demokratik anayasal bir rejim inşa etmelerinin özüdür.

PKK'nin politik güç olarak Ortadoğu, Avrupa ve diğer alanlardaki ittifakları da önem taşımaktadır. PKK'nin 1980 sonrasında üslenmede Ortadoğu'nun en sıcak bölgesini tercih etmesi, kendisinin devrimci özellikleriyle bağlantılıdır. Devrimci mücadeleden kopmaması açısından bu alanın rolü, stratejik bir öneme sahipti. Avrupa'ya biçilen rol, hep taktik düzeyde bırakıldı. Bu, doğru bir yaklaşımdı ve aynı zamanda çağın önemli bir dinamiği olan Ulusal Kurtuluş Hareketleriyle ittifakının da özünü teşkil ediyordu. Suriye, Lübnan, Filistin ve İsrail bağlamında ulusal kurtuluşçu ilişkiler geliştirmek, dünyanın en sıcak, canlı ve kapsamlı politik gerçeğiyle ilişkilenmek demekti. Yirmi yıla yakın bir süre içinde bizzat bu ilişki bağlamında sağlanan gelişmeler, sadece Kürt Kimlik ve Özgürlük Hareketini bölge çapında tanıtmakla kalmadı; onu dünyaya tanıttığı gibi stratejik bir konuma da taşıdı. Kaldı ki bu ilişkiler, bugün de özünü korumaktadır.

KDP ve YNK'nin operasyonda açıktan rol oynamaları, NATO Gladio'sundan ayrı düşünülemez. Bunun karşılığında da Türkiye, 'Çekiç Güç' ün Güney Kürdistan'da konumlandırılmasına izin vererek Irak Kürdistan'ındaki federe oluşuma razı olmuştu. Böylelikle 1925 ittifakı, devam ettirilmiş oluyordu. ABD ve İngiltere, 1925'ten beri Türkiye'ye verdikleri sözü (Irak Kürdistan'ına dokunmamak şartıyla Türkiye Kürdistan'ını feda etmek) tutmak durumundaydılar. Türkiye bu temelde NATO'ya girmiş, kendisiyle bu temelde Kürt Sorunu üzerinde anlaşmışlardı. Konumumuz ve stratejimiz, geleneksel ve güncel olarak büyük önem arz eden Ortadoğu'daki bu dengeyi ve hegemonyayı tehdit ediyordu. Ya bu hegemonyanın yörüngesine girecek ya da tasfiye edilecektik. Türkiye Cumhuriyeti, 1925'ten beri bu hegemonik güçlerle yaptığı antlaşmaları (1926'da Musul-Kerkük konusunda anlaşma, 1952'de NATO'ya giriş, 1958 ve 1996'da İsrail'le yapılan anlaşmalar), Kürtleri tarihten silme temelinde kullanmak istiyordu. Laik milliyetçi pozitivist ideoloji, bu imkânı veriyordu. Cumhuriyet kadrosu, buna inandırılmıştı. Bu, aslında tarihsel Türk-Kürt ilişkilerinin ruhuna ve ittifakına çok aykırı bir durumdu. Ama İsrail'in kuruluş hesapları nedeniyle sistemin yapamayacağı çılgınlık yok gibiydi. Beyaz Türk gerçeği denilen yapay ideoloji, kadro ve sınıf oluşumu, bu temelde inşa edilmişti. Ayrıca PKK, bu oluşuma öldürücü darbe vurmuştu. Çünkü Kürt Kimliğinin kabulü ve Özgürlüğünün Tanınması, bu oluşumun inkârı anlamına geliyor, en azından bu ölümcül politikaların terk edilmesini gerektiriyordu.

Sistem Karşıtı Güçleri Yakından Tanımak

1- **Sosyalist hareketler:** Sınırlı da olsa özeleştirisel bir konum almış olmakla birlikte, ikiyüz yıllık reel sosyalist hareketin bugünkü mirasçılarının köklü bir dönüşüm yaşadıkları söylenemez. Büyük bir güven bunalımı ve zayıflama döneminden geçmektedirler. Yine de tarihte yeri olan bir harekettir. Kapitalist sistemi aşmamış da olsalar, oldukça uğraşmışlardır. Bugüne gelmede olumlu ve olumsuz pay sahiplerindendir. Yaşadıkları bunalım, sistemin yapısal bunalımının bir parçasıdır. Buna rağmen tüm sistem karşıtlarını en çok etkilemiş bir hareket olan reel sosyalizmi, bir aşama kabul edip, mirasından çıkarılacak derslerle Demokratik Modernite inşasının bir parçası olarak değerlendirerek tavır ve ittifak geliştirmek, en doğru yaklaşım olacaktır.

2-**Anarşistler:** Anarşistlerin, reel sosyalistlere göre bir özeleştiri ile güncel pratiğe yönelmeleri daha

fazla mümkündür. Ekonomik, sosyal, siyasal, entelektüel ve etik mücadelelerinde hak ettikleri yeri almaları önemini korumaktadır. Ortadoğu zemininde hızlanan uygarlık ve kültür boyutları da öne çıkmış bulunan mücadelelerde anarşistlerin hem kendilerini yenilemeleri hem de güçlü katkılarda bulunmaları mümkündür. Demokratik Modernite Sisteminin yeniden inşa çalışmalarında ittifak geliştirilmesi gereken önemli güçlerden biridir.

3-Kadın Hareketi: Demokratik Modernite, Kadın Doğası ve Özgürlük Hareketini temel güçlerinden birisi olarak bilip hem geliştirilmesini hem de ittifak yapılmasını başta gelen görevlerinden sayarak, yeniden inşa çalışmalarında değerlendirmek durumundadır.

4- Ekolojik hareketler: Kadın gerçeğinde olduğu gibi çevre olgusuna ilişkin bilim geliştikçe bilinç; bilinç geliştikçe de hareket gelişiyor. Sivil toplumun en yaygın hareket alanıdır. Reel Sosyalistleri ve Anarşistleri de gittikçe daha çok çekiyor. Sistem karşıtlığını en çok hissettiren hareket konumundadır… Demokratik Modernitenin de temelini oluşturan bu gerçeklikler, yeni inşa çalışmalarında Ekolojinin ne denli önemli rol oynayacağını bütün açıklığıyla göstermektedir.

5- Kültürel hareketler: Kültürlerin direnişi, kayaları delerek varlıklarını kanıtlayan çiçekleri andırır. Üzerlerine dökülen modernite betonunu parçalayarak tekrar gün ışığına çıkmaları, bu gerçekliği kanıtlar. Çeşitli gruplara ayırabileceğimiz bu hareketleri, kısaca sıralarsak:

a- Etnisite ve Demokratik Ulus Hareketleri

b- Dinsel Kültür Hareketleri: Dinsel Geleneğin Canlanışı: Tıpkı farklı etnik kültürleri, Demokratik Ulus kapsamında bir arada tutmak mümkün olduğu gibi dinsel kültürün demokratik muhtevasını da Demokratik Ulus içinde eşit, özgür ve demokratik bir unsur olarak değerlendirmek ve çözümde yer vermek oldukça önemlidir. Demokratik Modernitenin, tüm sistem karşıtı hareketlere karşı geliştirdiği uzlaşmacı ittifak anlayışını, demokratik muhtevalı dinî kültür için de geliştirmesi, yeniden inşa çalışmaları açısından hayati önem taşıyan diğer önemli bir görev kapsamındadır.

c- Kentsel, Yerel ve Bölgesel Özerklik Hareketleri: Üstten küresel sermaye, alttan kültürel hareketler tarafından sıkıştırılan ve çözülmeyi yaşayan klasik modernitenin katı merkeziyetçi ulus-devlet yapıları, en çok kentsel, yerel ve bölgesel özerklik yönetimleriyle ikame edilmeye çalışılmaktadır. Günümüzün gittikçe güçlenen bu eğilimi, Demokratik Ulus Hareketiyle de iç içe gelişmek durumundadır. Demokratik Ulus, yönetim biçimi olarak konfederalizme çok yakındır. Konfederalizm, bir nevi demokratik ulusların siyasal yönetim biçimidir. Güçlü kent ancak yerel ve bölgesel özerk yönetimlerle varoluş kazanabilir. Yönetim biçimi itibariyle her iki hareket de özdeştir ve çakışma durumundadır. Demokratik uluslaşma ve uluslar; kentsel, yerel ve bölgesel özerklikler olmadan yönetim gücü kazanamaz. Ya kaosa girip dağılır ya da ulus-devletçiliğin yeni bir modeliyle aşılır. Her iki duruma düşmemek için Demokratik Ulus Hareketi, mutlaka kentsel, yerel ve bölgesel demokratik özerklikleri geliştirmek zorundadır. Buna karşılık kentsel, yerel ve bölgesel özerk yönetimler de hepten yutulmamak, ekonomik, sosyal ve siyasal güçlerini tam kullanabilmek için Demokratik Ulusal Hareketle Demokratik Ulus olarak bütünleşmek ihtiyacındadır. Her iki hareket, ulus-devletçiliğin kendileri için sürekli kapıda tuttuğu ve dayattığı aşırı merkeziyetçi güç tekellerini ancak kuracakları sağlam ittifakla aşabilirler. Aksi halde her iki hareket ve hatta olgu olarak, geçmişte çokça yaşadıkları gibi yeniden homojenleştirme tehdidi altında tasfiye olmaktan ve erimekten kurtulamazlar. Tarihsel koşullar nasıl 19. yüzyılda daha çok ulus-devletçilikten yana idiyse, günümüz koşulları (21. yüzyıl gerçeklikleri) da Demokratik Uluslardan ve her düzeyde güç kazanmış kentsel, yerel ve bölgesel özerk yönetimlerden yanadır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Demokratik Toplumun Anlamlığı

Wenda Dursend

Toplum nedir? Toplumu bir araya getiren nedir? Soruları aynı zamanda toplum hakikatinin dışavurumdaki zihni kodları içinde barındırır. Zihniyet ve toplumsal zihniyet de sistem inşalarını beraberinde getirir. Bu bakımdan kavramlar nötrdür ve zihniyetin yüklediği anlamlılıklar üzerinden değere kavuşur. Bu değerler aynı zamanda zihniyetimizi yani yaşamımızı nasıl oluşturacağımızın kodlarını içerir. Zihniyet, bir toplumdaki ya da topluluktaki bireylerde görüş ve inanış etmenlerin etkisiyle oluşan düşünme yolu ve düşünüş biçimidir. Duygu, düşünce ve algılarımızın toplamı olarak toplumsal yaşam sonucu etkileşim oluşur. Toplumsal zihniyetin oluşumunda insan varoluşundan günümüze toplumlar hep olagelmiştir. Birey, toplumun en küçük yapı taşı olup bir kişiyi tanımlar. Toplum ise bireylerin bir arada yaşadığı ve kendisini gerçekleştirdiği sosyal ortam olup tüm bireylerin toplamındaki kolektif potansiyel olarak kendisini yaratır. PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın 'yalnız birey yoktur. Toplumu yıkılmış birey olabilir ama en azından bu birey bile yıkılmış toplumun anılarıyla birliktedir' belirlemesi bireylerin, toplum içinde var olabileceğinin yani bireyin toplumuyla kendi anlam hakikatine varmasının ifadesi olmaktadır. Bireysel varlık ile toplumsal varlık, sistemsel bütünsellik olarak ayrılmaz. Birbirine bağımlılık içinde değişip dönüşürler. İnsan, önce bağımsız özne olarak sonra da toplumun üyesi olarak varoluş kazanmıştır. Birey, zamansal akışın üç boyutlu sürekliliğinde geçmiş, an ve gelecek içinde hafıza ve mekan ikililiğinde kendisini yaratır ve aynı zamanda yaşamın temel dinamiği olan toplumsallık duygusu içinde kendisini oluşturur. Toplumun varlığı, kendisini yok etmeye çalıştığı sisteme karşı sahip olduğu özgürlük ahlakı, topluma dayalı politika anlayışı ve demokratik ilişki çizgisindeki tutarlılığıyla bağlantılıdır. Her türlü egemenlik ilişkisine karşı mücadele ederken nasıl bir örgütlenme, ilişki, yaşam, irade, ölçü ve iddia sahibi olunması gerektiğini ortaya koyar. İnsanın kendini anlam zeminine kavuşturduğu toplum ile kendi anlam hakikatine varması, toplumsal bilinç oluşturmasıyla bağlantılıdır. Toplumsal bilinç, tüm tarihsel süreçlerde insanın kendi olma serüveninde milyonlarca yılın insan ve toplum gerçeğinde oluşturduğu birikimin aşkın bir oluş haline ulaşmasıdır.

Beş bin yıllık uygarlığın sömürü düzeninin ulus-devletle cisimleşen tekli merkeziyetçi uygulamalarıyla toplumdaki farklılık ve çeşitliliklerin tehdit olarak algılandığı, inkar-imha ve soykırımların geliştirildiği zamanları yaşıyoruz. Devletin ve sınıflı toplumun kök hücresinin olduğu Ortadoğu coğrafyası, bugün de ulus-devlet zihniyet ve anlayışın eliyle halkların, inançların, kültürlerin inkarı ve imhası üzerinden kendisini üretmeye çalışmaktadır. Tarihten günümüze bu saldırılara karşı halklar, özgürlük eğilimlerini büyüttükleri demokratik toplum ile tarihin doğal toplumundan başlayarak hiyerarşi ve her türlü sömürü düzenine karşı duran düşünce eylemlerine dayanarak anlam bulmuştur. Özgür, adil ve eşit oluşumun toplumsal sistemin bozulması ve egemenlik ilişkilerine dayanarak toplum iktidar ilişkileri ile örgütlendirilerek toplumsal dokuyu kendine göre şekillendirmiştir. İktidar anlayışı; kendini milliyetçi, cinsiyetçi, dinci ve

militarizm ideolojileri ile beslemekte ve sürekli hale getirmektedir.

Tarihsel toplum, doğal toplum değerlerinin etrafında gelişirken; hiyerarşik ve sınıflı toplumsal gelişme de karşıt kutup olarak gelişmiştir. Egemenlikli ilişkiler sisteminin erkek egemen akıl tarafından geliştirilmesiyle birlikte toplum, iktidar ve devletçi gelenek ile yürütülmeye çalışılmıştır. Toplumsallığın ilk oluşturucusu ve yaratıcısı olan kadın etrafında örgütlenen toplum hakikati, özünden boşaltılan ahlak ve politika üzerinden yeniden yorumlanmaya çalışılmaktadır. Bunun temel nedeni iktidar ve devlet geleneğinin topluma aşılanmasıdır. Dolayısıyla tarih ve toplum, egemenlikli ilişkilerle değerlendirilmektedir. Bu gelenek karşısında tarihten günümüze toplumlar sürekli direnmişlerdir. Toplum, ihtiyaçlarını gerekli dayanışma ve kolektivizm ile doğanın bir parçası olarak geliştirmiştir. Toplumun direnişi; ilk inanç çıkışları, sistem karşıtı hareketler; feministler, anarşistler, kültürel ve etnik hareketler biçiminde gelişmiştir. Bu karşıt çıkışlara rağmen devletçi zihniyet ile köklü bir kopuşu gerçekleştirememeleri, güçlü bir direniş çizgisini oluşturamamalarına neden olmuştur. Günümüzde hiçbir sistem karşıtı güç; iktidar ve devletçi geleneği aşmadan demokratik, özgürlükçü, eşit ve adil bir yaşam sistemini gerçekleştiremez. Günümüzde ulus-devlet yaklaşımında ulus-devletle, devlet de toplumla özdeşleştirilmiştir. Toplumun vicdanı olan ahlak işlevsiz kılınarak yerine hukuk; politika yerine ise devlet idaresi ikame edilerek kendine yaşam alanı bulmuştur.

Egemenlikçi, iktidarcı ve devletçi sistem; ilk köle, ulus, sınıf ve cins olarak kadının yarattığı ahlaki politik toplum değerlerinin inkar ve gaspı üzerinden gelişmiştir. Eşit, özgür, demokratik ve adil yaşamın garantisi; demokratik kadın özgürlükçü paradigmadır. Demokratik toplum yaratılmadan kadının özgürleşmesi; sağlanamayacağı gibi kadının özgürleşmeden demokratik toplum mümkün değildir. Demokratik toplum olarak kavramsallaştırılan esasta devlet, iktidar dışında yani tüm hiyerarşik ve devletli iktidarların dışındaki teorik perspektifin özüdür. İnsanlık tarihi, doğal toplum değerleriyle başlayıp hiyerarşi ve siyasi iktidar karşısında duran her türlü düşünce eylemlerine dayanarak anlam bulmuştur. Yaşadığımız toplum ne kadar gönüllü katılıma dayalı birliktelik olarak gelişir ve güçlenerek iradeye kavuşursa bunun duygu ve bilinci ile gelişecek olan sistem de o kadar demokratik, özgür ve eşit toplum olacaktır. Bu; aynı zamanda biçime değil öze ilişkin bir husus olup toplumun varlığı, demokratik komünal değerlerle anlamına kavuşur.

Toplum, Esas Olarak Demokratik ve Komünaldir

Demokratik toplum ve onun özgürlükçü sistemi, demokratik konfederalizmdir. Devletçi ideolojilerle kurtuluş olamayacağı gerçekliğiyle kapitalist, sosyalist, ulusal, üniter sınıf devletleri hiyerarşik toplumun cins, sınıf, çevre, etnisite sorunlarını çözmek bir yana bu sorunların bizzat kaynağı durumundadır. Çözümü yaşanan tüm bu sorunların kaynağının dışında aramak kadar devletçi ideolojilerden arınmış yeni yol yöntem arayaşına dayandırmak gerektiği de açıktır. Devletli ve sınıflı toplum ve uygarlığı hedeflemeyen tersine onun alternatifi olarak kendini geliştiren devletsizleşme, sınıfsızlaşmayı bir yaşam gerçeği ve özgürlük niteliğinin bir gereği olarak yaşar. Toplumun politik bir seçimi olan demokrasiyi doğru tanımlayıp çözüm gücünü ortaya koymak, tarihte özgürlük ve eşitlik ideallerini güncel ve yaşanılır kılar. Nasıl ki doğada var olan hiçbir şey yok olmaz aynı şekilde toplum için var olan demokratik komünal değerler de yok olup gitmez. Demokratik toplumda tüm toplum üyeleri, yaşam bütünlüğünde toplumun bir parçasıdır. Toplum-birey ilişkisi de bireyin toplumla girdiği etkileşimle potansiyelini akıtarak karşılıklı birbirini besleyerek tüm toplum üyelerinin yaşam bütünlüğünde toplumun bir parçası olarak gelişim gösterir. Toplum, canlı bir işleyişe sahip olarak kendi iç yasallıklarını oluşturarak gelişim ve değişimini sürekli kılmaktadır. Toplum, esas olarak demokratik ve komünaldir. İlk toplum formu olan klan toplumunda "hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için" düsturu yaşamın anlam hakikati olarak yaşanmıştır.

Günümüzde toplum karşıtlığında kapitalizm, liberalizm ideolojisiyle özgürlük yanılsaması

yaratarak bireyciliği toplum aleyhine şahlandırmıştır. Toplumu, birey gelişimi karşısında pranga olarak değerlendirerek toplumu ve toplumu belirleyen toplumsal varlığını inşa eden ve kurgulayan tüm değerlerin varlığının aşılması saiklerinde bulunur. Varlığı kendilik olmaktan çıkarılan, temellerini ortadan kaldıran toplumun demokratik özünden kopması olur. Toplum, atomize edilerek örgütlülüğünden düşürülerek savunmasız kılınmaktadır. Cüceleştirilen toplum ile içi kof, devleştirilmiş birey gerçekliğinde bireyin tükenişinde toplum yok edilmeye çalışılmaktadır. Toplum etik ve estetik değerlerinin birey ve toplum uyumunda toplumun yeniden yapılanması, demokratik kurum ve ilişkilerle toplumun yeniden içerik ve biçim olarak form kazanmasıdır. Demokratik toplum gerçekleşmesinde politik örgütlenme ve eylemliliğin demokratik komünal değerlerle meclis ve yerel yönetimler olarak yerel demokrasi biçiminde çözümünü bulmaktadır. İnşa; oluşturma, yaratma, üretme, değiştirme ve dönüştürmeyle ilgili bir kavramdır. Demokratik toplumu bütünlüklü ele alma ve inşa etme temel esastır. Alternatif bir yaşamı inşa etmek için bunun örgütlenme modeli ve yaşam biçimini geliştirmekle mümkündür.

Beş bin yıllık egemen erkek tarih ve yaşam anlayışı; insanlığın gelişiminde demokratik toplumun özünü görünmez kılmış, saptırmıştır. Marx, tarihi toplumların sınıf savaşına dayalı olarak ele alarak toplumları anlayabilmenin üretim ilişkilerini anlamaktan geçtiği belirlemesinde bulunmuş ve toplumların tarihini sınıf çatışmaları tarihi olarak ele almıştır. Durkheim, toplumu bir arada tutan şeyin paylaşılan değerler ve gelenekler olduğunu savunmakta ve böylece geleneksel ve modern toplumlardaki değişimin çözümlemesini yapmaktadır. M. Weber ise düşüncelerin gücünün toplumları şekillendirdiğini basit toplumların geleneksel düşünceleri ile günümüzün modern toplumlarını etkisi altına alan rasyonel düşünceyi karşılaştırmıştır. Geçmişte gelenek, toplumu bir araya getirirken modern toplumlarda ise insanların hayatlarını ilişkilendiren rasyonel ve geniş çaplı bir organizasyon yarattığı belirlemesinde bulunmuştur. Öcalan'ın, *"Sınıf tahlilleri ekonomik reçeteler politik tedbirler iktidar ve devletin azami birikimiyle ekolojik ve toplumsal yıkımların önüne geçilemeyeceği bu sorunun daha köklü ele alınmaya ihtiyaç duyduğu açıktır."* belirlemesi ile *"Toplumun temel nitelikleri ve oluşturucuları olarak tarih, zeka, dil, tarım, kadın ve ahlaki politik hususları olarak ortaya koymuştur."*" Buna bağlı olarak toplum, özü itibariyle demokratik işleyişe dayalı ilişki ile kendisini konumlandırırken bunun karşısında hiyerarşik, iktidarcı ve devletçi zihniyet ile mücadelesi olarak ortaya çıkar.

Demokratik toplum da tabandan, toplumun, doğrudan katılımına ve kararlaşmasına dayalı olarak geliştirilmesidir. Bilinç ve örgütlülük donanımı ile toplumun tüm hücrelerine kadar toplumun demokratik işleyiş ve örgütlülüğüyle onun zihniyet çalışmasının yürütüldüğü, özgür gerçekleşmesini sağladığı ve ona meşruiyet üreten kurumlaşmasını anlamsal bütünsellikle geliştirmesidir. Toplumun kendi öz örgütlülüğüyle ihtiyaçlarını belirlediği, yaşadığı toplumsal sorunlara çözümler ürettiği doğrudan katılımına bu sürecin örgütlülüğünü tekelci sermaye ve iktidar odakları dışındaki komün, meclisler, STK, dernek, meslek odaları, sendikalar, kültürel ve sosyal kurumlar, din ve inanç alanlarının tüm toplumsal kesimleri kapsar. Yaygın ve kendi aralarındaki koordineli örgütlülük temelinde devlet dışında halkın doğrudan katılımını, tartışma ve kararlaşma süreçlerine açan örgütlenmeler ne kadar açığa çıkarsa demokratik toplum o denli açığa çıkar. Demokratik toplumla cinsiyetçi ve devletçi toplum ve sisteme karşı ahlaki ve politik toplum ilkeleri temelinde özgür yaşamın yeniden mümkün kılınmasıdır.

Toplum, Kendini Özbilinçle Oluşturur

Devletçi zihniyete dayalı toplum sisteminde toplum üstü bir yapılanma söz konusu olup toplum özyönetimi olmayan, söz ve karar gücü olmaktan uzak seçimlere indirgenmiş bir demokrasi anlayışı ile özirade ve özbilinç yetisini kaybederek nesneleşmesidir. Demokratik toplumda ise tüm toplumsal gruplar tekçiliğe mahkum kılınmadan kendi özkimliği etrafında farklılıklar içinde kendi rengiyle özörgütlülüğüyle yaşamasıdır. Farklılıkların en geniş şekilde yaşandığı toplum modelidir. Homojen topluma karşı ahlaki-politik yapısını güçlü

kılarak farklılıkların özgür birlikteliğine dayalıdır. Ulus-devletin oluşturduğu katı sınırlar, toplum çeşitliliğine, hareketliliğine ve kültürel doğasına aykırıdır. Buna karşı daha az devlet daha çok toplum anlayışıyla toplumsal iradenin güçlendirilip büyütülmesi ve buna karşı devletin toplum üzerindeki egemenliğinin azaltıldığı bir toplumsal sistemdir. Toplumda demokrasinin gelişmesi toplumun örgütlülüğünü geliştirerek söz sahibi, irade ve uygulama gücü olmayı geliştirmesiyle gerçekleştirir. Toplumun yatay ve dikey şeklinde yerellerden başlayarak örgütlenerek özyönetim ve karar gücüne ulaşmasıdır. Hiçbir toplumsal kurumsallaşma ve yürütme, bürokratik temelde örgütlenemez ve kurumlaşmalar toplumun kolektif özgücüyle oluşturduğu politik organlar olup işlevselliğini toplumun kolektif kararlarıyla oluşan politikalarla sağlar. Toplumun her bir bireyi, toplumun demokratik bir öznesi olarak konumlanmış olup ne toplum bireyin üstündedir ne de birey toplumun üstündedir. Toplum; bireyini inisiyatifli, yaratıcı ve iradeli kılarak kendi özgür birey-yurttaşını oluştururken birey de özgür yurttaş olarak gücünü toplumun komünal değerlerinnden aldığını bilerek bireyselliği ile toplumun komünal özünü korumaya ve beslemeye çalışır. Bu bakımdan özgür birey-yurttaş bireysel ve kolektif özelliklerin buluşması anlamında birey ve toplum arasındaki optimal dengenin sağlandığı demokratik toplum birey-yurttaşlığıdır. Tüm toplumsal ilişkilerde kendini tanıma ve iradeli kılmak esastır. Toplum, kendini özbilinçle oluşturur. Toplumsal bilinç, demokratik toplumun olmazsa olmaz niteliklerindendir. Toplumsal bilinci, tarihsel deneyimleri ve güncel ihtiyaçları ile bütünleştirerek tarihi yaratır. Tarihini anlamlı kılarken kendisini de anlamlı kılar. Özbilincini de bu temelde oluşturur. İktidarcı ve egemenlikçi yaklaşımlarla daima bir mücadele içinde olur. Toplumu parçalayan iktidarcı zihniyet formlarını reddeder. Toplumsal yaşamı, kadın özgürlükçü, ekolojik ve demokratik temelde örgütler. Demokratik toplumda zihniyet inşasında topluma özbilinç kazandıran kurumlarla özgür bireyin akademileşme, kooperatifleşme ve meclisleşme ile zihniyet yapılanmasına dayalı eşit özgür toplumsal şekillenmesini oluşturur. Eğitimin temel işlevi toplumun ahlaki ve politik kurumlarını oluşturmaktan geçer. Akademileşme, zihniyet dönüşümünü ve toplumsal bilinçlenmeyi amaçlar. Toplumun eğitim ihtiyacını, bilinç oluşturur ve özgür tartışma merkezleri olarak toplumun aydınlanmasında alternatif işlev ve rol görür. Bu anlamda akademik araştırmaların yapıldığı ve düşünsel üretimin topluma mal edildiği yerler olarak işlev görür. Cinsiyetçilik, milliyetçilik, dincilik, bilimcilik, iktidarcılık, sınıfsallık gibi toplumsal hastalıkların aşılmasını ve toplumsal hakikate ilişkin toplumun aydınlatılması faaliyetini yürütür. Meclisleşme ile toplumun demokratik katılım planlamasını denetlenme mekanizmasını hayata geçirir. Demokratik bir organizasyonla tüm toplumsal sorunların tartışıldığı, çözüm yollarının arandığı toplumun her bir ferdinin adil ve eşit katılımını esas alan ortak karar gücüne ulaştığı ve bu kararları hayata geçirme olarak rolünü oynar. Bireyin yerelden doğrudan katılımıyla bir taban örgütlülüğüdür. Yerleşim birimlerine ve ihtiyaçlara göre örgütlenir. Bireylerin yerelden doğrudan katılımına dayalı bir taban örgütlülüğü olarak toplumdaki tüm kesim örgütlerinin ortaklığına dayalı bulunduğu yerin iradesinde rol ve sorumluluk sahibidir. Ekonomi günümüzde kapitalist modernitenin kar, sermaye aracı haline dönüştüğü endüstrinin de sermayenin hakimiyetine dayalı olarak toplum üzerinde hegemonyasını sürdürmektedir. Kooperatifleşme ile kapitalizmin tekelci azami kar temelli tüketime dayalı üretim anlayışına karşı toplumun ihtiyaçlarını pazar tekelciliğine ve azami kar kanununa karşı toplumu üretim süreçlerine katarak ihtiyaca dayalı üretim ve toplumsal pazarın oluşumunu hefefleyerek bunun kurumsallığını geliştirir.

Öcalan, *"Özgürlüğün tüm evrenin temel amacı"* olduğunu söylerken aslında özgürlüğün toplumun ve bireylerin de en temel amacı olduğu çıkarımına ulaşabiliriz. Toplumsallık; çoğallaşmayı, çeşitlilik ve farklılıklar ile açığa çıkma seçeneği durumudur. Özgürlük aynı zamanda seçim yapma hakkı olup doğuştan gelen temel bir hak olarak özgürlüğün kısıtlandığı durumda ise direniş hakkı ortaya çıkar ve kendisini dayatır. İnsanın nasıl bir toplum gerçekliğiyle yaşayacağı tercihi yaşama yüklediği anlamsallıkla ilgilidir. Tüm özgürlükler kadın özgürlüğünden geçer. Demokratik toplumda

özgürlük anlamsallığını kadın özgürlüğüne dayalı toplumsallıkta hakikatine kavuşur. Toplumda eşitlik ilkesi toplumsal farklılık ve çeşitlilik olarak oluşmuştur. Bu nedenle eşitlik aynı zamanda eşit haklara sahip olmak kadar toplumsal farklılıkları esas alan bir eşitlik anlayışına dayanır. Buna göre tüm toplumsal farklılıkların kendi özgünlüğünde yaşama, yaşatma ve yaygınlaştırma koşullarına sahip olmasıdır. Demokratik toplumda herkes toplumsal yaşama kendi iradesini yansıtmaktadır. Özgürlük aynı zamanda farklılışmaya bağlı olarak gelişir. Eşitliğin farklılaşma ile bağlanması durumunda özgürlükle anlamlı bağı kurulur. Bu temelde demokrasi toplumsal üretimin, kolektif rızasına ve gönüllüğüne dayanır. Toplumun sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik alanların tümünde demokratik işleyiş ve katılımı ön görür. Demokratik toplum komünalite ve dayanışma ilkesiyle toplumu oluşturan tüm bireylerin duygu, düşünce ve ortak çıkarlar temelinde birbirlerine karşılıklı sorumluluk, bağımlılık ile özirade ve özgüce dayalı katılımı olmadan var olamaz. Toplum varlığını komünalite ve dayanışmaya borçludur. Kendisini ilgilendiren her konuda söz, karar ve eylem gücü olarak kendini gerçekleştirir. Sonuç olarak toplum karşıtlığı olan sistem gerçekliğine karşı özgürlük ahlakı ve demokratik topluma dayalı politik anlayışı savunma çizgisindeki tutarlılığıyla toplum kırım sistemine karşı her türlü egemenlik ilişkisi ile mücadele ederken nasıl bir yaşam ölçü ve iddia sahibi olunması gerektiğini ortaya koyar. Öcalan, *"Zaman oluşturucudur."* der. İçinden geçtiğimiz tarihsel gerçeklik de bizlere toplum varlığını özgürlük ahlakına dayalı demokratik ilişki gerçekliğiyle inşa etmenin imkanlarını veriyor ve tüm zorluklara rağmen büyük fırsatları da sunuyor. Bu fırsatları her alanda demokratik toplumun inşasıyla gerçekleştirebiliriz.

Kaynak:

- **Abdullah Öcalan; Demokratik Uygarlık Manifestosu-DUM Ciltleri**

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Küresel Demokrasiye Doğru: Enternasyonalizm, Özgürlük Mücadeleleri ve Özyönetim

Petar Stanchev*

Şu anda 21. Yüzyılın ilk yirmi yılını geride bırakmış durumdayız. İnsanlık, iklim değişikliği, yoğun hava kirliliği, doğal kaynakların tükenmesi ve biyolojik çeşitliliğin azalmasından kaynaklanan, dünya ölçeğindeki ekolojik felaketlerin sonuçlarıyla karşı karşıya. Bazılarına göre bu ekolojik kriz, üretimciliğin, tüketimciliğin ve doğaya yönelik insan merkezli ilişkinin sonucu. Bu doğrulama kesinlikle haklılık payı içeriyor ancak doğaya karşı en az insanoğlu kadar kör olan ve yalnızca kâr elde etmeyi biricik 'hakikat rejimi' olarak gören bir toplumsal sistemin temel sorumluluğunu da kabul etmeliyiz. Bu toplumsal sistemin adı kapitalist dünya sistemi.

Ancak insanlık yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olmasının nedeni sadece bu ekolojik kriz ve bundan 'kaçış senaryosu' değil. Aynı zamanda dünya ölçeğinde artan eşitsizliklerle, sık sık yaşanan dini ve etnik katliamlarla, kadınlar üzerindeki süregelen baskıyla ve suya, eğitime, bakıma ya da barınmaya erişim gibi temel insani ihtiyaçlara erişememe durumuyla da karşı karşıyadır. İnsanlığın büyük bir bölümünün içinde bulunduğu bu dramatik durum, kapitalist dünya sisteminin insanlığı geliştirme kapasitesinin sonuna geldiği gerçeğini yansıtmaktadır. Daha da ötesi, açıkça söylemeliyiz ki bu toplumsal sistem insanlığın gelişiminin önünde bir engeldir. Bu sistem bir yandan çökerken diğer yandan varlığını sürdürdükçe, her türlü barbarlığın tüm kıtalara yayıldığına şahit oluyoruz.

Faşizmin birçok ülkede yeniden geniş destek bulması, bir yarışa girdiğimizi gösteriyor. Özgürlükçü hareketler şu anda bu gerçekliğin önündedir ve bu, çürümüş bir sistemin mevcut durumuna gerçek bir alternatif geliştirme kararlılığımızı güçlendirmelidir. Bazı ülkelerdeki nüfusun bazı kesimleri, diğerlerini dışlayarak ve reddederek göreceli zenginliklerini koruyabileceklerini düşünebilirler. Ancak bu sadece daha fazla acıya, çatışmalara ve en savunmasız olanların, dünyanın yeni lanetlilerinin insandışılaştırılmasına yol açacaktır.

Tarih bize ne öğretiyor? 150 yıldan daha uzun bir süre önce, yeni doğan işçi hareketi tüm ezilen ve sömürülenlerin uluslararası kurtuluşu için ufuk açtı. Ana fikir 'dünyanın bütün işçileri, birleşin' olmuştu çünkü işçilerin anavatanı yoktu ve insanlığın gelişiminde bir sonraki adım olarak dünya sosyalizmi gösteriliyordu.

Ancak oldukça hızlı bir şekilde, insanları kapitalist sömürüden kurtarmanın yeterli olmadığı bilinci gelişti. Şovenizme, kültürlerine yabancılaşmaya ve manevi inançları nedeniyle baskılara maruz kalanlarla birlikte toplumlar üzerindeki baskının da acil bir hedef olduğu anlaşıldı.

Böl ve yönet, elbette o dönemde hâlâ dünyanın büyük bölümünü yöneten birçok imparatorluğun 'ticari markasıydı.' Çok uzun bir süre boyunca İrlandalı Katolikler (ya da Galler ve İskoç toplulukları) ya birbirleriyle ya da İngiliz Anglikanlarla karşıtlık hâlindeydi. Böl ve yönet, feodal idareci sınıfın Britanya'nın yanı sıra dünyanın yedi denizini de yönetmesini mümkün kıldı. Ancak köylüler ve emekçi sınıflar birleşerek aynı sendikalarda omuz omuza mücadele etmenin yollarını geliştirdi.

Ulusal sorun, özellikle İrlanda halkı açısından, hâlâ çözülmemiş durumda.

Ancak dünya sisteminin periferisinde, hatta 19. Yüzyılın başlarında, Latin Amerika gibi ülkelerde, "demokratik egemenlik" gibi bazı aydınlanma fikirleri sayesinde, özgürlük fikri bağımsızlıkla bağlantılı hâle gelerek bir tür ilerici milliyetçilik üretti. Her şeyden önce Simon Bolivar sadece devletçi bir ulusal temelde değil, kıtasal ölçekte de bağımsızlık istiyordu.

Doğu Avrupa'da bazı imparatorluklar (Çarlık Rusyası, Öz-Macaristan) pogromlar gerçekleştirmiş ya da gerçekleştirilmesine izin vermiştir. Çünkü ırkçılık nüfusları kontrol etmeye yararken, etnik hiyerarşik tabakalaşma da feodal seçkinlere erişimi-seçkinler arasında bir seçkin gibi-çok dar bir gruba indirmeye yardımcı olmuştur. Dolayısıyla özgürlük mücadeleleri çok kısa süre içerisinde ulus olma sorunlarını nasıl ele alacakları sorusuyla karşı karşıya kaldı.

Burjuvazi, tüccar ve endüstriyel girişimcilerin yaklaşan sınıfı olarak, otokratik ya da feodal idareye karşı durmaya hazırdı ve çoğunluğu elde etmek için popülist bir temele ihtiyaç duyuyordu. Birçok durumda, burjuvazi, ihtiyaç duyduğu bu halk desteğini bulabilmek için 'ulus' kavramına başvurdu. Ancak ulus-devlet kurulduktan sonra demokratikleşme yarı yolda kesintiye uğradı, çünkü bu yeni yönetici elit için sosyal adaletle uğraşmamak çok daha iyiydi... Ayrıca, yeni kurulan ulus-devlet kurumları, yeni bir sınıf egemenliğini garanti altına almak için sınırları kullanma eğilimindeyken sınıf işbirlikçiliğini geliştirmenin bir yolu olarak da vatanseverlik ve milliyetçilik kavramlarını kullandı. Birçok durumda, yeni pazarlar bulmak için ulus-devletin topraklarını genişletme arayışına da girdi ve bu da emperyalist ulus-devletlerin birbirlerine karşı milyonlarca sıradan insanın hayatını yaralayan kanlı bir savaş yürüttüğü Birinci Dünya Savaşına yol açtı.

İlerici güçlerden bazıları (çoğunlukla sosyal demokratlar), siyasi ve ekonomik düzeydeki her büyük ölçeğin otomatik olarak ilerici olduğunu düşünerek yeni kurumlar ve sınırları hemen ele alma eğilimindeydiler. Ayrılıkçılığın ya da bağımsızlığın 'her halükârda bir gerileme' olacağını düşünen Rosa Luxemburg'un durumu da böyleydi. Ona göre, özyönetim ve bağımsızlık hakkı sadece içi boş bir amaçtı. Otto Bauer gibi Avusturyalı Marksistler ulusal-kültürel özerkliği savunmuşlardı, ancak bu özerklik farklı kültürel toplulukların bireylerine, üzerinde yaşadıkları topraklardan bağımsız olarak haklar tanımaktaydı. Lenin'den sonra Avusturya Marksistlerinin tutumu ise tutarsızdı. Çünkü Avusturya Habsburg İmparatorluğu'na karşı kampanya yürütmekten kaçınmayı mümkün kılıyordu. Lenin ezilen uluslar ile ezen uluslar arasında bir ayrım yapmıştı ve onu takiben, burjuvazi artık bu demokratik mücadeleyi yürütme yeteneğine sahip olmadığı için ulus sorunları çözülmekten çok uzak. Lenin soyut enternasyonalizme karşı olduğu kadar yurtseverliğe ve şovenizme de karşıydı. 1913'ten itibaren halkın kendi kaderini tayin hakkını savundu. Aynı zamanda, sosyalizm her zaman yerel ve ulusal düzeyde başlar, ancak uluslararası düzeyde başarıya ulaşabilir. Sosyalist devletlerden oluşan bir (kon) federasyonun kurulması, sosyal adalet, demokrasi ve tüm uluslar arasında eşit davranışa saygı gösterildiği sürece merkezileşmeyi daha yüksek bir düzeyde örgütleme olasılığını ortaya çıkarabilir. Eğer Lenin ve Bolşevikler Şubat 1913'ten itibaren kendi kaderini tayin hakkı (ayrı bir devlet kurma hakkı da dahil olmak üzere) çağrısını savunmamış olsalardı, Rus Devrimi Petrograd ve Moskova ile sınırlı kalacaktı.

Kendi kaderini tayin hakkının meseleye dahil edilmesiyle Rus devrimi 'içeriden' gerçekleşen ilk anti-emperyalist devrim olmuştur. Bu aynı zamanda Çarlık Rusyası'nın hem emperyalist hem feodal-kapitalist bir rejim olmasına rağmen emekçi sınıfların ve pleb kitlelerin çok uluslu karakterde olmasıyla de bağlantılıdır. Ekim devriminin ardından Bolşevikler Bakü'de (Azerbaycan) doğunun ezilen halkları için bir konferans düzenlediler. 1920 yılında gerçekleşen bu konferansa Hindistan, Güneydoğu Asya, Çin, Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden yaklaşık 2000 temsilci katıldı. Bu konferans, 3. uluslararası komünist parti ile ulusal-demokratik liderler ve örgütler arasında bir ittifakın yolunu açmıştır. Aynı zamanda 20. Yüzyılın ikinci yarısındaki sömürgecilik karşıtı mücadelelerin de önünü açtı ve 'tüm halkların kendi kaderini tayin hakkı' gibi sağlam bir pozisyona dayandı. Ancak 1930'lardan itibaren yeni bir tür

‘Pan-Slavizm’ tekrar ön plana çıktı ve özellikle de azınlıkların yerinden edildiği ve hatta soykırım girişimlerinin yaşandığı çevre cumhuriyetlerde tüm iktidar kanallarının Ruslaştırılmasına dönüştü.

Neoliberal Küreselleşmenin Dünya Egemen Sınıflarının Karşı Saldırısı

20. Yüzyıl boyunca, iki dünya savaşı ve on milyonlarca insanın ölümünden sonra, devlet egemenliği dünya ölçeğinde büyüdü. Bununla birlikte Soğuk Savaş ve sömürgecilik karşıtı devrimler sayesinde önemli sayıda bölge ve ülke emperyalist tahakkümden belli bir süre için kurtuldu. Batı Avrupa’da devrim korkusu, egemen sınıfı uzlaşmayı kabul etmeye, geniş tabanlı evrensel bir sosyal güvenlik üzerinde anlaşmaya ve sendikaları tanıma pahasına da olsa sosyal demokrasinin sahneye girmesine izin vermeye itti. Yönetici elit için bu, isyan eden kitleleri evcilleştirmek anlamına gelirken sosyal demokrat liderler içinse, toplumu kademeli olarak değiştirmek için güç kazanmanın ve mevki elde etmenin bir yoluydu. Ne yazık ki bu değişim yarı yolda sekteye uğradı ve 1970’lerin sonunda, Pinochet’ye karşı yapılan darbenin ardından Şili’de şok terapisi ile uygulanan neoliberal politikalardan esinlenen Margaret Thatcher ve Ronald Reagan ile karşı saldırı başladı. Kitleleri gerçek iktidarın dışında tutmak söz konusu olduğunda, darbe, bonapartizm veya yaygın faşizm gibi tüm araçlar işe yarar. Ya da aynı dönemde İtalya’da olduğu gibi gerilim stratejisi…

Şüphesiz, 1989 bir dönüm noktasıydı. Berlin duvarının yıkılması, kısa bir süre sonra SSCB’nin parçalanması ve Çin’in (veya Vietnam’ın) yönetici kastının yavaş yavaş kapitalizme dönüşmesi, tüm toplumsal hareketleri ve mücadeleleri kapitalist despotizme karşı mücadelelerinde yalnız bıraktı. Cezayir giderek daha fazla devlet kapitalizmine dönüşürken Yugoslavya savaş ve iç etnik çatışmalarla parçalandı.

Neoliberal küreselleşmenin dünya egemen sınıflarının karşı saldırısının siyasi ifadesi olduğu açık bir gerçek. Yetmişli yılların başından beri kâr oranlarının ve piyasaların durgunlaştığı bir dönemde sermaye birikimi ve kâr elde etme sürecindeki her türlü engeli ortadan kaldırma amacını taşımaktadır.

Günümüz küresel kapitalizmi, birikimi düzenlemek ve desteklemek için hâlâ devlet sistemine ihtiyaç duyduğu kadar uluslarüstü düzenlemelere ve ihtilaflı konularda anlaşma sağlamaya da ihtiyaç duymaktadır. Çokuluslu şirketler ve finansal oligarşiler devletçi (ulusal) demokratik alanlara boyun eğmektedir. Ancak küreselleşme ahenkli bir büyümeye değil, ülkeler arasındaki ve ülkeler içindeki uçurumların artmasına yol açtığından, ideolojisi er ya da geç meşruiyetten yoksun kalmaya başlamaktadır.

Küreselleşmenin neoliberal ideolojisi yerel/spesifik kimlikleri kullansa bile (gıda endüstrisinin tüm egzotik tatları gibi), ulusal, yerel veya spesifik kültürel gelenekleri de ihlâl etmektedir. Ayrıca herkesten kendi kültürünü küresel dünya pazarında satışa çıkarması istenmekte ve bu imkânsızlık, çoğu zaman gerici ama bazen ilerici özlemler de içeren bir tür neo-milliyetçiliği beslemektedir. Gerici eğilimler ırkçılığa, safçılığa, sınırları kapatma isteğine ve ‘ötekinin’ dışlanmasına doğru ilerler. İlerici özlemler söz konusu olduğunda ise egemenlik, kendi kendini yönetme veya özyönetim amaçlarını ifade eder. Örneğin ‘bizim, halk olarak’, hem siyasi hem ekonomik hem de kültürel düzeyde ortak geleceğimiz hakkında yeniden karar verebilmemiz gerekmektedir.

Elbette, ‘tek ülkede sosyalizm’ 80 yıl önce olduğu gibi, hatta bugün belki daha da saçma. Yine de yerel/bölgesel düzeydeki mücadeleleri, küçük ilerleme olanaklarını enternasyonalist ve küresel bir perspektifle nasıl birleştireceğimiz sorusuna yanıt vermeliyiz.

Abdullah Öcalan’ın yazılarının, insanın kendisine bu güzel soruyu sormasına ve böylece insanlığın karşı karşıya olduğu krizlere hem teorik hem de pratik çözümler geliştirmenin bir yolunu bulmasına çok önemli bir katkı sağladığını söylemek gerekir. Kilit mesele, güç ilişkilerinin her zaman önce geldiğini anlamaktır. Bu, ataerkillik ve devlet despotizmi için olduğu kadar, birçok kültürün ve ulusal kimliğin baskı altında tutulması ve sermayenin emek sömürüsü için de geçerlidir. Özgürleşme söz konusu olduğunda iktidar aynı zamanda ilk ve son meseledir: İktidar paylaşılacak ve aşağıdan mı kontrol edilecek, yoksa halk adına yönetime geçecek bir partinin tekelinde mi

olacak? Öcalan, 20. Yüzyılın bilançosunu 21. Yüzyılda karşı karşıya olduğumuz görevlerle birlikte ifade etmeyi başarmıştır. Murray Bookchin'in toplumsal ekolojisinden, komünalizm ve doğrudan demokrasi geleneklerinden ilham almıştır. Yine de Abdullah Öcalan ataerkilliğe karşı mücadelenin öneminin de farkındadır ve bu nedenle hâlâ 'dünyanın zencileri' olan kadınlar ve onların özgürlük mücadelesi tüm mücadelelerin merkezinde yer almalıdır.

Devlet Toplum Üstünde Bir Ağırlıktır

Demokrasi, kaderimiz ve geleceğimiz hakkında kolektif müzakere yoluyla karar vermenin bir yolu anlamına geldiği andan itibaren, mahalleden şehir bölgelerine veya daha yüksek bir kıtasal veya küresel düzeye kadar her düzeyde, konfederalist bir yaklaşım geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. İşte bu nedenle devletlerin değil, gündelik hayatların kendi kendilerini örgütlemeye hazır toplulukların 'demokratik konfederalizmi' mevcut mücadelelerimize gerek program gerek strateji bakımından önemli bir katkı sunmaktadır.

Örneğin bu yanıt, 2002'de Porto Allegre'de başlayan Dünya Sosyal Forumu çerçevesinde yapılan tartışmalarda tamamen eksikti. Ne yazık ki, birkaç yıl süren umut verici toplantılardan sonra, dinamikler STK'larla sınırlı kalmış, görevler, kampanyalar ve birbirlerine aktif destek hakkındaki tartışmalardan ise kaçınılmış gibi görünmektedir. Yani elimizde sadece cephe ve mücadelelerden oluşan bir takımada bulunuyor. STK'laşmanın böylesine sorunlu bir hâle gelmesinin nedenini görmek ise oldukça kolay: Birçok ülkede devlet sübvansiyonlarına bağımlı olarak gelişen bu yapılar galaksisi, toplumsal tabanlarından ve toplumsal mücadelelerinden kopma eğiliminde. Bu aynı zamanda uluslararası ticaret hareketi için de söylenebilir, ancak iş yerinin en alt seviyesinde, sınıf mücadelesi gerçekliği hâlâ mevcuttur ve özelleştirmelere, sosyal kesintilere, kemer sıkmaya, güvencesizleştirmeye ve benzerlerine karşı olduğu gibi, yeni neslin yenilenmiş yollarla bu mücadeleye katılmasına yol açmaktadır.

Bugün uluslararası ve küresel dayanışmaya duyulan ihtiyaç aciliyetini korumaktadır: Filistin ve Kürt halklarının maruz kaldığı savaş ve devlet terörüne karşı mücadele; yerli halkların mücadelesi; kadınların kendi yaşamları ve bedenleri üzerindeki egemenlikleri için dünyanın dört bir yanında verdikleri mücadeleler; topraklarının gasp edilmesine karşı mücadele eden köylüler; suyun ticarileştirilmesi ve piyasalaştırılmasına karşı suyun ortak mal olarak korunması için mücadele eden kentli topluluklar; büyük şehirlerin küçük mahallelerinde yasadışı çeteler kapitalizmine karşı mücadele ve diğer alanlarda…

Ancak toplumsal hareketler arasında bağlantılar, dayanışma ağları geliştirmek çok önemli olmakla birlikte yeterli değildir. Bu bağlantılar ancak kapitalist devlet sisteminin 'Moloch'u yerine halkın kendi geleceği hakkında karar vermesi hedefiyle desteklenirse somut sonuçlara yol açabilir. Demokrasiyi hedeflemek aslında baskıyı ortadan kaldırmak ve doğa ile ilişkiyi yıkıcı olmayan bir şekilde değiştirmek için egemenliği, gücü ve kolektif özyönetim kapasitesini (hem bireysel hem de kolektif olarak toplumsal yaşamın her düzeyinde) geri alma mücadelesidir.

Şahsen ben hâlâ günümüz Enternasyonalizminin, kapitalizm sonrası bir toplumun alternatif sistemi üzerine kurulması gerektiğini düşünüyorum. Bu sistemi sosyalist ya da hatta ekososyalist olarak adlandırmamız şart mı? Cevabım evet. Ne var ki eğer bu sistemle mücadele etmek isteyen ancak kendilerini devlet sosyalizmi ya da otoriter komünizm gibi bir terminolojide tanımayan herkesle diyalog kurmak istiyorsak, tartışmayı genişletmemiz de gerekir. Aksi takdirde, sadece 20. Yüzyıl akımlarının temsilcileriyle tartışır, geçmiş hakkında polemiklere gireriz.

İçinde bulunduğumuz sistemik kriz döneminde insanlık, iklim krizi ve kapitalist sistemin dayattığı hayatta kalma tehditleri 'sayesinde' ortaya çıkıyor ve bir araya geliyor. İnsanlığın tüm temel sorunları doğrudan ve dolaylı olarak bu sistemden kaynaklanıyor. Elbette bağımsızlık ya da kendi kendini yönetme çabalarını desteklemeye hazır olmalıyız. Ancak bu, toplumsal çoğunluğun (işçi sınıfları, pleb kesimler, kadınlar, göçmenler, gençler gibi ezilen kategoriler) çıkarlarına dayalı bir içerikle bağlantılı olmalıdır. Etnosentrizmi reddetmeli ve toplum için özgürleştirici, radikal demokratik ve sosyal adalete dayalı bir ufuk önermeliyiz.

Dayanışma ve daha üst düzeyde işbirliği geliştirme her zaman siyasi metodolojinin bir parçası olmalıdır: Özerklik veya yetki devri, ortak bir toplumsal sözleşme veya anayasaya sahip kantonlar, cumhuriyetler konfederasyonu gibi daha üst düzeyde bir işbirliği ile el ele gidebilir.

Mevcut kurumsal düzenden kopma ihtiyacı benim için çok önemli. Mevcut kurumlarla mücadeleler birbirine bağlanmış, entegre edilmiş ya da evcilleştirilmiştir. Devlet toplumdan ayrı, toplumun üstünde ve onun üzerinde bir ağırlıktır. Sosyal bir doğası vardır, bu da tarafsız olmadığı ve örneğin sosyal adaleti uygulamak için kullanılamayacağı anlamına gelir. Latin Amerika'daki ilerici hükümetlerin (Venezuela, Ekvador, Bolivya) son deneyimleri, yeni anayasalarla hükümette olmanın bile 'derin devleti' ve oligarşiyi ve onun sabotaj örgütleme ve ilerici güçleri kitlesel olarak yozlaştırma kapasitesini ortadan kaldırmadığını göstermiştir.

Şu anda kurumsal bir yanıt formüle etmek çok zor, çünkü özellikle güçler dengesi iyi olmaktan çok uzak. Yine de kapitalist dünya sistemi büyük bir borç okyanusunun üzerinde yüzmektedir. Kâr elde etme ve büyüme, borçların daha da artmasının ardında yürüdüğünden, finansal sistemin kendisini yeni bir büyük krize sürüklenmiş hâlde bulacağını biliyoruz. Bu krizlerin çözüm yollarından biri savaş, orta sınıfların yoksullaşması ve dünya nüfusunun geniş kesimlerinin açlıktan ölmesidir. Bu olasılık, altta yatan ekolojik krizle birlikte, insanlığın en bilinçli kesimlerini kapitalizm sonrasına dair çözümler aramaya yöneltecektir. Bu senaryo, son derece gayrimeşru küresel ve ulus-devletçi kurumlarla birleştiğinde, toplumsal özgürlük hareketleri, insanların ihtiyaçlarına daha önce hiç olmadığı kadar cevap vermekle sorumlu hâle getirebilir. Bu da kısmen özgürleştirilmiş ya da 'terk edilmiş' bölgelere, toplumsal hareketler, aktivistler, akademisyenler ve teknik beceriye sahip kişiler bu anın görevlerini kavrayabildiği sürece özyönetimin gelişebileceği şehirlere ya da bölgelere yol açabilir. Tüm bu mücadeleleri, deneyimleri ve ilerlemeleri birbirine bağlamanın tek yolu küresel demokrasi hedefidir. Buna hazırlıklı olmalıyız.

**Petar Stanchev, İngiltere'de bulunan Essex Üniversitesi, Latin Amerika Çalışmaları bölümü mezunu ve aktivist.*

İngilizceden Çeviren: Oğul Köseoğlu

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Özgürlük, İlişki ve Demokrasi

Murat Aslan

Kapitalist modernitenin en büyük hedefi, insanlığın en büyük kaybı, Ortadoğu'nun en demokratik travması ve Kürdün oluk oluk kanayan yarası; ÖZGÜRLÜK(SÜZLÜK)!

Peki nedir özgürlük? Niçin her şeyin merkezinde yer alır. Ruhu özgürlükten olmayan şey niçin ölü hükmündedir?

Basit tabirlerle başlayalım, özgürlüğü tanımlama çabamıza; özgürlük, kapitalist modernitenin panzehiri, insanlığın varoluş sebebi, Ortadoğu'nun kurtuluş menzili ve Kürdün kanayan yarasının dermanıdır. Daha özlü bir ifadeyle belirtecek olursak, özgürlük varlığın hem kendinde içkin olan varoluş gerekçesi, hem de aynı gerekçelere dayalı varoluş halidir.

Varoluşsal amaç varlıkta "bütünselliği" zorunlu kılar. Zira "kendi farkına varan gerçek olarak hakikat bütündür". Bu bütünlüğünün sağlanmasının neden sonuç, ilke ve ölçüleri vardır. Varlık kendiliğini özgürlük üzerine bina ettiği için, kendisini hapseden form çeperinden kurtulmak ister. Bu çeperden kurtuluş olayı öyle sanıldığı gibi çeperi parçalayıp ortalığa rastgele saçılmak anlamına gelmiyor. Tabi doğada ve toplumda çeperi parçalama ve görünürde rastgele savrulma durumları da hiç olmuyor demiyoruz ama kastettiğimiz şey doğal seyir ve özgürlük formasyonu ilişkisidir. Çeperi parçalamaktan ziyade, özgürlük varlıkların öz farklılıklarını yani kendiliklerini korumak suretiyle birleşip çeperlerini genişletmelerini ve bu sayede hareket alanlarını da genişletmeleriyle daha mümkün hale gelebiliyor. Bu durumda form yalnızca genişlemekle kalmayıp; niteliksel bir dönüşüm de gerçekleştirmiş oluyor. Bu durum, yok olmak veya ötekine dönüşmek yerine ortak sentez ve hatta sentezler sentezi içerisinde varlığını ve özgürlük alanını geliştirmeyi ifade ediyor. Fizik dünyası (atom altı dünyanın) şekillenişi, buradan kimya dünyasına geçiş; kimya dünyasından biyoloji dünyasına geçiş ve biyoloji dünyasından da sosyoloji dünyasına geçiş biçim ve bu dünyaların özgün şekillenişleri felsefi, bilimsel ve sosyolojik açılardan incelendiğinde yukarıdaki betimlemelerle ifade etmek istediğimiz gerçeklik daha bariz görülecektir. Tüm bu aşamalarda sürekli olarak birleşmelerin olduğu, bu birleşmelerin sürekli yeni sentezler yarattığı ve bununla üst bir varlığa üstün anlamında değil, dönüştüğü hemen fark edilecektir. Her üst varlık hacim olarak da yoğunluk olarak da çok daha geniş bir alanı kapladığı için daha fazla hareket imkânı sunarken, bunun yanı sıra içerisine farklı varlıkları aldığı için de daha geniş ve çeşitli bir ilişki imkânı sunar. Özgürlüğün anlam ilişkisi de buradan gelir.

Anlamak; varlıkların, anlam dalgalarıyla birbirinin zihnine ve eylemsel amacına akması olayıdır. Yani anlam dalgalarının iç içe geçip bütünleşmesidir. Kuantum fiziğinden de hatırlayacağımız üzere dalgalar birbirleriyle uyuşup bütünleştiklerinde müthiş güçlü bir dalgaya dönüşürler.

Benim bir varlığı anlayabilmem için hem benim o varlığın bilinç dünyasına girmem hem de söz konusu varlığın benim bilinç dünyama girmesi gerekir. Bu, eski bilimsel paradigmadaki özne-nesne ilişkisi yerine, özne-özne ilişkisinin geçmesini

ifade eder. Bu durumda bahsettiğimiz varlıkların birleşerek form sınırlarını genişletip hareket imkanlarını arttırmalarını, iç içe geçen farklılıkların karmaşıklaştırıp sentezleyerek çok yönlüleştirdikleri anlam sayesinde bilincin yükselmesi ve hatta bu sayede biliş sahasının da genişlemesinden kaynaklı hafıza ve algılama kapasitesinin artması, varlığın amaçladığı özgürlüğü daha da mümkün kılar ve geliştirir. Bu bakımdan diyebiliriz ki özgürlüğe giden yol anlamdan geçer. Bir atom çeperinde ki enerjinin hareket alanı, o atom formunun sınırlarının el verdiği kadardır. Özgürlük düzeyi de o kadardır. İçteki enerjileri, atomları birleşmeye ve moleküle dönüşmeye zorlayarak kendi etkileşim alanlarını kat be kat artırmış olurlar. Bu belirlemelerden yola çıkarak şunu ifade edebiliriz. Varlığın özgürlüğünü geliştirmesi için birleşmeye, anlamda derinleşmeye ve genişleyen biliş sahasına ihtiyacı vardır. Dikkat edilirse varlık hem bilinç hem de form olarak birleşmeyle karmaşıklaşmaya ve sentezlenme yoluyla durmadan büyüyor. O halde diyebiliriz ki, özgürlük ve varoluş iç içe gerçekleşirler. Varoluşun durduğu yerde özgürlük durur; özgürlüğün durduğu yerde de varoluş durur. Yanı sıra oluşumun anlam ve amaç ile ilişkisi de belirginleşiyor. Anlam ve amaç oluşumun gerçekleşme sebepleridirler. Varlıktaki anlam özgürlük bilincini açığa çıkartır. Gelişen özgürlük bilincinin varlıkta özgürlüğü amaç haline getirmesi, varlığı kendini aşmaya zorlar. Bu durum oluşumu tetikler.

Bunların yanı sıra şunları da vurgulamakta yarar vardır: Bahsettiğimiz "açımlanarak, birleşerek ve karmaşıklaşarak oluşma" olayı öyle düz-çizgisel bir şekilde gerçekleşmiyor. Hatta hücreli canlıların oluşumuna giden süreci göz önünde bulundurarak şunları söyleyebiliriz: Canlılığı mümkün kılan birleşikler, kısırlaşan birleşiklerin çözülüp ayrışmasıyla oluşma olanağı bulabilmişlerdir. Kısırlaşan bir birleşiğin kısa bir süre sonra bozulmaya yüz tutup çözülmeye başlaması kaçınılmazdır. Çözülen birleşiğin bünyesindeki varlıklar yeni birleşmelerin bütünleşmelerin arayışına girerler. Bu sayede daha karmaşık yapılı varlıklar oluşurlar.

Varlıkta kısırlaşmalara yol açan başlıca nedenleri şöyle sıralayabiliriz:

Kısırlaştırmanın birincisi nedeni; söz konusu birleşimin doğal ve iradi olmayışıdır. Bir varlık eğer tamamen bir başka özne tarafından tasarlanıp oluşturulmuşsa, o daha en başından kısırlaştırılmıştır. Çünkü özden yoksundur. Eğer özgürlük özün açığa çıkarılmasını ifade ediyorsa, bu durumda özü olamayan bir varlığın özgürlüğünden bahsedilemez. Çünkü onda açığa çıkabilecek bir şey yoktur! **Kısırlaşmanın ikinci nedeni;** varlığa dışarıdan yapılan müdahalelerdir. Her varlık, kendisiyle ve kendisi olmayanla ilişki içindedir. Bu ilişkinin özne nesne ilişkisi olduğunu belirtmiştik. Fakat şimdi burada kastettiğimiz şey ilişki değil müdahaledir. Yani söz konusu varlığın nesne pozisyonuna düşürülmesidir. Özne olma erkini yitiren bir varlık özden de yalıtılmış demektir. Bu da özgürlük erkini yitirdiği anlamına gelir. Kapitalist modernitenin ısrarla varlığı özne nesne ayrımına tabi tutmasının nedeni de tam olarak budur.

Varoluşun durduğu yerde özgürlük durur; özgürlüğün durduğu yerde de varoluş durur

---

Kısırlaşmanın üçüncü nedeni; her birleşmenin yapısında doğal olarak bulunan çelişkilerin normal seyrinin üzerine çıkarılıp sürdürülmeyecek kadar arttırılmasıyla içte oluşumun yerine yıkıma yol açmasıdır. Fiziksel, kimyasal, biyolojik ve sosyolojik varlıkların tamamının doğasında çelişki görmek mümkündür. Varoluşun doğasındaki diyalektiksel işleyişten kaynaklanır, bu durum. Ancak bilindiği üzere varoluşu mümkün kılan en önemli hususlardan biri de ölçüdür. Çelişki gibi hassas bir konuda ölçünün bozulması varlığı otofajik (kendi kendini tüketen) bir konuma sokar. Ayrıca unutmamalıyız ki bileşenlerde ki ölçü, sentez-varlığın niteliğini belirler.

Kısırlaşmanın dördüncü nedeni; varlığın bünyesinde suni-yabancı çelişkilerin oluşturulmasıdır. Burada artık sorun yalnızca ölçü sorunu değildir. Ölçüsünden bağımsız olarak çelişkinin doğal olmayışı varlığın bünyesine bir kanser hücresi gibi hareket etmesine

neden olur. Yapay çelişkiler içeriye dışarıdan sokulan çelişkilerdir. Oluşumdaki doğal akışı bozarak kanserleşmeye yol açarlar.

Buraya kadar anlatmak istediklerimizi biraz toparlayacak olursak; varlığın oluşumdaki amaç da onun oluşunu mümkün kılan güç de özgürlüktür. Özgürlük esaret ikilemi varlık yokluk ikileminin ruhunu teşkil etmektedir. Varlık özgürlüğe dayandığı için, kaçınılmaz olarak bütünleşmeye meyillidir. Bunu insan şahsında daha da somutlaştırabiliriz; özgürlük isteminin varlıkta neden olduğu birleşme insan açısından toplumsallığı ve örgütlülüğü ifade eder. Yani insan özgürlük için toplumsallaşmaya ve örgütlenmeye odaklanmaya mahkûmdur.

Kürt toplumsallığı soykırım kıskacına alındığında varoluşsal gerekçenin karşı konulamaz bir gereği olarak güçlü direnişler gösterdi

---

Kendisi dışındaki varlıklarla bütünleşmeye kapalı olan bir varlık kısırdır. Kısırlaşan bir varlığın, oluşumunu sürdürebilmesi mümkün değildir. Bu arada kısırlıktan kastımız kendisini nicel kopyalayarak çoğaltmamak değil, nitel gelişim ve dönüşüm yeteneğini kaybetmektir.

Oluşumunu sürdüremeyen bir varlığın özgürlük alanını geliştirebilmesinden söz edilemez. Daha da vahim olan şudur ki, kısır varlık durmadan bozulmayı ve çürümeyi yaşayarak ta ki en sonunda kendiliğini yitirinceye kadar.

Şimdi şu naçizane felsefi-bilimsel tahlil ışığında, esaret altında soykırım kıskacına alınarak kendisine yokluk dayatılan Kürdün durumuna değinmek istiyoruz.

Özgürlük esaret ikileminin varlık yokluk ikileminin ruhunu teşkil ettiğini vurgulamıştık. Kürtler bugün itibariyle dünyada statüsüz esir pozisyonunda tutulan en büyük halktır. Bu durumun birden fazla nedeni olmakla birlikte en temelde üç neden sıralamak mümkündür.

Birincisi; varlık olarak Kürdün yaşadığı derin parçalılık

İkincisi; mekân olarak Kürdistan'ın yaşadığı derin parçalılık

Üçüncüsü; zaman olarak Kürdün hep başkasının anını yaşaması veya yaşamak zorunda bırakılmasının kendi zamanında yarattığı derin parçalılık.

Kürdün Ortadoğu'da Kürt kapanında içine alındığı kıskaç zamana yaydırılmış sistemli bir soykırım kıskacıdır. Soykırım yok oluşu ifade eder. Yok oluş formunun esaret formu üzerine bina edilmiş olmasına şaşırmamak gerekir. Esaretin ancak parçalılık zemininde boy verdiğini gözlemliyor ve nedenini anlayabiliyoruz. Bu durumda formülü şöyle oluşturmamız mümkündür;

PARÇALILIK ✑ ESARET ✑ YOKLUK

BİRLİK ✑ ÖZGÜRLÜK ✑ VARLIK

Varlık olmadan nasıl birlik olunabilir sorusu sorulabilir; bu denklemde Kürt alt gruplarının birleşmesi Kürtlükte varlık bulmasıdır kastedilen.

Kürtlerin önünde iki hakikat durmaktadır. Ya mevcut parçalılığa razı olup esaretini sürdürüp dağılıp yok olmaya mahkum olacaktır. Ya da güçlü bir birlik oluşturup özgürlüğe zemin aralayarak kısırlaşmış olan oluşumunu yeniden mümkün hale getirecektir.

Varoluşsal amaç varlığın bütünleşmeye meyletmesini sağlar. Temel varoluşsal gerekçe özgürlüktür. Bütünleşme kesinlikle ekletizm değildir. Toplumsal bütünleşme kompleks bir sentezle ortak üst bir kültür ve kimlik yaratıp orada belirginleşmeyi ifade eder. Kürt toplumsallığı soykırım kıskacına alındığında varoluşsal gerekçenin karşı konulamaz bir gereği olarak güçlü direnişler gösterdi. Ancak gelgelelim bu direnişlerin formu da Kürdün mevcut formundan çok çok daha fazla parçalıydı. Parçalı olduğu için bir sosyal benliği oluşturamadığı için neresine vurulduysa yalnızca orası hissetti acıyı; haliyle yalnızca orası direndi. Ezidi, Zerdeşti ve Alevi Kürt ayrı direndi, ulusalcı Kürt ayrı direndi, Aşiretçi Kürt ayrı direndi.. Kürt direndi ama hangi Kürt? Hangi gerekçeyle? Hangi felsefi bilimsel hakikatler ışığında direndi? Bu direnişler neden birleşemedi? Neden kazanılamadı?

Çünkü özgürlük bilinçsiz bir refleks olarak isyanları tetiklese de bilinç sahasına çoktan beri unutturulmuş anıları dahi silinmişti. Hal böyle olunca özgürlük odağa alınmamış ve bütünleştirici ortak bir odak oluşturulamamıştı. Özgürlüğün yerine ya dar çıkarları koruma mücadelesi ya da mülk olarak toprağa hakim olma gayesi öne çıkmıştır. Bu durumda bir hizbin tüm ülkeye egemen olma biçimiyle olmuştur. Bir bütüne hükmetmesi totalitarizm ve faşizm olur. Doğal kendinden varoluşa aykırıdır. Özgürlüğe tamamen terstir. Ne acı ki Kürt alt varlıkları ekseriyetle böyle yaklaştılar birbirlerine. Belki bu noktada Kürdün Kürt ile Kürdün Kürt olmayan ile Kürt olmayanın da Kürt ile ilişkilenme biçimini incelemek gerekir.

Mutlak nesne yoktur. Ama eğer bir mutlak nesne olsaydı mutlak bir kendisizliğe sahip olurdu. Bu durumda olan bir varlığın kendi kendine ulaşması iki nedenden ötürü imkânsız olurdu.

Bunun birinci nedeni; mutlak nesne olmanın trajik mutlak iradesizliği olurdu.

İkinci neden ise; söz konusu varlığın, erişmek isteyecek olsa bile erişebileceği bir kendiliğinin olmayışı olurdu.

Belki "Kürt bir mutlak nesne haline getirildi" demek, Mutlak kavramından ötürü abartılı olabilir. Ama zaten mutlak nesne yoktur; fakat ilişkide nesne olma halinin derinlik durumu vardır. Dolayısıyla Kürdün hali mutlak nesne olmasa da bundan çok da uzak değildir. Ana olgu olarak Kürdün kendisiyle ilişki biçimi "ilişkisizliktir". Ancak daha alt olguların (Kürt alt kesim, parti, örgüt ve diğer topluluklar) birbirleriyle ilişkileri ya ilişkisizliktir ya da en iyi ihtimalle özne nesne ilişkisidir. Ana olguda ki özne tamamen sağaltılmışken alt olgulardaki özne ise diğer Kürt alt olgularına karşı kendini ben merkezci bir konumda tutup işgalci sömürgeci güçlere karşı da nesne pozisyonuna sıkıştırılmıştır. Bir toplumun kendisiyle ilişkisi bu hale gelmişse veya getirilmişse o toplum kendisini dış dünyaya karşı nesne olmaya mahkûm etmiştir. Özne olmadan özgürlük mümkün değildir. Bu nedenle Kürtler her şeyden önce birbirleriyle (özünde Kürt kendisiyle) kendilik ilişkisi ki bu varlığın bütünlüğünün farkındalığını işaret eder ya da en azından özne nesne ilişkisi yerine özne özne ilişkisi kurmak zorundadır. Bunun mümkün olan en geniş zeminini oluşturmalıdır. Kürt Özgürlük Hareketinin yıllardır ısrarla gerçekleştirmek istediği ulusal kongrenin işte böyle hayati bir önemi vardır. Bu çaba özgürlük hareketinin konunun hakikatine derinliğine vakıf olduğunun göstergesidir ve bu anlamıyla umut vericidir.

Özne olmadan özgürlük mümkün değildir

Tarihte bu konu ile ilgili pek çok çarpıcı örnek vardır. Bunlardan bir tanesi İsrail'in kuruluşuna giden süreçtir. Ufak bir mukayese belki Kürdün parçacılığının derinliğini anlamak için yardımcı olacaktır. Theodor Herzl 1896'da "Yahudi Devleti" adındaki meşhur kitabını yayımladığında henüz ortada ne İsrail devleti vardı ne Siyonist örgütü vardı ne de Siyonist kongre vardı. Yalnızca kendilerini siyon aşıkları olarak tanımlayan irili ufaklı yüzlerce farklı örgüt, fraksiyon tarikat vb. gruplar vardı. Bunların birçoğunun çok derin ideolojik, politik çelişkileri vardı. Bunun yanı sıra Yahudiler uzun zamandır dünyanın çok farklı yerlerine dağıldıkları(ya da dağılmak zorunda bırakıldıkları) için söz konusu grupların belirgin kültürel tezatlıklar ve çelişkilere sahip olduklarını tahmin etmek de zor değildir. Tüm bu parçalılıklara rağmen "Yahudi Devleti" adlı kitabın yarattığı olumlu havadan aldıkları cesaret ve ilhamla, Theodor Herzl öncülüğünde, 1897'de Basel'de ilk Siyonist Kongreyi toplamayı ve bu kadar çok çelişkileri olan örgütlerle ortak bir örgütlenmeyi ifade eden Dünya Siyonist Örgütünü kurmayı başardılar. Peki ya Kürtler niçin onlarca yıldır (ve hatta yüzlerce yıldır) bir araya gelmemekte ve ortak bir güç havuzu yaratamamaktadırlar?

Kürt varlığındaki çelişkiyi iyi çözümlemek gerekir. Kürt varlığında hem doğal çelişkiler normal ölçünün çok üstüne çıkarılarak antagonist bir düzeye vardırılmış hem de doğal olmayan bir dizi çelişki yaratılmıştır. Yukarıda bu durumun varlıkta yol açtığı kısırlaşmaya değinmiştik. İşte Kürt varlığını kısırlaştıran birleşmesini ve nitel anlamda oluşmasını engelleyen hususlardan biri de budur. O halde öncelikle toplumsal düzlemdeki doğal çelişkileri antagonist

düzeyden çıkarmak normal seyrine kavuşturmak ve doğal olmayan çelişkileri de iyi tespit edip ortadan kaldırmak gerekiyor. Dinsel, mezhepsel, ideolojik, politik, fraksiyonel ve sınıfsal tüm çelişkiler bu temelde ele alındıklarında çözüm mümkün hale gelir. Kürt toplumsallığının parçalılığını derinleştirmek için dışarıdan müdahalelerle yaratılan çelişkiler bir tarafa bırakıldığında geriye kalan sorunların hepsi Kürtler için birer iç mesele konumuna düşerler ki aslı da öyledir. İç sorunlar kolektif yoğunlaşmalarla aşılabilirler. Bu yapılmadığı müddetçe özgürlük sorunu aşılamaz. Kürdün yaşadığı bu kaotik durumum bu satranç açmazını aratmayan hal özsel değildir. Kürdün tarihinde Medya ve Mitanni gibi zihin esnekliğine, kültürel estetiğine ve savaş kabiliyetine gıpta ile bakılan hayranlık uyandırıcı süreçler vardır. Bugün aynı ruh Rojava'da dünyanın görmezden gelemeyeceği kadar belirgin kılmıştır kendisini. Bugün Kürt toplumsal kesimleri kendi aralarındaki sahte ve kötü niyetlice oluşturulmuş çelişkileri bir tarafa bırakıp özleriyle yeniden bütünleşmeyi başardıklarında tekrardan aynı tarihsel pozisyonu almaları ve başta Ortadoğu olmak üzere dünya insanlığının özgürlük ilhamı olmaları işten bile değildir. Mevcut durumda hem söz konusu çelişkilerden hem de bunların yol açtıkları parçalılıktan dolayı Kürt'teki hakikat algısı da ciddi bir parçalılığı yaşamaktadır. Hakikat algısının parçalı olduğu haller zihnin esnek muhtevasının yitirmesini ve katı dogmalara hapsolmasını ifade eder. Bu durumda değersizlik ve fetişizm iç içe yaşanır. Kürtlüğün içine konulduğu durum tam da bu tutarsız ikilemi ifade eder. Özgürlük gibi varoluşun en temel gerekçesi olan bir hakikat değersizliğe terk edilirken ailecilik, aşiretçilik, mülkiyetçilik vb. olgular başat değerler haline getirilmişlerdir.

İlişki Ne Kadar Çok Demokratikleşirse, O Kadar Çok Özgürleştirir

Hakikatin potansiyeli olan anlam zihnin esnekliği konusunda belirleyici bir role sahiptir. Eğer anlam oluşmuşsa ve nitelikli bir derinliğe ulaşmışsa zekaya çok yönlü bakabilme potansiyeli kazandırarak zihni esnetir. Eğer bir anlam artırımı gerçekleşmemişse çok yönlü bakabilme özelliği kazanmak da mümkün değildir. Bu durum ise zihni köreltir, katılaştırır, tek yönlüleştirir. Bu durumdan kurtulmak için zihniyet devrimi şarttır. Peki bu zihniyet devrimi nedir ve nasıldır? Öncelikle devrim denilen olayın bir zaman dilimiyle sınırlı olmadığını bilmemiz gerekir. Ancak bütünlük kavramıyla devrimi doğru ifade edebiliriz. Bütünlük big bang öncesinden evren üstü olanlara yani zamanın ötesine uzanır. Müthiş bir ilişki ağı geliştirir. Aslında ilişki başroldedir.

Hakikatin potansiyeli olan anlam yitikleşince kaçınılmaz olarak hakikat de yitikleşir

---

Bütünlüğün yani varoluşun olması için ilişkinin olması zorunludur. Öyleyse nasıl bir ilişki? Karşılıklı anlam dalgalarıyla ortak ekseni yakalayabilmiş, aynı anda hem evrenle hem de atom altı parçacıklarla (sosyolojide bu evrensel toplumu ve toplumsal bireyi ifade eder.) bütünleşebilmiş bilinçli kendini bilen bir karakter oluşumuna hizmet eden bir ilişki olmak mecburiyetindedir. Şüphesiz ki bu ilişki geniş ağlar halinde (yani son derece çeşitli ve karmaşık) olmalıdır. İşin bu kısmı yalnızca varlıklar arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Oysa bir de zamanın bütünlüğü sağlayan ilişki ağları vardır. Burada kastettiğimiz şey anlar arasındaki sistematiğidir. Toplumsal kesimle açısından bu durum senkronizasyonu ifade eder. Bu ezelden ebede uzanan sonsuzluğun nakışlı örgüsü gibidir. Varlık ve zamanda ki bu bütünlüklerin de ana bütünlüğün iç içe iki ana dalı olduğunu söyleyebiliriz. İndirgemeciliğe düşmeden bu sürecin toplumsallıkta nasıl geliştiğini görmek kavramak ve buna göre yaşamak, çalışmak devrimi an be an mümkün kılmak değil de nedir?

Değersizlik ve fetişizm ikileminde açığa çıkan sorun da ölçü sorunudur. Bütünlüğün neden sonuç ilke ve ölçüleri vardır demiştik. Varoluşta ölçünün rolü ve önemi bilinmektedir: en basit deyimle ölçü potansiyel haldeki varlığın kaderini belirler. Yalnızca bununla da sınırlı kalmaz. Mevcut varlığın geleceğini de belirler. Ancak özgürlüğünü yani özne halini koruyabilen varlıklar kendi ölçülerini belirleyebilirler; dolayısıyla anda nasıl yaşayacaklarına ve gelecekte neye dönüşeceklerine kendileri karar verebilirler. Oysa

özne olmaktan düşmüş toplumlarda, durum bunun aksinedir. Mesela Kürt için welat(vatan) kavramı fazla bir anlama ifade etmezken, ufak bir şahsi arazi, tarla vb. namusa konu edilebilir ve uğruna ölümüne girilecek bir kavganın sebebi sayılabilir. Bu durum, esas olan toplumsal aidiyetin silikleştiğini tali olan özel mülkiyetin öne geçtiğini gösteriyor. Farklı örnekleri de vardır. Örneğin; Kürt işbirlikçi elit tabakası ve hatta milliyetçilik iddiasında bulunan birçok parti ve fraksiyon da dahil; sömürgecilerle iş birliği yapıp birkaç kuruş para veya bir köy ağalığını bile aşmayan bir konum için koca bir ülkeyi sömürgecilerle peşkeş çekerken, yeryüzündeki bütün paraları toplasalar bile bir ülke satın alamayacaklarını bilmemektedirler. Ülke asla sadece toprak değildir. Ülke tarihtir, kültürdür, hafızdır, karakterdir, kaderdir… Kürt işbirlikçisin de bu durum derin bir anlam yitiminin ve hakikat yabancılaşmasının ifadesi olmaktadır. Bu konumdaki kişi ve kesimlerin pozisyonları kendi varlıklarına ihanettir. Anlamsızlık ya da anlam yitimi yeryüzünün en lanetli durumunu ifade eder. Kendisiyle birlikte umutsuzluğu, ölgünlüğü ve kanıksamayı getirir. Böylece ruhsal teslimiyet, manevi çöküntü ve en sonunda hiçlik egemen olur. Anlamdan yalıtılmış varlığın en temel sorunlarından biri de biliş hakimiyetini yitirmesidir. Biliş hakimiyeti bilincin beslenmesi ve uzak durması gereken kaynak ve kanalları ifade eder. Bilinci belirleyen şey bilişe yön veren öznedir. Eğer özne bilincin kendisiyse biliş hakimiyeti yitirilmemiş demektir; ama eğer özne başkası ise biliş hakimiyeti yabancı öznelere kaptırılmış demektir. Bunu özellikle toplumsallık açısından ifade ediyoruz. Bu tür durumlarda algılar ve olgusal gerçeklikler karmakarışık bir hal alır. Hakikatin potansiyeli olan anlam yitikleşince kaçınılmaz olarak hakikat de yitikleşir. Kürt toplumsallığında bu yönlü bir zihinsel karmaşa bulanıklık sömürge ve parçalılık olgularının tahlilinde açığa çıkar. Çoğu kez Kürdistan'ın sömürge olduğu için parçalı olduğu zannedilir. Oysa böyle bir okuma hakikatin tersten okunmasıdır. Elbette bir yer sömürgeleştirildikten sonra orayı daha fazla parçalamak daha olanaklı hale geliyor. Burada bu gerçekliği inkar etmiyoruz. Ancak bir coğrafyayı yani ülkeyi parçalamadan orayı sömürgeleştirmek imkansızdır. Bir ülkeyi parçalamak ise ancak ve ancak o ülkenin halkını parçalamakla mümkündür. Yani Kürtler parçalı oldukları için Kürdistan parçalıdır. Kürdistan parçalandığı için de sömürgeye açık hale geldi ve nihayetinde sömürgeleştirildi. İşte bu basit tahlil bile güçlü bir çıkışın kapısını göstermeye yetmektedir. Kürdistan'ın birleşmesi de sömürgeden kurtulması da ancak Kürtlerin birleşmesiyle mümkündür.

Dört parçaya bölünmüş Kürdistan'ın her parçasındaki Kürtler ve oralarda yaşayan diğer kadim halklar da dahil siyasal, ideolojik, dinsel, mezhepsel, sınıfsal vb. anlaşmazlıklarını bir tarafa bırakarak ya da en azından asgari müştereklerde birleşmeyi başararak, ulus-devletler arasında lime lime edilmiş, Kürdistan'ın bağrında ki bütün ölümcül sınırları doğal olarak anlamsızlaştırabilirler. Bu çözüm demokratik ulus perspektifiyle mümkündür. Sömürgenin sonlanmasına ve özgürlüğün hâkim olmasına giden yolu açar.

Varlık bütündür. Bu bütünün içerisindeki her tekil özel bir konuma ve anlama sahiptir. Ancak hiçbirinden üstün değildir. Dolayısıyla varlıklar birbirlerini şu veya bu düzeyde etkilerler. Bu etkileme olayı tek yönlü değil, etkileşim biçiminde gerçekleşir. Kürdistan siyasal bir varlık olan Ortadoğu'nun kalbi konumundadır. Öyle ya ancak kalbinden yaralı olan bir varlık bu denli derin krizler ve acılar çekebilir. Dolayısıyla Kürdistan'ın demokratik ulus formülü ile özgürleşmesi Ortadoğu'nun kurtuluşuna giden yolu da açacaktır.

Demokratik ulus çözüm modeli ulus-devletlerin katı sınırlarını anlamsızlaştırmayı, birin bütüne egemen kılınmasını yadsımayı ve katı merkeziyetçi yönetim biçimleri ki, bu yönetim değil iktidardır. Yerine demokratik özerklik ve özyönetim ilkelerini esas alır. Buna göre Kürdistan'daki her kadim topluluğun kendini yönetme ve savunma hakkı vardır. Bu modelin en önemli özelliklerinden biri de kimsenin kendini ötekine dayatmaması, kendine benzeştirme arayışına girişmemesidir. İşte bu, birlikte yaşamayı çok daha olanaklı hale getirir. Zira burada ilişkinin ruhunda demokrasi vardır. Bir ilişki ne kadar çok demokratikleşirse, o kadar çok özgürleştirir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Sosyalizmde Devlet Söndürülmesi Gereken Bir Ateş Topudur

Sercan Aydın

Sosyal Bilimlerin temel rolü, yaşamsal sorunları analiz etmek ve çözüm önerileri üretmektir. Çağımızın önemli düşünürlerinden Wallerstein, sosyal bilimleri "zorunlu toplumsal değişimin incelenmesi" olarak tarif eder. Yeni bir toplumsallığın yaratılmasını da sosyal bilimlerin çözmesi gereken bir sorun olarak önümüze koyar. Ütopyalar da dahil.[1]

Ütopyaların gücü, toplumun hakikatiyle ne kadar yakın olduğuyla ilgilidir. Toplumsal sorunları bilmek kadar, çözüm gücü olabilmeyi de ortaya koymak, hem güçlü analizler, hem de gerçekleşebilir ideolojileri ortaya çıkarmakla ilgilidir. Bu konudaki yoğunlaşma düzeyi yeni toplumsallığı yaratma yolundaki adımlardır. Analiz etmek, teorik güçlenmeyi zorunlu kılar. Pratik çözümleyicilik de güçlü teorilerden çıkar. Son iki yüzyılın ağır toplumsal sorunları karşısında adalet, eşitlik ve özgürlük ütopyaları insanlığın arayışlarına yön verdi. Toplum ve sorunları konusunda konuşabilmek, şüphesiz teorik donanım gerektiriyor. Zira toplum doğası son derece karmaşık, girift ve hassas. Toplumun bu karakterine bütüncül teorik yaklaşmak, doğal olarak eşyanın tabiatına uygun. Sınıf ve tabakalara bölerek yapılan analizlerin eşitlik, özgürlük ve adalet getirmediği gibi, dönem dönem yaşanan kırılmaların geleceğe dair umutları da köreltiği biliniyor. Sosyalizme dair bilinen tüm önermelerin parçalı toplum analizlerinden yola çıkılarak yapıldığı tespitinden hareketle ulaşılacak çözümün de bütüncül olmayacağını söylemek mümkün. Bu nedenledir ki sosyalizme dair oluşan geniş külliyatın ağırlıkla bir sınıfın-proleterya-diğer sınıflara egemenliği üzerine olması şaşılacak bir durum değil. Sosyalizmin sadece bir sınıfın ideolojisi olup olmadığı sorunsalı da güncelliğini koruyan bir durum. Sadece kapitalist ekonomiye karşıt politikalarla-Marksist yorum-gündeme gelmesi, sosyalizmin tanımını da güçleştiriyor. Kavramın kendisinin halk/toplum kelimeleriyle özdeş olması, toplumun sorunlarına ve çözüm yollarına da bütüncül bakmayı zorunlu kılıyor. Ne toplumun bir kısmı, ne de toplumsal sorunların bir bölümü...

Sosyalizm ve Devlet-İktidar

En eski hiyerarşik ve sınıflı toplum geleneği olarak devlet, toplumun emeği ve birikimi üzerinden kendini inşa etti, ediyor. Tarih boyunca oluşan tüm devletler toplum üzerinde inşa ettikleri bu hegemonya üzerinden kendini ayakta tutar. Ekonomik, sosyal, siyasal, hatta askeri açıdan toplumun bugününe ve geleceğine hükmeder. Hegemonyasını ne kadar derine yayarsa, toplum üzerindeki egemenliği de kudretli olur. Platon'dan Hegel'e kadar, tüm devlet ütopyalarının toplum karşıtlığı, savaş ve güç-iktidar birikimi anlamına geldiği ispatlanmış bir gerçektir. Devletin değil sosyalistleşme, demokratikleşmesi bile kendisiyle çelişmesi anlamına gelecektir. Zira devletin doğasında eşitlik, özgürlük ve adalet yoktur. Dolayısıyla toplumun daha eşit-özgür bir dünyada yaşama hayali devlet kurmayla gerçekleşmeyecektir. Reel sosyalizm deneyi bunu ispatlamıştır. PKK Lideri Abdullah Öcalan, toplumun devletle çelişkisini anlatırken onun ahlaki-politik niteliğinin uygarlıkla çelişkisine işaret ediyor. "Toplumsal doğanın esas olarak ahlaki ve politik nitelikte olduğu, uygarlık sistemlerinin bu nitelikleri aşındırdığı yerine kaba hukuk kuralları ve

1 **İmmanuel Wallerstein, Bildiğimiz Dünyanın Sonu**

devlet idaresini yerleştirdiği kapitalist modernitenin bu süreci sınırsız derinliğine ve genişliğine geliştirdiğini, bunun ekonomik, toplumsal, iktidarsal, devletsel kriz olduğu çözümlenemememistir."[2]

Günümüz sosyalist partilerinin halen işçi sınıfının öncüsü sıfatıyla devleti savunması, sosyalist teorinin yaşadığı tıkanmaların başında gelir. İşçi sınıfının devletin sahibi olması, özgürlük ve eşitlik ideali ile aralarındaki mesafeyi daha da açması anlamına gelecektir. Devlet, eşitsizlik ve özgürlüksüzlüktür. Sosyalizmde ise devlet aslında "söndürülmesi gereken bir ateş topudur." Kapitalist, sosyalist, ulusal, üniter ve federalist demokratik sınıf devletleri hiyerarşik toplumun din, cins, etnisite, çevre, sınıf sorunlarını çözmek şurada kalsın, bu sorunların bizzat kaynağı durumundadırlar. O halde devlette ısrar etmek, onun özü yani iktidarla ilintilidir. Öcalan iktidarı "devlet kurumunun icraya geçmiş hali" olarak tanımlar. Yani devletin dönemin sınıf ve tabakalarıyla, dinle, etnisite ya da kavim üst tabakaralarıyla içinin doldurulmasını kastededer. İşçi sınıfı ya da başka bir sınıfın devleti/iktidarının yegane yolu güç olmaktan geçer. Elbette ki toplumun birikimleri üzerinden güç sahibi olunur. Bu niteliğinden dolayı eşitlik getirmez, özgürleştirmez, bilakis değerleri gasp eder, devletin mensupları arasında bölüşür. Devlet ve iktidar toplumsal çözüm araçları olarak oluşmazlar. İktidarın karışmadığı hiçbir toplumsal etkinlik yok gibidir. İktidar olmak toplumu her düzeyde biçimlendirmek, statükoda tutmak demektir. Bu yüzden özgürlük ve eşitlik idealleriyle örtüşmez. Devlet ve iktidarın bu rolü göz önünde tutulduğunda, toplum için en ideal modelin komünal ve demokratik karakterli olması kaçınılmazdır. Temel çelişki de devletle demokrasi arasındadır. Birinin azı diğerinin çoğudur. Demokrasi ile devlet arasındaki ilişki birbirini yıkma değil aşma tarzındadır.

"İktidar ve devlet politik sözün, dolayısıyla özgürlüğün bittiği yerdir. Orada sadece idare etme, söz dinleme, buyruk alma ve verme söz konusudur; kanun, tüzük vardır. Donmuş bir akıldır her iktidar ve devlet. Güçlerini de, güçsüzlüklerini de bu özelliklerinden alırlar. O halde devlet ve iktidar alanları özgürlüklerin arandığı, sağlandığı alanlar olamaz. Hegel'in devleti özgürlüğün sağlandığı gerçek alan olarak sunması, modernitenin tüm tahakkümcü görüş ve yapılanmalarının temelini oluşturur. Öyle ki, Hitler faşizmi bu görüşün nelere yol açabileceğini açıklayan örneklerin başında gelmektedir. Hatta Marks ve Engels'in öncülük ettikleri bilimsel sosyalizm anlayışında devlet ve iktidarın temel sosyalist inşa araçları olarak öngörülmeleri, farkında olmayarak özgürlüğe, dolayısıyla eşitliğe indirilmiş en vahim darbe olmuştur. 'Ne kadar devlet, o kadar az özgürlük' söylemini liberaller daha iyi fark etmişlerdir. Başarılarını da bu öngörülerine borçludurlar."[3]

Sosyalizm ve Ekoloji

Sosyalist kuramcı ve örgüt-partilerin kerhen ilgilendikleri ancak özellikle son çeyrek yüzyılda insanlığın gündemine acil bir şekilde giren ekolojik yıkım, şüphesiz özgün ve ciddi yaklaşımlar gerektiriyor. Sorunun ulaştığı boyut sol entelijansiya ve sosyalist kimlikli partilerin de konuyu gündemlerine almayı sağlamış ancak ekonomi, devlet, sınıf kavramları kadar ağırlık kazandırılamamış görünüyor. Mevcut tablo, adeta kızılın yanına yeşili kondurmak gibidir. Liberal demokrat çevrelerin doğasever yaklaşımının bir adım ilerisinde görünmekle birlikte, kuramsal bir bir zemine oturtulamadığını söylemek yanlış olmaz. Radikallik adına ileri sürülen endüstri-üretim araçları-üzerindeki mülkiyetin kolektifleştirilmesi ya da işçi sınıfına devredilmesi yaklaşımı sorunu çözmekten uzaktır. Ekoloji adına geliştirilecek kuram, teori veya programın, toplumun varlık hareketi olarak inşa edilmesi zorunludur. Bu da tarihsel-toplumsal boyutlarıyla ele alınmayı gerektirir. Zira konu toplumsaldır ve sorunludur. Ekoloji kavramının kendisi bile toplumsal gelişimle çevresi arasındaki ilişkiyi çözümleme anlamındadır. Nasıl ki endüstriyalizm toplumun yarattığı bir sorun değilse, toplum doğasındaki tahribat da iktidar ve sermaye tekellerinin yarattığı bir sorundur. Yaşanan işsizlik, ahlaksızlık, politikasızlık, enflasyon vb. sorunlar çevre ile birlikte toplumun da çözülüşünün işaretidir. Bu durum doğal olarak sınıf, mülk, eşitlik kavramlarının ötesinde, onları da içine alarak daha kapsayıcı, özgün programlar gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Biyolojik doğa ve toplumsal doğanın yaşadığı felaket bütüncül yaklaşım gerektirmektedir. Abdullah Öcalan

2 **Abdullah Öcalan, Özgürlük Sosyolojisi**

3 **Abdullah Öcalan, Özgürlük Sosyolojisi**

bu konudaki doğru yaklaşımın köklü bir paradigma değişikliğiyle mümkün olacağını söylemektedir.

"Uygar toplumun gelişiminde gözlemlenen temel bir olgu, bağrında geliştiği toplumu zor ve sömürü aygıtları içinde giderek yutması, eritmesi ve bu olguya bağlı olarak Birinci Doğa ile ekolojik-simbiyotik ilişkiyi çözüp yıkarak onu sadece kaynağa dönüştürüp sömürmesi ve giderek tüketmesidir. Bu durumda toplumun iç çelişkilerle mi, yoksa ekolojik çelişkilerle mi dağılacağı güncellik kazanmış bir sorudur. Doğru olan da, uygarlıkta köklü ve olumlu bir dönüşüm yaşanmazsa, her iki çelişkinin hükümranlığındaki Birinci ve İkinci Doğaların büyük felaketleri yaşamaktan kurtulamayacaklarıdır. Toplumların uygarlıksız yaşayamayacağı, uygarca yaşayan toplumların zengin ve güçlü toplumlar olduğu türündeki değerlendirmeler ideolojik olup, daha çok tahakkümcü ve sömürgen tekelci elitin paradigmasını yansıtır. Sınıflaşma, kentleşme ve devletleşmenin vardığı düzey tüm etkili bilim çevrelerince toplumsal kanser (Biyolojik kanser de bu gerçeklikle bağlantılıdır) olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda fazlasıyla gösterge mevcuttur. Nükleer silahlanma, çevre yıkımı, yapısal işsizlik, tüketim toplumu, aşırı nüfus artışı, biyolojik kanser, cinsel hastalıklar, artan soykırımlar bu göstergelerin belli başlılarıdır. Dolayısıyla mevcut çelişkili ve kanserli uygarlığı tahakkümcü ve sömürgen karakterinden çıkarıp dönüştürecek olan demokratik uygarlık-modernite, çıkış yolu olarak kendini gittikçe alternatif kılmaktadır."[4]

Sosyalizm ve Demokrasi

Eşitlik sosyalizmin temel düsturu. Marksist sosyalizmde eşitlik konusu mülkiyetin kolektifleşmesiyle özdeşleşti. Bu anlayışın yol açtığı sorunlar reel sosyalizm örneğinde ortaya serildi. Bir çeşit devlet kapitalizmi yaratıldı. Genel sosyalizm kuramı toplumsal gelişmenin ileriye doğru olduğunu söyler. Bu durumda 'köle, serf ve en son proleter aşaması yaşanmadan sosyalizme varılamaz.' Ezilen sınıf ve grupları kutsamak adına girilen bu yolun proletarya 'diktatörlüğü' ile sonuçlanacağı aşikar. Bu durumu sınıf devrimciliği ya da sınıf demokrasisi olarak adlandırmak her ne kadar eşyanın tabiatına aykırı bir durum teşkil etse de, demokrasi konusuna yaklaşımın da sorunlu olduğunu gösterir. Sınıf demokrasileri iktidar gerektirir. Her iktidar bir devleti, her devlet ise demokrasinin inkarını gerektirir. Sınıf demokrasileri özünde demokrasi değil devlet iktidarıdır. Sovyet deneyimi, Çin, Küba yaşanan örneklerdir. Bu sonuç, sosyalizmin demokrasi ile ilişkisinin sağlıklı kurulamamasından kaynaklıdır. Demokrasiyi küçük burjuvaziye mal etmek de aynı yaklaşımın başka bir versiyonudur. Demokrasi, devlet dışı toplumun kendini yönetmesidir. Tahakkümcü sistemler –adı proletarya ile başlasa bile- köleleştirebilir, serfleşmeyi ve işçiliği de kurumlaştırabilir. Ama demokrasilerde kölelikten, serflikten ve işçilikten çıkılır. Tabi ki yine çalışılır. Ama kendi iş komününün bir üyesi olarak çalışır. Komünalizm ve demokrasi etle tırnak gibi birbirine bağlıdır.

Demokrasinin komünal özü, onun evrensel nitelikli olmasından kaynaklıdır. Evrenselliği tikel bir olay olarak ele alıp iradi müdahaleye indirgemek, toplumsallığı, dolayısıyla da komünal olanı görmemektir. Ve sosyal bilim adına yapılan birçok yorumda bu yetersizliği görmek mümkün. Hannah Arendt'in insan hakları, ekoloji ve sivil itaatsizlik eylemlerinin kolektifleşmesi konusunda düşünce dünyasına yaptığı katkılar değerli olmakla birlikte, demokrasi ile özgürlük arasına koyduğu mesafe yakından incelenmek durumunda. Zira her iki kavram da tikel ve sonradan ortaya çıkan durumlar olmadığı gibi, ontolojik bir karakter taşır.[5]

Sosyalizm veya eşitliği savunan bir kuramın, demokrasi ve özgürlük bağının açık ve dolaysız olması, kuramın doğruluğunu ortaya koyar. Hem teorik, hem deneysel gelişmeler, demokrasi olmadan, özgürlükler yaşanmadan sosyalizme varılamayacağını göstermiştir. Başka bir tabirle eğer demokrasi en az devlet ise ve demokratik gelişmeyle eşitlik yakalanıyorsa gerçek sosyalizme varılıyor denilebilir. Bunun özgürlüksüz olamayacağını da koşul olarak belirlemek gerekir. Eşitlik, tahakkümsüzlük olarak özgürlükle birleştiğinde ancak sosyalizm olarak kavramlaşabilir. Zorakiliğe dayanan eşitlik sosyalizm olamaz. O halde en geniş demokratik uygulamayla yaşanan özgürlükler altında sağlanan eşitlikçi toplum sosyalisttir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

4 **Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü**

5 **Hannah Arendt, Devrim Üzerine**

Türk-Kürt İlişkilerine Tarihsel Bir Bakış: Süngü Kardeşliği

Nesimi Aday

Dünden bugüne Kürt-Türk ilişkilerine bakıldığında 'Kardeşlik' duygusu, 'komşuluk' ilişkisi, siyasi 'İttifak' ya da 'din kardeşliği' mefhumlarının öne çıktığı görülür. Peki iki halkı yan yana getiren, savaştıran, barıştıran, birlikte yaşamaya olanak yaratan sosyal, siyasal koşullar nelerdir? Bu iki halka, manevi anlamda 'kardeş halklar' diyebilir miyiz? Acıda ve sevinçte, ölüm ve doğumda yan yana durabildiler mi? Kardeşleşme bağı yaratacak dostane ilişkilere sahipler mi? Ya da iyi komşu olabildiler mi? Kürt-Türk ilişkilerinde bu ve benzeri alt sorular çoğaltılabilir. Olguya tarif bahşetmek ve anlam diyalektiği kurmak zor. İki halkın girift ilişkisi her halükârda kavram kargaşasına neden oluyor. Kolay değil. Bu ilişkinin indeksinde yüzyılları aşan, orantısız çatışmalı bir süreç de var. İsmail Beşikçi, Kürtlerin bu kavram dışı durumunu "sömürge bile olamayan halk" olarak açıklıyor. Çünkü Kürtlerin statüsü, Kürt realitesinin tanındığı 1990'lı yıllara kadar, sömürgeden bile aşağıdaydı. Sömürge olan bir ülkenin adı, o ülkede yaşayan milletin de bir adı varken, Türkiye'de Kürt de Kürdistan da yasaklandı, yok sayıldı, ithal bir ontoloji esbabı giydirilmek istendi.

Türkiye Cumhuriyeti'nde durum böyleyken, Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasi, politik koşullar neydi peki? Kürtlerin kendi egemenlik sahalarında, Mirlik statüleriyle (Alevi ve Ezîdîler hariç) yüz yıllarca, görece özgür yaşadıkları söylenebilir. Savaşa asker yolladıkları ve Saraya vergilerini düzenli ödedikleri sürece, statü problemleri olmadı. Fakat coğrafyanın jeopolitik, jeostratejik yapısı Kürtlerin statüsünü sürekli tehdit ediyordu. Onun için de merkezle olan ittifak için sürekli lojistik sağlamak gerekiyordu. Aksi halde iç ve dış etkenler bu ittifak yapısının sarsılmasına, hatta 2. Mahmut döneminde olduğu gibi yıkılmasına neden oluyordu. İttifakın ihtiyaç duyduğu yapı harcını Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı saraylarında çalışmış, hatta bir zamanlar Şah İsmail'e övgü dolu mektuplar yazmış ve ondan karşılık da görmüş bir âlim olan, Bitlisi İdris bulmuştu. İdris-i Bitlisi; Safeviler'in baskılarından yılmış Kürtleri, Yavuz Selim üzerinden Osmanlıya 'İslam kardeşliği' akidesi ile bağlamıştı.

İdris-i Bitlisi'nin Kürtlerin siyasal hayatına döktüğü İslam harcı, taşıttığı tevhid bayrağı, Kürt-Türk ilişkilerinde yüz yıllara varan bir birlik motivasyonu sağladı. Bu ittifak 2. Mahmut'un merkezileşme siyasetiyle akim kalsa da din kardeşliği duygusu kırılmadı ve bu güçlü bağ yüzyılın başına kadar devam etti. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, Kürtlerin desteğine ihtiyaç duyan İttihatçılar da bu din motivasyonu, bir taktik olarak Kürtlerin inanç diskine update ettiler. İttihatçılar, savaş sonunda bu kullanışlı argümandan kazanç elde etmiş, Kürtleri ekarte ederek paylarına düşeni almışlardı.

Kürtler; günümüzde ise yüzyılın başında kaderlerini tayin hakkını, kardeşlik ve din mefhumuna tercih edenler dahil; ideolojik-politik farklılıklarına rağmen ulusal tasarrufta fikir birliğine varmış görünüyorlar. Kürt nüfusu gerek savaşlardan kaynaklı gerekse kadim Kürdistan'ın dörde bölünmesinden kaynaklı olsun otokton bir sosyolojiye sahip olamadı ama son yüz yılda bedellerini ağır şekilde ödedikleri hayat bilgisiyle hem anavatanlarında hem de diasporada yüksek politik bir diskurda, özgür geleceklerini kurmak için siyaset üretiyorlar artık.

Bu makalede Kürt-Türk ilişkilerinin bin yıllık geçmişine, muktedirlerin imhacı politikalarına özetle

değinip,[1] yüz yılını dolduran Cumhuriyet sürecine kısa bir projeksiyon tutmaya çalışacağız. Bu makalenin, bu yönüyle, günümüzde ilişkileri pek de 'hoş' olmayan bu iki 'kardeş' halkın, gelecekte; geçmişin bilgisini de kullanarak, barışçıl ve eşitlikçi bir ilişki geliştirmesine optik oluşturacağını düşünüyoruz.

Malazgirt, İttifak ve Komşuluk

Geleneksel Türk tarihi, Türklerin Orta Asya'dan göçünü kuraklık, salgın hastalık, nüfus fazlalığı gibi birkaç başlık altında toplar, ifade eder. Doğal koşulların yaşama elverişsiz hale gelmesinden kaynaklı olarak yeni yurt arayışına giren Türkler, atlarını batıya doğru sürerek, Kürtlerin desteğiyle Bizans'ın egemenlik sahasında yeni bir yurt edindiler.

Türklerin ve Kürtlerin buluşmasının tarihi daha eskiye dayansa da Kürt-Türk ilişkilerini inceleyen, bunun üzerine cümle kuran çoğu araştırmacı ve tarihçi, iki halkın ilk Kürdistan ve Anadolu topraklarındaki siyasi ilişkilenmesini 1071 Malazgirt Savaşına bağlar. Çünkü Türk-Kürt ittifakı ile Anadolu kapılarının Türklere açılması Malazgirt Savaşı ile tarihlendirilir. Biz de bu anonim bilgi üzerinden devam edeceğiz.

Malazgirt'te başlayan Kürt-Türk ittifakı 1514 Çaldıran Savaşı'nda iyice pekişir, Türkler egemenlik sahasını genişletirken, Kürtler de Amasya Sözleşmesi ile kendi özerk yapılarını mühürlemiş olurlar. 1516 Mercidâbık ve 1517 Ridaniye (Memlûk) Savaşlarında, Osmanlı Paşası Yavuz Selim'le birlikte savaşıp 'zafer' kazanmaları ve Hilafet'in Osmanlıya geçmesi, ilişkinin karakterini de belirler. Böylece Suriye ve Mısır seferlerinden sonra Yavuz Selim'e aldırılan Hilafet armağanı, Kürtlerin, Türklerle 'İslam kardeşliği' bağının hayır duası olur.[2]

1830 yıllara kadar Kürdistan özerk Mirlikler ile yönetilir. Statü ve egemenlik sorunları çoğunlukla olmaz. 2. Mahmut'un İmparatorluğu merkezileştirme çalışmaları başlayınca, Kürt beyliklerinin tahtları sallanmaya başlar. Botan, Soran, Baban gibi büyük beylikler, otonom yapıları bozulacağı için Sarayın bu revizyonunu kabul etmez. Osmanlı merkezileşmesine Botan Miri Bedirhan Bey, Revanduzlu Kör Mehmet Paşa, Said Bey ve Soran Miri Mir Muhammed olmak üzere çok sayıda mir isyan eder.[3]

1514 Çaldıran Savaşı, 1517 Ridaniye Savaşı, 1919-1921 Kurtuluş Savaşı, Kürt-Türk ilişkilerinin özerk statüsünü belirlerken, 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile Osmanlı bakiyesi üzerine Türkiye Cumhuriyeti inşa edilir. ''Tek Devlet, Tek Bayrak, Tek Millet, Tek Dil, Tek Din" esasları üzerine kurulan yeni devlet, Kürt-Türk ittifakında kırılmalara neden olur ve iki halkın ilişkilerinde çözülme başlar. Osmanlı çoklu bakiyesi üzerine kurulan tekçi Türkiye Cumhuriyeti, bir yüzyıl boyunca bu tekçi paradigmanın sancılarıyla yaşadı. Cumhuriyetin ikinci yüzyılına girdiğimiz şu günlerde, birinci yüzyılın çözülmemiş sorunlarının sancısı yoğun olarak hissediliyor.

Lozan Antlaşması ve Aldatılan Kürt Kardeş

Osmanlı İmparatorluğu düşme ve dağılma eğrisine girdiğinde, Sarayla ilişkileri adeta pamuk ipliğine bağlı halklar birer birer müstakil devletlerini kurmuşlardı. İmparatorluktan parça parça kopan halklar 60'tan fazla devlet kurmuş,[4] devletsiz halk Kürtler ise tercihlerini kardeşlikten yana yapmıştı.

Birinci Dünya Savaşında dünya haritası yeniden şekillenirken, savaş galibi İtilaf Devletlerinin öncüsü İngiltere ve Fransa, Mezopotamya'da derin siyaset yapmış, Kürdistan'ı parçalara bölmüştü. Arapları irili ufaklı devletlere bölen emperyalistler, Mezopotamya'nın kadim halkı Kürtlere statüsüz bir

---

1 Yazıdaki "Türk" kavramı ile bu egemen kesim kast ediliyor

2 Burada küçük bir şerh düşme ihtiyacı var: 'İslam kardeşliği' ittifakını aslında Sünni Kürtler kurmuş Alevi Kürtler ile bilindiği kadarıyla Ezîdî Kürtler bu ittifakta sıcak bakmamış çoğunlukla yer almamışlardır. Nuri Dersimi, Kürt egemenliğinde olan Kemah (Dersim) Kalesi'nin Osmanlı orduları tarafından düşürülmesi ve akabinde yapılan katliamı İdris-i Bitlisi'ye fatura eder. "Hayin" olarak yaftaladığı İdris-i Bitlisi'nin, Kürdistan muhtariyetine zarar gelmeyeceği, sadece İran egemenliğinden Osmanlı egemenliğine geçileceği vaadiyle Kürtleri Yavuz Selim'e yedeklemekle kötülük yaptığını söyler. Dersimi'ye göre; ''Dersim bu ittifakın altındaki hileyi sezmiş ve ittifaka girmeyi reddetmiştir. Bu ittifaktan sonra Yavuz Sultan Selim, çoğunluğunu Kürdistan'da sağladığı büyük bir orduyla Mısır seferini yapmış ise de Dersim bu sefere de iştirak etmemiştir." (Nuri Dersimi, Kürdistan Tarihinde Dersim, Sf. 73, DAM Yay.)

3 Reşit Paşa'nın koleradan ölmesi üzerine, bölgeye (1537) Hafız Paşa gönderilir. Avusturyalı General Moltke'nin askeri stratejileri doğrultusunda hareket eden Hafız Paşa, Sincar dağında binlerce Ezîdî'yi katlettikten sonra, dönüş yolunda Malatya'nın Akçadağ ilçesi (Arga) Alevi Kürtlerini kılıçtan geçirir, açlıktan ölümüne sebep olur.

4 Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanında 60'tan fazla devlet vardı. Ama fiilen 45 devlete hükmetmiştir. Bu 45 devletin 27'si Asya, 13'ü Avrupa, 5'i de Afrika Kıtasındaydı.

gelecek bıraktı. 1923'te imzalanan ve yüzüncü yılını dolduran Lozan Antlaşması, Türkiye'de yaşanan Ermeni[5] Rum[6], Yahudi[7] halkları 'Müslüman olmayan azınlık' statüsünde tanımlarken, Lozan'da bulunan ve aslında Türklerin tayin ettiği Kürt temsilcileri ulusal haklarını, kardeş gördükleri Türklerle birlikte yaşamaya tahvile etmiş, Kürt halkının ne haklarını ne de adını herhangi bir maddede ya da cümlede telaffuz ettirememişti. Günün sonunda ise fena halde yanıldıklarını anlamış, politik öngörüsüzlüklerinin 'suçunu' İsmet İnönü'ye[8] yıkmaya çalışmışlardı. Kürtlerle ilgili çok sayıda nefret içerikli beyanı bulunan İnönü kendi işini yapmıştı oysa!

Azınlığa Verilen Hak Çoğunluğa Verilmedi

Bu arada Kürtlerle aynı coğrafyada yaşayan, coğrafi anlamda kaderleri benzer olan Asuri halklar da (Süryani-Keldani) 'azınlık' statüsünde görülmemişti. Lozan'a katılan Kürt delegeler ve Kürdistan'ın ahalisinin bir bölümü, sözde, kurulan yeni vatana ortak oldukları için özel bir tanıma ihtiyaç duymamıştı. Diğer halklar azınlık da olsa tanımlanmış,[9] Kürtler ise bu uluslararası sözleşmede herhangi bir madde kapsamına alınmamıştı. Ermeni, Rum, Yahudi azınlığa verilen haklar, çoğunluk olan Kürtlere verilmemiş ve bu siyasetle de Kürt-Türk tarihindeki en büyük kırılma dinamiği devreye alınmıştı.

Peki Lozan'ı Destekleyen Kürtler Nasıl Aldanmıştı?

İsmet İnönü Lozan görüşmelerinde 'Türkiye'de Türkler ve Kürtler eşittir, kurucu halklardır' derken, Mustafa Kemal de Kürtlere teminat olsun diye '1921 Anayasası'na göre Kürtlerin özerkliği olduğunu' söylüyordu. Bu arada 10 Şubat 1922 tarihinde meclisteki bir gizli oturumda Kürtlere özerklik teklifi görüşülmüş, 64 ret oyuna karşı 373 evet oyuyla özerklik kabul edilmişti.[10] Kürtlerin bir millet olarak 'bu' topraklarda her türlü hakları kabul ediliyor ama kurulacak yeni devlette kurucu olmaları engelleniyordu oysa. Bir takım Kürt siyaset insanları; Türk liderlerin 'kardeşiz, birlikteyiz' yaklaşımını kıymetli bulup, verilen güvencelerle, yeni kurulacak olan ortak vatanda yaşamayı savunuyor, çıkan özerklik yasasını güvence olarak görüyor ve Bağımsız Kürdistan isteyenleri maceracılıkla suçluyordu. Dönemin etkili Milletvekillerinden Bitlisli Yusuf Ziya Bey ve Dersimli Hasan Hayri Bey, Lozan görüşmeleri sürdüğü esnada, mecliste İngilizlere karşı, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde beraber olduklarına dair ateşli konuşmalar yapmışlardı. Bu iki şahsiyetin bu bağlamda yaptıkları 'hizmet' ve bunun adeta ödülü (!) olarak idam edilmeleri, Kürt-Türk ilişkileri açısından ibret vericidir.

'Türkleri Zorda Bırakmak Kürtlere Yakışmaz'

İmparatorluğun gün be gün toprak kaybettiği yıllarda, Ermenileri büyük bir katliamla hayatın ve siyasetin dışına iten Türklerin Kürtlerden başka dayanak alacağı gücü de 'kardeşi' de kalmamıştı. Bu kardeşlik tutumu aslında Kürtler için hazırlanmış zehirli bir ekmekti. Bu ekmeği yiyen, üstte de bahsettiğimiz gibi ana akım bir Kürt aydın grubu da mevcuttu. Bu grup; 'İslam Ümmeti' olarak yüzyıllarca nasıl birlikte yaşanmışsa, aynı şekilde yaşanabileceğini 'ortak vatan' tasavvuruyla savunup, rıza üretmeye çalışıyordu. Seyid Abdülkadir gibi gelenekçi-ümmetçi Kürtler, umut bağladıkları Padişah ile özerk bir yönetim altında yaşamaktan yana tavır gösteriyordu. Danıştay Başkanlığı ve Senatörlük de yapan Kürdistan Teali Cemiyeti Başkanı Seyid Abdülkadir, Türklerin zor bir dönemden geçtiğini,

5 Ermeniler 1915 Soykırımıyla azınlık durumuna düşürülmüştü.

6 Rumlar 1912-1922 yılları arasında Pontus Kırımı ve 1923-1930 yılları arasında Mübadele ve 6-7 Eylül 1955 olayları ile (Ermeni ve Yahudilerle birlikte) azınlığın azınlığı durumuna düşürüldüler.

7 1934 Trakya Olaylarında Yahudiler hedef alınmış, bir çeşit etnik arındırma yapılmıştı.

8 Mustafa Remzi Bucak, Lozan görüşmelerine katılan Diyarbakırlı Zülfü Bey'in, azınlık hakları teminat altına alındığı gün, İsmet İnönü'nün telkiniyle 'başım ağrıyor' diye görüşmelere katılmadığını, İnönü'nün Kürtleri ve Türkleri temsilen masaya oturduğunu sandığını ama aldatıldıklarını, aldatıldıklarını şu sözlerle ifade eder: ''Sağırın o kadar bedbaht olacağını tahmin edemedim.'' Mustafa Remzi Bucak, Bir Kürt Aydınından İsmet İnönü'ye Mektup, Doz Yay. Sf. 61.

9 İsmet İnönü azınlıklar meselesinde zorluk yaşadığını, hatta barışın sağlanamayacağından korktuğunu anlatır: ''Mütareke devrinde İstanbul hükümetleri ile düşman milletler gerek Ermeniler ve gerek Rumlar yüzünden eski Türk idaresini o kadar kötülemişlerdi ki, bizim sulh için en çok müşkülat çekeceğimiz konulardan birinin bu propagandalar olacağını zannediyordum. Böyle bir tesir altındaydık. Konferansta Ermeni davası ve Rum davası yüzünden yapılan propagandalar, tecavüzler vesaire sebebiyle, bir aralık İngilizlerin sulh yapmak isteyip istemediklerinden ciddi olarak şüpheye düşmüştüm.'' (https://www.ismetinonu.org.tr/lozan-antlasmasi.htm)

10 Robert Olson, Kürt Milliyetçiliğinin Kaynakları ve Şeyh Said İsyanı, Öz-Ge Yay.

onları yalnız bırakmamak gerektiğini savunuyordu. Aslında Kürdistan Teali Cemiyetinde iki anlayış vardı ve bu anlayışların çatışma halinde olduğu biliniyor.

Kürdistan Teali Cemiyeti'in genç üyesi Nuri Dersimi, Kürt gençler arasındaki milli kaynaşmanın dikkat çekici boyutta olduğunu, yapılan toplantılarda gençlerin, bağımsız Kürdistan'ın ilan edilmesi ve Kürdistan'daki yabancı güçlerin ülkeden çıkarılması yönünde fikir beyan ettiklerini, ama KTC Başkanı Seyid Abdülkadir'in bu fikre karşı muhalefet geliştirdiğini "*Türklerin şu düşkün zamanında onlara darbe indirmekliğimizin Kürtlük şiarına yakışmadığını ileri sürüyor, şimdilik Türklere yardım etmekliğimiz lüzumunda ısrar ediyordu*" diyerek tepki gösterdiğini aktarır.[11]

Seyid Abdülkadir grubu Türklerle yaşamayı savunurken, birlikte yaşama şansının kalmadığını savunup, ayrı devlet kurmak için harekete geçen bir 'Jön Kürt' grubu da vardı ve KTC'de bağımsız Kürdistan istediklerini yüksek sesle dile getiriyorlardı. Avrupa ülkelerinde eğitim görmüş Bedirhani, Cemilpaşa ve Baban ailesinin üyeleri, çoğunlukla bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasından yanaydı.

Seyit Abdülkadir[12], Hasan Hayri[13], Yusuf Ziya[14] gibi şahsiyetler, Lozan Anlaşmasından sonra bu fikirlerinden cayacak ama tarihin bu momentini de ıskalamış olacaklardı. Oysa aynı Seyid Abdülkadir, babası Şeyh Ubeydullah ile Osmanlı taraftarı olarak Ruslarla, Kürdistan için de hem İran hem de Osmanlı ile savaşmış, deneyimi bir siyaset insanıydı. Ama tüm bu deneyimleri onun, dünya yeniden yapılanırken başarılı olmasına yetmeyecek, neticede savunduğu kardeşliğin bedelini, oğlu Seyid Mehmed ile darağacında ödeyecekti. Hatta tutuklandığında 'beni idam ederlerse, hükümet milletin başına büyük gaile açar, Kürtler hep kıyam eder,' dediği de rivayet edilir.[15] Dediği gibi devlet ve hükümetler her Kürt idamı ve cinayetinden sonra memleketin başına büyük dertler açtılar. Kıyamlar da hiç bitmedi. Yüz yıl sonra da bu mesele yeni biçim ve olgularıyla can yakmaya devam ediyor.

Verilen Sözler Unutuluyor

Lozan'da Türk-Kürt kardeşliğinkinden bahseden ve Kürt-Türk temsili adına masaya oturan İsmet İnönü 1925'te "Türklere ve Türkçülüğe muhalefet edecek anasırı kesip atacağız. Vatana hizmet edeceklerde arayacağımız nitelikler, her şeyden evvel o adamın Türk ve Türkçü olmasıdır," diyerek, Lozan'daki tutumunun aksine tekçi paradigmaya uygun cümle kuracak, Kürt 'kardeşlerini' yok sayacaktı.[16]

Dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt da Kürtlere ihtiyaçları kalmadığı 1930'da basına şu açıklamalarda bulunuyordu: *"Türkler bu ülkenin tek ve yetki sahipleridirler. Saf Türk olmayan hiç kimsenin bu ülkede hiçbir hakkı yoktur; onlar sadece ve sadece hizmetçi ve köle olma hakkına sahiptirler. Bu gerçeği dost, düşman, herkes, dağlar bile bilmek zorundadır."*[17] Kürtler devletler arası bölünmüşlükleri ve esaretlerini; 'dağlardan başka dostumuz yok' sözü ile teselli bulurlar. Mahmut Esat bu sözlerle o ara tekrar dağlara meyil eden (Ağrı Ayaklanması) Kürtlere kendi 'gerçekliklerini' duyurmak istiyor.

Sevr Antlaşmasında toprakları parçalansa da bir statüleri olan Kürtler, Paris Barış Konferansından sonra, ki coğrafya için bağlayıcı olan, Lozan Antlaşmasında 'sömürgeden daha aşağı' bir statüye düşürülünce direnişe geçtiler.

---

11 Nuri Dersimi, Kürdistan Tarihinde Dersim, DAM Yay. sf 104-105.

12 Kürt-Türk birlikteliğini önemli savunucularından KTC Başkanı Seyit Abdülkadir, Senatörlük ve Danıştay Başkanlığı gibi makamlarda görev yapmış olmasına rağmen; 1925 yılında, üstelik oğluyla birlikte idam edilmişti.

13 1921 Koçgiri Kürt Ulusal Hareketi'ne destek verme konusunda ikircikli davranan ve Lozan Görüşmeleri esnasında meclise Şal û Şepık giyip giden, Türklerin ve Kürtlerin birlikteliği için heyecanlı konuşmalar yapan, Mustafa Kemal'den 'çılgınca alkış' alan Dersim Milletvekili Hasan Hayri Bey, dönemin popüler kardeşlik tiradının kurbanlarından olur. Hasan Hayri Bey idam edilirken; ''Ey Kürt gençleri benden ibret alınız ki dünyada verilmiş en şerefsiz söz Türklerin* (bazı kaynaklara göre Kemalistler) verdiği şeref sözüdür" diyecekti.

14 Yusuf Ziya Bey: Arkadaşlar; ben Kürdüm. Fakat Türkiye'nin tealisini, Türkiye'nin şerefini, Türkiye'nin terakkisini temenni eden Kürtlerdenim (Alkışlar) Es babı ise lisanım, bana şeref veren lisanım okur yazar olmaklığımdır. Bu ise kendi kavmim olan Kürtlerin değil, Türklerindir. Bunun için Türklerin tealisini isterim. Türklerin şereflenmesini isterim. "Türk ile Kürt teşriki mesai ederek yaşamazlarsa, ikisi için de akıbet yoktur." Bağımsız Kürdistan'a karşı ortak vatanı savunanlardan biri de Yusuf Ziya Bey olur. Bu fikir ve duygusunun 'bedelini' 1925 yılında asılarak öder.

15 Enver Yalçın, Bir Siyasetçi ve Lider Olarak Seyid Abdülkadir, Avesta Yay. Sf.158.

16 27 Nisan 1925 Vakit Gazetesi. Aktaran Mehmet Bayrak; Kürt Diplomasisi, Öz-Ge Yay. Sf. 485

17 Milliyet Gazetesi 19 Eylül 1930

1921 Koçgiri Hareketi ile başlayan[18] Kürt direnişi 1925 Şeyh Said Hareketi ile 1930 Ağrı Dağı İsyanı arasında irili ufaklı başkaldırı ve katliamlar yaşadılar. Bu zaman diliminde kitlesel Zilan Katliamı dahil olmak üzere Sason, Nehri, Milli, Hazro, Mutki, Tendürek, Reşkotan, Raman, Broyê Heskê Têli, Beşiri, Bişarê Çeto, Savur, Oramar, Çemişgezek/Kocan, Pülümür direnişleri ve katliamları, Dersim 38 Soykırımına kadar sürdü. Türk Genelkurmayının '29. Kürt İsyanı' dediği PKK ile 'isyan' süreci günümüze taşındı.

Kürtlerin Özgürlük Metinleri: Memorandumlar

Osmanlı İmparatorluğunun dağılma eğrisine girdiği yıllarda, Kürtler de siyasal, toplumsal değişim geçiriyordu. Özellikle Avrupa ülkelerinde yüksek eğitim görmüş Kürt gençleri dünyadaki değişimlerden etkileniyor ve bu değişimleri kendi toplumlarında yaşanması için motor güç olmaya çalışıyordu. Kürtlerdeki bu sosyo-ekonomik ve sosyo-politik birikim sivil toplum alanının da gelişimine olanak sağlıyordu. Bu yıllarda bir millet olarak varlıklarını bilince çıkaran Kürt ileri gelenleri, milliyetçi fikirlerle siyasal alanı domine ediyordu. Kürt aydın ve siyaset insanları ulus-devletlerin kurulduğu bu ortamda, tarihin ve zamanın gerisinde kalmamak için başkent İstanbul'da okul açıyor, banka açmak için girişimde[19] bulunuyor, gazete ve dergi çıkarıyor, Kürdistan Teali Cemiyeti örneğinde olduğu gibi siyasal alana müdahale edip, Kürt halkının da diğer milletler liginde yerini alması için çalışıyordu.

Yüzyılın başında ulusal fikirleri yükselen Kürtlerin uluslararası düzeyde ilişki, destek arama çabaları da başlar. O yıllarda revaçta olan mektup yollama ya da isteklerini mektuplar aracılığıyla dile getirme revaçta olduğu için Kürtler de memorandum mektup yöntemini kullanır.

Tarihi önemi olan bu memorandumların en önemlisi Şerif Paşa'nın Paris Barış Konferansına sunduğu metin sayılabilir. Şerif Paşa'nın Fransızca yazdığı "Memorandum sur les revendications du peuple Kurde-Kürt Halkının Talepleri Üzerine Nota" memorandumu kadim ve kararlı Kürt halkının geleceğini Kongrenin adaletine bıraktığını, Wilson Prensiplerine göre Kürtlerin uzun vadede bağımsız bir devlete kavuşturulması gerektiğini, Kürtlerin özellikle Ermenilerle olan sınır anlaşmazlığının da uluslararası bir komisyonla belirlenmesini, Kürdistan kurulunca da Kürtlerle birlikte yaşayacak olan halkların 'geleneklerine uygun özel bir statünün uygulanabileceğini' deklare eder. Görüldüğü gibi Kürtler, henüz bağımsız devletlerine kavuşmadan bile kendi 'azınlıklarının' statüsünü garanti etmişler.

Yine aynı dönemde Dersimli (Koçgiri dahil) toplum önderlerinin yazdığı 1920 tarihli mektupların tarihsel önemi büyüktür. Çünkü Barış Konferansı sürerken Mustafa Kemal ve ekibi 'yandaş' aşiret reisi ve inanç önderi (Alevi-Sünni) eliyle karşı mektup ve telgraflar yollatıp, Şerif Paşa'nın Kürdistan Mümessilliğini boşa düşürmeye ve İstanbul merkezli Kürdistan Teali Cemiyetinin meşruiyetini sorgulatmaya çalışıyordu. Dersim-Koçgiri-Malatya Kürtleri adına Alişêr Efendinin yazdığı mektuplar Kürdistan'ın tesisi için Şerif Paşa ve Kürdistan Teali Cemiyet'inin yetkili olduğunun ilan ediyordu. 7 Mart 1920 tarihinde gönderilen memorandum mektupta Kürt hakları ikirciksiz, net olarak dünyaya ilan edilir. Şöyle diyor mektup: *"Bu yoldan ulusal geleceğimize engel olmak isteyenlere karşı Tanrı'ın yardımıyla ulusal varlığımızı gösterecek ve hakkaniyet kılıcıyla haklarımızı elde edeceğimize emin isek de, uygar dünyaca kınanan ve insanlığa zararlı olan savaş ve insan öldürmeyi uygun görmediğimiz için ılımlı tutumumuzu sürdürerek, Türkiye'nin seçim ve ulusal yapısına karışmayarak, ancak saygıdeğer Genel Barış Meclisi'nde ortaya çıkacak kararla her milletin kendi kaderini kendi özgür iradesiyle tayini ve koruması hakkındaki birçok hakkaniyetli açıklamalarınız üzerine, biz Kürt milleti dahi Allah'ın izniyle kendi kaderimizi ve ulusal bağımsızlığımızı tayin için bütün dünyaca bilinen Kürdistan'ın doğal sınırı bulunan Erzincan'ın kuzeyindeki dağlarla Kızılırmak kaynağı ve güney havzasını teşkil eyleyen Zara, Koçgiri ve diğer bölümleriyle büyük bir kitle, ezeli vatanımızın Kürdistan olarak tanınması konusunun kayıt ve tespitle karar altına alınması yönüne müsaade buyurulması ile bu konuda hak ve adalet kalemlerinin çekilmesi [imzalanması yönündeki] isteklerimizi, bütün Kürt ve Kürdistan milleti namına övünçle arz ederiz."*

18 Mele Selim'in 1914 Bitlis 'isyanı' gibi lokal hareketler olsa da yüzyılın başındaki asıl ulusal hareketin Koçgiri olduğu söylenebilir

19 12 Ocak 1909 tarihli (sayı 161) Tanin Gazetesi, bankanın adı "La Türki" olduğunu ve Dersaadet'te yaşayan 35 bin Kürdün, 200 bin lira sermaye ile bankayı kurduğunu haber verir.

Bu muhtıra mektupta her ne kadar "Kürdistan milleti" adına cümle kurulsa da daha çok Alevi Kürt coğrafyası tarif ediliyor. Bunun asıl sebebini bugünkü bilgilerle anlamak zor olsa da, öyle anlaşılıyor ki Kürdistan'ın diğer bölgelerinden 'din kardeşliği' fikriyle yazılan ve esas olarak da bağımsız Kürdistan'a karşı çıkan ve Türklerin organize ettiği bilinen muhtıra mektup ve telgraflara karşın taktik siyaset yapılmış. Alişêr'in yazdığı bu mektuptaki dar gölge tarifi, en azından bu bölgede (Erzincan'dan Zara'ya..) ulusal taleplerinin tanınması, Kürdistan'ın, bu bölgede de olsa tesis edilmesi için yapılmış olabilir.

Dersim-Koçgiri'nin bu memorandum mektuplarından sonra, Kürtlerin çeşitli istek ve destek metinleri dolaşıma girer. 1 Ekim 1924 tarihinde Kürt Ligi adına, Halil Rahmi Bedirhan ve M. Cemil Salim imzalarıyla, Musul özelinde Kürt halkının haklarının tesis edilmesi için, diplomatik nota olarak Milletler Cemiyetine yani bugünkü adıyla Birleşmiş Milletlere verildiği biliniyor. Bu memorandumda Lozan Anlaşmasında 'bilinçli olarak unutulan' Kürt halkının varlığının özgürce gelişmesi için Uluslararası Yüksek Adalet ve Barış Teşkilatının desteğine ihtiyaç duyulduğu ifade edilir.

Mustafa Kemal ve İsmet İnönü'ye Gönderilen Mektuplar

Demokrat Parti eski Milletvekili Mustafa Remzi Bucak 1965 yılında New York'tan İsmet İnönü'ye bir muhtıra mektup yazıp, Kürdistan'a federasyon talep eder. Bucak o aralar Kıbrıs Türkleri için konuşulan federasyonun Kürtler için de tatbik edilebileceğini iletir İnönü'ye. Şöyle diyor Bucak: *"Kısaca zatı devletiniz, alt tarafı seksen bin Kıbrıslı Türkçe konuşan zümre için düşünüp uygun gördüğünüz şekli idarenin, yani federatif bir tarzı idarenin, bizzat Türkiye Cumhuriyeti hudutları içinde yaşamakta bulunan sekiz milyonluk Kürt camiası için de kabul ve tatbiktir"* diyor.[20]

Kürtlerin Türklere yolladığı önemli muhtıra mektuplardan biri de Celadet Bedirhan'ın 1933 yılında Mustafa Kemal'e yazdığı muhtıra mektuptur. Cumhuriyetin 10. Yılının kutlandığı günlerde kurumlaşan Kemalizm'in ve Türkçülüğün, Türkiye'ye büyük zarar vereceğine, Türk Ocakları ve benzi organizasyonların gelecekte karşıtlığını yaratacağına dikkat çekip, bu oluşumların Türklere 'Türkçü' yetiştireceği gibi, Kürtlere de 'Kürtçü' yetiştireceği uyarısında bulunur.[21]

20 Mustafa Remzi Bucak, Age, Sf. 96.

Kürdistan'ın Üstüne Örtülen İslam

Kürdistan'ı parçalayıp yönetenler, İslam'ı; Kürt ulusal haklarını gizlemek için adeta bir örtü olarak kullanmışlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenlik sağasından, Kürdistan hariç, toplam 66 devlet çıkmıştı. Üstelikte hatırı sayılır bir kısmı da Müslüman kardeşti. Ama Kürtler 'kardeşlik' ve 'din' mefhumuyla içerde tutulmuştu.

Mustafa Kemal, Erzurum ve Sivas Kongreleriyle birtakım Kürtleri örgütlemiş, kendi gelecek tasarımında kullanmak için argümanlaştırmıştı. Ayrıca Kürt şeyh ve aşiret liderlerine yazdığı mektuplarla Kürtleri, İmparatorluktan ayrılan diğer halklar gibi kopuştan alı koymayı hedeflemişti. Doğrusu Kürtleri bölerek, coğrafi olarak parçalayarak (Musul gibi) Türkiye işinde tutmayı da başarmıştı. Türkiye'nin batısında 'Türkleri kurtaran adam' imajı ile lanse edilen Mustafa Kemal; Sünni Kürtlere 'İslam kardeşliğini kollayan adam' ve 'Mehdi', Alevi Kürtlere ve genel olarak Alevilere de 'Bektaşi evladı' olarak sunulmuştu. Özellikle Kürt inanç önderlerine yolladığı taktik ve stratejik mektuplarla[22] zaten yekpare olmayan Kürt toplumunda bölünmelere neden olmuştu.

Mustafa Kemal yazdığı taktik mektupların yararlarını gördükçe çoğaltır. 1919'da Hacı Kaya ve Şadzade Mustafa Ağa, Norşinli Şeyh Ziyadeddin, Bitlisli Küfrevizade Şeyh Abdulbaki gibi toplumsal karşılığı yüksek olan kişilere mektuplar yazarak, Kürt-Türk kardeşliğinin önemine vurgu yaptıktan sonra, 'padişahı ve hilafeti İslam birliği' adına koruyacağını, kendisinin bu meyanda bir din savaşı da yürüttüğü imajı yaratarak dindar Kürtlerin kalbini kazanacaktı.

Malatyalı Hacı Kaya ve Şadzade Mustafa Ağa'ya yolladığı mektuptaki şu satırlar, onun gizili ajandasının ipuçlarını ele verir. Şöyle diyor: *"Padişah ve millet hainlerinin yalanlarına kapılarak, Allah korusun,*

21 Celadet Bedirhan, Bir Kürt Aydınından Mustafa Kemal'e Mektup, Doz Yay. Sf. 22.

22 İsmail Beşikçi Mustafa Kemal'in yedi kişiye toplam 12 mektup yazdığını söyler ve Devletlerarası Sömürge Kürdistan kitabında, mektupların detaylarını verir.

İslamlar arasında kan akıtılması ve günahsız zavallı Kürt kardeşlerimizden birçoğunun devletin askerleri tarafından yok edilmeleri gibi dünya ve ahiret için çok ağır bir sonucun meydana gelmemesi için yaptığınız çalışmalar, gösterdiğiniz vatanperverlik örnekleri Sivas Kongresi Genel Kurulu'nca büyük bir takdirle karşılanmıştır. Sizler gibi dil ve namus sahibi büyükleri oldukça, Kürt ve Türk'ün birbirinden ayrılmaz iki öz kardeş olarak yaşamaya devam edeceği ve Hilafet makamı etrafında sarsılmaz bir vücut halinde dahil ve hariç düşmanlarımıza karşı demirden bir kale halinde kalacağı kuşkusuzdur."[23]

Bu yılların canlı tanığı Ekrem Cemil Paşa, Paris Barış Görüşmeleri yapıldığı esnada Mustafa Kemal'in Kürtleri nasıl 'aldattığını' şöyle anlatıyor: "..her şeyini din için fedaya hazır Kürt'ü kolaylıkla aldatmasını biliyorlardı. Mustafa Kemal 1917-1918 kışında Diyarbekir'de ikinci ordu kumandanı Nihat Paşa'yı hakimi mutlak olarak yine Diyarbekir'e göndermişti. Her cuma günü Camii Kebire cuma namazına geliş merasimi, Sultan Hamdi Cuma selamlıklarından daha debdebeliydi. Bando, müzika, borazanlar, süvariler, süslü yaverler…" Ekrem Cemil idealist Kürtler dışındaki ahalinin 'lal ve dilsiz olarak' Nihat Paşa'nın etrafında toplandığını ve bu "kurnaz paşanın" İslam'ı kullanarak Mustafa Kemal'i kurtarıcı olarak göstermeye çalıştığını, hatta amcası Cemilpaşazade Mustafa'nın 'hakiki Mehdi olduğuna iman ettiğini' yazar.[24]

Gizli Açık İmha ve Eritme Yasaları

Bugüne değin Kürtlerin imhasını ya da asimilasyonunu öneren çok sayıda açık gizli kanunlar ve belgeler yayınlandı. Bu kanunlar ve belgeler incelendiğinde devletin resmî kurumlarının dışında sivil toplum kuruluşlarının da bu programların hazırlanışında ve uygulanmasında aktif görev aldığı görülür. Burada yeri gelmişken Devlet Planlama Teşkilatı'nın da (DTP) asimilasyon amaçlı kullanıldığını belirtelim. Henüz yayımlanmamış "gizli" ibareli belgelerde bu kurumun yetkilileri ve çalışanlarının açık cümlelerle Kürtlerin asimilasyondan bahsettiğini ve bu yönlü çalıştığını biliyoruz. Bu bilgiyle bile değerlendirildiğinde, sadece aşağıda bahsedeceğimiz kanun ve belgelerle Kürtler eritilmek istenmemiş, günümüzde de benzer bir faaliyetin açık ve gizli olarak yürütüldüğünü söyleyebiliriz.

Kürtlerin etnoside tabi tutulmalarının en önemli resmi kanun belgesi hiç kuşkusuz 1925 Şark Islahat Planı'dır. Bu gizli belgeye göre Kürt nüfusunun büyük bir kısmı Batı'ya göçertilip, asimilasyona tabi tutulmalıdır. Aynı yıl çıkan 1925 Takrir-i Sükûn Kanunu ile Şeyh Said Hareketi hedef alınmış, Kürtler için bir çeşit imha yasası olarak 'hizmete' sunulmuştu. Yine aynı dönem içerisinde Şark İstiklal Mahkemeleri (1925-1927) ile Kürdistan davası güdenler, ki sayıları hala bilinmiyor, idam edilmişti.

1934 İskân Kanunu, Ağrı İsyanından sonra çıkarılmış, temelde Ağrı Hareketi hedef alınmış, 1935 Tunceli Kanunu ile de Dersim'in idam fermanı kanunlaşmış, 1937-1938 yıllarında soykırım yapılmıştı. Yine Umûmî Müfettişlikler ile (1927-1952) Türkiye'deki tüm halkların Türkleştirilmesi hedeflenmiş, esas olarak da Kürt diye bir milletin ve Kürdistan diye bir yerin artık olmadığını, onların aslında Türk olduğunu Güneş Dil Teorisi paradigması çerçevesinde işlemişti.

1930'lu yıllarda Ermenice, Rumca, İspanyol Yahudicesi konuşan Azınlıklar hedef alınmış "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyasıyla tüm halklar asimilasyona tabi tutulmuştu, 1949 İl İdaresi Kanunu ile Türkçe olmayan yer isimleri değiştirilmişti. 1972 Nüfus Kanunu da adından anlaşılacağı gibi demografik yapıya müdahale olarak kurgulanmış, 1983 yılında çıkarılan ve 1991 yılında kaldırılan 2932 sayılı yasa ile de Türkçeden başka diller (aslında Kürtçe; Kurmanci-Kirmanckî) yasaklamış, 2015 yılında ifşa olan gizli Çökertme Eylem Planı ile başta Diyarbakır/Sur, Şırnak, Cizre, Nusaybin gibi kentler olmak üzere, Kürt nüfusu yerinden göçertilmişti. Yani bu bağlamda Şark Islahat Planı 2015'te güncellenmişti.

Kürt ontolojisini kendi ideolojik prospektüsüyle okumaya çalışan kurucu Kemalist akıl, bunları yaparak, aslında kendi ontik sorunsalını ifşa ediyordu. 'Türk milleti' kavramının halkın dimağına enjekte edilmesinin bir yan etkisi olarak, Celadet Bedirhan'ında vurguladığı gibi 'Kürt milleti' kavramının antitez olarak yeşereceğini hesaplamamış olmalılar. Bu bağlamda ilk

23 Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri IV, s. 63. Aktaran İsmail Beşikçi, Kürdistan Üzerine Emperyalist Bölüşüm Mücadelesi 1915-1925, Yurt Yay.

24 Ekrem Cemil Paşa, Muhtasar Hayatım, Beybun Yay. Sf. 51.

metinleri yazan başta Hasan Reşit Tankut olmak üzere tüm asimilasyoncu ekibin, Kürtlerin bugünkü sosyo-politik durumuna bakarak büyük yanılgı yaşadığını söyleyebiliriz.

Devletin bu tür kanun ve kararnameleri dışında, askeri ve sivil görevlilere hazırlattığı sayısız Kürt Raporu da var. Osmanlı'dan Cumhuriyete hemen her dönem Kürtlere dair birkaç rapor hazırlanmış ve Dersim raporlarında olduğu gibi, çoğunlukla da Kürtler, bedende bir çıban olarak görülüp, kesilip atılmak istenmiş; ''Türk'ün süngüsünün göründüğü yerde Kürtlük biter" söylemi, Kürtlere yönelimin sloganı haline getirilmişti.

Etno-dinsel arındırmadan geriye kalan ve Türk ulus-devletine direnen en büyük halk grubu olan Kürtler; 'Müslüman Kardeş' olarak görülseler de gizli-açık operasyonel kanunlar, genelge, gizli planlarla elimine edilmesi mutlak görülen toplumsal kesim oldu. Kurucu Kemalist akıl, kimi Kürtlerce anlaşılmasa da hep net siyaset yaptı aslında. Kürtleri ne pahasına olursa olsun ya asimile edecek ya göçertilecek ya da yerinde 'etkisiz hale' getirecekti. Bu yapıldı da. Devlet ve hükümet faaliyeti olarak, çoğunlukla muhalefet ve diğer toplumsal yapıların da (kimi Müslümanlar ve kimi Komünistler dahil) rızasıyla yapılan bu imha ve eritme programları sonucu Kürtler nüfus olarak çoğunlukta yaşadıkları Sivas (Koçgiri bölgesi), Maraş, kısmen Malatya, Antep, Erzurum, Erzincan gibi kentlerde azınlık durumuna düşürüldüler.

Yazar Mehmet Bayrak, yukarıda kısaca anlattığımız bu operasyonel faaliyetleri "7 Uğursuz T" ile kavramlaştırır. Bayrak 7 T'yi; Te'dip (askeri yöntemlerle edeplendirme, hizaya getirme), Tenkil (cezalandırma), Taqtil (katletme), Tehcir (göçertme), Temsil (asimile etme), Temdin (medenileştirme ve Tasfiye (ortadan kaldırma, etkisizleştirme) olarak formüle eder.[25]

Bayrak, bu formül ile, adeta, Türk devletinin Kürtlere dair siyasetinin prospektüsünü çıkarır. Gerçekten de siyasal pratik bu şekilde yaşandı, yaşanıyor. Kürtler; önce askeri yöntemlerle 'hizaya getirilmek, boyun eğdirilmek' istendi. Bu yöntemlerle başarı elde edemeyince de sırasıyla; önce katliam dinamiği devreye alındı, akabinde; kalanlar sürgüne gönderildi, ya da yerinde asimile etmek için Türkçe ve Türki eğitim programları uygulandı, toplum etkisizleştirilmek istendi. Bu konuda yüzlerce belki binlerce bilgi, belge, doküman olduğu biliniyor. Dolayısıyla binlerce sayfa metin yazılabilir. Kısa bir özetini geçtiğimiz yüzyıllık Türk politikası; 2013-1015 Çözüm Sürecine kadar aralıksız böyle devam etti.

25 Mehmet Bayrak, Dersim-Koçgiri, Özge Yay.

Çözüm Süreci ve Barış Umudu

Görüldüğü gibi Türkiye'de uygulanan inkâr, asimilasyondan ve katliam siyasetinden kaynaklı, halklar ve inançlar hiç huzur bulmadı. Sosyolog Mesut Yeğen, Lozan'dan sonra başlayıp günümüze kadar gelen süreci 'Kürtlerin 1924 ile 1990 arası, Türkleşme potansiyeli taşıyan yurttaşlar olarak görüldüğü, buna dair inancın zayıfladığı zamanlarda ise sistem açısından, imha edilmesi gereken yurttaşlara dönüştüğü bir Sarkaç metaforuyla açıklar. Yeğene göre ''*Bu sarkaç 1990'lardan sonra tanınma ve asimilasyon arasında salınmaya başlandı.*"[26] Mesut Yeğen'in bahsettiği ve daha çok devlet tarafından sarkıtılan siyasi sarkaç, 2013-2015 yılları arasında yürütülen Kürt-Türk barış görüşmeleriyle umuda ve özgürlüğe de sarkıtıldı ama bu süreç yürümedi. Devletin 'milli birlik ve beraberlik' dediği ''Çözüm Süreci" bir barış mutabakatının da (Dolmabahçe Mutabakatı) hazırlanmasına rağmen çeşitli faktörlerin[27] devreye girmesiyle, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın deyimiyle ''Buzdolabına Kaldırıldı." Barış umudunun yok olması akabinde sert kırılmalar yaşandı.

Barış görüşmelerinin ve hazırlanan mutabakatların 'buzdolabına' kaldırılmasından sonra şiddet ve asimilasyon mekaniği de tekrar kaldığı yerden devam etti. Güncel Türkiye siyaseti; Kürtlerin, dünyanın neresinde[28] ve olursa olsun, elde edeceği kazanımları akamete uğratmak, etnik, inanç, siyasal haklarını baskı ve şiddetle bastırmak üzerine inşa ediyor kendisini. Kürt haklarının inkârı konusunda, Türk müesses nizamı ile İran, Irak, Suriye'nin, reel politik ayrışmalara

26 Mesut Yeğen, Kıraathane Konuşmaları, Youtube, 2020.

27 Oslo Görüşmelerinin ifşası, Ceylanpınar'da iki polisin öldürülmesi, Sakine Cansız, Fidan Doğan ve Leyla Şaylemez'in katledildiği, Paris Katliamı vb.

28 Bu konuda Federe Kürdistan Bölgesi'nin ablukaya alınması, baskılanması ile Rojava Kürdistan'ının işgal edilmesi, İran ile Rojhılat Kürdistan'ının mücadelesinin ezilmesine dair ortak siyaset belirlenmesi gibi çokça örnek mevcuttur.

rağmen, ittifak halinde olduğu gözlemleniyor. Bu dört devlet; Kürt ulusal başkaldırı ve direnişlerinde, zaman zaman yumuşama emareleri gösterseler de günün sonunda, Kürtlere karşı ittifak halinde hareket ediyorlar.

Bir Kürt Liderinden Türklere Tarihsel Uyarı

Kürt-Türk ilişkilerinde belirleyici bir unsur olan mermi (savaş) olgusunun değerlendirmesini, Koçgiri ve Dersim Kürt ulusal hareketlerinin önemli aktörlerinden Nuri Dersimi'ye bırakalım. Türk devlet insanları ve ileri gelenlerine ''Kürdistan Facialarıı Harekâtından Kim Zarar Gördü?" sorusunu 1952 yılında, Halep'te bastırdığı kitabında soran Dersimi; Kürt-Türk ittifaklarının, Türklerin lehine geliştiğini, Türker'in tarihlerinin bu bölümüne bakıp, Kürtlerin alıkonulan ve inkâr edilen haklarının iadesinin "yüksek menfaattarını taktir eden, soysuzlaşmamış, yabancıya kulluk etmeye henüz karar vermemiş Türk halk kitlelerinin namuslu önderlerinin elinde" olduğunu söyler. Kardeş katliamı yaparak ekonomiye verilen zarara dikkat çeken Nuri Dersimi; "Bunun ağırlığını zavallı Türk köylü ve işçisi omuzlamaya mahkûm oldu. Türkiye iktisaden de zarar gördü" diyerek adeta bugün yaşanan ve savaştan kaynaklı olan ekonomik krizi öngörmüş.

Nuri Dersimi'nin çağrısının tarihselliği ve şimdiliğini birlikte okuyalım: *"Gösterdiğim korkunç sonu önlemek, bu alın yazısının seyrini değiştirmek; yüksek menfaattarını taktir eden, soysuzlaşmamış, yabancıya kulluk etmeye henüz karar vermemiş Türk halk kitlelerinin namuslu önderlerinin elindedir. Çünkü, Kürdistan halkı ırki, milli hakları konusunda tatmin edilir ve Türk halkı tercihen Türkiye toprakları dahilinde bulunan tarihi Kürdistan'ın bağımsızlığını temin ederse (eğer) bu suretle hem geçmiş üzerine bir nisyan (unutma) perdesi çekilir ve hem de insanlığa, medeniyete karşı itibarını iade etmiş olur. Bu her iki milletin bağımsızlık ve mutluluğunun biricik yoludur ve bunun temin edilmemesi istismarcı devletlerin Türkiye'de siyasi ve iktisadi menfaatler sağlamasından başka hiçbir şeye hizmet etmez. Her Türk bireyi bu gerçeği iyiden iyiye kavrar, milli çıkarlarını, kişisel ihtiraslardan yüksek tutarak düşünür ve yalnız vicdanından ilham alarak hareket ederse; Kürdün değil, bizzat Türk varlığının yüce çıkarlarını korumuş olur. Aksi takdirde Kürdistan, Türk'e rağmen bağımsızlığını elde etmeye çalışacak ve buna muvaffak olacaktır. Çünkü Kürdistan da Osmanlı İmparatorluğunu teşkil eden Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Sırbistan, Romanya ve Arabistan toprakları milletlerinin geçtiği tarihi yoldan geçecek ve hedefine eriştiği gün, yanı başında dost bir Türkiye değil, düşman bir milletle komşu olacaktır. Biz, bu akıbeti değil, kardeşçe ve belki konfedere bir şekilde teşekkül etmiş bir Yakın Şark Milletler Birliğini arzu ediyoruz."*[29]

Görüldüğü ve yaşandığı üzere, devletin Kürt, Ermeni, Süryani, Ezîdî, Rum, Yahudi vd. halklarla olan ilişkilerin bozulmasının maddi manevi faturası bu topraklarda yaşayan tüm halklara kesildi. Hükümetlerin yaşadığı siyasi ve ekonomik krizler, devlet içinde suç odaklarının konsolidasyonuna yol açtı. Kürtlerle savaşa harcanan ekonomik kaynaklar ile savaşta yitirilen insanların toplumda yarattığı maddi, manevi kriz; adalet terazisinin bozulmasına, ahlaki-politik yapıda kırılmalara neden oldu.

Kürt-Türk ilişkilerinin tarihsel seyri bize göstermiştir ki ne zaman eşitlikçi bir temelde bir ittifak kurulmuşsa her iki halk da 'kazançlı' çıkmıştır. Aksine ne zaman anlaşmazlık ya da yüzyılın başında olduğu gibi bir taraf kendini bu ilişki ve ittifaklar üzerinden iktidarlaştırmışsa çatışma çıkmış, ağır bedeller ödenmiştir. Türk ulus-devletinin birinci yüzyılı bu yüzden savaş ve yıkım ile geçti. İnkâr, direniş ve kırım sarmalında bir yüzyıl heba edildi. Toplumsal, siyasal ve ekonomik yıkım ile geçen Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci yüzyılının aksine; yeni yüzyılda, tekçi ulus-devlet paradigmasında ısrar edilmez, 1921 anayasasından daha geri bir pozisyona düşmez ise halklar ve kültürler bahçesi olan bu coğrafya huzura kavuşabilir. Aksi halde bu inkâr ve asimilasyon sarmalı gelecek kuşakları da heder ve heba edecektir. O halde inkâr ve imha siyasetinden caymak, yerine onurlu birliktelik, toplumsal özgürlük gibi bir sistematiğin toplumsal mutabakat ve anayasal güvence altına alınması elzemdir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

29 Nuri Dersimi, Age. Sf. 257.

Orta Doğu, Yeni Soğuk Savaş ve Amerikan Hegemonyasının Sınırları

Harun Ercan

Yüzyılı aşkın bir süredir devam eden, savaş ve şiddetle Türk devletinin yeniden ürettiği yapısal ırkçılık bir yandan toplumsal anlamda derinleşip kökleşirken diğer yandan da coğrafi olarak bölgesel-emperyalizmle iç içe geçerek genişliyor. Kürt hareketinin ve müttefiklerinin ortaya koyduğu mücadele sonucunda Türkiye'deki siyasi rejimin ırkçı karakteri dönemsel olarak (2001-2015) geriletilmişti. Lakin etnik-ulusal hiyerarşiyi tarihsel dengesine yeniden oturtmak amacıyla yeni iktidar teknikleri sahaya sürülmüş durumda. Gezi ve Kobane ayaklanmalarının ayrıksı ortaya çıkışları sonucu ayakta kalma imkanı bulan AKP, Rojava Devrimi'nin radikal anlamda dönüştürücü etkilerini sınırlayabilmek adına Türkiye'nin yeni ve eski siyasi elitlerini bir araya getirdi ve karşı-devrim örgütleyerek otoriter bir rejim inşa etmeyi başardı. Savaşa ve devlet şiddetine yaslanan bu karşı-devrim hamlesi, AKP-MHP ittifakının hegemonya krizini derinleştirirken karmaşık sonuçlara da yol açmış görünüyor: Kürt Özgürlük Hareketi tasfiye edilmeye çalışılırken Kürtlerin Türkiye'nin siyasi geleceğini tayin etme noktasında kilit bir konuma gelmiş olması ve Rojava Devrimi yok edilmeye çalışılırken Kürt/Kürdistan meselesinin tarihinde hiç olmadığı kadar uluslararası bir boyut kazanmış olması Türk devleti açısından çelişkili sonuçlardan bazıları.

Kürt meselesinin bölgesel bir etnik-ulusal sorun olmaktan çıkıp uluslararası siyasetin ve aktörlerinin parçası olduğu çok boyutlu bir denkleme dönüşmüş olması, ulus-devlet sınırlarına sıkışan metodolojilerle meselenin yeni boyutlarını kavramayı oldukça zorlaştırıyor[1] Artık Kürt meselesinin güncel durumunu doğrudan şekillendiren uluslararası ve bölgesel dinamikler söz konusu. ABD'nin dünya hegemonyasının içinde bulunduğu kriz, çok kutuplu bir dünya düzenine dair artan talepler ve Rusya'nın Ukrayna işgaliyle başlayan Yeni Soğuk Savaş dinamiği Orta Doğu'daki güç dengelerini de yeniden şekillendirmekte. Bu konuları ele almadan önce, Kürt/Kürdistan meselesinin yakın zamanda geçirdiği niteliksel dönüşümü iki başlıkta incelemekte fayda var.

Birincisi, AKP iktidarının her yıl derinleşerek etkisini hissettiren ekonomik krizin siyasi etkilerini soğurmak ve jeopolitik krizleri yönetmek adına giriştiği karşı-devrimci ve bölgesel-emperyalist bir devlet inşa etme süreci öncelikli olarak Kürt meselesinin militarist bir çerçevede ırksallaştırılmasına yaslanıyor. Bu yeni etnik-ırksal proje,[2] Türklük ve Müslümanlık arasındaki tarihsel gerilimi en aza indirirken sınırları yeniden tanımlanan Türk ulusal kimliğinin varoluşsal ötekisi olarak Kürtleri kodluyor. Çıkarları birbirlerinden ayrışan siyasi ve ekonomik elitleri bir arada tutmak, çekingen muhalifleri iktidara eklemlemek, rejime slogan atarak itiraz edenlerin sesini kısabilmek için gereken "ideolojik çimento",[3] Türk devletine ve ulusuna yönelik varoluşsal bir tehdit olarak kodlanan Kürtler üzerinden karılıyor. Askeri mobilizasyon, zora dayalı birikim ve Türklerin etnik-ırksal üstünlüğü temelinde kurulan bu yeni siyasi projenin merkezinde politik alanı tam anlamıyla bir savaş düzlemi olarak gören bir yaklaşım var. Liberalizmin normatif savaş/barış ikiliğini reddeden bu iktidar stratejisi, sürekli savaş tezlerini kucaklayarak muadili yeni sağcı popülist-otoriter rejimlerden ayrışıyor. Karşı karşıya

1 **Kürt meselesinin değişen niteliği ile alakalı daha geniş bir tartışma için: Harun Ercan, "Authoritarianism from Above and Below: Exclusive Nationalism and the Turkish-Kurdish conflict." The Commentaries 1, no. 1(Nisan 2021): 75-83.**

2 **Michael Omi ve Howard Winant, Racial Formation in the United States (New York Routledge, 2014), 13.**

3 **Antonio Gramsci, Selections From the Prison Notebooks (New York: International Publishers, 1971), 328.**

kaldığı krizlere ve yapısal kırılganlıklarına rağmen 2015 yılından bu yana hala ayakta.[4] İşin doğrusu, AKP-MHP iktidarı toplumsal olanı militarist, ırkçı ve patriarkal bir temelde yeniden inşa etme konusunda eleştirel yaklaşımların öngördüğünden çok daha ileri bir noktaya halihazırda mücadele cephesini taşımış durumda.

İkincisi, savaş ve ambargo koşullarına rağmen Rojava'da temelleri atılan radikal demokrasi projesinin yaslandığı düşünce ve pratiklerin Orta Doğu koşullarında devrimci anlamda dönüştürücü ve bulaşıcı bir potansiyeli var. AKP'nin ilk dönemini bir model olarak Orta Doğu'ya sunan Batı ülkelerinin liberal İslam projesi Arap Baharı ile gürültülü bir şekilde çöktü.[5] Bu bölgedeki hemen her ülkenin siyasi ve ekonomik elitleri Arap Baharı sonrası harıl harıl karşı-devrimi örgütlerken toplumsal hareketleri ise ideolojik ve örgütsel bir kriz içinde. Devlet iktidarını merkeze alan siyasal İslamcılığın ne devrimci ne de reformist formları kendilerini yeniden üretme konusunda pek dirayetli görünmüyorlar. İran ve Rojhelat sokaklarında aylardır yankılanan Jin, Jîyan, Azadî sloganları tam da toplumsal olanı yeniden tanımlamaya dair kitlesel bir talebin en beklenmeyen yerlerde ve en umulmadık zamanda nasıl yükselebildiğinin göstergesi. Kürt Özgürlük Hareketi, Orta Doğu'nun umutsuz yığınları adına hem ideolojik hem de örgütsel bir krize cevap olduğu için bölgesel-emperyalist planlar yürütme kapasitesi olan devletler için karşı-devrimin referans noktası. Daha etraflı bir şekilde bakıldığında, son on yılda yaşanan bu değişimler ABD hegemonyasının Orta Doğu'da aşama aşama eridiği bir sürece denk düşüyor. Hemen her siyasi aktörün 1990'lı yıllarda tartışılmaz ve sarsılmaz bir süper güç olarak gördüğü ABD'nin 2008 Finansal Krizi sonrası hızla aşınan hegemonyası yeni bir global sistemik kaosun kapısını aralamış durumda.[6] Dünya geneline yayılan Occupy Wall Street eylemlerinden Arap Baharı'na, Rojava Devrimi'nden Güney Kürdistan'daki bağımsızlık referandumuna, yükselişteki sağcı popülist/ırkçı hareketlerden 2019 yılında patlak veren toplumsal adalet isyanlarına uzanan yeni toplumsal hareketlenmeler, küresel kapitalizmin ve ulus-devlet sisteminin aşınan hegemoyasının doğrudan sonuçları. Bu sürecin politik arka planında ise ABD'nin 2000'li yılların başından itibaren küresel hegemonya inşa edemeden tahakküm kurmaya yaslanan stratejisi yatıyor.[7]

Küresel Hegemonya, Kriz ve Savaş

II. Dünya Savaşı sona erdiğinde kapitalist dünya-sistemine önderlik etme bayrağını İngiltere'den devralan ABD'nin küresel hegemonyasının iniş ve çıkışlarını belirleyen üç temel faktörden bahsedebiliriz.

Birincisi, düşmanlarına karşı zor, müttefiklerine ise rıza ve himaye temeline yaslanan küresel hegemonya stratejilerini ABD'nin jeopolitik düzlemde ne kadar etkili organize edebildiği.

İkincisi, aşırı birikim, rekabet ya da finansal genişleme sonucunda ortaya çıkan kapitalist sisteme içkin yapısal kriz dalgalarının yol açtığı toplumsal muhalefeti soğurabilme ve bu krizlerin politikleşmesini engelleyebilme kapasitesi.

Üçüncüsü, ABD'nin kendi içindeki ekonomik elitler, savaş/güvenlik bürokrasisi ve toplumsal muhalefet grupları arasında süregiden iktidar mücadelesinin küresel ve bölgesel yansımaları. Hegemonya kavramı sol literatürde yaygın şekilde zorun rolüne dayanan tahakküm veya egemenlik anlamında uzun bir süredir kullanılıyor. Dünya-sistemleri analizinin kurucu isimlerinden Giovanni Arrighi, hegemonya kavramını baskın bir iktidarın 'ahlaki ve entelektüel önderlik' yapabildiği için rıza üretebilme kapasitesinden doğan ilave/tamamlayıcı güç olarak kavramsallaştırıyor.[8] Bu yaklaşımın izinden gidecek olursak, istikrarlı bir dünya hegemonyasının sürdürülebilir olması için lider ülkenin sadece zor kullanma kapasitesine sahip olması değil aynı zamanda rıza üretebilmesi de gerekmekte.

4 **Bu yapısal kırılganlıkları derinlikli şekilde ele alan, Erdoğan'ın Rojava işgal girişimleri ile Türkiye'nin politik ekonomisi arasındaki ilişkiye dair detaylı bir inceleme için: Şahan Savaş Karataşlı, "The Political Economy of Erdoğan's Syria Gamble", Middle East Report, no. 292/293, (Güz/Kış 2019): 56-62.**

5 **Cihan Tuğal, The Fall of the Turkish Model: How the Arab Uprisings Brought Down Islamic Liberalism. (United States: Verso, 2016).**

6 **Beverly J. Silver ve Corey R. Payne. "Crises of World Hegemony and the Speeding up of Social History," Hegemony and World Order: Reimagining Power in Global Politics içinde, ed. Piotr Dutkiewicz, Tom Casier, Jan Aart Scholte (New York: Routledge, 2020), 17-31.**

7 **Detaylı bir analiz için: Corey R. Payne ve Beverly J. Silver, "Domination Without Hegemony and the Limits of US World Power", Political Power and Social Theory 39, (Aralık 2022): 159–177.**

8 **Antonio Gramsci'ye referansla yapılan bu hegemonya tanımı için: Giovanni Arrighi, Adam Smith in Beijing: Lineages of the Twenty-First Century. (London: Verso, 2007), 261**

Diğer bir ifadeyle, egemen güç, dünya sistemine yön verirken sadece kendi ulusal çıkarları adına değil ittifak içerisinde yer alan (ve alabilecek) diğer ülkeleri de kapsayarak genel çıkarlar adına hareket ettiğine dair inandırıcı bir iddia ile siyasi ve ekonomik bir vizyon ortaya koyarak hegemonyasını koruyabilir.[9] Soğuk Savaş Dönemi (1945-1991) sonrasında gerçekleştirilen küresel demokratikleşme ve insan hakları açılımı ABD hegemonyasının 1990'lı yıllar boyunca sürmesine yardımcı oldu. Lakin 2000'li yıllarda dünyanın en büyük ekonomilerinden birine dönüşerek Doğu Asya'da Amerikan hegemonyasına karşı alternatif bir bölgesel hegemonya kuran Çin ile ABD'nin başa çıkabildiğini söylemek zor.

Amerika'nın 11 Eylül saldırıları sonrasında başlattığı "Terörle Mücadele" seferberliği çerçevesinde Afganistan'dan sonra Irak'ı işgal etmesi, ABD'nin dünya genelinde 'meşru himaye sağlayan süper güç' payesini yitirmesinde önemli bir rol oynadı. Irak'ın işgali, Orta Doğu'daki en köklü müttefiklerinin (Suudi Arabistan ve Türkiye) bile desteğini alamadan, uydurulmuş kitle imha silahları iddialarıyla gerçekleşti. Her ne kadar soykırımcı Baas rejimini hızlı bir şekilde tasfiye etmiş olsa da, ilerleyen yıllarda ABD'ye karşı kontrol edilmesi zor bir isyan dalgası başladı. Sadece ABD'nin dünya genelinde askeri anlamda en üstün güç olduğu fikri ciddi bir darbe almakla kalmadı; doğrudan öz kaynakları yağmalayan, yıktığı siyasi sistemleri onaramayan ve Orta Doğu'nun tarihsel standartlarını bile aşan bir düzeyde kaos yaratan süper güç imgesi perçinlendi. Bu işgalin politik ekonomisini de not düşmekte fayda var. Henüz Afganistan ve Irak işgalleri ABD için siyasi bataklıklara dönüşmemişken, Giovanni Arrighi, ABD'nin yürüttüğü "Terörle Mücadele" seferberliğinin gerçek kazananın Çin olduğu yönünde bir tespitte bulunmuştu.[10] Bu tespitin doğruluğu zamanla daha da berraklaştı. Bu işgaller için harcanan yaklaşık 8 Trilyon Dolar, sadece Amerikan devletinin vergi gelirlerinden değil, aynı zamanda Çin'den alınan borçlarla karşılandı.

DAİŞ'e karşı Suriye ve Irak'ta yürütülen mücadeleye gelene kadar, ABD'nin Orta Doğu'da giriştiği ve büyük bölümü başarısızlıklarla sonuçlanan siyasi-askeri hamleleri üç başlıkta toparlayabiliriz.

Birincisi, AKP'nin öncülük ettiği Türkiye modeli üzerinden İslami liberalizmi piyasa ekonomisiyle uzlaştırıp Orta Doğu genelinde Batı yanlısı rejimler inşa etme planları yakın tarihin tozlu sayfalarına karıştı. İkincisi, Irak, Libya ve Suriye'deki otoriter rejimleri çökertme çabaları, Rusya başta olmak üzere, bölgesel-emperyalist planlar yürüten İran, Suudi Arabistan ve Türkiye gibi ülkelere tarihlerinde hiç görmedikleri kadar geniş bir siyaset alanı açtı.

Üçüncüsü, dünyanın hemen her yerinden dehşetle izlenen bir terör dalgası yaratan DAİŞ'in etkisizleştirilmesi, ABD'nin Orta Doğu'da neredeyse evrensel bir düzeyde meşru görülen koruma sağladığı yegane süreç oldu. Donald Trump'ın 2019 yılında Türkiye'nin Rojava'ya yönelik saldırısına onay vermesine sonrası hem Amerikan kamuoyunun hem de ordusunun yüksek sesle tepki göstermesinin ardında yatan sebeplerden birisi de ABD'nin Orta Doğu'daki başarısızlık karnesiyle ilişkiliydi. Amerika'nın DAİŞ'in askeri olarak yenilmesi için Suriye Demokratik Güçleri'ne sağladığı askeri destek, bugün hala Orta Doğu'da gerçekleşmesine doğrudan katkı sunduğu az sayıdaki başarı hikayelerinden biri.

Orta Doğu jeopolitiği son yıllarda ABD'nin küresel çıkarlar sıralamasında önceki yıllara kıyasla çok daha geriye düşmüş durumda. Joe Biden'ın başkan olduğundan bu yana izlediği genel strateji, Orta Doğu'da doğabilecek yeni çatışmalardan kaçınma ve siyasi/askeri yük oluşturabilecek sorun alanlarını diplomatik yollarla yatıştırma yönünde oldu. Türkiye'nin Rojava'ya yönelik olası kara operasyonu tehdidi artarak devam ederken, ABD'nin bu gibi çatışmalara hakiki çözümler üretmek için esaslı bir çaba ortaya koyduğuna dair elimizde pek kanıt yok. Bu durum bir yandan ABD'nin Orta Doğu'daki sınırlı hegemonik kapasitesine işaret ederken diğer taraftan bu stratejik doğrultu eksikliği Türkiye'nin Kürt meselesini araçsallaştırarak bölgesel-emperyalist ajandasını büyütmesine kapı aralıyor. Güncel duruma bakılacak olursa, Rusya'nın Ukrayna işgali sonrası Suriye sahasında etkinlik kapasitesinin görece azalmış olması, Türkiye karşısında daha zayıf bir konuma itilmesini de beraberinde getirdi. Türkiye'nin demokratik özerlik projesini boğmak ve Mayıs 2023 seçimlerine yeniden milliyetçi bir dalga yaratmak

9 **Giovanni Arrighi ve Beverly J. Silver, Chaos and Governance in the Modern World-System. (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999), 26–8**

10 **Giovanni Arrighi, Adam Smith in Beijing: Lineages of the Twenty-First Century. (London: Verso, 2007), 261.**

amacıyla Rojava'ya bir kara operasyonu düzenlemesi durumunda, Amerikan küresel hegemonyasının savaşla test edildiği tek yer sadece Ukrayna değil aynı zamanda Rojava olacak.

Yeni Soğuk Savaş, Yeni Hegemonya?

Dünya kapitalist sisteminin potansiyel lideri olarak Çin'in öncülüğünde yeni bir dünya düzeninin kurulması, iki temel şartın yerine getirilmesi durumunda söz konusu olabilir. İlk olarak, Çin liderliğindeki bir iktidar bloğunun ABD hegemonyasının geride bıraktığı sistemik-seviyedeki sorunlara dünya-sistemi düzeyinde çözümler önerebilmesi gerekir. İkincisi, eğer hegemonya devri savaşlar sonucu ortaya çıkacak bir felaket senaryosu ile değil daha barışçıl bir şekilde gerçekleşecekse, ABD'nin öncülük ettiği Batı medeniyetinin dünya-sistemi hiyerarşisi içinde bugünkünden daha az muteber bir konuma razı olmaları şart.[11] İçinden geçtiğimiz sürece bakıldığında, barışçıl bir hegemonya devri pek olası görünmüyor. Rusya'nın Ukrayna işgaline ABD'nin ve Batı ülkelerinin verdiği cevap, bu jeopolitik krizi görece barışçıl yollarla çözmek değil yeni bir dünya hegemonyası projesi inşa etmek adına yapısal bir siyasi fırsata dönüştürmek oldu.

ABD'nin çerçevesini çizdiği Yeni Soğuk Savaş, ideolojik düzlemde demokratik ve otoriter rejimler arasında. Her soğuk savaş sürecinde olduğu üzere, büyük güçlerin daha keskin kararlar alarak ittifaklarını netleştirmek ve derinleştirmek isteyecekleri orta vadeli bir sürece girildi. ABD'nin Batı öncülüğündeki ittifaka demokrasi savunuculuğu üzerinden ahlaki ve entelektüel önderlik rolü biçmiş olması, kuşkusuz kendi iç siyasetinde patlak vermiş olan sağ popülizm depreminden bağımsız anlaşılamaz. Donald Trump dönemi boyunca uygulanmaya çalışılan uluslararası politikalar, özünde, ABD'nin hegemonya üretmeyen tahakküm krizini zirveye taşımıştı. ABD ordusunu bir özel güvenlik şirketi gibi gören, ABD'nin sağladığı koruma karşılığında müttefiklerinden doğrudan maddi karşılık isteyen, ekonomik getiri sağlamayan bölgeleri siyasi ve insani sonuçlarını düşünmeden terk etmeye çalışan bu yaklaşımın sınırlarını Donald Trump sonuna kadar zorladı. Joe Biden döneminde gerçekleşen Afganistan'dan geri çekilme sonucu ortaya çıkan siyasi ve insani tablo hatırlanacak olursa, yukarıda özetlenen yaklaşımın Donald Trump yönetimine indirgenemeyecek derecede yapısal faktörlerle şekillendiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte, ABD'nin başını çektiği savaşların politik ekonomisini ele almadan, Ukrayna'da sürmekte olan savaşın izlediği seyri anlamak zor.

Charles Tilly, Örgütlü Bir Suç Olarak Savaşmak ve Devlet Kurmak isimli makalesinde 'meşru görülen himaye' ile 'haraç güdümlü himaye' arasındaki ayrımı şu şekilde yapar: *"Himaye sözcüğünün akla getirdiği imgenin hangisi olduğu, esas olarak bize yönelik tehdidin gerçekliğini ve dışsallığını nasıl değerlendirdiğimize bağlıdır. Kişi hem tehlikeyi, hem de bedeli karşılığında ona karşı korumayı sağlıyorsa, bir haraççıdır. Gereksinilen korumayı sağlayan ama tehlikenin belirmesi üzerinde çok az denetimi olan biri, meşru bir hami olarak nitelenir (...)"*.[12] Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, NATO'nun Doğu Avrupa'daki genişleme politikalarının sonucu olarak gerçekleşti. Haliyle, başta Ukrayna olmak üzere Avrupa ülkeleri için Rusya'nın askeri ve siyasi bir tehdit olarak sivrilmesinde ABD'nin doğrudan payı söz konusu. Bu yüzden, meşru himaye söylemleriyle ABD'nin küresel hegemonya krizini Ukrayna üzerinden aşabilmesinin yapısal sınırları var. Diğer yandan, Ukrayna'daki savaşın Amerikan burjuvazisi için sağladığı sermaye birikiminin sınırlarını belirlemek ise oldukça zor.

Ukrayna için savaşın 2022 yılındaki toplam maliyetinin büyük bölümünü (113.4 Milyar Dolar) ABD karşıladı.[13] Sadece ABD'li şirketlerinin savaş sonucu artan petrol fiyatları nedeniyle elde ettikleri ek gelir ise 200 Milyar Dolar tutarında.[14] Daha da önemli olan gelişme, Avrupa'nın Rusya'ya olan enerji bağımlılığının ABD ile yer değiştirmiş olması. 2022 yılı sonu itibariyle tarihinde ilk defa Amerikalı enerji şirketlerinin Avrupa ülkelerine sattığı sıvılaştırılmış doğal gaz miktarı Rusya'nın sağladığı miktarı aştı. Nihayetinde, halkların ödediği vergilerin ve yüksek ücretlerin Amerikan

11 Silver ve Payne. Crises of World Hegemony, 18.

12 Charles Tilly, "War Making and State Making as Organized Crime", Bringing the State Back In içinde, ed. Theda Skocpol, Dietrich Rueschemeyer, Peter B. Evans (Cambridge: Cambridge University Press, 1985), 170-171.

13 Doug G. Ware, "US has given $113B in aid to help Ukraine in its war with Russia, oversight report says", Stripes, 19 Ocak, 2023, https://www.stripes.com/theaters/us/2023-01-19/ukraine-funding-congress-military-russia-8822450.html

14 Myles McCormick, "US Oil Producers Reap $200bn Windfall From Ukraine War Price Surge", Financial Times, 5 Kasım, 2022, https://www.ft.com/content/0d84255c-84ba-4462-b80a-8593352852e2

ekonomik elitleri için sermaye birikimine dönüştüğü bir savaş yaşanmakta. Rusya'nın, bu noktadan itibaren askeri zafer elde etmesi durumunda bile yaptırımlar yüzünden Batılı kapitalist dünyadan dışlandığı bir süreç yaşanacak. Putin'in otoriter rejimini içeride ciddi bir siyasi istikrarsızlıkla karşılaşmadan sürdürebilmesini sağlayan en önemli etkenlerden birisi, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere küresel enerji piyasasında Rusya'nın elde ettiği gelirlerdi. Rusya'nın askeri ve ekonomik kaynaklarını tüketen bu sürecin hemen her olası senaryoda Orta Doğu'daki manevra kabiliyetini de zayıflatacağı aşikar.

Ocak 2023 itibariyle bakıldığında, ABD ve Avrupa'nın Ukrayna'da yürüttüğü vekalet savaşı şiddetlenerek sürecek gibi görünmekte. Gittikçe uzayan ve net bir galibi olmayacak bir Ukrayna-Rusya savaşı senaryosundan en karlı çıkacak olan aktörün Çin olacağına şüphe yok. Rusya'nın net mağlubiyeti ile sonuçlanacak bir olasılık ise, ABD öncülüğündeki Batı ittifakını Tayvan üzerinden Çin'in bölgesel hegemonyasını kırmak için yapacağı girişimleri cesaretlendirecek. Ukrayna'daki savaşın sonucuyla belirlenecek olan bir küresel hegemonya mücadelesi, çok kutuplu dünya düzeni ihtimaline ve olası alternatiflere ilişkin sistem-karşıtı hareketlerin nasıl tutum alması gerektiğine dair bir tartışma yürütmeyi gerekli kılıyor.

Çok Kutupluluk ve Anti-Emperyalizm

Uluslararası ilişkileri sadece ulus-devlet sistemi içerisinde yer alan "meşru" aktörler arasındaki etkileşimler toplamı olarak gören liberal ve otoriter yaklaşımların ortak noktası, halkları değil ulus-devletleri referans almaları. Uluslararası ilişkilerin yeni bir yaklaşımla demokratikleşmesini sağlamak adına; eşitlik, özgürlük ve adalet mücadelesi veren toplumsal hareketlerin hem teoride hem de pratikte enternasyonalist bir siyasi tutum sergilemeleri ve ulus-devlet odaklı perspektiflere eleştirel yaklaşmaları gerekiyor. Aksi halde, tarihte örneklerini çok defa gördüğümüz üzere, sistem-karşıtı hareketlerin siyasi ve ekonomik elitlerinin çerçevesini çizdiği milliyetçi, sağcı ve faşizan siyasi projelerine eklemlenip sönümlenmeleri veya tamamen tasfiye edilmeleri olası.

Bugün birçok sol hareketin ABD öncülüğündeki tek kutuplu emperyal bir düzen yerine çok kutuplu bir dünya talebini Soğuk Savaş dönemine benzer bir yaklaşımla dillendirdiği aşikar. Lakin anti-emperyalist siyaset demokratik değerlerden ve barış talebinden bağımsız düşünüldüğünde karmaşık iktidar ilişkilerini tek bir düzleme indirgediği için emperyal ilişkilerin farklı bir düzlemde yeniden üretilmesinin önünde engel değil. Tam da bu noktada çarpıcı olan, çok kutuplu dünya düzeni talebinin Rusya tarafından Ukrayna'yı işgalini meşrulaştırmak adına bir gerekçe olarak kullanılıyor olması. Çin, Rusya ve İran gibi ülkelerin kendi bölgesel-emperyalist çıkarlarını ilerletmek için çok kutuplu bir dünya istediğine ilişkin elimizde yeterince veri var. Bu ülkelerin başka coğrafyalarda eşitlik, özgürlük ve adalet isteyen toplumsal hareketlerle -grupsal aidiyet ilişkisinin olmadığı durumlarda- geliştirdikleri bir dayanışmanın kaydı yok. Küresel Sol'un anti-emperyalizm adına bu ülkeleri doğrudan savunan bir noktaya savrulmasının en önemli nedenlerinden birisi ise bu devletlerin egemenliği altında sürekli soykırım tehdidi altında yaşayan halkları görmezden gelmeleri.[15]

Çok kutuplu dünya düzeni talebi bugün Hindistan'dan Türkiye'ye, Suudi Arabistan'dan Macaristan'a, sağ-popülist veya otoriter rejimleri yöneten siyasi elitlerinin de söylemlerinde önemli bir yer kaplıyor. Tesadüf değil. Türkiye örneğinde yakından görebildiğimiz üzere, özünde demokrasiye karşı verilen savaşın emperyalist güçlere karşı verilen bir savaş gibi perdelenmesi gayet mümkün. Devletlerin kamplaşması üzerinden yapılan sığ anti-emperyalizm analizleri, savaşın söz konusu olduğu karmaşık siyasi denklemler söz konusu olduğunda açıklayıcı gücünü tümden yitiriyor. Rojava örneğinin gösterdiği üzere, Suriye Demokratik Güçleri ve ABD gibi siyasi ontolojileri çatışan güçler, IŞİD gibi İslamiyet dinini faşist bir düzlemde yorumlayan yapılar karşısında askeri işbirlikleri kurabilirler. Küresel kaos döneminden geçtiğimiz bu süreçte, sadece çok kutuplu değil aynı zamanda demokratik mekanizmalarla işleyen, siyasi ve ekonomik elitlerin değil halkların çıkarlarını önceleyen ve her çatışma olasılığında barışı ilkesel olarak önceleyen bir dünya-sistemine ihtiyaç var.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

15 **Kavita Krishnan, "Why the Left Must Question the Language of 'Multipolarity'", Lausan Collective, 14 Ocak, 2013, https://lausancollective.com/2023/left-must-question-multipolarity/**

İttifaktan İttihada: Jin Jiyan Azadî Devrimi

Zozan Sima

Ben o kuşum
Çoktan beri kafasında uçma sevdası olan o kuş
Daracık göğsümde iniltiye dönüştü şarkım
Tükendi hasretle günlerim

Dudaklarıma suskunluk kilidi vurma
Söylemem gerekir sırlarımı
Duyurmam gerekir bütün dünya insanlarına
Ateşli sesimin yankılarını[1]

Furuğ'un çağa ışık tutan bu dizeleri, Rojhilate Kürdistan ve İran'dan yükselen kadın devriminin şifrelerini açıklar gibi adeta bu çağa. Uzun yılların zihinsel, ruhsal ve fiziksel esaretine karşı, kendinden önceki süreçleri katbekat aşan bir devrim dalgası yankılanıyor Rojhilat ve İran sokaklarında. Çoktan beri kafasında uçma sevdası olan Rojhilate Kürdistan ve İran kadınları, yeni bir yaşamı ve umut iklimini elleriyle, saçlarıyla, kanlarıyla, isyanlarıyla örüyor aylardır.

Çağlardan beri devam eden merkezi uygarlık güçlerinin, onun İran izdüşümünde dogmatik İslam'ın, Şah rejiminin ve akabinde İslam Cumhuriyeti'nin kadınlara, gençlere, halklara baskı, asimilasyon, şiddet ve ölümden başka bir şey getirmeyen her türden uygulamalarına karşı, bu coğrafya türlü protestolara, isyanlara, serhildanlara tanık olageldi. Coğrafyanın kendisi tarihsel geleneği ve toplumsal direniş kültürü itibariyle merkezi uygarlığa, devletli sisteme karşı süreğen bir başkaldırı halinde aslında. Tarihin ve merkezi uygarlıkların ilk dönemlerinden başlayan bir tarihsel yolculuğa koyulursak her adım başında gücünü geleneğinden alan bir direniş ve mücadele öyküsünde konaklarız. Bu coğrafya Hürremilerin, Mazdekin, Babekin coğrafyası. Bu coğrafya Hürrem Bint-i Kade'nin, Banu Khorremdin'in, Gerd(Kürt) Aferit'in, Quretulayn'ın coğrafyası. Dolayısıyla direniş vurguları, temaları farklı farklı da olsa, hem ana soylu dönemin, hem özgür ruhlu dağ karakterinin hem de toplumsal ahlak ve politikanın uzun süreli yaşandığı bir coğrafya. Merkezi uygarlıklara ve erkek egemenlikli zihniyete karşı serhildan geleneğini güçlü yaşayan bir coğrafyadır.

Bu serhildanların bir kısmı parçalı, kısa süreli ve lokal kaldı. Bir kısmı uzun süreli olsa da toplumsal zeminde yeterli desteği göremediği ve durumu Farsça en güzel açıklayan tabirle 'itihad' (birlik olmak, birleşmek) düzeyine ulaşamadığı için istenilen düzeyde sonuç alıcı olamadı. Özellikle son 20 yılda, toplumsal problemlerin zirveye çıktığı Rojhilat ve İran'da ekonomik buhrana, siyasal baskılara, anadilde eğitim hakkının kısıtlanmasına, zorunlu örtünme yasasına ve daha pek çok cinsiyetçi-dinci-faşist uygulamaya karşı sayısız serhildan süreçleri yaşandı.

16 Eylül 2022'de Tahran'da Kürt kadını Jîna Mahsa Amini'nin hicabından saçları görünüyor saikiyle Gaşt-i İrşad (tabiri tam olarak karşılamasa da: Ahlak Polisi) tarafından işkenceyle katledilmesinin ardından başlayan ve dalga dalga yayılan serhildanlar süreci ise hem İran-Rojhilate Kürdistan direniş geleneğinde yeni bir sayfa açtı hem de dünya kadın

1 **Furuğ Ferruhzad- İsyan Şiiri**

özgürlük hareketleri açısından yeni bir kenetlenme ve etrafında direnişi örme amacı oluşturdu: Jin'in, Jiyan'ın ve Azadi'nin etrafında, tarihin bu durağı yeni bir sıçrama anı, değişim dinamiğiyle kucaklaştı.

Jin- Jiyan-Azadî ve Kadın Özgürlük Yüzyılı

Jîna artık bir birey olmanın, işkenceyle katledilmiş bir kadın olmanın, zorunlu hicab yasasına karşı gelmiş bir kadın olmanın, Gaşt-i İrşada kafa tutmuş bir direnişçi olmanın çok ötesinde bir sembol. Uzun yıllardır o coğrafyada yaşanan cinsiyetçiliğe karşı kolektifleşen bir hafızanın güncel izdüşümü. Tarihte bazen öyle sıçrama anları olur ki, bir ölüm binlerce yeni doğuma, bir katliam bir halkın uyanışına, bir fikir-slogan devrimsel bir sürecin başlangıcına vesile olur. Jîna'nın (kendisinden önceki yüzlerce kadın gibi) katledilmesi, geldiğimiz süreç itibariyle böylesi bir anlamı muhteva ediyor. Üç ayını dolduran serhildan sürecine damgasını vuran Jin-Jiyan-Azadî sloganı, yaşanan sürecin, tüm toplumun özgürlüğüne akan bir sürecin başlangıcını özetler gibi.

Jin-Jiyan-Azadi fikri ve bu fikrin değişim-dönüşüm yaratan dinamizmi, 40 yılı aşkın bir süredir, Kürdistan özgülünde tüm dünyada deneyimlenmiş bir gerçektir. Özgür dağlardan, Bakure Kürdistan ve Türkiye deneyiminden bilinen ve en son Rojava Kadın Devriminde olgusal gerçekliğe kavuşmuş olan bu gerçeklik, PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü paradigmasının hakikatini en temel özetleyen ve kendisinin ifadesiyle "sihirli" bir slogandır.

Jin-Jiyan-Azadinin efsuni olmasının birçok sebebi var. İlki Öcalan'ın belirttiği gibi; *"Büyüleyici yaşam burada doğdu; Kürdistan'da Jin û Jiyan (kadın ve yaşam) olarak gerçekleşti. Bin yıllar içinde yaşam bu sefer hiyerarşi ve devlet iktidarlarında Jin û Jiyan somutunda aynı mekânlarda kaybedildi."*[2]

Aryenik kültür grubuna dahil dillerin tamamına yakınında Jin ve Jiyan kelimeleri aynı kökenden gelmektedir. Kürtçe'de Jin ve Jîn-Jiyan'la ifadeye kavuşan bu hakikat, Farsça'da Zen-Zendegi, Ermenice'de Gyn olarak karşılık bulmuştur. Diğer dil gruplarında da benzer bir vurguya rastlıyoruz, fakat vurguyu en temel karşılayan kültür grubu, Aryen kültür grubudur. Burada toplumsal doğanın öncü grubu olmasının, kadın soylu yaşamın uzun süreli yaşandığı Yukarı Mezopotamya'nın temel kültür grubu olmasının etkisi büyüktür. Kadın ve Yaşam kelimelerinin aynı kavram etrafında örülüşü, ilk çağ toplumlarının yaşam şifresini çözer. Kadın etrafında örülen kolektif ve komünal yaşam, kadın kimliğiyle tanımlanmaktadır. Yani yaşam, kadın kimliğinde ifadelendirilmektedir. Kadın kimliği neyi muhteva ediyorsa, toplum kimliği aynı hakikati yaşamaktadır.

Kadın etrafında örülen kolektif ve komünal yaşam, kadın kimliğiyle tanımlanmaktadır

Azadi kelimesi de etimolojik olarak benzer bir durumdadır. A-Za-Dî, kelimesi etimolojik olarak incelendiğinde dişil bir sözcüktür ve Za kökü Kürtçede doğum-doğuş anlamına gelmektedir. A-Za-Di kelime anlamı olarak "Doğuşu-doğumu gören kişi" anlamına gelir.[3] Sümerce'deki Amargi sözcüğüyle bağını kurarsak, Sümercede Amargi hem "özgürlük" hem de "anaya dönüş" anlamına gelmektedir.[4] Azadi sözcüğü de kadını işaret eden bir anlam muhteva eder. Sloganın sihirli formülü, kadın etrafında şekillenen yaşamla, özgürlük-ana soylu topluma dönüş üçlemesiyle okunabilir. İnsanda, doğayı kavrayarak kendine varan, kendini anlamlandıran ve toplumsallaşmaya yol alan hakikat arayışı, bu sloganın sihrinde buluşur. Dolayısıyla Jin-Jiyan-Azadînin ilk kerameti buradan gelmektedir.

İkinci yönü ise, bu sihrin toplumsal bellekteki izdüşümüdür. Zira yedi bin yıllık erkek egemenlikli zihniyetin, topluma, kadına dolayısıyla erkeğe nefes aldırmayan iktidarına karşı sönümlenmiş olsa da korunan ilke, özgür yaşama duyulan özlemdir. İnsanlık belleği, yaşamının %98'ini kolay unutmaz,

2 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu, Cilt 4**

3 **Numan Amed, Etimolojiya Azadiye**

4 **Abdullah Öcalan, Bir Halkı Savunmak**

toplumsal doğanın kodları tüm canlılığıyla devam etmektedir. Bu slogan bir özlemin formüle edilmesidir, yaşanılmış ve hala yaşanması olası demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü özlerin tecellisidir.

Bir diğer yönü, Jin-Jiyan-Azadînin yarattığı zihniyet değişim-dönüşümü ve bu uğurda göze alınan ve ödenen bedellerdir. Bu denli eril-iktidarcı bir çağ gerçeğinde, kadın ve yaşam bağına tutunmak, bunu hem benlikte hem zihniyette hem de toplumsal alanda bir mücadele amacına dönüştürmek kolay değil. Kürdistan kadın özgürlük hareketinin kadın özgürlük devriminde bu denli büyük yol kat etmesinin ve dünyaya ilham olmasının özünde, temelinde bu gerçeklik yatar. Savaşıyla, siyasetiyle, eğitimiyle, tüm modernist bilmelere karşı bilimsel çıkışıyla varılan süreç, bugün Rojhilatlı kadınları, Sussex Düşesi Meghan Markle'ı[5], Berlin sokaklarını, Kürdistan dağlarını aynı paydada buluşturdu. Özcesi Jin-Jiyan-Azadinin bugün evrensele yol alan öyküsü kırk yılı aşan bilmelerin, zihniyet dönüşümünün, devrimin ve bu uğurda ödenen iç-dış bedellerin sonucudur. Bugün Rojhilate Kürdistan ve İran'da dönüşsüz bir şekilde zuhur eden bu sloganın toplumsallaştıran, tarihselleştiren ve birleştiren gücü, sihrini de oluşturmaktadır.

Abdullah Öcalan, 2001 yılında yaptığı bir avukat görüşmesinde, çağın niteliğini "21. Yüzyılın kadın özgürlük yüzyılı olacaktır." tespitiyle belirtiyor. 19. ve 20. yüzyıl toplumsal hareketlerinden farklı olarak bu yüzyılın taşıdığı birleşikleşen özgürlük mücadelesi potansiyeli, kadın hareketlerinde somutlaşmaktadır. Dünyanın hemen her yerinde, kadın hareketleri her zamankinden daha aktif ve en önemlisi de sonuç alıcı mücadele odaklarıyla direnmektedir. Tüm dalga feminizmlerin deneyimi ve kazanımları bu konuda önemli bir mirastır.

Özelde 90'ların başıyla beraber dünyada yankılanmaya başlayan Kürdistan kadın özgürlük deneyimi ise bu konuda daha birleştirici ve perspektif sunan bir rol oynamıştır. Kadın devrimi pratiğinin, toplumsal zeminde, farklı etnik kesimlerde ve inanışlarda yarattığı etki, birleşikleşen mücadelenin kapısını daha güçlü aralamaktadır. Dünya Kadın Konferansları, Ortadoğu Kadın Konferansları bu hususta sonuç alıcı çalışmalardır. Özelde Batılı kadın özgürlük deneyimleriyle, Ortadoğu-Kürdistan direniş geleneğini buluşturması, deneyim paylaşımları ve aynı slogan etrafında birleşme iradesi önemlidir. Berlin'de düzenlenen Kadınlar Geleceği Örüyor Ağı 2. Uluslararası Kadın Konferansı, kadın devrimi açısından önemli bir irade beyanı ve mücadele kararlılığıdır. Yemen'den Latin Amerika'ya, İtalya'dan Afganistan'a, çok zengin bir yelpazede buluşan kadın hareketleri ortak bir paydanın etrafında, özgürlük arayışlarını ördüler. Konferansın temel sloganı olan "Jin-Jiyan-Azadi" ise, konferansın düşünsel ve manevi akışında sihrini ispatladı ve konferansta platformun artık kendisini Jin Jiyan Azadi platformu olarak tanımlaması kararına varıldı.

Rojhilate Kürdistan ve İran Kadın Özgürlük Mücadeleleri Deneyimi

Rojhilate Kürdistan ve İran gerçeği açısından kadın özgürlük mücadelelerinin uzun soluklu bir geçmişi var. Kadın soylu toplum geleneğinin uzun süreli yaşandığı coğrafya, erkek egemenlikli uygarlıklar silsilesi ile birlikte, geleneğin direnişine pek çok defa tanıklık etti. Tarihteki ismiyle Aryan'ın kültürel direnişi çok eskilere dayanıyor. Kadınlar bu kültürel direnişler içerisinde çoğu zaman aktif bir şekilde yer aldı. Toplumsal doğanın, devamında Zerdüştiliğin etkisi hem toplumsal direniş sahasında hem de hak arayışlarında kadının aktif bir konumda olmasında etkendir. Ancak erkek egemenlikli uygarlıkların da köklü ve uzun süreli yaşandığı bu coğrafyada, kadının toplumsal statüsü, yaşamda yer alma biçimi ve doğrudan yaşam biçimine yönelik yoğun müdahaleler her zaman olagelmiştir. Özelde İslamiyetin bölgede yayılması ile birlikte dogmatik-şeri hükümler yaşamın tamamına sirayet etmiştir. İslamiyet bölgede toplumun tüm yaşam alanlarını etkilemiş ve toplum yapısında ciddi değişiklikler yaratmıştır. 1979 sürecinde kadınların, toplumun bu denli aktif rol almasının temel sebebi İslam Devrimi olarak ele alınmasıdır.

Daha yakın tarih açısından incelersek, 1850'ler sonrası dünyada genel olarak yükselen feminist dalganın

5 bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/268867

rüzgarı bu coğrafya da kadın mücadelelerini etkilemiş ve bu rüzgarı gelenekselle buluşturan bir direniş geleneği örülmüştür. Tebriz Kadın Ayaklanması, 1890'daki Tütün Protestoları, 1895'teki gıda kıtlığına yönelik protesto hareketi, 1906 Anayasa Hareketi ve 1979 İslâm Devrimi birer kadın hareketi olmasalar da İranlı kadınların aktif olarak yer aldıkları ve hatta zaman zaman liderlik ettikleri toplumsal hareketler olmuştur.

İran'ın ilk feminist eylemcisi olarak tanımlanan Fatima (Tahareh Qurrat al-Ayn) Bahaizm içerisinde etkin rol oynar, çok eşliliğin sınırlandırılması, kadına yönelik şiddetin yasaklanması, eğitim hakkının tanınması için mücadele yürütür. Katıldığı bir toplantıda peçesini atarak, kurtuluş istemini ortaya koyar ve 1852 yılında 28 arkadaşıyla birlikte idam edilir.[6]

Toplumun yerele has karakterini algılamadan sunulan çözüm reçetelerinin Ortadoğu-Kürdistan gibi kadim coğrafyalarda yaşamsal karşılığı bulunmamaktadır

Doğrudan kadın haklarına yönelik taleplerle ortaya çıkan hareketlerden biri 1906'da yaşanmıştır. 1906 anayasasında yer alan kısıtlamalar, oy hakkının tanınmaması, toplumsal statünün en altta tanımlanmış olması, kadınlar açısından isyan ve protestoların da zemini haline gelmiştir. Bu dönem kadın mücadelesinin dergiler ve dernekler eliyle yürütülmeye başlandığı dönemdir. 1900-1970'ler arası dönem kadın derneklerinin, kadın hak ve özgürlükler mücadelelerinin en yoğun yaşandığı dönem olarak değerlendirilebilir. Mücadele gerekçelerinin başında, dinin şeri yorumunun kadınlara dayattığı uygulamalara karşıdır. Örtünme zorunluluğu, sosyal ve siyasal hakların kısıtlanması, eğitim alanında yaşatılan dayatmalar buna örnek olarak gösterilebilir.

Rıza Pehlevi dönemindeki otoriter modernleşme süreci kadın hareketlerinde belli kısıtlamalar yaratmıştır. Bu dönemde kadın hak arayışları çoğunlukla hanedan üyesi kadınlarla sembolize oluyor. Afganistan'daki Kraliçe Süreyya örneğinin benzer versiyonlarına İran'da Pehlevi hanedanlığı içerisinde de rastlamak mümkün. Eğitim hakkı, sosyal ve siyasal haklar bu dönemin de temel vurgusu olmuştur. Zorunlu örtünme yasası ise pek çok isyanın baş gerekçesidir. Bu dönemin en temel sıkıntısı yürütülen faaliyetlerin toplumsal tabandan kopuk olması, toplumun tüm kesimlerine sirayet edecek gücü gösterememesidir. Sınıfsallaşan ve elitleşen kadın dernekleri, hareketleri toplum içinde yaşanan problemlerden kopuk kalmıştır. Örneğin 1936'da Rıza Şah'ın modernleşme yönünde bir adım olarak çarşafı yasaklaması, özgür iradeye tersinden bir müdahale olarak değerlendiriliyor. Aynı dönem Afganistan'ına, Türkiye'sine baktığımızda da benzer vurgular görmekteyiz.

Kapitalist modernitenin Ortadoğu versiyonu, benzer birçok coğrafyada sorun alanına dönüşmüştür. Toplumun yerele has karakterini algılamadan sunulan çözüm reçetelerinin Ortadoğu-Kürdistan gibi kadim coğrafyalarda yaşamsal karşılığı bulunmamaktadır. Kadın özgürlük sorunsalını ya yok sayan ya da toplumsal özgürlükten azade değerlendiren yaklaşım bu coğrafya da maya tutmuyor. Batılı modernist çözümler de maya tutmuyor, şeri-İslami dayatmalar da… Sorunların kaynağına eğilmeden getirilen geçici-yasal çözümler toplumsal zeminde karşılık bulamamakta, zira yasalar yerele indiğinde uygulama alanı bulmamaktadır. Bunun sosyolojik sebepleri, coğrafyanın özgünlüğüyle ilgilidir. Kadın özgürlük sorununu bir zihniyet problemi olarak ele almaktan ziyade, basit yasal bir kadın-erkek eşitliği vurgusu yedi bin yıllık kördüğümü çözmemektedir. Toplumsal problemlerin kaynağında ve başlangıcında yer alan kadın özgürlük sorunsalını, teknik-geçici ele almak sorunu ötelemenin, geciktirmenin ötesine geçmemektedir. Dolayısıyla kadına yönelik hak ihlalleri de kadınların özgürlük denemeleri de yakın tarih boyunca devam etmiştir, etmektedir.

6 **Heja Zerya, Demokratik Modernitede Feminizm**

1979 İslam Devrimi olarak tanımlanan süreç, kadınların hayatında keskin değişimler yarattı. Mücadele ve bedellerle kazanılmış siyasal ve sosyal haklar ortadan kaldırıldı ve kadınlar ev sınırlarına hapsedildi. Seyahat, okuma vb. bütün hakları erkeğin iznine ve eline tabi kılındı. O erkek 5 yaşında bile olsa, yanında bir erkek olmadan kadınların sokağa çıkması yasaklandı.

Yeni rejime yönelik ortaya çıkan ilk protesto gösterisi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde gerçekleşmiştir. Devrimin dini lideri Ayetullah Humeyni'nin devrimin henüz ilk aylarında kamuda çalışan kadınlara yönelik getirdiği peçe takma kararı, kadınlara birtakım haklar veren Aile Koruma Yasası'nı askıya alma çağrısı ve kadın hâkimlerin görevden alınması emri bu protestolara zemin hazırlamıştır. 8 Mart 1979'da gerçekleşen bu protesto gösterisi devrim sonrasında gerçekleşen ve kadın haklarını savunan ilk isyanlardandır.[7]

İran ve Rojhilate Kürdistan'da kadınlar, İslam Devrimi sonrası distopik bir dünyayla mücadele ettiler, etmeye devam ediyorlar

1979'dan bu yana İran'da çok sayıda dergi, gazete kadınların hak mücadelesinde aktif rol oynamışlardır. Bu yayınların pek çoğu ya kapatılmış ya da yayını yasaklanmıştır. Zen (Kadın) gazetesi, Rah-e Zeyneb (Zeynebin Yolu) ve Zen-e Roz (Kadının Günü) gazeteleri uzun mücadelelerle rejimi ve uygulamalarını eleştiren ve kadın hak arayışını sürdüren bir yerden yayına devam etmişlerdir.[8]

İran-Irak savaşı sonrası dönemde ise muhalefet üzerindeki baskının azaltılması, kadın hakları konusuna farklı çerçevelerden bakan İslâmcı ve laik kadınların birlikte hareket etmesinin yolunu açmıştır. 90'lı yıllarda her görüşten kadının, kadın haklarına yönelik mücadelelerde birlikte hareket ettiği belirtilebilir. 90'lı yılların mücadelesine esas damga vuran ise gençlerin, gençlik hareketlerinin kadın hareketlerine verdiği destektir. Bu mücadele 90'lı yılların sonunda başlayan reform hareketinin önünü açmıştır.

Kadınlar reform hareketinin önemli bir parçası olmuşlardır. Kadınlar arasında ortaya çıkan tepkiler savaş sonrası dönemde kadınlara duyulan ihtiyaçla birleşince kadınlara birtakım haklar verilmiştir. Fakat bu reformların esas amacı var olanı değiştirmek veya yumuşatmak değil, itiraz ve isyanların önünü kesmektir. Şeri hükümlerle yönetilen İslam Cumhuriyeti, mevcut politikaları itibariyle demokratikleşme ya da cinsiyet eşitliğini benimsemekten oldukça uzak görünmektedir.

İran ve Rojhilate Kürdistan'da son 20 yılda kadın serhildanları devam etmiştir. En yakından tanıdığımız protestolardan biri 2017'de Tahran'da yaşandı. Vida Movahed 28 Aralık 2017'de zorunlu örtünme yasasına karşı yeni bir eylem tarzı ortaya koymuştur. Enghelab caddesinde bir elektrik kutusunun üzerine çıkmış ve bir sopanın ucuna beyaz bir başörtüsü takarak sallandırmıştır. Bir sivil itaatsizlik tarzı olarak benimsenen bu eylem biçimi yeni bir ruh yaratmıştır. Yine 2014 yılında örgütlenen ve hala dijital medya üzerinde devam ettirilen "Benim Gizli Özgürlüğüm" ve devamında Vida'ya atıfla "Beyaz Çarşamba" eylemleri dünya kamuoyunda belli bir yer edinmiştir. Bu tarz sivil itaatsizlik eylemlerine İran ve Rojhilate Kürdistan'da sık sık rastlanmaktadır.

Kürdistan özgülünde ve Kürt kadınları açısından ise durum iki yönüyle değerlendirilebilir. İlki her ne kadar İslam'ın yoğun etkisi altında olsa da Kürdistan'da dinin yorumu kendi kimliğine has olmuştur, dolayısıyla dini-feodal etkiler Kürt toplumunun sosyolojisine hastır. Diğer yönüyle etnik olarak yok sayılmaya, ötekileştirilmeye ve asimilasyona karşı tarih boyunca devam eden direniş, kadın mücadelesiyle kesişmiş ve iki mücadele iç içe yürümüştür. Mina Qazi, Qedem Xêr örnekleri bu konuda çarpıcıdır. Rojhilate Kürdistan'da ulusal direnişin kadın yüzüne dair önemli doneler sunar. 2008 yılından bu yana tutsak olan Zeyneb Celaliyan'ın rejime kafa tutan direnişi, 2010'da idam sehpasına yürürken *"Bedenimi teslim alabilirsiniz ama şerefimi asla!"* diyen Şirin Elemhuli'nin duruşu,

7 Şeyma Merve Tandoğan, İran'da Kadın Hareketleri

8 Leyla Kahraman, İranlı Kadınların Toplumsal ve Siyasal Profili

öz savunmasını gerçekleştirdiği ve pişmanlığı kabul etmediği için idam edilen Reyhan Cebari'nin isyanı yakın tarih açısından çarpıcı örneklerdir.

İran ve Rojhilate Kürdistan'da kadınlar, İslam Devrimi sonrası distopik bir dünyayla mücadele ettiler, etmeye devam ediyorlar. Ancak bu coğrafyadaki kadın özgürlük problemini İslam Devrimi ile sınırlamak, bugün devam eden Jin-Jiyan-Azadî devrimsel sürecinin tam manasıyla kavranmasında da kimi zorluklar yaratmaktadır. Zira 4 ayı geride bırakan serhildan sürecinde lokal de olsa ortaya çıkan bir tema da 79 öncesi sürecin daha özgürlükçü ele alınmasıdır. Şah taraftarlarının eylemselliklere katılma biçimi bu amaçlıdır, fakat Rojhilat ve İran'da uyanan ruh bunun çok ötesindedir. Eylemlerde bir slogan olarak öne çıkan 'Merg ber sîtemger çi şah baş e çi rehber' yani 'Sömürgecilere ölüm ister Şah olsun ister Rehber' çağrısı, serhildanların gerçek öncüsünün hangi fikir ve istem olduğunu ortaya koymaktadır. İsyan sadece 43 yıllık rejime değil, 7 bin yıllık erkek egemenliğinedir.

Jîna'dan Taşan, "Jin-Jiyan-Azadî"yle Maya Tutan İsyan

Serhildanlardan yansıyan çok etkili, cesur ve yaratıcı görüntülerin arasından bir kare özetliyor yaşananları, hicablarını atmış, uzun saçlarını salmış el ele tutuşmuş genç kadınlar, okuldaki tahtaya tek cümlelik bir destan yazmışlar. *"Benim kız kardeşim için, senin kız kardeşin için, bizim kız kardeşimiz için…"* Kız kardeşlik tanımlaması, kadın mücadeleleri açısından, feminist mücadeleler açısından önemli bir kavramsallaşma hali. Bunun en genç yaşlardan başlayarak yeni bir formda ve ruhta karşılanması bu defaki sürecin farklarından başlıcası. Genç kadınlar eylemlerin en önünde yer alıyor ve kelimenin tam anlamıyla ölümü öldürerek geleceğini kuruyor.

Rojhilat ve İran'da 4 ayı ardında bırakan süreç, öncüllerinden farklı bir süreç. İlki ve belki de başat olanı, uzun on yıllardan sonra bu coğrafyada ilk defa toplumun tüm kesimlerini birleştiren bir serhildan süreci yaşanıyor. Sınıfsal farkların ortadan kalktığı, etnik, mezhepsel vurguların geride kaldığı bir süreçten geçiliyor. Bu sürecin en temel farkı, bütün yaş gruplarını, bütün etnik grupları, tüm inanç gruplarını buluşturan bir yerden ilerlemesidir. Belucistan'da daha serhildanın ilk günlerinden başlayan ve süreğenlik kazanan eylemsellik hali önemlidir. Loristan eyaletinde gerçekleşen eylemler önemlidir. Tebriz'de Azerilerin, Kürdistan'a selam durması tarihidir. Sünni, Şia, Zerdeşti, Yaresan tüm inançların bir araya gelmesi belirleyicidir. İran rejiminin yaratmaya çalıştığı toplumsal yarılmanın anlamını yitirdiği, etkisizleştiği bir süreçten geçilmektedir.

Bu birlikteliği ittifak kavramı tam anlamıyla karşılamamaktadır. İttifak; iki ya da daha fazla düşünceden insan, grup, cemaat, fikir topluluğunun yan yana gelmesidir. İttihad ise; aynı duygu ve düşünceleri paylaşanların sürekli ve bütünleştirici bir şekilde birleşmesi anlamına gelmektedir. İttihadda hedef yek hale gelmek ve bunu süresiz devam ettirme iradesini göstermektir. Rojhilat ve İran'da yaşanan süreci ittihad kavramıyla tanımlamak hakikate daha yakın geliyor. Farklılıkların bir kenara bırakılması ve Jin'in etrafında kenetlenme iradesinin bu denli güçlü ve halk gerçeğinden şerbetlenerek büyütülmesi neden bastırılamadığının, iktidarın yönelimi ne kadar vahşi olursa direnişin o denli katlanmasının, katmerlenmesinin de sebebidir.

Öcalan'ın paradigmasının ve ideolojik parametrelerinin bu denli güçlü yaşandığı ve yaşamsallaştığı sürecin öncü gücü toplumun kendisidir. Jin-Jiyan-Azadî kimin sloganı diye çok tartışıldı, fakat sloganı sürecin ruhu kılanlar direnme gücünü ve felsefesini nereden aldığını farkındadır. Kadın özgürlükçü paradigmanın ruhu, gücünü tarihsel-toplumsal gerçeklikten almakta ve bütüncül-kapsayıcı olarak gelecek tahayyülünü kadın devrimi etrafında örmektedir. Rojhilat ve İran halkları bu ruhla kendi izdüşümünde buluşmuştur.

"Eğer kadın esirse yaşam onurdan yoksun olur, onurdan yoksun bir yaşamın özgür olma şansı yok. Bu nedenle özgürlük ancak onurlu bir yaşamla, onurlu bir yaşam da ancak kadınla mümkün olabilir." diyor Rojhilatlılar.[9] Kadın ve onurlu yaşam vurgusunun sıkça vurgulandığı bu serhildan sürecinde artık mücadele Gaşt-i İrşadın kaldırılıp kaldırılmaması, zorunlu örtünme yasasının değiştirilmesini, kadınlara kimi sosyal ve siyasal haklar tanınması tartışmasını aşmış durumdadır. Toplumsallaşan bir irade söz

9 **Abdurrahman Gök, Rojhilat ve İran'dayım, Yazı Dizisi-1**

konusudur ve bu irade hem kendi yerelinde hem de evrensel kadın özgürlük mücadeleleri açısından yeni bir kapı aralamaktadır.

Serhildanların ilk günlerinden başlayan evrensel destek, düşünsel ve eylemsel bir ittifaka dönüşme potansiyelini barındırmaktadır. İlk günlerde dünyanın her yerinde ve her kesimden kadınların, erkeklerin başlattığı saç kesme eylemi, ilk süreç açısından yerini bulmuş ve Jin-Jiyan-Azadî devriminin akışında önemli bir rol oynamıştır. Oyuncu, sanatçı, siyasetçi, bilim insanı, yaşlı, genç, anne, emekçi kadınların bu sihir etrafında buluşmuş olması, kadın konfederalizmi tartışmalarına yeni bir boyut kazandırabilir. İran ve Rojhilat kadınları, halkları bu tartışmaların öncülüğünü eylemektedir.

Eylül ayının sonunda Afgan kadınlar Kabil'de İran büyükelçiliğinin önünde toplandı ve Jîna'nın katledilmesini protesto etmek için ellerinde "Kadın, Yaşam, Özgürlük" yazan afişlerle eylem düzenledi. Bazen bir hakikati haykırmak, aynı zamanda direnme cesaretini örgütlemektir. Uzun yıllardır Taliban karanlığıyla boğuşan Afgan kadınlarının bu protestosu ve devamla geliştirdikleri destek eylemleri böylesi bir anlam da taşımaktadır. Ortadoğu ve Kuzey Afrika Demokratik Kadın İttifakı (NADA), dünyanın birçok ülkesinde kadın örgütlerinin başlattığı "Benim Yaşamım Kampanyası"na destek verdiğini duyururken, açıklamasının temel temasını "Jin-Jiyan-Azadî" devriminin büyütülmesi üzerine kurdu. Örneklemeler çoğaltılabilir, fakat Rojhilat ve İran'da gücünü geleneğinden ve geleceğinden alarak örülen devrimsel sürecin taşıdığı birleşme-birleştirme potansiyelinin, desteğin ötesinde aktif mücadele zeminine dönüştürülmesiyle ilgili pratik adımlarda gecikmelerin olduğu aşikar.

Yerelde yaşanan ittihad hali, evrenselde ittifaka dönüşebilir, Jin-Jiyan-Azadînin sihrine dönersek bu felsefe bu kapsayıcılıkta ve aynı zamanda cesarettedir. Kolektifleşen mücadele deneyimlerimiz var, kadın hareketleri tüm ideolojik farklarına rağmen kolektif bilinç etrafında buluşma ve örgütlenme iradesini uzun yıllardır sırtlamış durumda. Bu noktada sürecin öncülüğü, coğrafyanın özgünlüğüne pek vakıf olmayanlar için en beklenmeyen yerden geldi. İran ve Rojhilat kadınları, halkları kendi öncülük misyonlarını belirlediler. Toplumsal rollerin, cinsiyet tanımlamalarının ve yaşamın dolayısıyla özgürlük hasretinin "kadın özgürlüğü" etrafında yeniden tanımlandığı bir devrimsel çağrıya soyundular. Bu 21. Yüzyılın kadın özgürlük yüzyılı olarak şekilleneceğinin en yalın, en duru ispatıdır.

Bu devrimsel çağrı sadece fikrini beyan eden, isyan eden bir yerde durmuyor. Aynı zamanda kendi öz savunma dinamiklerini de örgütlüyor. Kimi yerellerde fikirsel olgunluğunu devrimci mücadele geleneğinden alsa da, kadınlar, halklar kendi öz savunma birliklerini kurdu. Mahabad'da kurulan İştar Savunma Güçleri böyle bir güçtür. Yakın zamanda İlam'da gözaltına alınan ve idam cezasına çarptırılan Soniya Şerifi için İlam halkının eğer bırakılmazsa ve idam edilirse silahlı mücadeleye başlarız uyarısı, rejime geri adım attırdı. Bu coğrafya da kadınlar toplumsal özgürlük fikrini, kendi öz güçleriyle örgütlüyor ve evrensele akıtıyorlar.

Öcalan, *"Özgürlük yeni özgürlüklere vesile oluyorsa anlamlı olur. Bu oluşturucu özgürlüktür. Özgürlüğünüz başka özgürlüklere vesile olmuyorsa, bu tutsaklaştırıcı özgürlüktür."* der. Liberalizmin bireysel hak ve özgürlükler kandırmacası bu çağda tüm yaşam alanlarına damga vurdu. Rojhilat ve İran'da yaşanan süreç; toplumsal özgürlüğü inşa eden bir yerde duruyor. Bu sebeple anlamını, özgürlük umudunu yeniden kurarak ve pratikleştirerek büyütüyor.

Yeni Bir "Erkeklik" Kavramı

17 Kasım'da Rojhilat'ın Bokan kentinde rejim güçleri tarafından öldürülen Muhemmed Hesenzade'nin babası, oğlunun mezarı başında; *"Eskiden gayretli, namuslu ve vicdanlı kişiler için erkek gibi biri denilirdi. Şimdi bir insan iyi bir erkek olmak istiyorsa kadın gibi olmalı. Çünkü kadınlar erkeklerden daha direngen."* dedi ve erkeklerin bu devrimsel sürece katılım biçiminin ölçüsünü ve ilkelerini belirlemiş oldu.

Kadın özgürlük mücadelesi açısından yıllardır mücadelesi yürütülen temel parametrelerden birisi de erkeğin dönüşümü ve demokratikleştirilmesi tartışmalarıdır. Dünyanın pek çok yerinde kadın özgürlük mirasınında etkisiyle, erkeklik tartışmaları, varolan erkekliği red eden hareketler, akımlar örgütlenmektir, bu çağda. Kadını ve kadın şahsında

yaşamı tüketerek güçlenen erkek gerçekliğine karşı, kadın soylu yaşam anlayışı, eşitlik-özgürlük tartışmaları uzun süredir gündemdedir. Kürdistan Kadın özgürlük mücadelesi bu konuda kırk yılı aşan tecrübe sahibidir. Kadın ordulaşması, Kopuş Teorisi, Erkeği Dönüştürme Projesi, Özgür Eş Yaşam ve çağın bilimi Jineoloji bu konuda atılan somut ve devrimsel adımlardan bazılarıdır. Özgürlük sorununu kadın kadar erkeğin (hatta belki daha fazla) de sorun alanı olarak tanımlamak ve zihniyet devrimini bu gerçeğe karşı kurmak, uzun soluklu bir mücadelenin konusudur.

Rojhilat ve İran'da serhildanlara katılan, kadın özgürlükçü bir yaşam için, kadınların omuz başında mücadele eden erkekler, bu çağda değişmesi tahayyül edilen erkek gerçeğini de kurmaktadır. Zihniyet değişim-dönüşümü ve hegemonik erkekliğin demokratikleşmesi büyük bir mücadele süreci elbette ama bu sürecin, kadın özgürlüğünden toplumsal özgürlük talebine akan felsefenin mücadelesi de başlamış durumda.

Ş. Helin Murad; özgürleşen ve yiğitleşen erkek kavramını Kürdistan'da çok kadim bir kavram olan "Camerd"likle özdeşleştirmişti.[10] Özgürleşen erkek tartışmaları hegemonik erkeklikten boşanan ve toplumsal ahlak ve politikayla buluşan erkekle, toplumsal doğa vurgusuna dönersek, kadın kimliği etrafında anlam bulan erkekle form kazanır. Camerd kavramı bu noktada Kürt halkı içerisinde önemli bir yer tutar. Bokan'da bir direnişçinin mezarı başında babası tarafından dile getirilen 'kadın' gerçeği, Rojhilat ve İran'da erkeklik kavramının da yeniden şekillendiğine işaret ediyor.

Oradan yükselen seslerin çoğunda bu süreç 'onur' süreci olarak tanımlanıyor. Bu çarpıcıdır, namus kavramından ziyade 'onur' kavramı kullanılıyor. Jina'yı ve kadın mücadelesini feodal-dini vurgularla 'namus' olarak değil 'onuruna sahip çıkmak' olarak tanımlıyor. Bu yeni bir eşiktir. Tüm dünyada yürüyen erkeklik tartışmalarına, yeni bir boyut kazandıracak, kadın özgürlüğü ve erkeğin sınırsız iktidardan özgürleşmesini aynı payda da buluşturacak potansiyeli barındırmaktadır. Dolayısıyla İran ve Rojhilatta yürüyen süreç sadece kadın özgürlük mücadeleleri açısından değil tüm toplum açısından bütünleyici, dönüştürücü dinamizmi yaymaktadır.

Sonuç olarak Rojhilat ve İran'da uzun yüzyılların kafesi çoktan parçalandı. Gücünü geleneğinden alan devrimsel süreç, tarihin kadın yüzüne atıfla kökleri üzerinden yeşermeye başladı. Toplumsallaşmanın ve demokratik uygarlık tarihinin kök hücresi olan bu coğrafya, geleneğine uygun bir biçimde güncelini kurma iradesini beyan etti. "Kafasında uçma sevdası olan" kadınlar, özgürlük ve cesaret kavramlarına yeni bir boyut getirdiler, hemde erkek egemenliğinin tüm kurumlarıyla en çetin kurulduğu bir coğrafyada.

Bu devrim, özgücü itibariyle evrenselleşme ve 21. Yüzyılın karakterine damgasını vurma iddiasında. Örgütlenme potansiyelinin dayanışma ve desteği aşıp 'itihad' gücüne kavuşması ve Jîna'dan taşan "Jin-Jiyan-Azadî" sihrinin maya tutması, kadın özgürlük mücadelelerinin geleceği açısından da belirleyici önemdedir.

Tebrizli şair Pervin İtisami özetliyor İran'ın geçmişini, bugününü ve geleceğini;

Yazgı da, felek de yok edemedi beni;

Hangi bir damla kanın olur böyle bir hüneri?

Bu bir küçük damlada gizli iki yüz deniz var.

Her birinin kıyısından görünen zafer gemisi var.

Kulluk bağlarından bu kullar kavuşur özgürlüklerine;

Çırparlarsa kurtuluş aşkıyla kollarını, kanatlarını.[11]

İçindekiler İçin Tıklayınız...

10 **Helin Murad, Jineoloji Akademisine Mektubundan**

11 **Pervin İtisami, Divan-i Pervin-i İtisami**

Ümmet;
Öznelerin Farklılığı ve Birliği

Muhammet İnan

1. "Asra yemin olsun!" Asr-l

   Zamanın ikili karakteri ile karşı karşıyayız. Birincisi; küresel çapta adil toplum kurma imkanı. İkincisi tüm insanlık ruhunun küresel çapta savaş ve imha tehdidi altında olması.

2. Savaş ve direniş sorunu: Günümüz dünyasında en açık ve yakın sorun; küresel çatışma halidir. Bu bir risk değil şu anda devam eden bir vakıa ve gerçekliktir. Küresel adil ve eşit toplum talebimiz barış yurdu kurma özlemimiz, bu gerçekliğe karşı ve bu gerçeklik içinde şekilleneceğinden hakim güçlerle çatışma durumunun mutlaka göz önünde bulundurulması gerekir. Her ne kadar idealimiz ve istemimiz, adalet inşasındaki stratejimiz, karakter olarak tümüyle barışçıl eksende olsa da karşımızdaki küresel güçlerin varlığı ve karakteri, bir çok noktada çatışmayı bir risk olarak önümüze koyuyor. Akılcı bir değerlendirmeyle yaklaşmalı ve buna da gözümüzü kapatmamalıyız.

3. Ancak burada iki yanlışa düşmekten kaçınmak gerekir.

   a- Çağın temel sorunu,çatışma olarak ortaya koyan inşa hareketinin stratejisini tümüyle veya ağırlıklı olarak karşı taraflı askeri bir çatışma ekseninde konumlandırmak

   b- Diğer yandan inşa için bazen yıkımın da gerekli olduğunu ve var olan karşıt gücün emperyal askeri gücünü ve saldırıların görmezden gelerek savunmayı terk etmek

4. Mücadele stratejisi ne çatışmayı görmezden gelen pasifist yolu kabul eder ne de her şeyi kaba bir çatışmaya endekseyen, mücadeleyi bir ideal, bir ruh, fikir ve içtimai hayat oluşumu olarak değil de basitçe silahlı çatışmaya indirgeyen yolu kabul eder. Esas yol; sirat-ı mustakim direnişi çok boyutlu bir zihniyet ve ictimai inşa, yeni alternatif yaşam ve insan tarzımız güçlendirmek üzere olurken bunların gerektiğinde silahlı savunmasını da bunların emrine verebilmek gerekir.

5. Emperyal sistemi basit olarak sadece sömürü toplumu olarak tanımlamak yetersizdir. Bunu daha fazlası sömürüyü gerçekleştirmek için sürekli savaş haliyle iktidarını sağlama olmak zorunda olan bir zorbalık sistemidir. Dünyanın birçok yerinde halen devam eden fiili savaş ve çatışmalar, sistemin ürettiği çatışmalardır. Savaş toplumsal zeminde yürütüldüğünden tahakkümün kurumlaşması ve toplumsal düzlemi işgal edebilmesi için toplumsal dinamikleri parçalayan bir iktidar aygıtı olarak da kullanılır.Bu nedenle savaş modern dönemde bir istisna hali değil, bir kaide halini almıştır. Bu esnada görülen kimi barış dönemleri de ya toplumun direniş güçlerinin güçlendikleri denge durumudur ya da bir soluklanma evresi olarak sahte barış dönemleridir.

Yeni Sistemin Kurucu Öznesi; Ortak Payda

1. Egemen sisteme karşı yeni adil toplum sisteminin kuruluşu bu şartlar altında üç boyutu içermek zorundadır;

a- Sistemin yapısı, biçimi ve özellikleri

b- Sistemin kuruluş biçimi, mücadele stratejisi ve taktikleri

c- Kurucu özneliğinin tanımlanması

2. Sistemin kuruluş biçimi ve stratejisi kadar önemli olan kurucu öznenin tanımlanmasıdır. Modern dönem sistem kuruluşlarının öznelik sorununu ortaya koymuştur. Ve aynı zamanda geleneksel ve modern kurucu özne denemelerinin başarısızlığını da ortaya koymuştur. Sınıfa dayalı öznellik iddiası, reel(gerçekleşen) sosyalist teori ve pratiğin başarısız ve yozlaştırıcı sonuçlarıyla ortadan kalkmıştır. Bu aynı zamanda burjuvazinin de çöküşü olarak ortaya çıkmıştır. Yapay bir unsur olan modern ulusa dayalı milliyetçi öznellik iddiası da geçmişte ve günümüzde milliyetçiliğin ortaya çıkardığı vahşet, sınıfçılık vahşetini de geride bıraktığından çökmüştür. Hanedanlık ve kast gibi yarı-geleneksel formlar, tartışmaya yer bırakmayacak şekilde başarısız olmuş ve yeniden kuruluşta olumlu rol oynayacak durumda değillerdir. Dini bir iktidar ideolojisine dönüştüren ve egemenin hizmetine veren teokratik yaklaşım da bir çözüm sunmaktan uzaktır.

   Bu boyutuyla şu ana kadar kendilerine öznelik rolü atfedilen kesimler, tarihsel ve güncel başarısızlıkları göz önünde bulundurulduğunda yeni adil toplum inşasında özne olarak yer alamazlar. Aksi takdirde eskinin tekrarı gibi bir anlamsızlık olur.

3. Her şeyden önce toplumsal dokuyu parçalayan her tür sınıflandırmayı kast, sınıf, ulusçuluk veya din eksenindeki özneleştirmeler, uygarlık döneminde şekillendirilen ve toplumsal yapıyı sömürmeyi amaçlayan elit tekelci tabakanın çıkarınadır. Burada geleneksel veya modern hiçbir sosyal birimi mücadelenin öznesi olarak kabul etmediğimiz ve dolayısıyla bir tür kaba anarşizmi savunduğumuz anlaşılmamalıdır. Peki kimi temel özne olarak kabul ediyoruz?

4. Bugüne kadar ki mücadele hareketlerinin temel başarısızlık nedenleri; toplumsal gövde içinde bir kesimi temel özne kabul edip gövdenin diğer parçalarının tabiyetini yani diğerlerine üstünlüğü savunmalarıdır. Toplumsal gövdeyi oluşturan bir kesime temel öznelik rolü verip ve diğerlerini dışlamak, dokuyu parçalamak anlamına gelir. Diğer yandan eğer ki mücadele zulme ve adaletsizliğe karşı ise tek kesimin özne olarak alınması sadece bunların baskıya maruz kaldığı anlamına gelir ki en baştan yanlış bir tahayyüle yol açar. Üçüncü bir sonucu da mücadele stratejisinde özneliğin bir kesimin inhisarına verilmesi, yani toplumsal inşada başat rolün sadece bir kesime verilmesi; iktidar gücünün sadece bu kesime verilmesi anlamına gelir. Ki bu da henüz kurulmadan toplumsal kesimlerin ötekileştirildiği bir sistem anlamına gelecektir. Sovyet Rusya örneği bunu göstermiştir. İşçi sınıfı tek özne olarak yani tek iktidar gücü olarak alındı. Bunun sonucu olarak da en baskıcı ve totaliter bir rejim inşa edilmiş oldu.

5. Fakat bu belirlemeler mücadele stratejimizde öznesizliği savunduğumuz anlamına gelmez. Emperyal sistemi tahlil ettiğimizde gördük ki, bir avuç tekelci sömürücü kesim dışında toplumun ağırlıklı kesimi çeşitli düzeylerde baskı, sömürü ve köleliğe maruz kalmaktadır. Sömürülen sadece işçi sınıfı değildir; bütün toplumsal kesimlerdir. İnanç yönünden ezilenler sadece Müslümanlar veya sadece Hristiyanlar veya başka bir din mensubu değildir; bütün inanç kesimleri bir şekilde baskı ve zorbalığa maruz kalmaktadır. Kadınlar her tarafta nesneleştirme-metalaştırılma ve hiçleştirilmeye maruz kalmaktadırlar. Köylüler, etnik yapılar, yerel kültürler ve bütün insanlık değerleri bir bütün olarak yok olma ve baskı ile karşı karşıyadır. Kapitalist endüstriyel üretim biçimi ve yaşam tarzı, tüm insanlığın içinde yaşadığı tabiatı, eko-çevreyi, yok ediyor ve bundan bütün insanlık zarar görüyor. Modern sistemin kapitalist ve sosyalist yapılarıyla çıkardığı sorunların hiçbiri bir diğerinden daha az önemsiz değildir. Dünya üretimi bütün nüfusu iki kat daha fazla doyurabilecek iken şu anda dünya nüfusunun üçte ikisi açlık sınırında yaşıyor.

6. Bütün bunlara maruz kalan insanlık herhangi bir sınıf, din, ırk veya etnik yapı farkı olmadan kapitalizmin ve reel sosyalizmin modern zorbalık sisteminden zarar görenler olarak direniş yelpazemizin özneleri olarak ele almak zorundayız.

7. O halde mücadele stratejimizde tekil öznelik yerine bütün bu kesimleri içinde taşıyabilen bir çoğul ve bütünlüklü öznelik hali kabul edilmelidir. Şu anda herhangi bir sorun bir diğerinden daha az önemsiz değildir. Ve hepsi birbiriyle bağlantılıdır.

Dünyanın ciğerleri olan ormanlar örneğin, Yağmur ormanları son 100 yılda % 50 oranında tahrip edildi. Aşırı avlanma yüzünden dünya çapında balık miktarı ve çeşitliliği son 50 yılda % 70 azaldı. Vahşi kapitalizm nedeniyle dünya atmosferinin koruyucu tabakası olan Ozonosfer delindi ve halen kendisini tamir edebilmiş değil. Dünya içilebilir su rezervlerinin 96-75'i sanayi üretimi nedeniyle kirletilerek kullanılamaz hale getirildi. Tabiatın bu muazzam tahribi, herhalde işçinin sömürülmesinden bağımsız ve daha az önemli değildir. Ya da kadınların yaşadıkları sorunlar ve katliamlar işçi veya ulus haklarından daha önemsiz değildir.

8. Bu noktada öznelik tanımımızı çok kısaca şöyle tanımlayabiliriz.

Öznelikten kastımız, zulme karşı mücadelede yer alabilecek aktif kesimlerdir, Bunun yanı sıra; düşünce ve eylem hattının belirlenmesidir. Modern sisteme karşı direniş bu nedenle yeni bir özne tanımına ihtiyaç duymaktadır. Bu; öncelikle ortak paydanın tespitini gerektirmektedir. Bu öznelik tüm toplumsal kesimleri ortak payda etrafında toplayacak ve modern sistemin bütünlüklü baskı rejimine karşı bütünlüklü bir karşı mücadeleyi örgütleyecek olan "toplumsal direniş" öznesidir.

9. Ortak payda, ne basit olarak bir işçi çıkarları ideolojisi, ne tekil dini bir grup; ne tekil bir etnik yapıdır. Bu özne içinde çok farklı kesimler, ve toplumsal yapılar farklılıklarıyla yeni bir gövde oluşturarak ortak paydayı kendileri üreteceklerdir. Bu ortak paydanın temel ilkesi zulme ve sömürüye karşı mücadele etmektir.

10. Bugüne kadar İslami muhalefetteki temel yanılgı, farklı toplumsal kesim ve inançların adalet ve insanca yaşam taleplerinin birbirine zıt olmadığını yeterince güçlü bir biçimde haykıramamalarıdır. Bu çarpıtma, sistem rahiplerinin oluşturdukları bir zihinsel yanılgı idi. bu yüzden İslami muhalefet çok dar gettolara kapandı. Kadın sorununu göremedi; tam tersine geleneksel toplum kalıpları içinde kadın sorunun ağırlaştıran tutumlara girdi. Kadın sorununu feministlere bıraktı. Etnik yapıların ulusal özgürlük taleplerini ve sorunların Ümmetçilik adına görmezden geldi ve meydanı milliyetçiliklere bıraktı. Sömürülen işçi ve emekçilerin sınıfsal çelişkilerini göremedi ve burada da meydanı reel sosyalistlere bıraktı. İslam'ı, egemen ulus-devlet sisteminin lehine bu mücadele sahalarının dışına itti. Çevre sorununu tartışma konusu yapabilecek bir kapasite geliştiremedi. Kendisini yüzlerce yıllık kuru kelami tartışmalara hapsettiğinden kendisine, İslam'a ve insanlığa haksızlık yaptı.

11. Şunu net bir şekilde vurgulayalım: İslam sadece müslümanların değil, tüm insanlığın eşitliği, refahı ve özgürlüğü için çabalayan bir dindir. Hatta itikadımız gereği sadece insanlığa değil, tüm mahlukata karşı Allah'ın halifesi olma tanımı gereği sorumludur. Bu nedenle bütün bu sorunlar da sözü ve eylemi olmak zorundadır.

Ümmet: Öznelerin Birliği ve Farklılığı

1. "De ki; ey ehli kitap! Sizinle bizi aramızda şu ortak ilkeye gelin; Allah'tan başkasına kulluk etmeyeceğiz, ondan başka hiç kimseye ve hiçbir şeye ilahlık atfetmeyeceğiz. Ve Allah'ın yanı sıra birbirimizi rabler edinmeyeceğiz." Âl-i İmran 64

Öznelerin birliği ve ortak payda derken tüm özneleri özdeşleştirdiğimiz ve aynılaştırdığımız anlamı çıkmamalıdır. Tam tersine toplumsal yapıyı tekilliklere indirgeyen tüm toplumsal hakikati tek bir sınıfın veya zümrenin egemenliğine veren ve farklılıkları yok sayan totaliter ideoloji ve sistemlere karşı; her bir toplumsal kesimin kendi özgünlüğünü ve tabiatını yaşayabileceği bir sistemi esas alıyoruz. Toplumsal yapı bütünlüğünü; sadece sınıf, halk veya ulus ile tanımlayamayız. Sadece din ile de tanımlayamayız. Ümmet kavramı da şu anki anlamları ise bunu karşılayamamaktadır. O halde ümmet kavramını da yeniden yapılandırmak ve öze uygun şekillendirmek gerekiyor.

2. Ümmet, arapça ümm kelimesinden gelir. Anne, valide, asıl, başlıca anlamlarına gelir. Ümm, bazen saflığı, doğallığı, bozulmamışlığı ifade eder. Hz. Muhammed'e ümmi denilmesinin bir nedeni de budur; o, saftır, dimağı çağın kirli bilgileriyle kirletilememiştir. Yine farklı bir kullanımda

ümm; zar, koruyucu tabaka, bir şeyi dış etkilerden koruyan etene olarak tanımlanır. Ümmet bu tanımlar eşliğinde; insanları bozulmamış, eşitsizleşmemiş, kendisini kaybetmemiş ve koruma altında olan af halini ifade eder.

3. Bununla beraber Kur'an-ı Kerim'de ümmet kavramı sadece insanlar için kullanılmaz; aynı zamanda hayvanlar için de ümmet tanımı yapılır.

   "Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvan ve uçan hiçbir kuş yoktur ki sizin gibi bir ümmet olmasın" Enam 38

4. Kur'an-ı Kerim'in özüne ve peygamberimizin uygulamalarına baktığımızda ümmet çok daha geniş bir kavramlaştırma olarak karşımıza çıkmaktadır. Ümmet; toplumsal ve siyasal alana uyarlandığında insan ve hayvan topluluklarının tabii-fıtri halini ifade eder. Ümmet bir inanç kesimini ifade edebildiği gibi en genel anlamıyla bir dönemin insanlık halini de ifade eder. Bu hal; insanlığın doğal, bozulmamış halidir. Bu ne demektir?.

5. Toplumsal yapı değerlendirmelerinde modernist ideolojilerin toplum sınıflandırmalarını, kapitalist, reel sosyalist, köleci veya feodal üretim biçimlerini esas aldığının; fakat bunların toplumsal hakikati tam ifade etmediğini belirtmiştik. Bunlar belki toplumsal tarih değerlendirmelerinde bir boyuta müteallik olabilir. Fakat bize toplumsal hakikati vermezler. Buna mukabil toplumun kendi iç haliyle, kendi içinde doğal ve fıtri halini koruyup koruyamadığıyla değerlendirilmesi gerektiğine işaret ediyoruz.

6. Bu haliyle iki toplum biçimi tüm tarihte karşımıza çıkar; ya adil ve hür toplum vardır, ya da zalim köleci bir toplum sistemi vardır. Zalim köleci toplum; toplum içinde kast, sınıf, zümre, cins vb. farklılıkların oluştuğu ve tahakküm düzeyinde olduğu bunlara dayalı olarak çeşitli eşitsizliklerin meydana geldiği baskıcı bir siyasal sistemin oluştuğu, sosyal adaletin gözetilmediği bir yapıdır. Bu durum toplumun özü ile ilgili bir durumdur. Bu zalim köleci toplum zaman içinde farklı siyasal veya ekonomik biçimler alabilir. Kapitalist olabilir, sermayedarlığı esas alarak sosyal ve siyasal ekonomik adaletsizlik üretebilir. Veya eşitsizliği feodal üretim ve siyaset organizasyonları altında üretebilir. Zulüm sistemini sosyalist formda kurumlaştırabilir. Bu farklı biçimler özün dışa vurumudur. Toplumun adil ve hür hali ise bizim daha çok tabii topluluklar olarak tanımladığımız çok farklı formalar altında yaşamsallaşabilir. Kendi içinde belli ölçülerde adalet düsturunda örgütlenmiş, bir kesimin bambaşka kesime tahakküm etmediği (hükmün yalnızca Allâh'a ait olduğu), hiçbir kesimin bir ötekine siyasi, içtimai ve iktisadi manada bağımlı ve tabi olmadığı (Allah'tan başkasını rab olarak tanımadığı), ve adalet ilkesinin hakim olduğu toplum formunun hakim olduğu toplum biçimleridir.

7. İşte biz toplumun bu doğal, adil ve hür halini "ümmet" olarak tanımlıyoruz. Ümmet, bu nedenle sadece bir inancı, bir sınıfı veya bir ulusu değil, veya sadece bir üretim biçimini değil; bir halini tanımlar. Tek tek ve genel olarak bölünmemiş, eşitliği, adaleti ve özgürlüğü esas alan, maneviyata dayanan maddiyatı da adil bir şekilde düzenleyen toplum halini kastediyoruz.

8. Ümmet bu haliyle en genel bir toplum adlandırmasıdır. İslâm ümmeti bu genel adlandırmanın bir parçasıdır. Afrika yerlilerinin kabilesi de bir ümmettir. Hakiki Budistler de bir ümmettir ve bizler aynı ümmetin parçasıyız. Karın doyurmak için mücadele eden işçiler, emekçiler de bu ümmetin asli bir bileşenidirler.

9. O halde ümmet; ortak bir yaşam düsturunda bir araya gelen, farklı inanç, ırk ve yaşam kültür biçimlerine sahip olsalar da temel adalet, eşitlik ve özgürlük ilkelerinde bir araya gelmiş insan topluluklarının örgütlenmesinin sosyal-siyasal biçimidir.

10. Ümmet yapısı, farklı toplumsal öznelerin farklı toplum yapılarının farklılıklarını koruyarak bir araya gelme halidir. İslâm tarihinde Medine Sözleşmesi bunu en somut pratikleşmesini ortaya koymuştur. Sözleşmeye göre Medine'de yaşayan Müslüman, Yahudi, Hristiyan ve putperestler, Medine'de yeni bir ümmet oluşturmuşlardır. Sözleşmenin bir başka maddesinde ise Müslüman ve Yahudiler kendi içlerinde birlik oluşturan

bir ümmet olarak tanımlanır. Yani ümmet kavramı ilk başta kesinlikle sadece müslümanları kastetmemiştir. Müslümanları ve beraber yaşadıkları farklı inanç ve etnik yapılar beraber tanımlamıştır. Ortak ilke ise Medine'de beraber yaşamak, barışçıl ilişkiler kurmak, herkesin kendi inanç ve kültüründe özerk olması, bunun yanı sıra ortak savunma ve sosyal adalet kurumlarının oluşturulmasıdır. Bu haliyle Medine'de çok farklı inançlar, tam bir inanç hürriyeti içinde bir arada yaşamakta; kimse kimseye tahakküm etmemekte, ortak bir siyasal aidiyet oluşturmakta, şehri beraber savunmaktadırlar.

11. İnsan cemaati; tabii ve fıtri bir oluşumdur. İçinde farklı inanç, yol, yaşam ve kültür biçimleri barındırması; onun doğal halinin bir sonucudur. Nebatat ve hayvanat aleminde tabiat tek bir cins ve türden müteşekkil olmadığı gibi insan toplumu da aynılık ve tekliğe mahkum değildir. Tek tiplik ve aynılık ancak totaliter faşist rejimlerin hevesi olabilir. Her bir topluluk kendi özgünlüğü içinde ortak ilkede buluşabilir.

"biz her biriniz için farklı bir sistem(şeriat) ve farklı bir hayat tarzı (minhac) belirledik eğer Allâh dileseydi, hepinizi tek bir topluluk yapardı. Ama indirdikleri vasıtası ile sizleri sınamak için başka türlü diledi(sizleri farklı topluluklar haline getirdi.) öyleyse hayırlı işlerde yarışın." Maide 48

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Demokratik Kürt Ulusal Birliği Olmadan Kurtuluş Olmaz

Adem Uzun

Uluslaşma tarihsel gelişim süreci içinde ortak bir zihniyet ve kimlik bilincini oluşturma faaliyetidir. Şimdiye kadar yapılan genel tanımlamayı aşan, klasik ulus tanımının günümüz koşullarında oldukça dar ve toplumsal oluşum süreçlerinin ruhuna uygun olmayan bir tanımlama olduğunu hemen belirtmek gerekiyor. Siyasi sınırlara (coğrafya), tek dili, kültürü, dini ve tarih kriterlerini aşan daha geniş ve derinlikli bir tanımlamayı gerektirdiği kesindir. Özetle *"genel bir tanımı yapılırsa, ortak bir zihniyeti paylaşanların topluluğudur denilebilir. Yani zihnen var olan bir olgudur; dolayısıyla soyut ve hayali bir varlıktır. Buna kültür temelinde tanımlanan ulus da diyebiliriz. Sosyolojik anlamda doğru olan da bu tanımdır. Sınıf, cins, renk, etnisite, hatta farklı ulus kökenliliğine rağmen, en genelde ortak bir zihniyet ve kültür dünyasının oluşması ulus olmak için yeterlidir…"*

Bu tanımlamadan hareketle ulusal birlik demokratik ilkeler, değerler ve kurumlar temelinde ortak bir bilinç ve zihniyet düzeyine kavuşturulmadıkça sağlıklı bir uluslaşma gerçekleşmiyeceği gibi, sağlıklı ulusal birlik de sağlanamaz. Ulusal birlik sadece somut ihtiyaçlardan veya bir tehlike karşısında, birkaç siyasi partinin bir araya gelmesi ya da anlaşma imzalaması değildir.

Ulusal birlik sorunu, 'Ulusun' siyasi, sosyal ve kültürel dinamiklerinden fertlerine kadar, temel bazı ilke ve değerler etrafında, ortak bir zihniyet bilinç ve değerler bileşkesini oluşturma sorunudur. 1990'ların başında PKK Lideri Abdullah Öcalan, bu gerçeği şu cümlelerle ifade etmektedir: *"Ulusal birlik kavramı, söylenince bazen yanlış anlaşılıyor; sanki irili ufaklı örgütlerin bir cephe şeklinde birleşmesini düşünme var. Bu da var ama, bundan önce Kürt halkının, halk olarak birliğini sağlamaktır. Yani bir ulus olduğunun farkına varmak ve o ulus olma gereği sonucu mücadele edilen mecraya girmiş olmasını sağlamak. Ulusal birlikten daha çok bunu anlamak gerekir. Yoksa birkaç örgütün bir araya gelme meselesi sorunu değil. Halkın artık ulus olma şuurunu elde etmiş olması ve varolan yurdunun her yönlü mücadelesinin hizmetine girmiş olmasını kavramış olmasıdır."*

Kapitalist modernite genelde olduğu gibi Kürt sorununda da yıkıcı tahribatı çok ağır oldu. Kürtlükle ilgili olan her şey sorunlu hale getirilmiştir. Tahribatını üstünde his etmeyen ve temelde sorun yaşamayan bir Kürt bireyi yok gibidir. Sonunda sorun olan yaşanılan gerçekliğin mahiyetine ilişkindir.

Kürt hakikati kapsamında ve kapitalizm koşullarında tüm unsurlarıyla ulus olmaya değil, ulusal yok oluş sürecine sokuldu. Dolayısıyla Kürt ulusal sorunundan ziyade ulus olmama sorunu daha ağır basmaktadır. Kürtlerin kendi anavatanlarında özgürce yaşamamalarına fırsat tanınmadı. Yani ulus olmanın temel mekânı olarak ana yurt, yurt olmaktan önemli oranda çıkarıldı. Başka ulusların vatan ve aidiyeti kapsamında ele alındı. Bizatihi ulusal varlığın kendisi Kürtleşmeden, Kürt ulusu oluşmadan hakim ulusların içinde eritilmeye çalışıldı.

Arap, Türk, Fars hakim ulus-devlet kültürleri içinde nesneleştirildi, sömürgeleştirildi ve asimilasyonla eritilmesi amaçlandı. Bunun için modernite unsurlarının tüm güçleri seferber edildi. Burada sorun, Kürtleri ulus olmaktan çıkarma amaçlı uygulama ve politikaların sistematik işlemesidir. Bu da 20. Yüzyılda Kürt halkını statüsüz bırakma ve

direnişlerinde kırılma yaratma konsepti hegemon güçler ve bölgesel işbirlikçileri sömürgeci devletler tarafından yürütülmeye çalışılan sistematik bir konsepti haline geldi.

Abdulalh Öcalan, varlığı sorunsallaştırılan Kürt halkının bölgesel ve küresel düzeydeki durumunu şu sözlerle çok yalın biçimde ifade etmektedir: *"Yakın dönemde, kapitalist modernite sürecinde belki de dünyada en çok diplomatik oyunlara kurban edilen halk Kürtler olmuştur. Bütün 19. ve 20. Yüzyılda Ortadoğu'nun parçalanmasında ve kapitalist sistemin hegemonyası altına alınmasında Kürtler kurbanlık rolü oynamıştır. Özellikle I. ve II. Dünya Savaşlarının en trajik kurbanları olmuşlardır. Ortadoğu politikalarında (ulus-devlet diplomasisi) Kürtlere biçilen rol hep piyonluk olmuş ve bu durum çok ağır sonuçlar doğurmuştur. Kürtler soykırıma varan acı tablolarla karşılaşmışlardır. Bunda şüphesiz Kürt işbirlikçileri kadar Kürt direnişlerinin modern yöntemlerden kopukluklarının da önemli payı vardır."*

Kürtlerin Bir Araya Gelme Sorunu ve Arayışları

1990'lardan başlayarak Kürdistan'da halk hareketinin simbiyotik bir şekilde gelişimiyle Kürt birliğine ve diplomasiye etkisi de açığa çıkarmıştır. Sadece Bakur'da değil Rojava, Rojhilat ve Başur'da da etkisini gösteren halk hareketi ve özgürlük mücadelesi temelinde Kürt halkının örgütlenmesi, dilinine sahip çıkma kedini tanımlama bilincinin edinmesi kendi tarihine ve Kültürüne daha fazla ilgi, daha fazla araştırma, öğrenme ve giderek bunun politik, askeri ve akademik alanda temsil eden kurumlarını oluşturması süreci hızlandı. Kurumlarını geliştiren ve toplumun her kesiminden katmanların katıldığı mücadele alanı ve imkanının yaratılmasıyla Kürtlerde ulusal bilinç bir nevi zirveleşti, bunun pratikte askeri sahadan bilince ve temsili kurumlalaşmalarda gelişim kaydetmesiyle 1992'de Kürdistan Ulusal Meclisi -KUM,'un ortaya çıkması bunun olumlu ve olumsuz etkilerileriyle sonunda Sürgünde Kürt Parlamentosu-PKDW'ye evrilmiştir. PKDW ile dört parça Kürdistan ve diasporadaki Kürtler bir araya getirdi, siyasal ve toplumsal hareket ve kanat önderleri ilk defa geniş kapsamda bir çatı altında bir araya gelmişlerdir . Bu çatı altında kendi sorunlarını tartışmış, ulaştıkları ortak talepleri dış dünyaya yansıtmaya çalışmışlardır. Parlamentonun diğer önemli bir işlevi ise Kürdistan'ın dört parçasında farklı aşiret, mezhep, inanç, kadın-erkek; genç yaşlı gibi tüm toplumsal dinamikleri bir araya getirerek ulus bilincinin gelişmesinde önemli bir etki sağlamıştır. Bu birliktelik, varlığı parçalanmışlığa dayalı geleneksel Kürt siyasal hareketlerini de olumlu anlamda zorlamıştır.

KNK ve Ulusal Birliğin Temel İlkeleri

PKDW'nin güçlü mirasını Mayıs 1999'da, Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK) devr alarak; günümüze kadar hem iç ve hem de dış siyasette önemli bir ulusal diplomasiyi açığa çıkarmıştır. Öyleki particilik, dincilik, cinsiyetçilik ve üst sınıf kimliğini dayatan geleneksel Kürt siyasetini aşarak KNK'nin çalışmalarına ya dolaylı ya da direk ulusal birliğe gelmelerine zemin hazırlamıştır, teşvik etmiştir ve bu yönlü öncülük etmiş ulusal birlikten kaçan eğilim ve güçleri pozitif anlamda zorlamıştır. KNK'de ifadesini bulan, Kürtçenin tüm lehçeleri, inanç, bölge, aşiret, sınıf, kadın, genç ve farklı dinamiklerin ortak hedef temelinde birlikteliğini ortaya koyacağını göstermiştir.

Yaklaşık 24 yıldır KNK konferans, çalıştay, seminer, panel gibi yöntemlerle ulusal birlik diplomasisini gündemde tuttuğu gibi, Kürtlerin ortak karar ve ortak irada alabileceğini göstermiştir.

Ülke dışındaki bu arayışlara paralel olarak Kuzey Kürdistan'da DTK öncülüğünde hem siyasal ve hem de doğrudan ulusal boyutta sorun teşkil edilen hususlara karşı bir birlik anlayışını geliştirme içerisine girildi. Özellikle asimilasyon sonucu Kürt dili üzerinde gelişen tehlikeye karşı oluşturulan Kürtçe dil platformu genelde Kürt sosyolojisi ve politik hakları kapsamında yapılan toplantı ve ortak etkinliklerle çözüm arayışlarında Kürt ortak aklı geliştirilmesine katkı sunulmuştur.

2007'de KNK çatısı altında başlayan ulusal birlik prensipleri tartışması bir ihtiyaç haline gelmiştir. O yüzden Kürtler arası ilişkileri belirleyecek olan Ulusal Birlik Strateji Belgesi, 2008'de KNK kongresinde karar

altına alındı. Belge içerisindeki ilkeler temelinde toplumsal bilinç ve sahipleme geliştirme çalışması halk ve siyasi güçler nezdinden yoğun biçimde yapılmıştır.

Belgede ifade edilen ulusal birlik ilkelerinden birisi: Hiçbir Kürdistani parti sömürgeci veya küresel güçlerle ittifaka girerken bunun diğer bir Kürdistani parti ya da harekete zarar vermemesi ilkesidir.

Diğer önemli bir ilke ise Kürtler Arası Savaşın Yasaklanması İlkesi: Kürtler arası savaş, ulusumuzun yaşadığı en büyük trajedilerden biridir. Bunun, bir yönü sömürgeci ve egemen güçlerin kurguladıkları komplo ve kışkırtmalardan kaynaklansa da, diğer önemli bir yönü ise ulusal bilinç zayıflığı ve demokratik kültürün yetersizliğinden doğmaktadır. Bu durum uluslaşma sürecimize ve ulusal birliğimize büyük zararlar verdiği gibi, bizi büyük kazanımlar elde etmekten de alıkoyan bir durum olmalı. Onun için Kürtler arası savaş, hiçbir gerekçe ve bahane ile kabul edilmemeli ve ilkesel olarak yasaklanmalıdır. Kürtler arası savaş, ulusumuza ve halkımıza bir ihanet olarak görülmelidir. Brakujiyi tamamen ortadan kaldırmak hedefiyle, demokratik uluslaşma temelinde ulusal birlik siyaseti geliştirme süreçleri hızlandırılmalıdır.

Ulusal Birlik ve Ulusal Strateji

Ulus ve ulusal birlik bir halkın, toplumun temel amaçlarından birisi olduğunu burada ayrıca vurgulama gereği bile yoktur. Bir halk eğer birlikse ve bu birliğin stratejisini oluşturmuşsa işte o zaman o toplum amacına uygun yaşar anlamına gelir, değilse iç ve dış güçler bu amacı kırar, parçalar ve yok eder. Kürt halkı da bu temelde ulusal birliğini ve temel savunma stretejisini oluşturmak zorundadır. KNK bu konuda ulusal stratejiyi oluşturma konusunda ciddi bir adım atmıştır. KNK'nin Ulusal Strateji Belgesinde şöyle yazmaktadır: "Ulusal strateji"de iç ve dış dinamiklerin pozisyonu: Kürdistan'ın kurtuluşu, Kürt ulusunun özgürlüğü ve Kürdistan halklarının işgalci, kolonyalist düşmanın elinden kurtarılması için bütün ulusal güçlerin meşru politik yöntemlerle savaşa seferber edilmesi, 'Ulusal Strateji'nin anlamını ifade ediyor. *"Ulusal Strateji"nin belirlenmesinde temel ve belirleyici unsur 'demokratik ulusal çıkarlar"* olmaktadır. Kürt halkı ve diğer topluluklar adına, tüm ulusal, sosyo-politik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik örgütler, politik şahsiyet ve aydınlardan oluşan, "büyük ulusal güç", "ulusal strateji"nin sosyal bileşimini oluşturuyor. Uluslararası güçler de, Kürdistan'a dair politikalarını "direkt" ya da "indirekt" kendi jeostratejik çıkarlarına göre yürütüyorlar. Bu realiteye göre, dünya reelpolitik dengeleri göz önünde bulundurulmalı, ulusal çıkarlara ve Ortadoğu barışına katkıda bulunacak "çok yönlü ittifak"lar hesaplanmalıdır.

Bunu somut ifadesi ise Ulusal güç ve dinamikler, bu noktalarda birbirlerine karşı yüksek bir kararlılıkla sorumludurlar: Demokratik Ulusal çıkarlar herşeyin üstünde tutulmalıdır. Ulusal varlıklar ve korunup sahiplenilmeli ve sembollere saygılı olunmalıdır. İşgalci ve sömürgeci devletlere karşı savaşımda, diğer örgütlerin üzerinden dar ve örgütsel hesaplara girilmemelidir. Ulusal örgütlerle her ne şekilde olursa olsun diyalog içinde olunmalıdır. Ulusal güçler arasındaki dayanışma en üst düzeyde tutulmalıdır. Ulusal güçler arasındaki savaş ulusal suç olarak kabul edilmelidir. Herhangi bir ulusal güç, bir diğer ulusal güç aleyhinde yanlış bir pratik sergilerse, bu kırmızı bir alarm olarak kabul edilmeli ve bu ulusal yoldan sapmaya karşı, tüm ulusal dinamikler alarm içinde olmalı, ulusal çıkarları koruma amaçlı aktif ve caydırıcı refleks gösterilmeli ve bu şekilde ulusal birliğin içten kırılmasının önüne geçilmelidir. Demokratik Ulusal Birliğin kalıcı hale gelmesi için meclis, platform, kongre veya başka türden örgütlemler geliştirilmelidir, demektedir. Bu ilkeler temelinde Kürtlerin haklarını ve Kürtler arası ilişkileri özetleyen bu tür ulusal belgeler kuşkusuz ihtiyaçlara göre değişebilir ve yenilenebilinir ama Kürtlerin mevcut durumda içinde bulundukları iç ve dış sorunlar ele alındığında bu tür temel ilkeler önemli olmaktadır.

Başta Kürt uluslaşmasını kendi dar aile ve sınıf çıkarlarına kurban ederek sömürgeciler ile işbirliğine giren Kürt partilerine belki dönem itibariyle yapılması gereken en temel uyarı olması açısından önemlidir.

Halkında bu kriterler üzerine bilinç ve tutum sahibi olması Kürt halkına ve davasına zarar veren işbirlikçiliği baskı altına alacak bir tutum içinde olması önemli olmaktadır.

2013 Kürt Ulusal Birlik Konferansı Deneyimi

"Ulusal Strateji" belgesinde yer alan ilke ve kararlar ve kırmızı çizgiler temelinde hemen hemen her yıl değişik ve yoğun biçimde toplantı, seminer, konferans, çalıştay ve halk toplantıları temelinden işlenmiştir. Yapılan etkinlikler bir taraftan Kürtler arasında ulusal birliği birlik önemini ve bilinci geliştirmek iken diğer taraftan ulusal ve uluslararası politika arenasında aktif olmayı hedeflemek. Nitekim vizyonu ve kriterleri ile bu sorumluluğunu yerine getirme mücadelesini sürdürülmekte, "Arap Baharı" ardından Mart 2011'de başlayan Suriye savaşı Kürdistan'ı III. Dünya Savaşının merkezine taşıdı. Ve savaş yeni güç dengelerinin de oluşumuna götürdü.

Kapitalist modernist güçler, III. Dünya savaşıyla yeni dengeler oluşturma savaşlarına başladılar. Kürtlerin tekrar bu süreçte kimliksiz ve statüsüz kalmaması ve yine hegemon güçlerin paylaşım savaşının kurbanları olmaması açısından Öcalan, ağır tecrit sistemi altında olmasına rağmen, Kürtleri acil ulusal birlik konferansı veya kongreyi gerçekleştirme çağrısı yaptı.

Bu temelde Öcalan'ın 15-17 Haziran 2013'de Diyarbakır'da yapılan "Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm Konferansı"na gönderdiği yazılı açıklamada *"Benim içinde bulunduğum İmralı koşulları nedeniyle tek başıma bir müzakere yürütmem hem imkânsızdır hem de doğru değildir. Ben, bana yüklenen önderlik misyonum gereğince müzakere sürecinin yolunu açıyorum, bu yolda yürümesi ve sürecin içini doldurması gerekenler sizlersiniz… Bu temelde geniş katılımlı toplanan konferansınız müzakere sürecinin en temel siyasal mekanizması olmak durumundadır"* dedi.

Benzer bir çağrıyı da her parçadaki Kürt güçlerine yaptı. Bu kapsamda 2013 yılında Kürt güçleri kendi aralarında bir komite oluşturdu ve çalışmalara başlayacaklarını duyurdular. Çalışma belli bir aşamaya geldiğinde yine bilinen klasik modernite güçleri devreye girmiş ve çalışmanın dinamizminde aksamalar oluşmuştur.

Hiç kuşkusuz ki Kürt Ulusal Kongresinin yapılamaması, bu konuda çok ciddi çaba olmasına rağmen bir türlü gerçekleşmemiş olması sadece iç koşullardan kaynaklanan, Kürtler arasında yaşanan bazı sorunlardan dolayı değildir. Elbette ki iç nedenlerin yanında dış nedenler de vardır.

Kapitalist Modernite Güçleri de Ulusal Birliğe Karşıdır

Her şeyden önce Kürtleri sömürgeleştiren ve kendi aralarında paylaşan dört sömürgeci devlet de Kürtlerin ulusal birliğinin gerçekleşmemesi için ne gerekiyorsa onu yapmışlardır. Onlar için ulusal birlik sömürgeciliğe karşı büyük bir duruşu ve kurtuluşu ifade etmektedir. Bununla birlikte Ortadoğu'yu bölen, parçalayan, halkları küçük ulus-devletlere göre biçimlendiren İngiltere ve daha sonra bu politikaya dâhil olan ABD'de Kürtlerin birliğinden yana olmamıştır. 2013 yılında yapılan kongre çalışmasını da ABD, İran ve Türk devleti kongrenin olmaması için ellerinden geleni yapmışlardır. Hazırlık çalışmaları sürecinde de tehdit, uyarı gibi yönelimler arttırarak, KDP üzerinde ciddi bir baskı oluşturmuşlardır. KDP'yi en zayıf noktası olan finans, iktidar olguları üzerinden tehdit ederek geri çekilmesine neden oldular.

KDP'nin yine Kürtlere değil, sırtını tarihte olduğu gibi, sömürgeci güçlere vermesi; halkımızı büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştır. 2013'ten bu yana çok şey yaşandı. O tarihte yapılan Ulusal Kongre çalışmaları istenen ve beklenen sonucu vermese de önemli veriler ortaya çıkardı.

Buradan da görüleceği gibi işbirlikçilik sadece kendi bulunduğu Kürdistan parçasına zarar vermekle sınırlı kalmayıp genelde tüm ulusal fırsatları kayıp ettirme zeminini hazırlamaktadır. Bölgemizin ve ülkemizin tarihi bir dönemeçten geçtiği, yani kaos aralığından geçtiği gerçeği de göz önüne getirildiğinde Kürt ulusal birliği üzerindeki tehlikeleri bertaraf etme daha büyük önem kazanmaktadır. Nitekim Kaos aralığı süreçlerine yeni bir proje ve paradigma ile cevap verildiğinde toplumların lehine sonuçları ortaya çıkarak mümkün olmaktadır. Bu konuda hızlı olan ve en geniş kapsamda mücadele dinamizmini toplumun tüm gözeneklerine yediren güçler başarı şansına sahip olmaktadırlar. Böylesi hayati

dönemlerde yeterli duyarlılık olmazsa olmazdır. Modernitenin parçası olan sömürgeci güçler de böylesi süreçlerde halkları baskılama, olası statü sahibi olmalarını engellemek için temel dinamik güçleri tasfiye etme savaşlarını derinletirleştirerek ve soykırımına varan uygulamaları uygulayarak varlıklarını ve egemenliklerini sürdürmeye çalıştıkları ortada. Sürecin başlangıcında liberalizm merkezli bir görünümle bölgede rol almak isteyen ama sonuç alamayan Türk devleti ve AKP iktidarı 2008 ekonomik krizle yabancı sermaye akışının sınırlanması ve liberal kapitalist İslam modelinin çökmesiyle mallarına yeterli Pazar bulamayan TC, Neu Osmanlıcılık temelinde yeni sömürgecilik politikasına doğru evrildi. Bu politikanın temel stratejisi de başta dinamik Kürt güçlerini tasfiye etme üzerine kurulu bir politikadır.

Yeni oluşan dengelerde Kürtlerin kendi ulusal çıkarları temelinde sonuç alması ve belli bir statü ile çıkması için kendi içlerinde yaşanan işbirlikçiliğe ve ihanet çizgisine karşı net tavır almalarıyla mümkündür. Tarihte de Kürtler böylesi kaos aralığı süreçlerine maruz kalmışlar ama doğru bir önderlik ve ulusal duruş sergileyemedikleri için istedikleri sonuçları alamamışlardır.

1071 Kürt-Selçuklu ittifakında Selçuklulara Anadolu kapıları açılırken, Kürtler baş aşağıya doğru kayan bir süreci yaşamışlardır. Yine 1514 Kürt (Bitlisi)-Osmanlı (Yavuz) ittifakı sonucu Osmanlılar Anadolu ve Arap toprakları üzerinde egemenliğini çekiştirirken, Kürdistanı ve Kürtleri 1639 ile birlikte ikiye bölmüşlerdir. Türk Milli hareketi ve M Kemal ile işbirliği TC'nin oluşumuna vesile olurken, Kürt halkı ve ulusunun dörde bölünmesiyle sonuçlanmıştır.

Kürtlerin böylesi tarihi süreçlerde yeniden zarar görmesi kuşkusuz iktidar mantığı (sömürgecilik) gereğidir ama zamanında Kürt üst tabakasının yanlış ve kısa vadeli aile ve aşiret çıkarları gereği içine girdiği ittifaklar yaptığı hataları tekrarlamamak bu dönemde büyük önem arz ediyor. Toplumsal ulus zihniyetini ve ulusal birliği ve birlikteliği önemsemek ve buna göre ulusal platformlara gitmek önemli olmaktadır. Demokratik esaslara dayanan bir ulusal birlik ve bu temelde oluşacak ilkeler süreçler doğru analiz edilebilir ve diğer Kürt kesimlerini de doğru çizgiye çekebilir. Şimdilikten bunu belli oranda ve belli bir aşamadan sonra sağlanmasıyla bugün sömürgecilerin saldırıları hem içerde hem de dışarıda yoğun tepkilerle karşı karşıya kalmaktadır.

Yukarıda dile getirilen strateji belgesi temelinde hem halkın hem siyasi güçlerin ve toplumsal dinamiklerin işbilikçiliğe karşı ortak tumu ve sömürgeci güçlere karşı ortak mücadelesi ve tutumu büyük önem arz etmektedir. Bunlar olursa ulusal birliğin olmaması için hiç bir neden yoktur...

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Üçüncü Yol ve Demokratik Ulus Çözümü

Mehmet Ali Can

Üçüncü Yol, son yıllarda siyaset dünyasının en çok konuştuğu konuların başında gelmektedir. Yeni bir seçim arifesinde de sıcak bir başlık olarak durmaktadır. Güncel siyasal gelişmelerin yaşadığı çıkmaza bir çözüm yolu olarak okunsa da kapsamı oldukça geniş, tüm toplumsal sorunlara çözüm projeksiyonu tutmaktadır. Günlük gelişmelere ve sorunlara kurban edilecek bir yol değildir. Nitekim siyasette bu ağır bastığı için toplumsal karşılığı da zayıf kalmaktadır. Yerel, bölgesel ve küresel sorunlara stratejik bir müdahalenin seçim gibi taktiksel gelişmelere indirgenmesi istenilen yol'a girmek değil, tam aksine yol'dan sapmaktır. Kürt sorunu başta olmak üzere tüm toplumsal sorunların daha da ağırlaştığı bir ortamda geçici taktiksel yaklaşımlarla yol almak mümkün mü veya devasa bir çözüm formülü olan perspektif küçük hesaplar uğruna feda edilebilir mi? Elbette edilemez.

Peki, ne yapılmalı ve nerden başlanmalı? Üçüncü Yol'un kavramsal olarak anlaşılmasıyla başlanılabilir. Üçüncü Yol'dan kastedilen nedir, ne anlama gelmektedir? Bu düşünce ve projeyi ilk dile getiren PKK Lideri Abdullah Öcalan'dır. Öcalan buna ne anlam yüklemektedir, niye böyle bir fikir ortaya koymaktadır? Güncelliğini ve hakikatini hala koruyan Üçüncü Yol, İmralı esaretinin ilk gününden bu yana kör düğüm haline getiren tüm sorunlara çözüm olarak örülmektedir. Öcalan, her fırsatta bunu ifade etmektedir. En son yenilenen İstanbul seçimlerine az bir süre kala iktidar bir akademisyen aracılığı ve organizasyonuyla açıkladığı Öcalan'ın el yazılı mektubunda bu yol'a vurgu yapılmaktadır: *"Önümüzdeki dönemde gerek iç toplumsal, gerek bölgesel ve küresel sorunların daha da ağırlaşacağını göz önünde bulundurarak bu Üçüncü Yol tavrının korunması büyük bir önem ve anlam ifade etmektedir. Bu çerçevede HDP'de vücut bulan demokratik ittifak anlayışı güncel seçim tartışmalarına taraf ve payanda yapılmamalıdır." (18 Haziran 2019)*

İki Çizgi Mücadelesi

Konuya bir parantez açmak gerekirse; toplumsal, tarihsel bağlamında sistemsel, paradigmasal ve ideolojik olarak iki keskin hat bulunmaktadır. Birincisi hiyerarşik, iktidarcı, devletçi sistemin devamcısı kapitalist modernite; ikincisi kök hücresi doğal toplum olan ve tüm demokratik öğelerini taşıyan demokratik modernitedir. Sistemsel olarak üçüncü bir çizgi yoktur. Dünya sistemi, günümüzde bu iki çizginin kapışmasına sahne olmaktadır. Ayrışmalar, taraflaşmalar, çatışmalar ve çelişkilerin özünde de bu iki çizgi yatmaktadır. Tarihten günümüze özellikle de kapitalist modernite sistemine karşı güçler ortaya çıksa da zamanla sistem karşıtı bu güçler sistem içinde eritilerek, birer yedeği ve parçası haline dönüşmüştür. Sistemin can damarları olan dincilik, milliyetçilik, cinsiyetçilik ve bilimcilik doğru bilince çıkarılmadan "karşıt" demekle karşıt olunmaz. Nitekim devletçi akıl çarkında öğütülerek kapitalizmin mezhebi haline gelen reel sosyalizmin vardığı nokta çöküş oldu. 20. yüzyılın özellikle ikinci yarısında iki kutuplu dünyadan çok söz edildi. Neydi bu iki kutuplu dünya? Biri başını ABD'nin

çektiği blok, diğeri Rusya'nın (SSCB) başını çektiği blok. Güncel itibariyle özellikle Ukrayna-Rusya savaşından sonra bu iki blok tekrardan gündeme geldi. İki bloka da bakalım, çıkar kavgasının dışında tepeden tırnağa devletçi akılla kuşanmıştır. İki blok da sistemsel olarak aynı karakteri taşımaktadır. Tek farkları giydikleri gömleğin renk tonlarıdır. Özellikle devlet dışı toplumlara/topluluklara yaklaşımları tıpatıp aynıdır. Ha Atlantik ha Pasifik, al ötekini vur ötekine.

Kürtler buna iyi bir örnektir. Kürt siyasetinde yaygın bir söylemdir: "Tüm dünya bize karşı." Karşı derken, devletler kastediliyor. Doğru, hepsi Kürtlere karşı. Bu düşmanlığın kökeninde tarihsel ve toplumsal gerçeklik yatsa da, esas olarak sistemseldir. İster sağda ister solda duran bir devlet olsun, hepsi devlet dışı bir halk olan Kürtlere karşıdır. Çünkü, Kürtler demokratik modernite paradigmasıyla kapitalist moderniteye alternatif olmakta ve bunun mücadelesini bedel ödeyerek yürütmektedir. Kapitalist modernitenin tüm güçleri bu hesabı gözetmekte ve tercihini hep devletli karakterlerden yana yapmaktadır. Zaten tersini beklemek eşyanın tabiatına aykırı olur. Yeryüzünde hala Kürt sorununun çözümsüz bırakılmasının temelinde bu küresel akıl bulunmakta, bunda ısrar edilmekte ve nemalanılmaktadır. Kürt sorununun çözümü demek, sistemin çözülüşü, çöküşü ve bitişi demektir. Bunu en iyi, Kürt sorununun "yaratıcısı" olan kapitalizmin merkez üssü Avrupa hegemonyası bilmektedir. İmalathanesinde üretip geliştirdiği ulus-devlet kazığını 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Ortadoğu'nun tüm coğrafyasına çöktükten sonra "devletsiz bırakılan" Kürdün payına da "soykırım" düştü. Ortadoğu'ya kurduğu Kürt kapanıyla tüm yerel ve bölgesel güçleri dizayn etmektedir; Kürt sopasını her zaman başlarında sallandırmakta, siyasal, ekonomik ve askeri olarak kendine bağımlı hale getirmektedir. Kürt sopası aynı zamanda terbiye etme ve yola getirme aracı olarak da kullanılmaktadır. Bu yıl yüzüncü yılını dolduran Lozan Antlaşması'ndan bu yana bunca iktidarlar değişti ama devletin Kürt zihniyeti hiç değişmedi; soykırım politikaları elden ele devredildi ve bugüne dek getirildi. Kürtler hala soykırım kıskacında ve bunun tehlikesini yaşamaktadır. Emperyalizmin vazgeçilmez üçlemesi böl, parçala ve yönet politikası Kurdistan'da tüm canlılığını korumaktadır. Kapitalist modernitenin de demokratik modernitenin de kaderi Kurdistan'da düğümlenmektedir. Ortadoğu'da fitili ateşlenen Üçüncü Dünya Savaşı'nın sonucunu da bu düğüm belirleyecektir.

Siyam İkizleri: Dincilik-Milliyetçilik

Öcalan'ın 21. yüzyılın en başında bir sisteme kavuşturduğu kadın özgürlükçü, ekolojik, demokratik toplum tohumu üzerinde filizlendirdiği demokratik modernite paradigması bu düğümü çözmeye adaydır. Stratejik olarak da Üçüncü Yol'u önermektedir. Bir ve ikinci yollarlar, toplumsal, bölgesel ve küresel hiçbir soruna çözüm getirmemektedir. Tam aksine sorunları daha da derinleştirmekte ve çıkmaza sokmaktadır. Nedir bu iki yol ve neden toplumsal ihtiyaçları karşılayamamaktadır? Cumhuriyet'le yaşıt olan Kürt sorununda bu iki eğilim nerede durmaktadır? Kökeni Osmanlıcılığa dayanan ve günümüzde Neo-Osmanlıcılık olarak kendini sürdüren İslamcı eğilim ile modern çağın üretimi olan Türkçülükten beslenen milliyetçi eğilim birer kamplaşma gibi görünseler de hep simbiyotik bir ilişki içinde olmuşlardır. İki eğilim de atbaşı gitmiştir. Cumhuriyet'in tüm iktidarlarının en kullanışlı kartları olmuşlardır. Çoğu kez de eğilimler harmanlanıp toplum zehirlenmiştir. Dönemin karakterine ve toplumun reflekslerine göre Türk-İslam ya da İslam-Türk diye sentezlenmiştir. İki eğilim de toplumlara kandan başka bir şey vermemiştir; faşizmin kurumsallaşmasına zemin olmuştur. İki eğilimin damarında da faşizm vardır. Faşizmi de milliyetçilik ayakta tutmaktadır. Cumhuriyet'in kuruluşunda yer alan ve daha sonra İttihat Terakki ekibinin sosyalistleri, muhafazakârları ve Kürtleri tasfiye ettikten sonra CHP'de vücut bulan Beyaz Türkçü hegemonya toplumun üzerinden silindir gibi geçmiştir. 1952'de Türkiye'nin NATO'ya girmesiyle NATO Gladiosu'nun güdümüne giren Beyaz Türkçü hegemonya 1960, 1970 ve 1980 darbeleriyle miadını doldurmuş, görevini Yeşil Türkçü hegemonyaya devretmiştir. AKP'de somutlaşan bu zihniyet, yeni İslamcılıktır yani yeni Osmanlıcılıktır. Yüz yıldır denenen iki eğilimin de başarı şansı yoktur; toplumlara dönüşü daha fazla

savaş, daha fazla göz yaşı, daha fazla kan ve daha fazla kutuplaşma olmuştur. Halklar ve toplumlar bunu yaşayarak deneyimlemiştir.

Üçüncü Eğilim: Demokratik Ulus

Üçüncü eğilim ise, demokratik eğilimdir; sistem dışına itilen, ötekileştirilen, yok sayılan halklar, emekçiler, kadınlar, gençler ve tüm toplumsal kesimlerdir. Türkiye halklarının bu üçüncü siyasal eğilime ihtiyacı var. Üçüncü eğilimde ne ulus-devlet anlayışı ne de reel sosyalizm vardır. *"Ulus-devlet anlayışı ile reel sosyalizmi bir süre önce hızla terk ettim. Belki 2000'e kadar ben de halen bunların etkileri mevcuttu, fakat ikisini de hızla terk ettim. Açıkça belirtiyorum: Ulus-devlet anlayışı ve modeli kandan başka bir şeyle sonuçlanmaz. Reel sosyalizm de modernizmin bir parçasıdır. Bunların hepsi kapital modernizminin parçaları, kavramları ve sistemleridir."*[1]

Öcalan, dünyanın yapısal durumunu üçe ayırıyor: Birincisi, ulus-devlet ve onun etrafındaki güçler; ikincisi, küreselleşmenin etkisiyle küresel finans güçleri (uluslar üstü büyük şirketler); üçüncüsü, mağdurların, mazlumların, ezilen kesimlerin ve halkların oluşturduğu sivil toplum yapısıdır. Tüm toplumsal kesimleri bir seçime kurban edilmeyecek derecede önemli olan Üçüncü Yol'da buluşturan Öcalan, Üçüncü Yol için de demokratik yol, demokratik konfederalizm, demokratik cumhuriyet, demokratik vatan ve demokratik ulus tanımlamalarını yapmaktadır. Toplumun bütünü için bunu önermekte ve güçlerin birleştirilmesini şu örnekle izah etmektedir: *"Türkiye'de herkesin sırtındaki tüpte ya oksijen var ya da hidrojen. Ama kimsenin aklına bu hidrojenle oksijeni bir tüpte uygun şekilde birleştirip su oluşturmak gelmiyor. Artık tüplerimizin içindekini birleştirme zamanı gelmiştir. İhtiyacımız olan suyu oluşturup kana kana içmeliyiz. Bunu başarabilirsek hepimiz susuzluktan kurtulabiliriz."*[2]

Öcalan, 15 Ağustos 2009'da bitirip teslim ettiği, ancak bir buçuk yıl sonra dışarıya verilen ve daha sonra "disiplin cezası" almasına neden yapılan "Türkiye'de Demokratikleşme Sorunları, Kurdistan'da Çözüm Modelleri" başlığı altında hazırladığı "Yol Haritası"nda üç yolu da genişçe açımlamış ve on ilke şeklinde demokratik çözümün nasıl olacağını açıklamıştır: *"Demokratik ulus, ortak (demokratik) vatan, demokratik cumhuriyet, demokratik anayasa, demokratik çözüm, bireysel ve kolektif haklar, ideolojik bağımsızlık ve özgürlük, tarihsellik ve şimdilik, ahlak ve vicdan, demokrasilerin öz savunması."*

Demokratik bir anlayış ve geleneğe sahip olan Üçüncü Yol, toplumun demokratik yönetimini esas almaktadır; aynı zamanda toplumu demokratik bir şekilde örgütleyen özgürlükçü yaklaşımdır. Diğer yollar gibi devlet içi bir çözüm değil, kesinlikle devlet dışıdır. Öcalan, Üçüncü Yol'a şöyle açıklık getirmektedir: *"Bugüne kadar Türkiye'de iki hegemonya var. Birinci hegemonya İttihat Terakki hegemonyasıdır. CHP ve MHP'yle ulusalcı-milliyetçi güçlerin temsil ettiği İttihat Terakki hegemonyasıdır. Bu hegemonya 80-90 yıldır varlığını sürdürmektedir. İkinci hegemonya ise Türk-İslam sentezli hegemonyadır. Bu hegemonyanın temsilini ise AKP şu anda yapmaktadır. Bizim bu iki hegemonya karşısında geliştirdiğimiz Üçüncü Yol ise demokratik çözüm yoludur. İşte demokratik cumhuriyet dediğim budur. Bizim demokratik çözüm anlayışımızda üç ilke var. Birincisi demokratik ulus, ikincisi demokratik vatan, üçüncüsü demokratik cumhuriyettir. Demokratik ulus, hiçbir ulusun başka bir ulusa tahakküm kurmadığı, üstünde olmadığı, zorla asimile etmediği ulus anlayışıdır. Halklar, kültürler birbirleriyle gönüllü bir şekilde ilişki kurarlar, iç içe geçerler, birbirlerini yok etmezler, birbirlerinin yaşamsal varlıklarına saygılı karşılıklı birbirlerini beslerler. Demokratik ülke veya demokratik vatanda ise sınırlara takılmadan, herhangi bir sınır problemi yaratmaksızın birlikte yaşama vardır. Demokratik cumhuriyet ile bu tamamlanır. Bu anlayışımız Ortadoğu'nun demokratikleşmesi için de geçerlidir."*[3]

Seçim Değil Demokrasi İttifakı

Bu kadar stratejik ve kritik öneme sahip kapsamlı proje dar ve parçalı ele alınamaz. Bir dönem ve sürecin içine hapsedilemez; seçim gibi bir an'a da sıkıştırılamaz. Böyle bir algının oluşmasında

1 Abdullah Öcalan, İmralı Görüşme Notları, 27 Ekim 2006

2 Öcalan, İmralı Görüşme Notları, 27 Ekim 2006

3 Öcalan, İmralı Görüşme Notları, 17 Şubat 2010

seçimden seçime gündeme getirilmesinin payı büyüktür. Kürt siyasetinin de bunda payı belirleyicidir; hatta "sorumsuzluk" düzeyindedir. Dilde, söylemde, tartışmalarda Üçüncü Yol'un önemine vurgular yapılsa da pratik bunu tamamlamamıştır. Söz ve eylem birliği oluşmamıştır; haliyle dilde başka eyleme de başka olmuştur. Toplumda Üçüncü Yol'un bir seçim ittifakı olarak algılanmasının değirmenine su taşınmıştır. Kuşkusuz Üçüncü Yol, seçim ittifaklarına karşı değil. Üçüncü Yol'un ana eksenini oluşturan demokratik ulus çerçevesinde ittifaklar yapılabilir. Haliyle bu ne seçimlerin ne bireylerin ne grupların ne de salt siyasi partilerin ittifakı olur. Demokrasi İttifakı, tarihi bir ittifaktır. Kökleri ikinci yüzyılına giren cumhuriyetin kuruluş dönemlerine dayanmaktadır. Temelleri 1920'de atılan ancak bir türlü yapılamayan bir ittifaktır. O dönem ulusalcı-milliyetçi ve liberal blok tarafından engellenen ve anayasanın dışına itilen Kürtler, azınlıklar, sosyalistler, muhafazakarlar, ezilenler ve emekçiler, o süreci kaldığı yerden ele alıp, tamamlaması göreviyle karşı karşıyadır. Anayasa dışında kalan tüm bu unsurlar bir üçüncü blok olarak yani demokratik ulus bloğu çatısı altında tüm haklarının anayasal güvenceye alınmasının mücadelesini daha koparıcı ve sonuç alıcı bir noktaya taşıyabilir.

Öcalan, dinci ve milliyetçi anlayışlara karşı Üçüncü Yol anlayışını şöyle ifade etmektedir: "*1920'lerde Mustafa Suphilerden itibaren bize kadar gelen demokratik örgütlenme, demokratik toplumsal anlayıştır. Bu anlayış gayet çok ekolojik, kadın özgürlükçü, toplumsal demokratik bir anlayıştır.*"[4] Öcalan amaçlarının da bu Üçüncü Yol'un örgütlülüğünü belli bir düzeye çıkarmak ve temsiliyetini sağlamak olduğunu vurgulamaktadır. Öcalan, iktidarın tasfiye süreci olarak kullandığı 2013-15 tarihleri arasında İmralı'da yürütülen "çözüm süreci" görüşmelerinin özünün de "üçüncü bloğun anayasada yer alması" olduğunun altını her fırsatta çizmekteydi.

Seçimde Üçüncü Yol

Böyle tarihsel bağlamı olan Üçüncü Yol, seçimlerin de yol haritası yapılabilir. Seçim mi Üçüncü Yol mu ikilemine düşmeden, yine arabayı atın önüne koymadan, Üçüncü Yol ilkeleri çerçevesinde seçim toplumsal örgütlenmenin ve mücadelenin zemini haline getirilebilir. 2023 seçimleri kuşkusuz salt bir seçim değildir, seçimden ötedir; cumhuriyetin ikinci yüzyılında bir rejim kavgasıdır aynı zamanda. Yani bir "yönetim" kapışmasıdır. Türkiye yeni yüzyılında nasıl bir rejimle yönetilecek ve Türkiye'yi hangi akıl yönetecek? Bugüne dek kendini deklare eden üç ana ittifak var: Cumhur İttifakı (AKP-MHP); Millet İttifakı (6'lı Masa da denilen CHP, İYİP, Saadet, Gelecek, DEVA ve Demokrat Parti); Emek ve Özgürlük İttifakı (HDP ve bileşenleri, TİP, EMEP, EHP, TÖP, SMF). Kurdistanî İttifak da Emek ve Özgürlük İttifakı'nın önemli ayağıdır.

Nisan 2017 referandumuyla kabul edilen, "Türk tipi başkanlık modeli" de denilen, bir "tek adam rejimi" olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, AKP-MHP kaptanlığında Türkiye her yönüyle uçurumun kenarına sürüklendi. beş yıldır Türkiye, bir ağızdan çıkan lafla yönetiliyor. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana zaten problemli olan yargı, yasama ve yürütme bağımsızlığını yitirmiş, "tek adam" ne derse onu icra ediyorlar. Beş yılda tek adamla Türkiye'nin ne hale geldiğini herkes gördü ve yaşadı. 20 Eylül 1992'de Diyarbakır'da katledilen Kürt bilgesi Musa Anter (Apê Musa), yıllar önce "*Türkiye'nin 55 yıllık girdisinin, çıktısının yeminli, canlı bir şahidiyim. Hem yalnız şahidi mi? Değil! Sanığıyım. Mahkûmuyum*" demişti. Bu sözler bugünü de tanımlamakta ve özetlemektedir. Toplumun büyük bir kesimi, özelde son beş yılın, genelde AKP iktidarının yirmi yılının hem canlı şahidi hem sanığı hem mahkumu oldu! Tek adam rejimini anlatmaya gerek yok; çünkü yaşandı, yaşanıyor. Ve tarih böyle diktatörlerle dolu. Yakın tarihten de biliyoruz dinci-milliyetçi anlayışın varacağı son duraktır; faşizmin zirvesidir.

Bunun karşısına dikildiğini iddia eden 6'lı Masa neyi savunuyor? Güçlendirilmiş Parlamenter Sistemi. Altı siyasi parti, bu sistemin mutabakat metnini 28 Şubat 2022'de imzaladı. Üzerine mutabakata varılan sistemde neler var? Kuvvetler ayrılığının tesis edilmesi, meclisin yetkisinin artırılması, başbakanlık makamının güçlendirilmesi, cumhurbaşkanının tarafsız ve sembolik olması... Eski parlamenter

4 İmralı Görüşme Notları, 01 Haziran 2011

sistemde de bunlar vardı ama hiçbiri demokratik işlemiyordu. Bunun eskisinden tek farkı başına "güçlendirilmiş" kavramının konulmasıdır. Herkesin anladığı da eskiye bazı rötuşlar yapılarak, kaldığı yerden devam ettirmektir. 6'lı Masa'nın vaat ettiği rejim eskiyi aşamıyor. 6'lının cephesinde yeni bir şey yok! Zaten anlayış olarak da Cumhur İttifakı'nın kabuğunu kıramıyor. Tam bir karıştır barıştır masası. Zihniyet değişmediği müddetçe Kemalist-milliyetçi-dinci anlayışın Türkçü-İslamcı kodlarının varacağı nokta da faşizmdir. Kürt sorununa yaklaşım bu masa için turnusol kağıdıdır. Bu konuda bugüne kadar devletin resmi ideolojisini aşan bir söylem kullanılmamakta, hatta AKP-MHP iktidarını ayakta tutan savaşa koltuk değneği olunmaktadır. Bu anlayışla "Erdoğan tahttan düşürülür mü?" Demokratik anlayış özümsenmezse zor görünüyor. 6'lının karakterinde de zihniyet kodlarında da demokratik bilinç yok denecek kadar azdır. Buna bel bağlamak toplumu bir felaketten başka bir felakete sürüklemek olur.

Yüz yıldır kötünün yönettiği Türkiye toplumunun kötünün iyisine ihtiyacı yoktur. İkisinin de ürettiği düzen, bozuk düzendir. Türkiye'nin demokratik bir ittifaka/koalisyona ihtiyacı vardır. Cumhur ve Millet İttifaklarının çözümsüzlüğüne karşı demokratik bir ittifak elzemdir. Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra anayasanın dışına itilen tüm kesimler, fırsat ayağa gelmesine rağmen neden bir araya gelip bu süreci değerlendirmiyorlar? Bunca krizle boğuşan Türkiye'nin önünü ancak ve ancak demokratik bir ittifak açabilir. Tüm toplumsal kesimlerin, sosyalistlerin, demokratların, muhafazakarların, emekçilerin, kadınların ve gençlerin yer aldığı büyük bir ittifak özgürlüğün yolu, geleceğin umudu olabilir. Emek ve Özgürlük İttifakı bunun ilk adımı oldu. Genişletilip, büyütülürse ülkenin yönetimine gelmesi işten bile değil. Birer demokratik ulus projeleri olan Halkların Demokratik Kongresi (HDK) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) bunun öncülüğünü rahatlıkla yapabilir. HDK ve HDP, Üçüncü Yol'un yoluna döşenen ilk taşlardı, toprağına ekilen ilk tohumlardı. Filizlenip ürününü toplama vaktidir. Önemli olan bu yolun yolcularını çoğaltmak ve yan yana yürümektir. Toplumu günümüzde güncel halini koruyan iki bloğa mahkum etmeden ve yine hiçbirinin kuyruğuna takılmadan Üçüncü Yol ile kuşanmış cumhuriyeti kendi ayakları üzerinde yürütmenin zamanı gelmiştir, geçmiştir. Cumhuriyetin, ne kara ne beyaz ne yeşil bir rejime ihtiyacı var. Cumhuriyet'in demokratikleşmeye ihtiyacı var. Yerel, yerinde demokrasiyle örülen, demokratik bir anayasayla yönetilen Demokratik Cumhuriyet, Emek ve Özgürlük İttifakı'nın hedefi olmalıdır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Cumhur İttifakı ve 6'lı Masa'nın Türkiye Geleceği

Mahir Sayın

Bilindiği gibi Siyaset sahnesi esas olarak üç küme etrafında toplanmış görünüyor: Faşist İktidar blokunu oluşturan Cumhur İttifakı (Cİ), sistem içi muhalefeti sürdürmek ve restorasyonu gerçekleştirme peşinde olan ve dört partinin oluşturduğu Millet İttifakı'nı da içeren 6'lı Masa (Mİ+2) ve bir yeniden kuruluş programı etrafında bir araya gelen Emek ve Özgürlük İttifakı (EÖİ).

Birincisi; faşizmi esas olarak devlette kurumlaştırıp, kitleleri sokağa dökmek değil, oldukları yerde tutup gericileştirmeye dayalı Salazar tipi bir faşizmle iktidarını süreklileştirmek peşinde.

İkincisinin, yani Mİ+2'ninse, her ne kadar "güçlendirilmiş parlamenter sistem" lafı ile daha geniş olunacağı anlatılmaya çalışılsa da, demokrasi mücadelesinin en önemli unsurunu oluşturan HDP'ye karşı geliştirdiği tutumla demokrasi konusunda ne kadar engelli olduğunu ortaya konmuş olması, dolayısıyla en fazlasından "Cumhurbaşkanlığı Sistemi" öncesine dönüşü sağlama derdinde olduğunu söylemek fazla bir yanlış oluşturmaz.

Üçüncü; olarak Emek Özgürlük İttifakı EÖİ ise radikal demokrasinin ve emeğin özgün taleplerini mümkün olduğunca bir araya getirerek bir yeniden kuruluşun gerçekleştirilmesi mücadelesinde ortaklaşmayı benimsemiş durumda.

Normal şartlar altında bu hesapların hiçbirinin, muhtemel görülen seçimlerle gerçekleştirilebilmesi olanaklı görünmemektedir. Bu hem güç dengelerinin dağılımı açısından hem de dünyanın içinde bulunduğu konjonktür açısından böyledir. Her ne kadar mevcut faşist iktidar bloku, egemen sınıfın gelişen işçi sınıfı/halk hareketi karşısında yönetemez duruma düşüp tek kurtuluş olarak faşizmi görmesi sonucu doğmamış olsa bile, gerek toplumsal dinamiklerin sistemle olan çelişkilerinin gittikçe keskinleşmesi ve gerekse neoliberalizmin dünyayı içine sürüklediği ve 14. yılında bile kurtulamadığı global kriz dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi faşizmi çözüm olarak dayatma eğilimini Türkiye'ye de taşımaktadır. Öyle görünmektedir ki, bu arada oligarşi başka adımlar atmayı denemeyecek olur ise (eğer yapılacaksa) 2023 seçimlerini çok geçmeden yeni seçimler izlemek zorunda kalacaktır.

Artık Krizin Dalgalarında Sörf Yok

Neoliberalizm, bütün dünyaya yeni bir şekil verdiği gibi 12 Eylül darbesiyle başlamak üzere Türkiye'ye de yepyeni bir yüz kazandırdı. Yeni dönem artık kapitalizmin gelişmesi sonucu şehir hayatının öne çıkması ve sınıf mücadelelerinin keskinleşmesi ile karakterize olan 1950-80 arasındaki dinamizmini yitirdi. Toplumsal örgütlenmeler, özellikle de sendikalar güçlerini ve dolayısıyla dönüştürücülük kabiliyetlerini kaybettiler.

SSCB ve yandaşlarının kapitalizm karşısındaki yenilgisi ve Çin Halk Cumhuriyeti ÇHC'nin de kapitalist yolu seçmesiyle birlikte 1917'den beri oluşmakta olan dünya dengeleri temelden değişikliğe uğradı. Çökenlerin yerlerini istilaya girişen ABD ve NATO bünyesinde kilitlediği müttefikleri, tek kutuplu bir dünya oluşturduklarını düşünerek soğuk savaştan sonra barış beklentileri yerine Avrupa da dahil dünyanın her köşesini sıcak savaş ya da savaş gerilimi içine soktular. Ama bu momentte Türkiye'ye giydirilen yeni rol gereği (Büyük Ortadoğu Projesi'nin, İsrail'den sonra bölgedeki en önemli aktörü sıfatıyla) RTE bu projenin

eşbaşkanı olarak hazırlandı. Projenin bitmesine/çökmesine rağmen, 2008 küresel krizi ile içine girilen yeni dönem, RTE'nin şansını yenilemesi olanağını yarattı. Krizden kurtuluşun ya da sarsıntılarının azaltılmasının yolu dünya pazarını canlandırabilmek amacıyla metropollerin piyasaya var olana yakın miktarda para sürmesinde bulundu. Dünya pazarını dolduran negatif faizli krediler ve ucuz işgücü aramaya devam eden sermayenin sunduğu imkanlarla ileriye atılan Türkiye, dünya oligarşisi tarafında, soyulma sırasını bekleyen diğer ülkelere rol model olarak sunulabildi. Gerçekten de Türkiye ekonomisi 2016'ya kadar ÇHC'nin yanında örnek gösterilebilecek oranlarda büyüme sergiledi.

Ancak Metropollerin çıkarlarına göre şekillenen dünya pazarındaki değişim, yavaş yavaş bol para devrinin sonunu getirmeye başladı. Artık negatif faizlerle istediğin kadar sermaye bulabilmek imkansızlaşırken eski faizlerin ve ana paraların ödenmesi, ithalatın karşılanabilmesi imkanları tükenmeye başladı. Bu yaptıklarıyla, tükenen neoliberal politikaların yerine yeni bir sermaye birikim modelini bir türlü gelmeyen 4. Sanayi devrimi çerçevesinde geliştirme umudunu taşıyan dünya oligarşisinin yürüttüğü bu krizi aşma politikası dönüp kendisini vuracak, kendi ülkesinde işsizliği ve enflasyonu artıracak bir niteliğe büründü; bu, "bol ve ucuz para" devrine kesin bir nokta koyma zaruretini doğurdu.

Kapitalizm sermaye ihracıyla emperyalizm olarak şekillendi. Ama bir noktaya gelindi ki, bu sermaye ihracı, başta ABD olmak üzere değişik düzeylerde ihracatta bulunan metropolü vurmaya başladı. Neoliberal dönemde sanayiler ya çürümeye bırakıldı ya da sökülüp çevreye taşındı. Merkez işsizliğin tırmanmaya başladığı bir mal ithalatı ve kar transferi ülkesi haline geldi. Ama bunun karşılığı sistemin iç huzursuzluğunun artması oldu. ABD sermaye ihraç ediyorum derken birden dünyanın en borçlu ülkesi (2022'de ABD 24 trilyon $, İngiltere 8.73 trilyon $, Fransa7.04 trilyon $, Almanya 6.46 trilyon$ borçlu) haline geldi. Bu kez metropol sermayeyi nasıl geri getiririm diye didinmeye başladı ve 4. sanayi devrimi kavramı gündeme geldi. Dünya şimdi bunun ekseninde rekabet ediyor ve bu eksende bir kaos yaşanıyor.

Bu durum şimdiden Türkiye'nin borç para bulmakta ciddi zorluklara düşmesi ile kendisini ortaya koymaya başladı. Merkez bankası net rezervleri eksi 50 milyarın üzerine çıkarken 2022'de dış ticaret de rekorlar kırarak 100 milyar dolardan fazla açık verdi. Bundan sonraki dönemde faşist bloğun yürüttüğü seçim harcamalarıyla birlikte ekonomi 2001'den beri yaşanmamış olan iyice dar bir boğaza girecek görünüyor.

Sadece ekonomi alanında değil, dış politikayı içerde yönetebilmenin tiyatro sahnesi haline getirmiş olmanın ve emperyalistler arası çelişkilerden yararlanarak "serbest harekat alanı yarattığı" düşüncesini neredeyse mutlaklaştırarak NATO ve ŞİÖ arasında oynama sevdasının sonucu olarak da bütün komşularıyla ağır gerilimler içine sürüklenmiş olmanın yarattığı açmazlar ve bu durumun Yunanistan'la yaratılan gerilim gibi seçim şovlarına bağlı olarak daha da vahimleşeceği aşikardır.

Faşist iktidar bloku kaybetmeye mahkum

Anketlerin son üç dört ayda ortaya koydukları bir gerçek var:

RTE'nin yurt içinde ve yurt dışında giriştiği manevralar AKP'nin oylarını 3-4 puan civarında yükseltmiş; RTE'ye olan itibarda da aynı oranda bir yükseliş görülüyor. Ama bu demek değil ki, RTE ve partisi muhalefet karşısında öne geçiyor. Tersine "RTE'ye oy vermem!" diyenler üç ay önce %62 iken şimdi %59 olmuş. Dolayısıyla karşısına çıkacak rakip tüm muhaliflerin taleplerine yanıt verecek birisi olacak olursa, normal şartlar altında RTE ancak %40'ın biraz altında veya üstünde oy alabilir ama rakibi kesinlikle %50'nin birkaç puan üstünde olur. Tabi bu normal şartlar altında; yani hilenin, devlet müdahalesinin, terörün, savaş atmosferinin en asgari düzeyde olduğu ve sayım sonuçlarının aşağı yukarı toplumsal gerçekliğe tekabül ettiği durumda. Yok, olağanüstü koşullarda olacak olur ise maç penaltı atışları hatta yazı turaya bile kalabilir. Bu durumda taraf(tar)ların aktif müdahalesinin penaltı atışı ya da yazı tura sonucunu değiştirmesi mümkün olacaktır.

RTE'de mevcut anketleri izliyor ve çok iyi biliyor ki, halihazırdaki durumda seçimi kaybediyor. Onun için olağanüstü işler yapması gerektiğini biliyor; ve yapmaya da başladı. Bir elinde havuç diğerinde sopayla atladı sahnenin ortasına.

İlk açılışı istiklal caddesinde bomba patlatıp ardından Rojava'ya saldırma girişimleriyle yaptı.

Ardından havucu gösterdi: Daha önce özel bir kalkınma politikası olarak sunduğu düşük işgücü fiyatı sayesinde "Çin gibi kalkınma" stratejisini boşlayıp, işçiler yeterli görmese de, açlık sınırını bile aşmasa da asgari ücreti 5500 TL'den 8500'e çıkardı.

16 Kasım 2019'da Emeklilikte Yaşa Takılanlar meselesinde. "*Tutturmuş erken emeklilik, İskandinav ülkelerinin çoğu bu yöntemle battı. Niye erken emeklilik, ne zaman emekli olacaksa o zaman olsun. Hak ettiği parayı alsın. Biz bunu politik hesaplarla yapmayız ve yapmayacağız da. Arkadaşlarıma söylüyorum, beni bu yola asla teşvik etmeyin. Seçim kaybetsek de yokum. Bu hesap yanlış hesaptır, seçim kaybetsek de ben bu işte yokum*"

demişken, 28 Aralık 2022'de yaptığı açıklamayla hepimizi alıştırmış olduğu 180 derecelik gayri artistik dönüşlerinden birin daha yaparak,

"Erdoğan, 'Ülkemizde emekli olabilmek için üç şartı; prim ödeme gün sayısını, sigortalılık süresini ve yaşı tamamlamak gerekiyor. Yaptığımız düzenleme, şartlardan ilk ikisini tamamlamış olup da sadece yaş sebebiyle emeklilik bekleyenleri kapsıyor' dedi…..Yaş şartı olmadan emekliliğe imkân sağlayan düzenlemeyi, eski sistemdeki SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı ayrımı olmaksızın mevcut yapıdaki herkes için geçerli kılıyoruz" deyip "İskandinav ülkeleri gibi batmaya" karar vermiş oldu. Gerçi İskandinav ülkeleri gibi batmak Nasreddin Hoca'nın "ver şu kaşığı da biraz da biz ölelim" demesine benzese de, bu işi kendi ifadesi ile "politik hesaplarla yapmış olduğunu" ortaya koşmuş oldu.

Tabi bunlar kadar önemli olan, bütün seçim dönemlerinde olduğu gibi "doğal gaz fışkırtmaya" başladı. Habire "gaz verirken" nihayet Elektrikli motoru Alman Bosch'tan, bataryası Çin'den, entegrasyonu Alman EDAG'dan, şasi sistemleri İngiliz Myra'dan ve tasarımı İtalyan Pininfarina firmasından gelip kılıfı da Türkiye'de hazırlanacak olan hem yerli hem milli otomobil de nihayet TOGG diye çoktan ortalığa düştü. Şimdi sıra geldi aya yapılacak olan dört şeritli otoban ve sert inişe; Erdoğan, Şubat 2021'de Milli Uzay Programı Tanıtım Toplantısı'nda yaptığı konuşmada, programdaki birincil ve en önemli hedeflerinin Cumhuriyetin 100. yılında Ay'a ilk teması gerçekleştirmek olduğunu belirterek,

"İnşallah Ay'a gidiyoruz. Hazırlıklarına başladığımız ay programı ile bu hedefi iki aşamada tamamlamayı planlıyoruz. İlk aşamada, 2023 yılı sonunda yakın Dünya yörüngesinde ateşleyeceğimiz kendi milli ve özgün hibrit roketimizle Ay'a ulaşarak SERT İNİŞ gerçekleştireceğiz"

Eğer muhalefet yeteri kadar örgütlü ve kararlı bir direnişi gerçekleştirebilir ise öylesine bir sert iniş, daha doğrusu yere çakılış yapacak ki, nereye düştüğünü bile anlayacak zamanı olmayacak!

AKP iktidarı korka korka ama ABD desteği arkasında olarak toplumun bütün mağdurlarına hitap eden bir retorik geliştirip Cumhuriyetin kuruluşundan beri kenara itilmeye çalışılanların en büyük çoğunluğun desteğini alarak iktidarı kerte kerte ele geçirmeyi becerdi; "asla izin vermez!" denilen askeriyenin gücünü de paralize etmeyi başarmakla kalmayıp onu kendi arkasına geçirmeyi de başardı. Zorun oyunu her zaman bozacağından hiç kuşkusu olmayan askerler birden kendilerini darbeci olarak mapus damında bulunca cin çarpmışa döndüler. Tabi çarptığını sandıkları cin, kendilerini 1950'lerden beri şekillendirmekte olan NATO'nun patronu olan ABD "üç harflisi"nden başkası değildi.

Ama şimdi bu torpillerin hepsi bitti. RTE de biliyor ki, 15 Temmuz meselesi ABD'den bağımsız gerçekleşmedi. Ayağı bir kez daha takıldığında bu kez kaldırmak için değil devirmek için bir el de onlar atacaklar. Kılıçdaroğlu boşuna dolanmadı ABD'yi ve Avrupa'yı; boşuna getirmedi, 4. Sanayi devriminin baş vaizi, Angela merkel'in danışmanı Jeremy Rifkin'i, başdanışmanlığa!

6'lı Masa Restorasyonu Bile Gerçekleştiremeyebilir

Millet ittifakı ve onlarla bir araya gelen deva ve gelecek partileriyle 6'lı masa oluştu.

Masanın esas karakteristiğini gericilerin toplaşması oluşturmaktadır. CHP ile bir araya gelerek Mİ'nı kuran İYİP, SP ve DP ve ardından bunlarla yan yana gelen DevaP ve GelecekP, hepsi derece derece merkezin sağında yer alan partilerdir.

CHP'yi tam olarak nereye oturtmak gerekir konusunda tartışma var; zira içinde faşist eğilimlileri bile barındıran bu parti aynı zamanda çağdaş sosyal demokrasi düşüncesini benimseyen demokratları da barındırmaktadır. Bu haliyle denebilir ki merkezin sağına ve soluna sarkan bir merkez partisidir. Bu sağa sola sarkma parti içi dengelerle tarafların çıkarlarını koruyacak bir özellik taşıdığı müddetçe yapı bölünmez. Ama ortaklaştıkları sağcılara doğru bir çekim alanına kapılmalarıyla iç gerilim artar ve bu partinin bölünmesine kadar gidebilir. Bu hemen şimdi olmaz tabi ki. Bunun gerçekleşmesi için bir başarısızlığın tetikleyicilik yapması gerekir; bu başarısızlık ancak seçim sonrasında doğabilecek ittifakların değişmesine yol açabilecek hayal kırıklıklarının ardından gelebilir.

İYİP her ne kadar MHP'den ayrılmak zorunda kalan faşistler tarafından kurulmuş olsa da sermayenin bu partiyi merkez sağa çekme çabalarının olduğu bilindiği gibi, Genel Başkan Akşener de şartların elverdiği ölçüde MHP paralelinde kalmak isteyenleri tasfiye etme çabasında olduğunu muhtelif vesilelerle ortaya koymaktadır.

Bu ittifak AKP'yi iktidardan indirinceye kadar varlığını devam ettirecek görünüyor. Ne var ki gerek dünyanın durumu ve gerekse AKP'nin yarattığı yıkımın sonucu, 6'lı Masa olarak iktidar olsalar bile yönetme kabiliyetini göstermeleri pek olanaklı olamayacaktır. Hem kendi aralarındaki uyumsuzluk hem dünya siyasi ve iktisadi krizinin yarattığı sert dalgalara karşı direnemeyecekleri gibi sözünü ettikleri "güçlendirilmiş parlamenter sisteme dönüş" eylemine geçebilecek gücü de kendilerine de bulamayacaklardır. Çıkışı da muhtemel ki, RTE'nin de B-Planı olarak yedeğinde tuttuğu yeni bir seçimde aramak zorunda kalacaklardır.

Emek ve Özgürlük İttifakı (EÖİ) Bir Sonraki Seçimede Hazırlanmalı

Elbetteki, öncelik blokun oluşmasına temellik eden beklentilere paralel düşecek, faşist iktidar blokunu iktidardan alaşağı edecek bir potansiyelin ortaya çıkarılmasındadır. Bu sadece bir seçim politikasını değil sürekli kampanyalara dayalı bir gelecek yaratılmasını da içermelidir. Türkiye, eğer seçimler gerçekleşir ise yeni seçimlerin gerçekleşeceği ve var olan partilerin hepsinin denendiği ve bir bir sınıfta kaldığı bir sınav salonuna dönüşmüş durumdadır. Faşizmin sadece parlamento seçimleriyle engellenmesinin ya da sistem dönüşümünün gerçekleştirilmesinin olanaklı olmadığını bütün antifaşist mücadeleler ve devrimler tarihi gösteriyor. Ancak dengelerin kritik olduğu momentlerde, sokakta verilen mücadelenin parlamento düzleminde verilen mücadeleyle diyalektik bir bütünlük içine sokulabildiği durumda, yerel seçimlerde faşist bloğun rant kaynaklarını keserek iç huzursuzluğunu artırırken kitle desteğinin gittikçe kaybolmasına neden olan ve yenilmezlik muskasını boynundan sıyıran taktiğinden ilham alarak bu kez de faşist bloku iktidardan indirecek ve ardından gelecek belirsizlik döneminde, onun izni olmadan iktidar kurmanın pek kolay olmayacağı ve sunacağı çözüm önerileriyle yeniden kuruluşu bir zorunluluk haline getirebileceği bir stratejiyi hayata geçirme potansiyelini bu ittifak (EÖİ) ortaya koymuş bulunuyor.

Elbette potansiyel başka onun gerçekliğe dönüşmesi başka işlerdir. Uygun yöntemler izlenmez ise tepenin başında durmaya devam eden kayanın taşıdığı potansiyel gibi olduğu yerde kalmaya ve başka etkenlerin müdahalesiyle yavaş yavaş hiçbir etkinlik göstermeden yok olmaya doğru gidiş te mümkündür.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Demokraside İttifaklar

Davut Çiftçi

21. Yüzyılın Ortadoğu'su son iki yüz, üç yüz yıl gibi sadece Ortadoğu çevresini değil, dünyadaki tüm siyasal gelişmeleri belirleyen bir coğrafya haline gelmiştir. Özellikle de Batı Avrupa'da gelişen maddi uygarlığın, manevi uygarlık karşısında kendisini hâkim kılması için, Ortadoğu'yu fethederek kendi eğilimini geliştirmek istemesi; Ortadoğu'nun son iki yüzyılı bu iki uygarlığın mücadelesiyle geçmiştir. Maddi uygarlığın somut ifadesi olan kapitalist modernite sistemi, Ortadoğu'nun siyasal, sosyal, kültürel yaşamına müdahale eden bir güç olmuştur. Kuşkusuz Ortadoğu'da tarihsel, toplumsal değerlere dayalı kültürel, sosyal yaşam büyük bir direniş içinde olmuştur. Fakat maddi uygarlık askeri ve siyasi gücüne, elinde var olan ekonomik kaynaklara dayanarak Ortadoğu'da etkili olmaya çalışmaktır.

1. Dünya Savaşı'nda bölge, böl-parçala-yönet politikasının tipik bir uygulama örneğine sahne olmuş, Ortadoğu düzeni böyle ortaya çıkarılmıştır. Emperyalistler, Ortadoğu'da devlet-iktidar geleneğini kendilerine işbirlikçi kılmışlardır. Bu açıdan da 20. Yüzyıl, Ortadoğu despotlarının dış güçlerin desteğini alarak, halklar üzerinde büyük bir baskı, zulüm kurdukları bir yüzyıl olmuştur. 20. Yüzyıl halklar için bir kâbus haline getirilmiştir. Öte yandan böl-parçala-yönet politikalar sonucu Kürdistan dört parçaya bölmüş, Araplar 22 ulus-devlete bölünerek her parçada tekli-homojen ulus-devlet sistemleri kurulmuştur.

Ortadoğu Düşüncesi Avrupa Rönesansındaki Etkisi

Son ikiyüz yıldır kapitalist modernist sistem, Ortadoğu'yu ulus-devlet modeliyle modernleştirmeye çalışmaktadır. Hal böyle olsa da, ulus-devlet formunun geçmişi beş bin yıllık tarihsel iktidar-devlet köklerine dayandığını bilmekteyiz. Gelinen aşamada Ortadoğu başta olmak üzere; dünya ülkelerinde yaşanan sistemsel krizin dönemsel olmadığı gerçeğidir. Bu beş bin yıldır yoğunlaşan, biriken ve günümüzde zirveleşen beş bin yıllık devletçi sistemin krizi olmaktadır. Kapitalist modernitede zirveleşen sistem krizi ortamında etkin bir çözüm seçeneğinin ortaya çıkmamasından kaynaklanan bir durumdur. Halklar, bir çözüm seçeneğini ortaya koyamamasalarda, hem beş bin yıllık devletli uygarlığa hem de son beşyüz yıllık kapitalizmin ulus-devletçi modeline karşı direnişler ortaya koymuşlar; sonuçta yenilmiş ama günümüze önemli deneyler açığa çıkarmış ve büyük tarihsel miras bırakmışlar.

Onlardan kimi örnekler verecek olursak eğer; Hz. İbrahim'in "İnsan tanrı olmaz." sözü ile eski sınırsız ve sorgulanamaz iktidar süreçlerinin sorgulanmasının hedefi olmazdı. Nemrut zulmüne karşı devrimsel zihniyet değişimini ifade eder, Hz.İbrahim. Yine Zerdüşt inanç ve felsefesiyle birlikte kaderciliğe darbe vurmuştur. İnsanların kaderini *"insanın kendi kendisinin belirleyeceğini belirtir"*. Bu da toplumu güçlü yapan demokratik duruşu açığa çıkarmada devrimsel zihniyet değişimini ifade eder. Felsefi, düşünsel olarak iktidar-devlet sistemine karşı mücadeleyi ortaya çıkarır. Bu düşünce akımlarının bir devamı olan Hz. Musa, binlerce düşünce akımından beslenir; zulme karşı isyanın özgürlük ve demokrasi arayışını ifade eder. *"Firavuna karşı isyan etmeliyiz, bu zulüm kabul edilemez."* sözü ile Mısır firavun köleci sistemine karşı Yahudi halkını örgütleyerek bir isyana

dönüştürür. Yine Hz. İsa'nın Hristiyanlık düşüncesi, sadece bir etnisiteye hitap etmediği, bütün halkları ve ezilenleri kapsayan özelliği ile evrenselleştiği; despotik ve şovenist köleci Roma imparatorluğunu sarstığıdır. Dıştaki demokratik komünal değerlerden güç alan etnik topluluklar, Roma'yı yıpratırken; içerdeki kölelerin isyanı ve manastırların adalet ve eşitlik duygularının toplumda mayalaması sonucu, köleci devlet dağılarak feodal devletçi bir toplum sistemine geçilmiştir. Buna köleciliğin biraz daha yumuşatılmış hali demek uygun düştü. Bir başka örnekte İsa, Hz. Muhammed'in zamanı ve İslam dininin ortaya çıkmasıdır. Arap yarımadasında bulunan, Arap Kureyş kabilesinin yozlaşmış paganizm inanç sistemine karşı devrimsel zihniyet değişiminin ifadesidir. İlk dönemlerde Danışman kurumu (Şural) geleneği ortaya çıkmış. Buna dayanışma gibi bir meclis denilebilir. Özünde bu çıkışın zulme ve haksızlığa karşı bir isyandı. Çıkışında özgürlükçü özü, demokratik komünal değerler taşıyor. Ortadoğu'da gelişen bu düşünce akımlarının demokratik direniş geleneği, devrimsel zihniyet değişimine yol açtığı ortadadır. Bu temelde gelişen felsefe ve ideoloji Avrupa'da gelişen demokratik süreçlere de etkide bulunduğu tartışma götürmez bir gerçektir.

Buna göre;

Avrupa'yı Rönesans'a götüren temel noktanın halkın beslediği okullardan geçtiğidir. Fakat Abdullah Öcalan, *"15. Yüzyılda başlatılan Rönesans'ın babası da annesi de doğulu binlerce yıllık sülalenin son çocuğudur."* der. İnsanlık tarihi için önemli bir duraktır, Rönesans ve Reformların yapısı. Şehir üniversitelerinde ve manastırlarda düşünce ile mayalanması öne çıkmıştır. *"İlk ütopyacılar Thomas More, Francis Bacon, sonraları Fourier Robert Owen ve Proudhon çok sayıda komünal toplumsal sistemleri tasarlayan kişilerdir. Bu düşüncelerin belli düzeyde kitlelere mal olması ile toplumda özgür ve demokratik düşüncenin derinleşmesi ve yaygınlık kazanmasını sağlıyor. Laik ve sekülerizm dediğimiz düşünce aydınlar içerisinde gelişiyor."* Laik düşünceyi savunmak Kiliseyle ittifak yapan Krala karşı bir mücadele anlamına geliyor. Toplum tabanında duygu ve zihniyetin giderek yaygınlaşması sonucunda demokratik halk devrimlerini ortaya çıkarıyor. 1648'de Cromwel öncülüğünde İngiliz Kralının yetkilerini sınırlayan ve bütün toplumu içine alan demokratik ittifaklar devrimine dönüşüyor. Yine Fransa da devrimden önce Avrupa toplumunda düşünsel, ruhsal şekillenme koşullarında, burjuvazinin, aristokratların, yerel otoriterlerin içinde olduğu bir meclis sistemi oluşuyor. *"Etats Generaux adı verilen bu meclis zaman zaman toplanarak belli konularda karar alıyor ve krala iletiyor. Doğal olarak bu meclislerin varlığı kralın yetkilerini sınırlamasına neden oluyor. Fakat yeni sınıf burjuvazi ve devlet tecrübesi olan geleneksel aristokrat sınıfı adım adım halkın yetkilerini sınırlıyorlar."* Bununla birlikte devletçi üst sınıf, toplumun demokrasi anlayışının kendisini hâkim kıldığı siyasal bir düzeni kurmaları ortaya çıkıyor. Demokratik özelliklerden giderek uzaklaşan bir Etats Generaux meclisi ortaya çıkıyor. Ortaya çıkan üst sınıf demokrasi anlayışının, düzenin istikrarlı yürümesi içinde toplum ve üst sınıflar arasında bir denge kurulması adına hukuk teriminin öne çıkması yaşanıyor. Avrupa'daki demokrasinin, devleti tümden dışlamadığı gibi demokrasi ile hukuk devletin birbirinden kopmaz bağlar içinde bulunması gerektiğine vurgu yapılır. Yeni demokrasi anlayışı ile krallar ve yöneticilerin bağlı olduğu kurallar netleşiyor. Bir taraftan halk demokratik meclislerin sınırlandırdıkları kral yetkisi, diğer taraftan hukuk devleti demokratik anlayışının her kurumun ve bireyin hakkını sınırlayan adımları söz konusu oluyor. Bilindiği gibi halk demokratik sistemlerinde meclislerin iradesi esasken, yargılamak, sorgulamak, halkın denetimi ve kontrolündedir. Halk mahkemeleri ve halkın demokratik öz gücüne dayanan bir yargı sistemini öne çıkarır. Hukuk devletinde ise üst sınıf demokrasi anlayışından türetilen bir kurumlaşma olduğu için devletin, devlet ve üst sınıf çıkarlarını korumaya dair almış olduğu, karar ve kurallara dayalı işler. Yani halkın öz gücünden uzak ve demokratik iradesini sınırlayan bir form olmaktadır. Ulus-devletin halkın demokratik sistemine karşı kendisi hukuk ve birçok kurumla güvenceye almak istediğini görüyoruz. Fakat halk devrimlerin buna ters bir sistem olduğu, tabandan gelen devrimler olduğu, demokratik özellik taşıyan, eşitlik ve özgürlüğe dayalı, çeşitlilik arz ederler. Devlet hukukunu kabul etmez. Yine 16. Yüzyıldaki İspanya şehir komünlerinin demokratik karakterli olduğu, yine Amerika devriminin niteliği de özgürlükçü,

demokratik oldukları devrimlerdir. Fransa'nın 1789 devrimi komünistler dahi bir çok renk yer almaktadır. Özcesi Rönesans sürecindeki toplumsal kaostan çıkışta özgür-eşit ve demokratik toplum ittifaklarının eğilimi mevcut olduğu için önemi de bir o kadar yüksektir. En somut örnekte İngiltere'de ki Düzleyicilerin, Yaygaracıların ve Kazıcıların öncülüğünde ortaya çıkan halk tabanlı ittifak blokları ile demokratik bir devrime dönüştüğüdür. Fransa da Bastillerin alınışı ile ateşlenen devrimin fitili demokratik ittifaklar temelinde gelişmiştir. Ruhban sınıfı, soylu sınıfı, köylü işçi tabanından oluşan halk ittifak bloklarıyla devrim demokratik temellere dayanmıştır. Yine Fransa'da 1793 yılının Şubat-Mart aylarında kötüleşen askeri durum ve ekonomik kriz öfkeliler adında halk tabanlı örgütlenmeleri, gelişmiş Devrim Cumhuriyetçi Kadınlar Cemiyeti başta olmak üzere farklı parti ve halk tabanlarıyla demokratik bir ittifaka dönüşmüştür. Son olarak Sovyet Rusya'da 1905 yılının Ekim Genel Grevi olarak bilinen halk tabanlı sol-sosyalist parti ittifakları imparatorluğu sarmıştır. Menşevik, Bolşevik ve sosyalist devrimcilerin öncülüğünde demokratik ittifaklar bloku ortaya çıkmıştır. Özgür, eşit bir yaşamı inşa etmesi hedeflemişlerdir. Burada vurgulanması gereken esas nokta; demokrasi adına ortaya çıkan bir çok düşünce akımının bir müddet sonra iktidarcı-devletçi sistemin hâkimiyeti koşullarında sistemin bir mezhebi haline dönüşmüşlerdir. Olumsuz boyutu bu iken olumlu boyutu ise özgürlük ve demokrasi açısından insanlık bilincini geliştirmede hizmetleri olmuştur. Bu devrimler başarıya ulaşmıştı. Fakat ideolojik, politik, siyasi alanda öncülüğünü yapan devrim önderleri ve partiler devlet formunu zorunlu bir aşama olarak görmüşlerdi. Demokrasinin kalıcılaşması, laik düşüncenin ve halk devriminin korunmasının, ulus-devlet formuna ulaşmak ile mümkün olacağını belirtmişlerdir. Bu durum halk demokrasisinin öldürülmesi, onun yerine iktidarcı, bürokratik, otokratik bir 'demokratik' üst sınıf anlaşmasının devamı demekti. Burada temel eksiklik devletin zorunlu bir aşama olarak görülmesidir. Devletin baskıcı, totaliter yapıya her zaman ihtiyaç duymuş, bunun sonucu demokratik dönüşümün yapılmamasıdır. İster sol-sosyalist iktidar-devlet bloku olsun ister monarşi iktidar -devlet bloku olsun, devletin her zaman dayandığı bir siyasal kimliği temsil eder. Devrimlerin çözüm olarak devleti ele geçirip sosyalizme gitme ilkesi sosyalizmin temel değerleriyle çelişmiş, yozlaştırılmış, sistem içileşmeleriyle sonuçlanmıştır. Bunların en somut örneği Sovyet Rusya'sında 70 yıllık Reel Sosyalizm sisteminin 70 yıl sonra çökmesi, kapitalizme ön ayak olmuştur.

Bu tespitlerden hareket ederek, Ortadoğu coğrafyamızda yaşanan hem devrimler zamanı, hem de peygamberler döneminin (en önemlisi de neolitik komünal değerlerden aldığı ahlaki-politik değerler oluyor) düşünsel akımların gerçekleşmesinin zemin olmuş bir coğrafyadır. Bu topraklarda maya tutan bu düşünce akımları, Avrupa'da rönesansına gelişim zemini sunmuştur. Fakat kendi rönesansını gerçekleştirememiştir. Bunu başarabilmesi için başta milliyetçiliği zayıflatacak ve kıracak bir adım gereklidir. Bunun için demokratik platformların oluşturması ile milliyetçilik yerine dayanışmayı geliştirerek Ortadoğu tarihini değiştirme hedeflenecek ve değiştirilecektir.

Ulus-Devleti Demokrasiye Duyarlı Kılmak

Ortadoğu devletlerini despotik, milliyetçi, dinci, erkeksi ve şoven karakterlerinden vazgeçirilmesi ve demokrasiye duyarlı kılmalarını başarmaktan geçer. Bilindiği gibi kapitalist sistem son 200 yıldır bölgede olmasına rağmen Ortadoğu'yu yeniden biçimlemeye çalışmaktadır. Ve yapısal krizini Ortadoğu üzeri aşmayı hedeflemektedir. Ortadoğu'da yaşanan ve yansıtılan merkezi küresel sistemsel krizi aşma veya süreklileşme de üç farklı seçene öne çıkmaktadır.

Birincisi; kapitalist sistemin neoliberal ve postmodern anlayışla donatılmış esnek bir ulus-devlet formasyonu,

İkincisi; kendisini 12. yüzyıldan bu yana ilmiye sınıfı ile bilimsel, felsefi ve toplumsal gelişmelere kapatan eski ulus-devletlerin çözüm modeli,

Üçüncüsü; halkların tarihsel düşünsel akımlardan almış oldukları, demokratik ve özgür bir yaşamı inşa etme çözüm modelidir. Üçüncü çözüm modelinden hariç diğer her iki model çözüm gücü olmayacağıdır. Bugün yaşanan kriz ve kaosların gerçek sebepleri ve nedenleridirler. Toplumun sorunlarını giderecek çözüm modeli olmaktan uzaktırlar. Sadece yaşanan

küresel krizlerini aşmak temelindedir. Ortadoğu da siyasal yapı demokratik olmaktan uzaktır. Bunun tek sorumlusu kendisini dayatan her iki çözüm modelidir. Bu her iki modelinde oligarşik, totaliter yapılarından taviz vermediği ortadadır. Sağ ve Sol adına geliştirilen politikaların çoğu devlet odaklı despotik varyant karakterlidir. Mevcut siyasal sistem tek bir kimlik, dil, din ve kültürü kabul etmektedir. Her ne kadar Avrupa ulus-devletlerinde kimi kültürel haklar tanınmış olsada, toplumun sorunlarına cevap olmadığı ortadadır. Buna karşı gelişen hakların üçüncü çözüm yolu, modeli, bu devletlerin halk demokrasilerine duyarlı hale getirilmesi, mevcut sınırlar içinde Kürt, Alevi, Türk, Laz vb. halkların demokratik haklarının kabul edilmesini, farklılıkların dışlanmadığı, ötekileştirilmediği bir çözüm modelidir.

Demokrasi ve devletin birbirini tanıması ve uzlaşması temel hedeftir. Yine devlet odaklı olmayan talepler temelinde siyasetin demokratikleştirilmesini esas alır. Buna göre günümüzde yerel meclisler demokrasilerin gereğidir. Demokrasinin kurumlaşması ile Kürt halkı başta olmak üzere tüm etnik halk ve topluluklar kendilerini örgütler, meclislerinin oluşmasını esas alırlar. Bu da üçüncü çözüm yolu modeli olan, Kürt halkının ve siyasi partilerinin öncülüğünü yapmaya çalıştığı, demokratik özerklikten geçtiğinin vurgusunu yapmakta. Demokratik siyasetin temelinde demokratik toplum ve demokratik cumhuriyete erişileceğini belirtir. Komünden halk kongresine kadar örgütlü bir demokrasi yaratılması, örgüt ve çalışma tarzında demokratik işleyişini esas alır. *"Her yerde yerel yönetimlerin yaygınlaştırılmasını ve halk seçimleriyle belirlenmesini, azınlık haklarını tanınmasını ve çoğulcu katılımcılığı esas almayı öne çıkarır."* Toplumu oluşturan her kesimin demokratik temelde yerellerde örgütlenmesini esas alır, bu örgütlenmeler her biri kendi demokratik iradelerini koruyarak yerellerdeki ekonomi, sosyal ve kültürel yaşamı örgütleyip geliştirmek için demokratik konfederal temelde bir araya gelir. Bir meclis koordinasyonla ortak iradeyi somutlaştırırlar. Bireyin tabandan katılımıyla bilinçli, etkin ve iradeli olması yaşanan sorunlara hâkim olacakları ölçülerde öz yönetimlerinin de örgütlenmesi konfederal için önemlidir. Bölgesel ve tüm ülke düzeyinde kültür haline gelecek olan yerel yönetimler demokratikleşmeye güç katar. *"Birkaç yerel birim kendi özgünlüklerini ve bağımsız kimliklerini önemli oranda koruyarak bir araya gelip bir konfederasyon oluşturur. Böylece demokratik konfederalizm hem merkeziyetçi toplumu boğan ve bireyin iradeli katılımını engelleyen sistemi aşarak demokrasiyi tabana yayar hem de yerel dar görüşlülüğü ortadan kaldırır."* Kadın, gençlik ve diğer kesimler kendilerini örgütleyerek bu konfederasyonun en etkin gücü olabilir.

Öcalan, *"Ortadoğu ve hatta bütün dünya halkları için geçerli çözüm demokratik konfederalizmdir. Demokratik konfederalizm devlet olmayan demokratik ulus örgütlenmesidir. Demokratik konfederasyon azınlık örgütlenmesidir. Buna demokratik ulus ve kültür örgütlenmesi diyorum. Her köyde demokratik bir komün çıkar. Her kültürel örgütlenmenin ve diğerlerinin tümünün birleştirilmesi konfederasyondur. Çizgi olarak yaşatılmalıdır."* der. Demokratik konfederal örgütlenme hem yerel sorunları (ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel) için örgütlenmeyi derinleştirir, hem de ulusal sorunları milliyetçi olmayan temelde çözme mücadelesi verir çünkü, demokratik konfederalizm aynı zamanda demokratik uluslaşma olduğunun altını çizer. Öcalan, *"Ulusu pazar etrafında örgütlenen bir birlik ve toplumsal form olarak görmez. Bu tanımlama burjuvazinin kendini ve ulus-devleti meşrulaştırılmasına hizmet etmiştir."* der. Ulusal kimlik konfederal sistemle soyuttan somut hale gelir. Çünkü her birey ve yaşanan koşullar içinde kendini ifade eder. Yerinde, kendini ulusal kimlik içinde göstermesini destekler. İnkarcı politikaların sonucunda ulusal kimlik içinde tanımlanmayan bir sürü halk, birey ve topluluğun olduğu ortadadır. Bu inkarcı sistemlere karşı, sistemin sağlam zemine oturması için bir mücadele sonucu olduğu açıktır.

Bugün ulus-devletin katı, bürokratik ve anti toplumcu siyaseti ile kapitalist modernist sistemin yeni ideolojik akımı olan postmodern ve neoliberal anlayışıyla Ortadoğu ve dünyada yaşanan toplumsal sorunlar aşılamaz. Milliyetçilikle beslenen ulus-devlet, kendi kendini yok etme aşamasına gelmiştir. Alternatif bir sistem modeli olan demokratik konfederalizmin ortaya çıkardığı demokratik özerklik sistemin, bölgeler için konfederal örgütlüğün güçlü bir alternatif olduğudur. Burada devleti yıkma ve yeni bir devlet inşa etme yoktur. Devleti demokrasiye

karşı duyarlı olmasını sağlar. Buna da Abdullah Öcalan "devlet+demokrasi" formülü önermektedir. Devamla; *"Demokratikleşen bir Türkiye ve Kürdistan koşullarında devlet kendisine ister üniter desin ister demesin merkezi devletin yetkilerinin sınırlanacağı, yalnız Kürt halkının değil, Türkiye halkının da devletin bugüne kadar elinde tuttuğu birçok yetkiyi demokratik bir irade olarak devralacağı açıktır."* der. Devleti sınırlayan, yetkilerini halka devreden alternatif bir sistemdir.

Türkiye'de HDP öncülüğünde kurulan bir ittifak söz konusudur. Diğer ittifaklardan farklı olduğunu iddia eden, çoğulcu ve halka dayalı, demokrasi anlayışıyla ortaya çıkacağını belirtiyor. Kendisini Emek ve Özgürlük İttifakı adıyla tanımlar. HDP'nin program ve parti tüzüğünde yukarıda belirtmiş olduğumuz üçüncü model, alternatif halk sistemini esas aldığını bilmekteyiz. Fakat HDP dışında bu ittifakta yer alan diğer sol-sosyalist partileri sistemi kabul ediyorlar mı? Ya da yaklaşımları nelerdir? Bilindiği gibi Avrupa devrimlerinin tek hedefi monarşi iktidarlarını yıkıp yeni iktidarlarla demokrasiyi getirtmekti. Bunu başardılar da. İktidarı yıktılar lakin yerine gelen demokrasi değildi. Katı bir monarşi zihniyetiyle dolan totaliter, despotik sol blok iktidarıydı. Bu ittifakta da HDP dışında diğer ittifak ortağı olan partilerin demokrasiyi araç olarak kullanıp iktidara ulaşıp demokratik bir iktidar devletle halka dayalı bir sistem ortaya çıkaracaklarını sanıyorlarsa büyük bir hata işlemiş olurlar. Buna göre özgür emek ittifak alternatif bir güç yaratabilir mi? Toplumun eşit ve özgür geleceğini inşa etmede öncülük yapabilir mi? Demokratik devrimler ittifakını derinleştirip farklı halk, parti kesimlerini ittifaka dahil edebilir mi? Öz yönetim anlayışa karşı varlığını korumaya çalışan yönetimlere karşı yerel yönetimleri inşa edebilir mi? Halkın tabandan örgütlenerek bilinçlendirildiği ve siyasi arenada konfederasyon temelli ortaya çıkmasını sağlayabilir mi? Bunları başardığı vakit üçüncü model olarak alternatif ortaya koyduğumuz modele öncü güç olabilir. Emek ve özgürlük İttifakının bu yolculuğunun bir kilometre taşı olacağı ve başaracağını umuyor ve diliyoruz.

Yine Öcalan'ın şu örneğini vermeden geçemeyiz: *"Ortadoğu'da ulusal sorunların bu kadar çıkmaz haline gelmesinin en temel nedeni batıdan kaynaklanan milliyetçilik ve bu temelde oluşturulan ulus-devletler olduğudur"* der. Uulus-devlet ve kapitalist modernitenin en çok hedef aldığı cins kadın cinsidir. Bugün kadın evde gönüllü bir köle iken, dışarıda sözde sınırsız bir özgürlük alanı kendine verilmekte. Giyiminden tutalım yürümesine kadar, reklam afişlerinde seks objesine dönüştürülmüş, değer olarak görülmeyen nesnel bir varlığa indirgenmiştir. Sayısı belli olmayan her gün kadın katliamlarının, tecavüz ve tacızın, istismarların tek sebebi ulus-devlet ve kapitalist sistemin kendisidir. İster sosyalist iktidar bloku ister sağ tabanlı iktidar olsun; her ikisi de devletin temsili demokrasi anlayışı ile hareket eder. Merkezden aşağıya doğru bir örgütlenme biçimi söz konusudur, halktan kopuktur. Demokratik özerklikte ise tabandan merkeze doğru örgütlenme söz konusudur. Burada kadın meclisleri başta olmak üzere bütün kesimler kendilerini meclislerde örgütlerler. *"Konfederal örgütlemede yer alan her birimin bağımsızlığı önemli düzeyde vardır. Kendi örgütleme alanlarında kendileri sorumludur, konfederasyonlar işlevlerine göre örgütlenmelerde oluşacağı gibi coğrafi birimlerin esas aldığı bir ölçekte de oluşabilirler. Her coğrafya (yerel) birim kendi içinde yerel örgütlenmesini sağlar."*[1]

Türkiye'nin birçok yerinde bölgesel demokratik konfederal örgütlenmeleri kurulabilir. Özgür ve emek bloku bunun öncülüğünü yapabilirse, tüm farklılıkların demokratik bir platform zeminde birleştirirse, devletin sahte üs sınıf demokrasi anlayışı yenilmiş olur. Abdullah Öcalan'ın çizgi olarak ortaya koyduğu demokratik konfederalizmin öncülüğünün pratikte verecekleri mücadele düzeylerinde ortaya çıkan sonuç belirleyecektir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

1 **Abdullah Öcalan**

Demokratik Ulus Yolunda Bir Halk Gerçeği: Kuzey ve Doğu Suriye

Nihat Kaya

Ulus kabile, kavim ve aşiret toplumuna göre daha kapsayıcı ve geniş hacimli, bu nedenle de gevşek bağlarla birbirine bağlı bir toplumsal modeldir. Çağımızın bir olgusu olan ulus kavramı, Fransız Devrimi sonrası dünya genelinde boy verdi. Bir nevi kapital sahiplerinin iktidarlarını korumak için türetildi. Özünde millet ile aynı anlama gelmesine rağmen, ideolojik ve pragmatist yaklaşımlardan kaynaklı tanımlar değişmektedir. Bunun iktidar formu ise ulus-devlet olgusudur. Klasik Marksistler ulus tanımını yaparken, milleti tanımlayan dil, inanç, tarih, kültür ortaklığına 'ortak pazarı' da eklerken, katı bir ortak sınır ve ortak pazar vurgusu yapan liberaller ise ulus tanımını ulus-devlet çerçevesinde ele almaktadırlar.

Kapitalistlerin katı bir ortak pazar ve sınır anlayışı, feodalizmin cenderesinden kopan kapital sahiplerinin ürünlerini satabilecekleri bir pazar arayışından kaynaklanıyordu. Üstelik rekabetin az olması için kendilerinden başka kimsenin bu pazara girmesini de istemiyorlardı. Bunu da devlet eliyle yaptılar ve ulus-devlet olgusunu yarattılar. Başka bir anlamda devlet eliyle pazarı başka kapital çevrelerine kapattılar. Bundan dolayı ulus olmaya millet ve halk olmaktan daha fazla önem verdiler.

Öte yandan ulus olgusunun doğal gelişen bir toplumsal yapı olduğunu şimdiye kadar hiçbir filozof ya da bilim insanı iddia etmiş değil. Klan, kabile, hatta aşiretlerde kan bağı, ortak dil ve ortak inanç toplumsal oluşuma somut bir beden kazandırmaktadır. Ancak ulus denilen olguda bunların hiçbiri yok. Çünkü ulus olgusunun oluşumunda dayandığı şehir, heterojen bir örgütlenme alanıdır. Klan, kabile ve aşiretlerde homojenlik esasken, ulus olgusunda da heterojenlik doğal olanıdır. Yerleşim alanları da bu sonucu yaratmaktadır. Nüfusu en fazla binlerce kişiyle ifade edilen köy, kasaba ya da beyliklerin homojen olması gayet doğalken, en küçük yapısı yüz binlerle ifade edilen devasa insan topluluklarından oluşan şehirlerin de heterojen olması doğaldır.

Ancak ulus-devlet teorisyenleri ulusun da homojen olması gerektiği düşüncesindeler. Ulus olgusunun klan, kabile ve aşiret olgularını model alarak şekillendirilmek istendiği kesin. Fakat klan, kabile, aşiret olgularında olduğu gibi ulus olgusunda da kan bağı, tek dil, tek inanç, tek kültür gibi etkenleri bulmak mümkün değil. Hatta farklı etnik kökenden olup, ortak geçmişlerinin (tarih) olması da şart değil. Ulus olgusunu somut bir bedene kavuşturan tüm bu unsurlar olmadığı zaman geriye soyut, hayali bir yaratım kalıyor. Ulus-devletçiler bu yüzden dil, tarih, kültür, din vs ile ulusa beden oluşturmanın peşindeler. Bu unsurlar olmadığı zaman da bunu zor eliyle yapmaya çalışıyorlar.

"Kavram olarak ulus klan, kabile ve akraba aşiretlerin kavim, halk veya milliyet biçimindeki oluşumlarından sonra gelen ve kendini en çok dil-kültür benzerliğiyle karakterize eden toplum biçimlenişidir."[1] Ulus zihnen var olan, soyut, hayali bir olgu olduğu için ortak dil ve inançtan daha fazla bir zihniyete ve kültüre kavuşmak ister. Dünya deneyimleri de gösterdi ki, ulus için gerekli olan en temel şart dil, din, devlet ve pazar ortaklığından ziyade, birlikte yaşam istemi, ortak bir gelecek arzusu ve bunun kültürüdür. Demokratik ulusa giden yolu açan temel iki duygu veya istem buradan başlamaktadır. Yani demokratik ulus, ulus-devlet gibi zorla homojen bir toplum yaratmaya çalışmaktan ziyade, heterojen toplum gerçekliğini nasıl bir ortak ve birlikte yaşam alanına dönüştürüleceğinin arayışındadır. Demokratik-ulus; birlikte yaşama istemi ve ortak gelecek arzusunu temel gaye edinerek,

1 Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık

bunun kültürü ve ahlakını oluşturmanın sistemidir. Bu demokratik-ulus bireyinin aidiyet duygusunu da oluşturur.

Milliyetçi Stratejinin Alternatifi: Birlikte Yaşama Arzusu

Demokratik-ulus ülküsüyle hareket eden Kuzey ve Doğu Suriye'de birlikte yaşama istemi ve ortak gelecek arzusu nasıl şekillendiriliyor?

Tüm sistemlerde, hatta tüm çalışma alanlarında, en önemli sorun sistemin tüm bireylerinde aidiyet duygusunu güçlü tutma sorunudur. Daha doğrusu 'nasıl bir aidiyet duygusu?' sorusuna verilecek cevabın güçlü olup olmamasına bağlıdır. Kuzey ve Doğu Suriye'de hala bu sorunun cevabını arıyor. Çünkü yıllardır bölgede hakimiyet kuran toplumsal zihniyet, şoven Arap milliyetçiliğinin güçlü izlerini taşımaktadır. Sistem değiştirmek kolaydır, ama zihniyet değiştirmek zordur. Kuzey ve Doğu Suriye'de de en temel sorun ulus-devletin milliyetçi ideolojisinden kaynaklanan zihniyet sorunlarıdır.

Demokratik-ulus birlikte yaşama istemi ve ortak gelecek arzusu üzerinden kendini şekillendirmeye çalışırken, milliyetçi yaklaşım hep bir düşman arar. Milliyetçi felsefe 'benden olmayan ötekidir' söylemine dayanır.

Aslında devletli hiyerarşik toplumun genel karakterinde hep bir ötekileştirme siyaseti oldu. Kadın erkek olmadığı için, Alevi Sünni olmadığı için, Siyahi ya da Kızılderili beyaz olmadığı için, köylü şehirli olmadığı için, fakir zengin olmadığı için dışlandı. Sınıf ve hiyerarşi gerçeğinin ortaya çıktığı ilk günden beri 'ötekileştirme' bir siyasi yaklaşım olarak geliştirildi, ancak kapitalizm ve ulus-devlet çağında 'ötekileştirme' temel strateji halini aldı. Tüm toplumsal farklılıklar 'öteki' addedilerek, hedef tahtasına konmaya başlandı. Ötekinin reddedilmesi milliyetçi söylemin en önemli unsurlarından biri haline geldi.

Milliyetçiliğin 'ötekileştirme' siyaseti, sınıf, cins, ekonomik, siyasal ya da başka konularda doğan toplumsal öfkenin dışa kanalize edilmesinde ve iç çelişkilerin gizlenerek, dışa doğru saldırganlığa dönüştürülmesinde büyük rol oynar. Daha net bir ifadeyle; içerdeki sorunların üstesinden gelmek için toplumsal öfke dışa kanalize edilmekte ve 'ötekine' karşı saldırgan tutuma dönüştürülmektedir ('dış' olan sadece ulus dışı değil, ulusun kendi içinde ama ulus kimliğini oluşturan ana unsurun dışında kalan farklılıkların hepsi 'dış' kabul edilmektedir). Bunun ismine de bazen milliyetçilik, bazen 'milli bilinç' denmektedir. Milliyetçilikte 'ötekileştirme' bir strateji olarak kullanıldığında ırkçılığı, şovenizmi ve fanatizmi beslemektedir. Varlığın kimlik tanımı olarak anlam bulan 'milli bilinç' ya da en geniş anlamda 'aidiyet duygusu', 'ötekileştirme' ile bulandırılınca gericiliği, yobazlığı ve şiddeti besleyen kaynağa dönüşmektedir.

Milliyetçilik 'düşmanlık' ve 'ötekilik' üzerine yoğunlaşırken, demokratik ulus 'uyum' ve 'birlikte yaşam' kavramlarına odaklanır. Kuzey ve Doğu Suriye'de de Suriye Baas partisinden kalma Arap milliyetçiliğinin ötekilik yaklaşımı düşünsel etkisini sürdürmektedir. Araplar, yıllarca bölgenin tek hakim kimliği olmaktan dolayı hakimiyeti paylaşmayı sindirememekteler. Kürtler, yıllarca egemenlik altında olmak ve ezilmişlikten dolayı şimdi iktidarı ele geçirmişken bunun tadını çıkarma, ya da ezilen tabaka gerçeğinden ezen tabakaya geçmenin duygusal tatminini yaşama arayışındalar. Bölgenin Asuri, Süryani, Ermeni, Türkmen gibi diğer azınlıkları da geçmişte olduğu gibi şimdi de güçlüden yana pozisyon belirleyerek kendini koruma siyasetini sürdürme yanlısı bir tutum içinde.

Kuzey ve Doğu Suriye'de yaşanan durumu şu şekilde de ifade etmek mümkün; milliyetçi strateji, 'ötekileştirme' her zaman karşıtını yarattığı için, Suriye Baas milliyetçiliği de karşısında farklı etnik ve inanç milliyetçiliklerini yarattı. Baas milliyetçiliği etnik olarak Arap, inanç olarak Alevi ya da Nusayriliği esas aldığı için Sünni Araplar, Kürtler, Dürziler, Süryani, Asuri, Ermeni ve Türkmen gibi azınlıkların hepsi resmi Suriye devlet sistemi içinde ötekidir ve bu ötekiler de Baas milliyetçiliğine karşı kendi milliyetçiliklerini geliştirip büyüttüler. Bu milliyetçi anlayış şu an Kuzey ve Doğu Suriye'de sadece Baas milliyetçiliğine karşı değil, demokratik ulusa karşı da direniş içindedir.

Demokratik ulusun temel yaklaşımı her türlü ötekileştirme siyasetini redde dayanır. Kimse sistemin ne başat unsurudur, ne de ötekisidir. Kimse tek başına ulusun ve sistemin sahibi değildir. Herkes birlikte, ulusun da sistemin de ortak sahibidir. Demokratik siyasete ve yaşama herkesin katılımı

eşit düzeyde ve imkanı dahilindedir. Ya da kimse yaşama ve siyasete katılımda dilinden, dininden, inancından, cinsiyetinden, renginden ve ırkından dolayı dışlanamaz. Bundan kaynaklı olarak Kuzey ve Doğu Suriye'de Baas milliyetçiliği reddedildiği kadar yarattığı karşıt milliyetçilikler de reddedilmektedir. Temel felsefe birlikte yaşama istemi ve ortak bir gelecek arzusudur. Bunun için de ötekileştirme değil, hoşgörü ve anlayış temel yaklaşımıdır.

Demokratik Ulusta Çoklu Etnisite ve İnanç Sorunu

Kuzey ve Doğu Suriye'de yaşanan deneyimin en ayırt edici özelliklerinden biri bölgede birden çok etnik yapının ve dilin olmasıdır. Ulus-devlet formunun geliştirilmesinin önünde engel oluşturabilecek olan bu özellik Kuzey ve Doğu Suriye'de uluslaşmanın gelişmesinin önünde de güçlü bir engelmiş gibi gösterilir. Ancak dünya deneyimleri uluslaşmada farklı etnik kimliklerin çok fazla belirleyici olmadığını göstermektedir. ABD başta olmak üzere Amerika kıtasındaki ulusal yapıların büyük bir kesimi, 16'ıncı Yüzyıldan sonra 'yoktan' var edildiler. Üstelik dünyanın geri kalanının neredeyse tamamından göçler alarak bu süreci tamamladılar. Çoklu etnik yapıya sahip olmak Kuzey ve Doğu Suriye için ulus olma, ya da ortak aidiyet duygusunun yaratılmasında bir eksiklik yaratmıyor. Belki ulus-devlet bakış açısıyla bir aidiyet duygusunun oluşumda eksiklik oluşturabilir, ama demokratik ulus bakış açısından ele alındığında ahlaki-politik toplum ideolojisinin aidiyet duygusunun zeminini çok daha fazla güçlendirmektedir.

Kuzey ve Doğu Suriye'de, her etnik kimliğin kendi kültürel değerlerini, bayramlarını, inançlarını, geleneklerini yaşatmasına ve sürdürmesine izin verildiği için çoklu etnik yapı, Kuzey ve Doğu Suriye'de uluslaşmanın gelişmesi önünde bir engelden ziyade, uluslaşmayı güçlendiren bir faktöre dönüşmüş durumda. Bu durumun ortaya çıkmasında her etnik ya da inanç unsurunun siyasal olarak örgütlenmesi ve yönetim mekanizmasına dahil olmasının büyük etkisi var. Ulus-devlet teorisinde de böylesi bir özgürlüğün olduğu söylenir ve bu özgürlük daha çok vatandaşlık haklarıyla ifadelendirilir. Anayasa ve yasalarla güvenceye alınan vatandaşlık hakları, evrensel demokrasi icabı, herkesi yasalar karşısında eşit sayar. Ancak uygulamada öyle olmadığı görülmektedir. Devlet teorik çerçevede ya da kağıt üstünde nasıl ki tüm ulusun sayılmış, ancak fiiliyatta tüm ulusun olmadığı görülmüşse, vatandaşlık haklarında da aynı durum yaşanmaktadır. 20 ve 21'inci yüzyıllarda çok fazla gelişen toplumsal çok kültürlülük hiçbir devlette homojen bir ulus anlayışının gelişmesine müsaade etmemektedir. Ancak tek tipleşmeyi dayatan ulus-devlet anlayışı, tek dil, tek inanç, tek din vs. tüm teklerde hakim ya da çoğunlukta olan etnik ya da inanç kimliğini tüm ulusun kimliği haline getirmeye çalışmaktadır. Türkiye'de Türklük ile Sünnilik, İran'da Farslık ve Şialık, son iç çatışmalar öncesine kadar da Suriye'de Araplık ve Alevilik, Irak'ta Araplık ve Sünnilik hakim etnik ve mezhepsel kimliklerdir (Irak ve Suriye'de yaşanan çatışmalardan sonra hala her iki ülkede de dengeler oturmadığı için bundan sonrasına ilişkin net tanımlar yapmak belki erken olabilir). Ulus tanımı bir etnik ya da inanç kimliğine göre yapıldığı için vatandaşlık hakları da ona göre dağıtılmaktadır. Ulus-devlette demokrasinin ölçüleri ve vatandaşlık hakları da ait olunan etnik ve inanç kimliği mensubiyyetine göre değişkenlik göstermektedir. *"Demokrasi teorisindeki iktidarın kimliğini belirleyen, çoğunluk egemenliği kavramının ulus-devletteki baskın etnisitenin belirlediği etnik bir kimliği vardır. Bu nedenle, bu doktrinle özdeşleştirilen hak ve vatandaşlık kavramları dışlayıcıdır ve ulus-devlet sınırları içindeki egemen-olmayan etnik, ırksal ve cinsel farklılıkları gözardı eder."*[2]

Ulus-devletin aksine Kuzey ve Doğu Suriye'de baskın etnik kimliğin egemen kimlik haline gelmesinin önünü kesen tedbirler alınmış durumda. Kuzey ve Doğu Suriye'de Kürtlük ya da Araplık bir egemen kimlik değildir. Çünkü her etnik ya da inanç kimliğinin kendi farklılığıyla siyaset alanına girebilmesinin ve kendi örgütlülüğünü kurabilmesinin imkanı yaratılmış durumda. Farklılıklar kimlik olarak yönetim mekanizmasının içinde de yer aldığı için, Kuzey ve Doğu Suriye'nin çoklu etnik yapısına ve demokratik ulus anlayışına zarar vermeyecek şekilde, özgürce örgütlenme haklarına sahiptirler. Farklı kimliklerin sadece sosyal ve kültürel değil, siyasal, ekonomik ve yönetsel haklarını da tanıyarak, Kuzey ve Doğu Suriye

2 **Abbas Vali, Kürtlerin Soykütükleri: Kürt Tarih Yazımında Ulus ve Ulusal Kimliğin İnşası**

yönetimi kendisi ile ulus-devlet oluşumları arasına önemli bir ayrım koydu. Bu ayrım demokratik ulusun da en önemli özelliğidir.

Çok Dillilik Demokratik Ulusa Engel Mi?

Kuşkusuz uluslaşmada ya da ortak bir aidiyet duygusunun yaratılmasında dil de bir diğer önemli unsurdur. Grup üyeleri arasında konuşma ve ortak dil anlaşmanın, ortaklaşmanın ve uyumun yoludur. Konuşularak sosyalleşilir. Topluluk üyeleri birbirlerini anladıkları oranda toplum olurlar. Bu bakımdan toplumsallaşmada dil kesinlikle önemlidir.

Ancak *"Dil şüphesiz ulus olmak için kültür kadar önemli olmakla birlikte, zorunlu bir şart değildir."*[3] Dünyada birçok örnek var. İsviçre'de Almanca, Fransızca ve İtalyanca, her üç dil de resmi dil kabul ediliyor. İspanya'da resmi Kastilyan İspanyolcası resmi dil kabul edilse de Katalan ve Bask bölgelerinde yerel dillerin kullanımı ve geliştirilmesinin önünde ne siyasi ne de sosyal bir engel var. Belçika'da 2, Hollanda'da 2 dil kullanılıyor. Nepal'de tam 120, Hindistan'da ise 80 dil kullanılıyor.

Afganistan'da on civarında ayrı dil kullanılıyor. Neredeyse her etnik grubun kendine ait bir dili var ve kendi bölgesinin resmi dili. Afganistan dünyanın en sorunlu bölgelerinden biri olmasına rağmen, Afgan kimliği çok dilli, çok etnikli bir ulus kimliğidir.

Dilin, ulus olmak için önemli ama zorunlu olmadığı görülüyor. Farklı dilleri konuşmak aynı ulustan olmanın önünde engel teşkil etmiyor. Ulusal dil gerekli olmakla birlikte, olmazsa olmaz bir şart değil. Farklı dil ve lehçeleri de demokratik bir ulus için zenginlik saymak mümkündür. Fakat ulus-devlet katı bir biçimde tek dil dayatmasını esas alır. Çok dilliliğe, hele resmi çok dilliliğe kolay uygulama şansı vermez.

Kuzey ve Doğu Suriye'de ise Arapçanın Suriye Baas rejiminden kalma eğitim sisteminden ve Arap kültürünün dünya genelindeki etkisinden dolayı önemli bir düzeyi zaten vardı. Ancak Kürtçe, Süryanice, Ermenice, Türkmence gibi diller kendini yeterince örgütleyememiş ve gelişememişlerdi. Günümüzde tüm etnik yapılar kendi dillerinde okullar açabilmekte ve yeni nesillerin kendi anadilleriyle eğitim görmelerini sağlamaya çalışmaktalar. Tabi bu durumun yarattığı büyük sıkıntılar var. En önemlisi eğitim müfredatı ve eğitmen sorundur. Bu sorunlardan dolayı Arapça dışında diğer dillerin hemen hemen hepsinde çok çabaya rağmen gelişim biraz ağır olmaktadır. Bir diğer sorun da ulus-devlet zihniyetinden kendini kurtaramayan kesimlerin kendi anadilleri de olsa çok dilli eğitime karşı gösterdikleri dirençtir.

Demokratik Toplum Çekirdeği: Komün

Demokratik ulus, her şeyden önce zor eliyle oluşmaz. Ulus-devlet bataklığına batanların düştüğü hataya düşmemek lazım. Çünkü en temel koşulu birlikte yaşama istemidir, o da zor eliyle yaratılamaz. Tabi bir de dünyadaki ulus modelleri var. Ulus-devlet tarzında da olsalar hiçbiri bir diğeriyle birebir aynı değil. Demokratik ulus için de bu geçerlidir. Yazılı bir reçetesi yok. Ulus olmak isteyen yapıların özellikleri, durumu ve isteği onun biçimini ve ölçülerini belirleyecektir. Demokrasinin kendisi zaten güçlünün zayıfı yutması değil, her ikisinin birlikte yaşamasının yönetim biçimidir.

Tabi hiçbir koşulu, kalıbı yok da değil. En temel koşul demokratik ve politik bir toplum yaratılmasıdır. Politik toplum demek temsili demokrasiden çıkılıp, doğrudan demokrasiye geçmek demektir. Ulus-devlet teorisi toplumu sözde seçimlerle demokrasi içinde tuttuğunu iddia eder, ama özünde ulus-devletin demokrasi anlayışı toplumun geniş kesimlerinin demokratik yaşama katılım düzeyi seçimler döneminde oy verme süreciyle sınırlıdır. Yönetim her daim bazı kesimlerin tasarrufundadır. Demokratik ulus, seçimlere karşı değil ama temsili demokrasiyi reddeder. Toplumun geniş kesimlerinin demokratik yaşama, siyasete ve yönetime katılımını esas alan doğrudan demokrasiyi uygular. Örgütlenme tarzı da ulus-devlette yukarıdan aşağıya iken demokratik ulusta aşağıdan yukarıyadır. Hatta farklı kimlikler söz konusu olduğunda yatay bir örgütlenmeyi esas alır. Kuzey ve Doğu Suriye'de uygulanmaya çalışılan doğrudan demokrasinin ve politik toplumun çekirdek örgütü komündür. Her şey komünden başlar. Mahalle ya da köylerde örgütlenen komünler kent meclislerini, kent meclisleri kanton meclislerini, kanton meclisleri bölge meclislerini ve son olarak da bölge meclisleri de Kuzey ve Doğu Suriye'nin genel meclisini oluşturmaktadır. Her mahalle ya da

3 **A. Öcalan, AHİM Savunmaları**

her köy üyesi kendi komününün üyesidir. Komün üyelerinin belirlediği kişiler kent meclislerinde, kent meclislerinin temsilcileri de kanton meclislerinde yer almaktadır. Kararlar komünden başlayıp, yukarı doğru kanton ve bölge meclislerine kadar ulaşmaktadır. Komünde alınan karar eğer komünde çözüm bulacaksa komünde kalmakta, çözüm bulamayacaksa meclise ulaşmaktadır. Karar çözüm merciine kavuşana kadar bir üst meclise taşınmaktadır. Eğer kent, kanton ve bölge meclislerinde çözüm bulunamamışsa Kuzey ve Doğu Suriye meclisine kadar gitmektedir. Bu şekilde mahalle ya da köyden başlayıp toplumun her katmanında bulunan birey bir biçimde politik topluma ve demokratik yaşama katılmaktadır. Kimse ne siyasetin ne de yönetimin dışında kalmaktadır.

Kuzey ve Doğu Suriye'de yapılan seçimler ile Demokratik Suriye Meclisinin bir kesimi belirlenmektedir. Diğer kesim bölge meclislerinden ve farklı kimliklere ayrılan kotalardan gelen temsilciler oluşturmaktadır. Bu şekilde komünden başlayıp, meclislere doğru tırmanan örgütlenmenin temsilcileri ile farklı etnik ya da inanç kimliklerinin temsilcileri de genel mecliste yer almaktadır.

Kuzey ve Doğu Suriye'de komün deneyiminin bugüne kadar yaşattığı temel sorun, birçok sorunda olduğu gibi zihniyetten kaynaklı sorunlardır. Komün üyeliğiyle politik topluma dahil olması gereken birey, ulus-devlet döneminde edindiği alışkanlıkla karar mercilerine ve uygulama mercilerine katılmakta ve çoğunlukla birilerinin yapmasını beklemektedir. Tabi en önemli sorun da işini içinde bulunduğu örgütü işler kılarak yapmaktan ziyade, Baas rejimi döneminden kalan alışkanlıkların sonucu olarak, bireysel yöntemlerle, kısa yoldan çözüm arayışlarıdır. Bu zihniyet komün ve meclislerin demokratik yaşama hızla etki yapmasını engellemektedir. Tabi bu durum hala politikleşmeyen toplum gerçeğinin sonucudur. Demokratik ulusun temel amacı da toplumu politikleştirmektir.

Demokratik Ulusun Sacayakları: Ekoloji ve Kadın Özgürlük Mücadelesi

Demokratik ulus projesi demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü toplum paradigmasının da sadece bir ayağıdır. İkinci ayağı ekolojik boyuttur. Ekolojik sorunları da bir tek çevre kirliliği ya da küresel ısınma gibi sorunlarla sınırlı tutmaz. Ekolojik sorunların kökeninde, aşırı hırs ve aç gözlülüğü besleyen kapitalist sistem olduğunu belirtir. Yani ekolojik sorunu da yaratan sınıflı toplum düzenidir. Ekolojik sorunları çözmek için her şeyden önce insanların kendi aralarındaki sınıflı toplum düzenini çözmesi gerekir.

Demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü toplum paradigması yöntem olarak, kapitalizmin olguları parçalı ele alan pozitivizmden ziyade, olguları bütünselliği içinde ele almaktadır. Parçaya odaklanırken, bütünün kaçırıldığını iddia etmektedir. Ki, tüm ekolojik sorunlar insanın hükmetme arzusundan doğdu. Hiyerarşik-devletli toplumun gelişimiyle birlikte insan ruhuna bulaşan hükmetme arzusu, başta toplumu kendi içinde parçaladı. Sadece sınıfsal bir parçalanma olmadı, cinsel bir kırılma da yaşandı. Erkeğin mutlak hükmü gelişti. Kadın toplumsal yaşamda geriye itildi. Rolü 'erkeğin ihtiyaçlarını giderme ve onu toplumsal yaşama hazırlama' ile sınırlandırıldı. Böylece kadın toplumdan dışlandı. Hatta toplum denildiğinde çoğu zaman kadından söz edilmez oldu. Bu toplumsal parçalanma hali çözülmüş değil, inceltilmiş yöntemlerle günümüzde devam ediyor. Kadın için hala biçilen rol 'evinin hanımı, çocuklarının anası' olma misyonudur. Toplum zihniyeti bunu aşmış değil. Bu zihniyet daha çocuk yaşta hem kız çocuğuna hem de erkek çocuğuna veriliyor. Kadın da erkek de toplumsal cinsiyetçiliğin kodlarıyla yetiştiriliyor. Bundan kaynaklı olarak sadece erkeklerde değil, kadınlar arasında da kadının esas görevinin evinde oturup, çocuk büyütmek olduğuna inananların sayısı hiç de az değil.

Kuzey ve Doğu Suriye'de bu konuda çok büyük adımlar atıldı. Bir kadın devrimi diye kendini tanımlarken bile büyük bir işe girişti. Feodal ilişki tarzının hala çok fazla geçerli olduğu Suriye gibi bir yerde, özellikle de göçebe kültürünün yaygın olduğu Kürtler ve Araplar arasında kadını evin dışına çıkarmak dahi büyük bir başarı sayılır. Ancak Kuzey ve Doğu Suriye'de kadın bu düzeyi çok aştı. Kadın ordulaşmasıyla savaşan bir güç haline gelirken, eş başkanlık sistemiyle hemen hemen tüm kurumlarda yönetim erkini erkeklerle paylaşır duruma geldiler. Evden çıkması ve konuşması yasak olan kadın bir anda siyaset yapmaya, karar almaya ve uygulama sahasına inmeye başladı. Üstelik sadece kadın örgütlerinde değil, genel ortamlarda da erkekle aynı haklara ve güce sahip hale geldiler.

Tabi sorun sadece kadınların askerlik ve siyaset sahnesine inmesiyle çözülmez. Erkek zihniyetinin de değiştirilmesi gerekir. Kuzey ve Doğu Suriye'de bu konuda önemli adımlar atıldı. Erkekler de yönetim erkini kadınlarla paylaşmakta, hatta çoğu yerde kadınları kendine yönetici olarak kabul etmekte önemli adımlar attılar. Bu konuda dünya siyasetinde boy gösteren çok önemli sembol isimler dahi çıkardılar. En göz dolduran ya da söylem gücü bulunan ise erkeklerin kadına yönelik şiddetle mücadeleye destek için tek başlarına yürüyüşler yapmalarıdır. Belki çok sıradan ya da propagandist yürüyüşler denilebilir, ama özünde hiç öyle değil. Çünkü, Suriye Baas rejimin en geri ve feodal bölge olarak gördüğü Rakka, Haseke ve Kobane gibi Kuzey ve Doğu Suriye Bölgesi'nde erkeklerin kadın mücadelesine destek için yürümeleri, bölge genelinde erkeklerde de yaşanan büyük değişimin bir işareti olarak görülebilir.

Demokratik Ulus İdeolojisi: Politik-Ahlaki Toplum

Hiyerarşik-devletli toplum 'aidiyet sorununu' totem ya da din ideolojisiyle çözdü. İster çok tanrılı olsun, ister tek tanrılı olsun hepsinde ortak mantık aynıydı. Dünyevilik ve uhrevilik. Ulus-devlet çağında ise aynı sorun milliyetçi ideolojiyle çözüldü. İnsanları şu an bile ulus-devlete tek tek bağlayan temel güç milliyetçiliktir. Ulus-devlete alternatif olan demokratik ulusun aidiyet aracının ne olması gerektiği de cevaplanması gereken en önemli sorudur.

Dinler bu sorunu 'tanrı' kavramıyla çözdüler. İnsanlara uğradıkları haksızlık ve adaletsizlik karşısında 'Allah zalimleri cezalandırır' diyerek, Allah'ın adaletine havale etmeyi salık verdiler. İnsanlara bu şekilde boyun eğmeyi ve uysallaşmayı öğrettiler. Milliyetçilik ise aynı şeyi 'öteki' korkusuyla yaptı. Ancak temel yaklaşımı, dinlerin 'ilahi adaleti' yerine, 'dünyevi adalet' i koymak oldu. Anayasal vatandaşlık diyerek eşit vatandaşlık haklarının güvenceye aldığını beyan etti. Haksızlığa ve adaletsizliğe karşı mücadele yöntemi olarak da yasalar ve mahkemeleri gösterdi. Böylece öfkeli vatandaşı uysallaştırmanın mekanizmasını yarattı. Ancak sömürü çarkı anayasa çatısı altında, haksızlık, hukuksuzluk demeden işletildi. Ulus-devlette görüldü ki, iktidar sahipleri söz konusu olduğunda ne hak ne hukuk, ne yasa ne de anayasa yetmektedir.

Demokratik ulusun yaratması gereken de şimdi toplumsal aidiyet duygusunu yaratmak için her şeyden önce toplumsal değerleri güçlü tutmaktır. Ancak kapitalizmin yarattığı açgözlülük büyük bir toplumsal yozlaşma ve ahlaki çöküntü yaratmış durumdadır. Ahlaki değerlerde çürümüşlük yaşandığında hiçbir hukuk sistemi toplumun ayakta kalmasını sağlayamaz. Çünkü hukuk bir zor aygıtıdır. Ahlak ise gönül bağıdır. Kapitalizm toplumsal değerler yerine bireyciliği konumlandırdıkça, saldırılan ilk yer ahlaki değerler olmaktadır. Ahlaki değerler toplumda canlandırılmadıkça komünal değerlere sahip demokratik bir toplumu canlandırmak mümkün değildir. Ahlaki-politik toplum yazılı hukuku reddetmiyor. Ancak ahlak olmadan hukuk, sopadan başka bir şey değildir. Örneğin, ekmek çalan birinin cezası yasalarda bellidir. Hırsızdır, suçludur. Ama ahlaken aç olduğu için çalan hırsız değildir. Aç olana vermeyen tamahkardır, cimridir. Ahlaken çalana 'neden aç olduğu' sorulmalı. Ekmek alabilmesi için imkan sağlanmalı. Çalışma hakkı elinden alınmışsa iş imkanı verilmeli. Hukuk kişinin çalışma imkanının elinden alındığını sorgulamaz, sadece sonuçlarla uğraşır. Zengini daha da zengin yapar, fakiri de fakir. Boşuna mahkemelerde yazılmaz 'Adalet Mülkün Temelidir'. Politik-ahlaki toplum, demokratik ulusun ideolojisi ve aidiyet duygusunun ana kaynağıdır.

Kuzey ve Doğu Suriye'de de şu an yapılmaya çalışılan yazılı bir hukuk sisteminden daha fazla ahlaki değer yargılarının canlandırılmasıdır. Bundan dolayı da mahkemelerden daha fazla 'sulh meclisleri' olarak bilinen, toplumun önde gelenlerinden oluşan, husumetli kesimler arasında barışı sağlamaya çalışan meclislerin aktif kılınması sözkonusudur. Bu şekilde öncelikli olarak birey üzerinde toplumsal bir denetim sağlanmakta, ikincisi de 'ayıp' kavramı geliştirilerek kişide iç denetim yaratılmaya çalışılmaktadır. Tabi politik-ahlaki toplumun en önemli yönü de toplumsal dayanışmayı güçlendirmektir. Kuzey ve Doğu Suriye'de bir taraftan komün ve meclis örgütlenmeleriyle, diğer yandan politik-ahlaki toplum ideolojisiyle toplumsal dayanışma güçlendirilmeye çalışılmaktadır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

3. Yol; Kürtler, Emek ve Özgürlük İttifakı

Umut Çamlıbel

Türkiye'de 2023'te yapılması beklenen seçimlerin Cumhuriyet'in yapısal bir kriz yaşadığı 100. kuruluş yıl dönümüne denk gelmesi, süreci olağan bir iktidar değişiminin ötesinde ele almayı gerekli kılar. Seçim gündemli ittifak arayışlarında öne çıkan; rejim ve cumhuriyet tartışmalarının kapitalist modernite sistemin küresel krizli halinin 2. Dünya Savaşı'na evrildiği aşama ile iç içe yaşanıyor olması da tesadüf değil, tam tersine Türk ulus-devletinin kuruluş dinamikleriyle uyumludur. Lozan'ı başlangıç kabul edersek; Cumhuriyet içindeki iktidar ve güç odakları Lozan'dan bu yana hegemonik iktidar merkezine bağlı olarak pozisyon belirlediğinden, bugün "Millet" ve "Cumhur" İttifakı olarak öne çıkan kamplaşmanın salt bir iç siyaset tercihi olmadığını, bunu da kapsayan hatta iç çelişkileri de besleyen küresel-bölgesel hegemonik iktidar krizi ve yeniden yapılanma arayışı ile şekillendiğini bilmek gerekiyor. Dolayısıyla seçimleri de kapsayan söz konusu krizli durumu Millet ve Cumhur İttifakı kamplaşmaları üzerinden okumak ve bunu da faşizm-özgürlük, diktatörlük-demokrasi gibi ikilem ve tercihiyle kavramsallaştırmak hem dar ele alış hem de tarihsel olarak bir gaflet durumuna düşürecektir.

Bu anlamda yaşanan sürece daha farklı ve geniş bir perspektifle bakmakta fayda var. Hemen hemen her kesimin bir dönüm noktası, kırılma anı, varlık-yokluk süreci olarak nitelediği bu dönemi tarihsel toplum bilinciyle okumak ve tutum geliştirmek başta Kürtler olmak üzere tüm Türkiye halkları için hayati önemdedir. Elbette yaşanan süreç faşizme karşı özgürlük, diktatörlüğe karşı demokrasi perspektifiyle ele alınmalıdır. Fakat bunu yaparken sistem içi iktidar kamplaşmasına da taraf olunmamalı. Tüm toplumu bu kamplaşmaya taraf kılmaya çalışan çabaların masum ve kendiliğinden gelişmediği açıktır. Bunun bilinçli ve planlı olarak demokratik halk kesimlerinin özgücüne dayalı bir siyasal bilinç ve örgütlülüğe kavuşmalarını engellemeyi amaçladığını bilmek gerekir. Temel hedef sistem içileşmemiş, iktidar kliklerine eklemlenmiş tüm toplumsal kesimleri örgütsüz bırakmaktır. Örgütlenmeden yoksun, parçalı ve dağınık toplumsal yapıların amaçları ne kadar temiz olursa olsun sonuç alıcı bir hareket geliştirmeleri olanaksızdır. Tarihsel süreçler bize böylesi kaotik durumlarda kazananların, tarihe yön verenlerin en örgütlü güçler olduğunu göstermiştir.

Dolayısıyla seçim tartışmaları ile daha görünür olan iktidar içi kamplaşmanın bir ürünü olan Millet ve Cumhur ittifakları dışında, bir üçüncü çizgi geliştirerek yaşanan kaotik duruma müdahale edebilecek; örgütlü demokratik toplum gücünü ortaya çıkarmak, tarihin önümüze koyduğu bir görev oluyor. Üçüncü çizgi cumhuriyetin demokratikleşmesi fırsatı olarak görmeli, demokratik cumhuriyet inşasına dayalı "Emek ve Özgürlük İttifakı" bu esprisi üzerinden üçüncü bir yol olarak geliştirildi. Bu anlamda, bu adımın önemini ve sonuç alıcılığını sadece güncel siyasal motivasyonlar üzerinden okumamak gerekiyor. Üçüncü yol halklar adına alternatif bir demokratik toplum inşasını hedef alan felsefi paradigmatik bir çizgiye dayanır ve ancak bu çizginin idraki ve örgütlülüğünün sağlanması ile önemi kavranabilir. Bu noktada sadece Cumhur ve Millet İttifaklarının çelişkilerine göre pozisyona alan dar bir bakışa düşülmemelidir. Taktik düzende bu çelişkilere göre bir politika belirlense de esas ve stratejik olan toplumun tabandan başlayarak tüm farklılıkları eşitlik ve özgürlük temelinde bir araya getiren demokratik örgütlülüğünü sağlamaktır. Çünkü toplum örgütlü kılınmadan, örgütlü topluluklar bir araya getirilmeden özgürlük ve demokrasi mücadelesi verilemez. Kuşkusuz egemen iktidarcı yapı böyle bir çizgiyi tehlike olarak algılayacak ve tasfiye etmek için her türlü baskı mekanizmasını

devreye koyacaktır. Fakat tüm bu politikaları gözden geçirme ve etkisizleştirme çabalarını boşa çıkaran bir ittifak ve örgütlülük düzeyi "demokratik cumhuriyet-özgür özerk Kürdistan" perspektifi temelinde, bu tarihsel dönemeçteki en belirleyici husus olacaktır.

Özellikle Kürtlerin bu kritik süreci nasıl kavramaları ve pozisyon almaları gerektiği hususuna eğilmek, sürecin bütününe dair daha somut bir mücadele perspektifi ortaya çıkaracaktır. HDP içindeki en dinamik ve örgütlü güç olan Kürtler, Emek ve Özgürlük İttifakı'nın temel bileşeni olarak neden ayrı ve özgün değerlendirmeyi gerektirsin ki diye sorulabilir. HDP eksenli Emek ve Özgürlük İttifakı Kürt meselesini de içeren tüm toplumsal sorunlara devrimci-demokratik bir çözüm geliştirmeyi esas alırken Kürtlerin özgün durumu ayrıca ele almaya ihtiyaç yoktur denilebilir mi?

Bu ve benzeri soruların altında Kürt meselesini ortaya çıkaran zihniyet ve politikaların karakterini kavrayamamak yatmaktadır. Ulusal, kimliksel inkar ve imhaya dayalı bir varlık yokluk sorunu olarak Kürt meselesi kendine özgü bir çözüm diyalektiğine sahiptir. Kuşkusuz Cumhuriyet'in demokratikleşmesi ve Kürt sorununun çözümü arasında inkar edilemez bir bağ vardır. Fakat son yıllarda çokça dillendirilen ve her kritik dönemde ağızlara pelesenk edilen Türkiye'nin demokratikleşmesi konusunu önemsizleştirmek ya da değersizleştirmek olarak algılanmamalıdır, bu Kürt özgünlüğü. Elbette HDP'de dahil Emek ve Özgürlük bloku bir Türkiye halkları ittifakı olarak demokratik Türkiye hedefi ile bir araya gelmiştir. Ancak burada "*Türkiye'de demokrasi sorunu var önce o çözülsün*" hilafına Kürt meselesini erteleyen ya da sıradanlaştıran oldukça bilinçli, planlı bir tuzağın varlığını görmek gerekiyor. Bu, 1970'lerde Kürt meselesinin ulusal bir olgu olarak tartışıldığı dönemde Türkiye'deki devrimci sol-sosyalist hareketlerin "*Türkiye yeni sömürgedir, sömürgenin sömürgesi olamayacağına göre Kürdistan sömürge değildir, Kürt ulusal sorununun çözümü Türkiye devriminden geçer*" şeklinde özetlenebilecek yaklaşımların güncel bir versiyonu olmaktadır. Bunu sadece kaba Marksist sınıf bakışının sonucu değil, Kemalist şoven milliyetçiliğin Kürt meselesini yok sayan ideolojik bir ifadesi olarak da okumak lazım.

Bu yaklaşımın HDP, Emek ve Özgürlük ittifakını sistemiçi bir çerçeveye sıkıştırmak için sürekli işlendiği sır değil. Millet ve Cumhur İttifaklarının "HDP Türkiyeleşmelidir" söyleminin altında da yatan aynı anlayıştır ve bu devletçi refleksin amacı Kürt meselesini görünmez kılmak ve dinamik bir güç haline gelen Kürt toplumsallığını batılı, liberal, bireyci düzen içerisinde etkisizleştirmektir. HDP ve ittifaklarının bu tehlikenin farkında olarak Kürt sorunu çözülmeden Türkiye demokratikleşemez bakışına uygun bir programı esas aldıkları bilinmelidir. Fakat buna denk bir söylem ve pratik politikayı öne çıkarmakta tutuk kalınmaktadır. Böyle bir çözüm formülasyonu ittifak içinde veya dışında kimi çevrelerin iddia ettiği gibi Emek ve Özgürlük İttifakının mücadele perspektifini daraltan bir yaklaşım değil aksine tarihsel hakikatlere en uygun bakış açısıdır. Bu noktada ittifakın söz konusu tutukluluğu aşması, kendini bir üçüncü yol olarak çekici ve görünür kılması gerekiyor. Bunun da yolu üreticiliğe, yaratıcılığa ve inşaya yönelerek örgütlenmeden ve Kürt sorununun çözümünde Kemalist sol aklın önce Türkiye'ye demokrasi söylem ve anlayışına düşmemekten geçer. Çünkü Cumhuriyet'in Lozan'la başlayan yeniden kurgulanışında etkin olan Kemalist, beyaz Türkçü eğilim ülkeyi özünde Kürt inkarı üzerine inşa etmiştir. İngilizlerin'de (Kapitalist egemen güç) onayı ve dahli ile Lozan Kürtlüğün ve Kürt meselesinin inkarı üzerinde yürütüldü. 1921 Anayasası ile eşit kurucu unsur olarak görülen Kürtler 1924 Anayasası yok saymış ve Kürt inkarı resmileştirilmiştir. Bunlara paralel şekilde, İstiklal Mahkemesi yargılamaları, İskan Kanunu ve Şark Islahat Planı ile Kürt inkarı bir soykırım sürecine dönüştürülmüştür. İste, Türkiye'deki tüm demokratik sorunların kaynağında bu inkar rejimi yatmaktadır. Kürt inkarıyla şekillenen bu Kemalist devlet aklı, bugün de egemen olduğunu kendini ikinci cumhuriyet inşacısı sayan siyasal İslamcı çizgi tarafından da aktif şekilde esas alındığı ortadadır. Bunu devletin Kürt meselesine bakışında ve Kürtlerin siyasal sorunlarına karşı geliştirilen şoven milliyetçi, dinci reflekslere bakarak anlayabiliriz. Bu zihniyet Türkiye'de geliştirilen her türlü demokrasi talebine, demokratik mücadeleye Kürtlere yarayıp yaramadığı üzerinden bir baraj uygulamakta, yaraması durumunda da her türlü engeli öne çıkarmaktadır. Bu anlayışın iki ayrı versiyonu olan Millet ve Cumhur İttifakı'nın birbirlerini sürekli Kürtlere yaklaşım üzerinden terör, ihanet, vatanı bölmek gibi ifadelerle yüklenmeleri, bu sorunu Türkiye'deki siyasal-ideolojik kodlarla ne düzeyde işlendiğini gösterir.

Kürtlerde Toplumsal Hafızayı Tazelemek İçin Birkaç Vurgu

Kürt meselesi ile Cumhuriyetin demokratikleşmesi sorunu arasında bu ontolojik bağ, Kürt meselesinin çözüm diyalektiğinin ana eksenini de açıkça ortaya koymaktadır. Kürt sorunun çözümünün merkezinde olduğu, Cumhuriyet'in demokratikleşmesi hedefinin olmazsa olmazıdır. Bu tarihsel hakikate uygun olarak Türkiye'nin demokratikleşmesini özgür-özerk Kürdistan'ın inşası ile eş güdümlü yürütülmesi, toplumsal sorunların devrimci-demokratik çözümünü de bütünlüklü kılacaktır. Bu hakikatin en fazla da Kürtler tarafından görülmesi ve anlaşılması gerekmektedir. Yani Emek ve Özgürlük ittifakı adı altında bir Türkiye halkları ittifakı ile sınırlı kalmadan, ama buna paralel bir Kürt Kürdistani ittifakının da geliştirilmesinin zorunluluğu görmek gerekiyor. Kürt eksenli yürütülen tartışmalar daha çok Kürtlerin kilit rolde olduğu, Kürt oylarının 2023 seçimlerinde belirleyici olacağı, dolayısıyla hangi ittifaka destek verip vermeyeceği üzerinden yürütülmektedir. Kürtlerin geleceğine dair, tarihsel hakikatlere uygun bir gündemden ziyade faşizan uygulamaların öncelikle sonlandırılmasını öne koyan bir siyasal tutum dayatılmaktadır. Birçok Kürt çevrede de karşılık bulan, makul görülen bu yaklaşımın toplumsal hafızayı tarihsel bilinçten yoksun kılacak tehlikeler barındırır. Toplumsal hafıza, tarihsel bilinçle yoğrulduğunda siyasal-toplumsal mücadelede hakikate uygun bir seyir izler, bilinç zayıfladığında ise gaflete düşmek kaçınılmaz olur. Bu anlamda Kürtler açısından toplumsal hafızayı biraz olsun tazelemek için birkaç tarihsel örneğe vurgu yapmak, böylesi kritik bir süreçte yararlı olabilir:

Birincisi; 20. yüzyıl başlarında Abdülhamit rejimine karşı Batı Aydınlanmacı bir zihniyetle oluşturulan "Jön Türk" hareketi içinde yer alan bir kısım Kürtler, Kürt ulusal meselesine çağın gerektirdiği örgütlülük ve siyasal bilinçten uzak bir yaklaşım içinde olmuşlardır. Sonradan İTC'ye (İttihat ve Terakki Cemiyeti) evrilen bu çizgi dönemin kaotik ortamında, Abdülhamit rejiminin ortadan kaldırılması ve meşrutiyetin ilan edilmesini önceleyen ve bunu tüm sorunların çözümünün esası olarak ortaya koyan politik çizgiyi geliştirmiş, Kürtler dahil birçok kesimi bu harekete dahil etmiştir. Fakat 1909'da İTC darbesi ile Abdülhamit devrildikten ve 2. Meşrutiyet ilan edildikten sonra İTC içindeki en örgütlü kesimi oluşturan Türkçü-turancı çizgi iktidar olmuştur. Ve bu iktidar daha sonra Ermeni ve Kürtler ve gayrimüslim halklara karşı, tehcir, asimilasyon ve Türkleştirme politikalarını devreye koymuştur. Ancak bu uygulamalardan sonra Kürtler daha özgün siyasal-kültürel örgütlenmelere ağırlık vermiştir. Zamanında örgütlü gücünü geliştiremeyen, meşrutiyet ilanının çözüm getireceğine bel bağlayan dar siyasal bakışın bedeli de ağır olmuştur.

İkincisi; Kürtlerin Sevr'deki tutumudur. 1. Dünya Savaşı sonrası dünya ve bölge galip güçlerce yeniden dizayn edilirken, Kürtler bir ulusal hareket ve siyasal liderlik geliştirememiş, oldukça parçalı ve dağınık bir görüntü sergilemişlerdir. Sevr'de Osmanlı'nın parçalanacağı görülmesine karşın siyasal bir körlük içinde olmuşlardır. Osmanlı'ya çok fazla endekslenmiş Kürt üst sınıfı, özellikle şexlik kurumu Osmanlı dışında özgün ve etkili bir ulusal hareket geliştirememiş, var olanlarda etkisiz kalmıştır. Dolayısıyla kendilerini muhatap kılamamışlardır. Zaten bundan dolayı Kürtler Sevr'e davet edilmemiş, Sevr'de çizilen küçük bir Kürdistan parçası da, Kürt ulusal hakları ve tarihsel Kürdistan toprakları gözetilmeden İngilizlerin çıkarına göre kurgulanmıştır.

Üçüncüsü; Sevr kararına karşı direniş geliştiren Kürtler, Türklerle birlikte M. Kemal liderliğindeki kurtuluş savaşında mücadele etmiş, Cumhuriyet'in kurucu unsuru olarak rol oynamışlardır. Erzurum, Sivas ve Amasya Kongrelerinde Türk-Kürt ittifakı, 1921 Anayasası ile daha da somutluk kazanmıştır. Kürtlerin özerk yönetim hakkı üzerinden geliştirilen bu ittifak daha sonra Lozan'da yapılan görüşmelerle akamete uğramıştır. Lozan süreci ile İTC'nin Kemalist versiyonunun takkiyeciliği gittikçe Türkçü çizgiyi hakim hale getirirken Kürtleri de mümkün mertebe etkisizleştirmeyi (oyalayarak) amaçlamaktaydı. 1921-1924 arasındaki 3 yıllık süreçte Kemalist rejimden medet uman kimi Kürt işbirlikçi çevreleri, Lozan'a Türk Heyeti adına katılmış, yine masada kendi ulusal örgütlülükleriyle muhatabiyet yaratamamışlardır. Kemalist rejimin verdiği soyut sözlere kanmayı tercih etmiş, Lozan'dan sonra haklarını alacaklarına inanmışlardır. Ancak buna kanmayan, Kemalistlerin politikalarında şüphe duyan Kürtler de tehlikenin farkına çok geç varmışlar, ön almak için girişilen kimi örgütlenme çabaları (askeri ve siyasi anlamda) zayıf kalmıştır. Örneğin Azadi hareketi böyle bir girişimdir. Fakat Kemalist rejim kendisi açısından "tehlikenin"

farkına vararak erkenden müdahale etmiştir. Böylece sahada en fazla bedeli vermiş Kürtler, Lozanla birlikte tümden yok sayılmış, tarih sahnesinin dışına itilmişlerdi.

Kürtlerin bu üç önemli tarihsel kavşakta içine girdikleri siyasal tutum ve ittifaklar kuşkusuz dönemin koşulları da gözetilerek belli bir açıklamaya kavuşturulabilir. Ancak esas sorun böylesi ittifaklara girilirken siyasal ve örgütsel tedbirler alamayan bir siyasal öngörüsüzlüğün olmasıdır. Her ittifak tercihi tartışılabilir ama, söz konusu yenilgi ve kayıpları sadece bu tercihlerin doğruluğu ve yanlışlığı üzerinden okumak yetersiz ve dar olacaktır. Örneğin 'kurtuluş savaşı' sürecinde Kürtlerle Türklerin ittifakı ana sorun değil, böyle bir ilişki tarihsel- kültürel kodlara uygundu. Fakat böyle bir ittifak geliştirirken Kürtlerin aynı zamanda ulusal birliği sağlayacak örgütlü bir yapıyı tüm Kürdistan'da egemen kılmaları, siyasi ve askeri olarak güçlü bir muhataplık yaratabilmeleri gerekiyordu. Kürtler ancak böyle bir iç ittifak ve ortak çıkar etrafında kenetlenmiş olsaydı, kolayca inkar edilmez, muhataplık sorunu da yaşamazlardı. İşte burada Kürtlerin siyasal parçalılığı, stratejik düşünme kabiliyetinin zayıflığı, plan-program ve çağdaş örgütlülükten yoksunlukları, dağınık ve bölgesel kalmaları, çağdaş bir ulusal önderlik ortaya koyamamaları gibi bir dizi önemli eksiklik, önlerine çıkan bu tarihsel fırsatları doğru değerlendirememelerine neden olmuştur.

Kürtler varlık sorununa yol açan ve bugünde sürdürülmeye çalışılan yüzyıl önceki bu ibret verici süreçleri doğru analiz etmez, buna neden olan hata ve eksiklikleri kapsamlı çözümlemez ve siyasal-örgütlülük anlamında tedbirini geliştirmezse; sistemin tümden yeniden yapılanma sürecine girdiği bir dönemde yine benzer makus tarihi yaşamaktan kurtulamaz. Zira İttihatçı çizginin hâlâ hakim olduğu devlet refleksi, bu kaotik süreci "Millet" ve "Cumhur" İttifakları ile Kürt inkar çizgisinin hâlâ hakim olduğu bu kaotik süreç içinde Cumhuriyet rejimini devam ettirme çabası açıkça sürdürülmektedir. Kürtlerin her türlü siyasal-kültürel kazanımlarını, varlığına tehdit olarak gören ve bunları ortadan kaldırmaya çalışan egemen aklın krizden dolayı kendiliğinden aşılmayacağını bilmek gerekir. Bu yüzden son zamanlarda sıkça dillendirilen tarihin tekerrür edebileceği kaygısı Kürtler açısından ciddiye alınması gereken bir durumdur. Kuşkusuz tarih hiçbir zaman birebir aynı yaşanmaz, yaşam sürekli bir akış hali olduğundan, herhangi bir tarihsel yaşanmışlık kendinden önceki dönemin birebir tekrarı olamaz. Dolayısıyla bu tarihsel dönemde analiz geliştirirken, TC'nin şu anki durumunu Osmanlının son yıkılış dönemine Kürtleri de parçalı, örgütsüz ve öncülükten yoksun bir halk olarak resmeden kaba bir anlayıştan kaçmamız gerekir. Böyle bir analoji tarihsel gerçeklikten kopmaya yol açabilir. Tarihin tekerrürü algısı aslında toplumsal tarihin zaman-mekan bağından ileri gelir. Bu da özü itibariyle tarihsel süreç ve olgulardan ders almayan, bunun siyasal, sosyal vb. analizini yaparak anı ve geleceği planlamamanın ifadesi olmaktadır. Dolayısıyla böylesi kritik ve kaotik süreçlerde geliştirilen analojiler siyasal, sosyal, ekonomik vb. değişim dinamiklerinin benzerliği (Aynılığı değil) üzerinden kurulursa günceli anlamada doğru bir perspektif oluşmasına katkı sunabilir. Fakat bunu yaparken geçmiş-şimdi-gelecek diyalektiğinden de kopmamak bu bağ üzerinden analiz gerçekleştirmek gerekir.

Bu yaklaşımdan hareketle PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın Kürdistan ve Ortadoğu'yu 3. Dünya Savaşı'nın merkezlerinden biri olarak tarif ettiği ve 1914-1916 ile 1918-1920'ler arasındaki kaotik süreçlere benzettiği çerçevede yaşanan süreci kavramada uygun bir perspektif olabilir. Zira bu süreç kapitalist modernist sistemin başta Kürtler olmak üzere bölge halklarına zorla giydirmeye çalıştığı deli gömleğinin (tekçi ulus-devlet yapısı) yaşandığı bir süreçtir. Ve bu deli gömleği ki sistemin temel sömürü aracıdır, yüzyıl sonra yine aynı mekanda bir çözümsüzlük girdabına girmesidir. Bu tekçi ulus-devletçi deli gömleğinin en krizli halinin Türkiye şahsında yaşandığı, Cumhuriyet'in siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak bir sürdürülemezlik durumuna geldiği tespitini yapmak zor değil.

HDP öncülüğündeki Emek ve Özgürlük İttifakı böylesi bir tarihsel bakışın gerektirdiği güncel ihtiyaca bir cevap olarak, iktidar ve tahakküm adına değil, Türkiye halklarının özgür yaşam iradesi adına bir müdahale olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal farklılıkları (dil, din, inanç, etnik, kimlik vb.) inkar eden veya tekçi ulus anlayışı içinde eritmeye çalışan bu deli gömleğinin aksine Türkiye halklarının tarihsel diyalektiği birlikten ve özgür yaşamdan yanadır. Bu süreçte söz konusu ittifakta birlikte yaşam çizgisinin vücut bulmuş hali olabilir. Birlikte yaşam; demokratik,

özgür ve eşit esaslara dayalı toplumların kendisi olma, kendi kimlikleriyle kendini yönetme tarzında inşa demokratik ulus projesi oluyor. Bunda ret ve inkar yoktur. Bir etnik-dini kimlik karşısında diğer tüm farklılıkları egemenlik altına alma ve inkar etme yoktur. Herkesin kendi kimliğiyle özgürce yaşadığı, birlikte ürettiği ve paylaştığı bir ülke inşa etme ideali vardır. İşte Üçüncü Yol dediğimiz Demokratik Cumhuriyet çizgisi bu ilkeler üzerinden alternatif olma çabasıdır. Halkları iktidar kamplaşmalarına mahkum etmeme hamlesidir.

Demokratik ulus çizgisinin öncü gücü olan Kürtler, kendi iç sorunlarına, öz örgütlenmelerine odaklanmaları oldukça hayatidir. Tüm tarihsel dönüm noktalarında söz konusu süreçlerde söz, irade ve karar sahibi olmamalarının altında da yatan bu sorun en acil çözüm gerektiren sorunların başında gelmektedir. Ancak hemen hemen her kesim tarafından ifade edilen bu gerçekliğe çözüm sağlayacak etkili bir platformu geliştirmede zorluklar yaşanmaktadır. Tarihin tekerrürü kaygılarıyla Kürtler arası birlik sorununun iç içe tartışılması da bu yüzdendir. Bu birlik tartışmalarında Kürtlerin tarihsel olarak sosyal ve coğrafik durumları, özgünlükleri doğal engeller olarak gösterilse de çağımız enformasyon ve bilgi çağında bu durum kesinlikle esas etmen değildir. Burada asıl belirleyici olan husus Kürdistan üzerinde egemenlik kurmaya çalışan güçler ile bu güçlere dayanak olan geleneksel işbirlikçi sınıf ve eğilimin engelleyici tavrıdır.

Geleneksel işbirlikçi eğilim günümüzde acısını derinden hissettiğimiz ulusal, toplumsal bir yara, Kürt toplumsallığının bağrına saplanmış bir hançer olarak tanımlamak mümkündür. Bu işbirlikçi eğilim ile Kürtler arası birlik sorununun birbiriyle kopmaz bir bağ içinde olduğu yıkıcı bir gerçek olarak Kürtlerin önünde durmaktadır. dolayısıyla olası bir ittifak adımının ilk amacının da imha inkar rejiminin dayandığı bu zaafiyeti ortadan kaldırmak ve hançer yarasına bir merhem olacağı anlamına gelir. Bu hançer yarasına sürülecek olan merhemin içeriği de kuşkusuz önemlidir. Çünkü yanlış merhemin kangrenleşmeye yol açma ihtimali vardır. Örneğin Kürtlerin demokratik komünal kültürel kodlarına uymayan ilkel milliyetçi çizgideki bir ittifak-ya da merhem-Kürtlerin ulusal birlik sorununa çare olmak şurada dursun; Kürtlerde daha fazla parçalı bir sosyal-siyasal durum ortaya çıkaracaktır. Bunu da Kürdistan üzerinde egemenliğini pekiştirmeye çalışan ulus-devletlere ve kapitalist hegemonik sisteme hizmet edeceği açıktır. Bu yüzden Kürtler arası ittifak derken bu birliğin nitelik olarak neyi kapsadığı ortaya konulmalıdır. Ancak her şeyden önce Kürtlerin bir varlık sorunu yaşadığını, ortak bir platformda bir araya gelebilme iradesini açığa çıkarmak gerekiyor. Acil olarak geliştirilecek böyle bir platform ilk aşamada belki bir söz ortaklığını ortaya çıkaracaktır. Fakat daha sonra karar ve irade gücünü de geliştirecek bir muhataplık yaratacaktır. Tabii böyle bir girişimin bir merhem işlevi göreceğini ama böyle bir hançer yarasına kalıcı çözümün ancak ameliyatla tedavi edilebileceğini anlamak gerekiyor. Bu ameliyatın yöntemi de demokratik ulus çözümdür. Kürt halkının ulusal birlik sorunu bu işbirlikçi çizgiyi de besleyen iktidarcı zihniyet ve sistemden kaynaklanır. Dolayısıyla iktidarcı-devletçi zihniyet dışında demokratik ulus zihniyetine dayanan farklılıkların eşit, özgür ve demokratik birliğine dayanan çözüm hakikate en uygun çözüm olacaktır.

"Kürt Kapanı"

Kürtler arası ittifak sorunun içsel engelleyici boyutu kadar dışsal boyutu da önemli ve belirleyicidir. Lozan ile Kürtlerin dört ulus-devlet (Türkiye-İran-Irak-Suriye) arasında bölünmesi ve her parçadaki devletlerin Kürtlerin inkarı ve statüsüz bırakılmasına dönük politikaları, Kürtler arası ittifak arayışlarında temel engelleyici etmenlerdendir. Kürtlerin statüsüzlüğü üzerine inşa edilen İngiliz icadı bu statüko, Kürtler kapitalist modernite güçleri için bir piyon olmanın ötesinde rol biçilmemekte ve her türlü birlik arayışı da statükoya tarafından tehlike olarak görülmektedir. Kürtlerin en doğal hakları olan ulusal bir toplum olarak var olma ve birlik yaratma çabaları egemen işgalci güçlerce hep bir devletleşme çabası olarak görülmüş ve bunu engellemek için tüm bu girişimler "terörize" edilerek bastırılmıştır. Merkezinde Kürtlerin inkarı ve statüsüz bırakılması olan Ortadoğu'daki söz konusu statüko öyle bir "dehşet dengesi" üzerine inşa edilmiştir ki, Kürtler dahil tüm bölge halkları ve ulus-devletleri kapitalist hegemon güce bağlı ve bağımlı hale getirilmektedir. Öcalan, bu sömürgeci yapıyı "Kürt kapanı" olarak tanımlamaktadır. Bu öyle bir kapandır ki;

a- Bölge ulus devletleri (Türkiye- İran-Irak-Suriye) sürekli husumetli kılınmıştır.

b- Bölge devletlerinin komşuluk sınırları Kürdistan'ı kapsadığından Kürtlerin herhangi bir parçadaki siyasal hareketliliği ilgili devletlerce tehlike olarak görülmüştür.

c- Her devlet kendi içerisindeki Kürt hareketini en sert şekilde bastırırken, komşu (rakip) devletlerdeki siyasal hareketleri rakibini zayıflatmak adına taktik düzeyde desteklemiştir. Ancak Kürt hareketleri stratejik bir 'tehdit' düzeyine geldiğinde, statükonun korunması adına buna karşı bir dayanışma içinde olmuşlardır, sömürgeciler.

d- Herhangi bir parçadaki Kürt sorununa demokratik çözüm arayışı (2013'teki 'çözüm süreci' gibi) bölge devletleri ve küresel güçlerce sürekli sabote edilmeye çalışılmış, çözümsüzlük politikası sürdürülmesi hedeflenmiştir.

e- Kapitalist güçler dönem dönem taktiksel düzeyde Kürt siyasal taleplerine göz kırparken, bu hareketliliği canlı tutarak bölgede dizayn edici pozisyonunu korumak istememişlerdir. Yarattığı bu çelişki-çatışma sarmalında bölge ulus-devletlerini de kontrol edebilme ya da çıkarlarına hizmet eder hale getirme imkanı ortaya çıkarmıştır.

Çok kaba bir şekilde resmetmeye çalıştığımız bu yapının temel kaybedeninin Kürtler olduğu tartışmasızdır. Bu çözümsüzlük kapanı Kürtlerde her türlü ittifak arayışına temkinli ve kaygılı yaklaşımı geliştirmiş, *"birlik oluşturursak, bölge devletleri ve uluslararası güçler nasıl tepki verir"* düşüncesinin hakim olmasına neden olmuştur. Ayrıca bu "Kürt kapanı" denilen soykırım mekanizması Kürtlerdeki geleneksel işbirlikçi çizgiyi daha da derinleştirmiş, hatta kimi süreçlerde egemen güçler adına 'kavminin celladı' olacak kadar bir işbirliğine girebilmiştir. Kürtlerde ulusal bilinci zayıflatan ve ciddi bir özgüven yitimine, sinmişliğe sebep olan bu durum; Kürt meselesinde çözüm kaynağını çoğunlukla dışarıda gören mağduriyete dayalı bir sosyo-psikolojik pozisyona yol açmıştır... Bu ruh halinin egemen olduğu Kürt siyasal hareketleri çözümü dışarıda bekleyen, dış güçlere bağımlı bir eğilimin güçlenmesine neden olmuştur. Bu da Kürtleri yıllarca çözüm diye bu soykırım düzeninin sahiplerinin kucağına itmiştir. Tarihteki yenilgileri ve kayıpları değerlendirirken bu ruh hali ile kandırıldığı, verilen sözlerin tutulmadığı tezi üzerinden okumayı tercih etmiştir. Aslında şu anda eldeki binlerce bilgi-belge bu tezi kuşkuya yer bırakmayacak şekilde desteklemektedir. Ancak bu Kürtler haklıdır diye çözümünde kendiliğinden gelişeceği anlamına gelmez. Bu yüzden Kürtler açısından böylesi değerlendirmeler, eğer yaşanan süreçlerden ders çıkarılmayacaksa sistem güçlerine daha fazla bağımlı olmaktan başka bir şeye hizmet etmeyecektir.

Öncelikle bu dil ve bakış açısının artık Kürtlerce tüketilmesi gerekiyor. Kaldı ki Kürtlerin son 40-50 yıllık ideolojik-politik temelli özgürlük mücadeleleri özgücüne dayanarak bu sosyo-psikolojik durumu büyük oranda parçalamış ve kendine güvenen özgür ve demokratik bir zihniyetin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kalıcı siyasal, sosyal ve kültürel değerlerin açığa çıkarılması, halkta edinilen siyasal bilinç, ahlaki ve vicdani düzey; ulusal birlik konusunda söz konusu yabancı güçlere dayandırma hakkını kimseye vermemelidir. Tam da olması gereken şey, mevcut gerçekliğe rağmen bir birlik geliştirebilme irade ve kararlılığını ortaya koymaktır. Yukarıda belirtilen hususlar bize, Kürt ulusal birliği sorununu sadece bir siyasal ittifak sorunu olmadığını göstermektedir. Kürt birliği sorununu, Kürt kapanı olarak ifade edilen sömürge sistemini parçalayacak siyasal, sosyal, kültürel boyutları olan bir sorun alanı olarak kavramak büyük önem taşır. Böylesi kapsamlı bir sorun alanı tüm toplumsal kesim ve bireyleri içine alan, belli ilke ve değerlere dayalı, zihinsel ve kurumsal ortaklığı içeren bir çözüm perspektifini içermektedir.

Bu çözüm çabasını Kürtler arası iç diplomasi çalışması olarak tanımlayabiliriz. Burada çözüm anlamında, *"hem konjonktürel hem de sınıfsal açıdan birleşik bir Kürt ulus-devletinin şansının az olduğu göz önüne getirildiğinde bu amaçla yürütülen faaliyetlerden başarılı sonuç alınmadığı bilinmektedir. Kürt sorununun doğası bu tür faaliyetlerin başarılı olmasına el vermemektedir. Kürtlere ilişkin ulus-devlet diplomasisi çözümleyici değil, tıkayıcı Kürdistan parçaları arasındaki çelişkiyi arttırıcı ve düşman ulus-devletlere açık davetiye çıkaran birçok olumsuz role tanıklık etmiştir. Bu nedenle yeni bir diplomasiye, demokratik ulus diplomasisine şiddetle ihtiyaç vardır."*[1]

---

1 **Abdullah Öcalan**

Uluslaşmasını demokratik ulus çizgisinde gerçekleştiren ve iç ittifakını buna dayanarak sağlayan bir Kürt gerçekliği, bu tarihsel kavşakta kendi kaderini tayin etmede büyük bir güç ve irade sahibi olacaktır. Çünkü Demokratik Ulus diplomasisi ulus-devlet diplomasisindeki gibi iktidar ve gücü merkezine alan ve bir siyasal organizasyon dar iktidar çıkarlarına dayanan ve diğer tüm yapıları da buna hizmet eder hale getiren bir egemenlik inşa aracı değildir. "Kürt davası" etiketini kullanıp her kesimi kendine tabi kılmaya çalışan, ilkel milliyetçi çizgideki diplomasinin Kürtleri birbirinden daha da uzaklaştırdığını yakın tarihten biliyoruz. Tarihte birçok toplumda böyle bir diplomasi milliyetçi ve şoven çizgiyi ulus-devlete çevirebilmişse de aynı yöntem Kürtlerde benzer sonucu vermemektedir. Bu yaklaşım Kürt toplumun kadim komünal kültür duvarına çarpmaktadır. Bu komünal kültürel kodların iktidarcı sisteme mesafeli, yabancı yönetimi kabul etmeyen özerk yaşam ısrarı; bir kesimin diğerleri üzerinde hiyerarşik bir düzen geliştirdiği tahakküme dayalı bir birlik çabasını hiçbir zaman kabul etmemiştir. İşte demokratik ulus diplomasisi tam da bu kültürel kodlara uygun bir birlik yaratma tarzıdır. Tahakküm içermeyen her bileşenin kendi özgünlüğünü koruduğu, farklılıklara dayalı eşit, özgür ve demokratik ilkeler üzerinde inşa edilen bir ilişkiler sistemini esas alır. Temel yöntemi "demokratik müzakere" olan diyalog esaslı bu ittifak çabası, parçalanmış ve farklı çıkarlar etrafında bölünmüş Kürtler arasında ortak bir platform kurulmasını amaçlar. Böyle bir platform hem ittifak arayışının ilk hedefi olmalı hem de kurulduktan sonra tüm diplomatik faaliyetlerin merkezi haline getirilmelidir. Bu anlamda ulusal bir kongre veya konferansın toplanmasıyla, Kürtler adına söz ve karar sahibi olacak bir meclis ve bunun bir parçası olacak ulusal diplomasi biriminin oluşturulması gerekmektedir. Burada en azından başlangıç itibari ile varlık yokluk sorunu bağlamında ortak bir tehlike tanımı yapılmaktadır. İttifaklar dayanışmaya dayalı ortak çıkarlar üzerinden geliştiğinden sağlıklı bir Kürt birliği için önce tehlike tanımlanmalı, sonra da mücadele perspektifi netleştirilmelidir. Yukarıda "Kürt kapanı" mekanizması ve işbirlikçi eğilim anlamında ifade edilen hususlar ortak tehlike algısı için güçlü bir zemin yaratmaktadır. Ancak tek başına bu yeterli de değildir. Bunun yanında ittifak çabasını nitelikli bir birlikteliğe kavuşturmak için temel ilkelerde de ortaklık yakalanmalıdır. Temel ilkeler şöyle sıralanabilir.

1- Demokratik Kürt ulusu ilkesi: Ulus ortak bir zihniyet ve bilinci paylaşmadır.

2- Özgür-Birleşik ve Demokratik Vatan ilkesi

3- Ulusal bütünlük ilkesi

4- Ulusal siyaset ilkesi

5- Demokratik siyaset ilkesi

6- Diplomasinin ulusal düzeyde örgütlendirilmesi ilkesi

7- Kürt sorununun siyasi-demokratik yollarla çözümü ve meşru savunma ilkesi

8- Ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesi

9- Kadınların toplumsal alanın tüm faaliyetlerine eşit katılımın hedeflenmesi ilkesi

10- Kürtler arası savaşın yasaklanması ilkesi

11- Kürdistan dışındaki Kürtlerin (demokratik) hak, talep ve mücadelesinin desteklenmesi ilkesi

12- Kürdistan'da yaşayan kardeş halklarla ortak yaşam ilkesi

Bu ilkelerin Kürtlerin demokratik ulusal birliğini sağlamak için temel olduğu kabul edildiğinde güçlü bir Kürt siyasal iradesi ortaya çıkarabilir. Farklı çıkarlar etrafında bölünmüş her parçanın ve örgütün kendine göre ilişki geliştirdiği dağınıklığı toparlayacak tarihsel bir aşama olacaktır. Zira böylece Kürtler her yönüyle bir muhataplık konumuna ulaştırabilir. Ancak bu ilkelerin hayata geçirilmesini sadece bazı siyasal parti ve derneklerin bir aradalığı üzerinden değil, bunu da aşan Kürt toplumunun tüm sosyal, siyasal kültürel dini kesimleriyle fertlerini bir araya getirmeyi kapsadığı görülmelidir. Bu da tabandan başlayarak tüm toplumu içine alan bir örgütlenme faaliyeti ile mümkün olabilir.

Her ne kadar konumuz gereği demokratik ulus diplomasisini Kürtler arası ittifak çabaları üzerinden değerlendirilirse de, bunu da aşan, halklar arası bir ittifakı da kapsadığını belirtmek yerinde olacaktır. Kürdistani ittifak için üç ilke de belirlenebilir.

1. Kürtler arası ittifakı sağlayacak ittifak

2. Kürdistani ittifak: Kürdistan'da yaşayan Türkmen, Ermeni, Süryani, Arap vb. halk ve etnik kesimlerle, farklı inanç gruplarının demokratik birlikteliğini, ortak Vatan'da yaşama iradesini ortaya çıkaracak ittifak

3. Bölge halkları (Türk, Arap, Fars vb.) ile ortak yaşama dayalı daha geniş bir halklar ittifakı.

Demokratik ulus diplomasisi bu üç stratejik ittifakın eş güdümlü ve iç içe geliştirilmesi ile pratikleştirildiğinde Kürtler arası ittifakta Kürtler adına sonuç alıcı bir çözüm geliştirme iradesini ortaya çıkaracaktır. Bu konuyu yazımızın kapsamını aştığı için çok fazla değerlendirme konusu yapmadık ama Türkiye, bölge ve dünyada yaşanan alt üst sürecini sadece Kürtlere yarayan pragmatik bir yaklaşımın esas alınmadığını belirtmek istiyoruz. Zira Kürtler dahil hiçbir halk ve toplumsal kesim için tek başına kurtuluş veya özgürlük mümkün değildir. Özgürlük ancak halkların demokratik birlikteliğine dayalı bir ittifak perspektifiyle gerçekleşebilir ki, Türkiye özgülünde geliştirilen Emek ve Özgürlük İttifakı da bu hakikate dayanmaktadır.

İnşada Halklar Bahçesi: Emek ve Özgürlük İttifakı

Ancak bunların yanında belirttiğimiz sebeplerden ötürü Kürtler arası ittifak özellikle Kürtler açısında bir öncelik sorunu olarak ele alınmalıdır. Çünkü Kürtler dahil bölge halklarını sömürü cenderesine alan ve Kürt kapanı olarak adlandırılan statüko ancak Kürtler arası birliği esas alan bir diplomasi ile parçalanma sürecine girecektir. Bunun belki de en bariz örneği Rojava Devrimi'dir. Rojava'da gelişen ittifak arayışı hem Rojava'daki halklar arası ortak yaşam birlikteliğini ortaya çıkarmış hem de tüm bölgedeki statükoyu halklar lehine bozan, parçalayan bir umut yaratmıştır. Rojava Devrimi de göstermektedir ki, Kürtler arası ittifak bölgenin demokratizasyonun da ana dinamiğidir.

Bu temel dinamiği harekete geçirecek diplomasi faaliyeti en çokta Türkiye özgülünde Kürtler için acil ve mümkündür. Bahse konu "Kürt kapanı" sistemin en önemli parçası hatta belki de omurgası Türk ulus-devlet ve onun milliyetçi iktidar yapısıdır. Kürt kapanının omurgasını parçalamak ise Türkiye'yi Demokratik Cumhuriyet temelinde dönüştürmek anlamına gelir. Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu krizli yapı, esasında Kürt kapanı sistematiğinden kaynaklanmaktadır. Sürdürülmez hale gelen bu krizden çıkmanın yolu, Kürt kapanını ortaya çıkaran statükoyu restore etmek değil, bu sorunun kaynağı olan Kürt meselesini Kürtlerle ilkelere dayalı demokratik bir çözümünü geliştirmektir. Bu da ancak özgür-özerk Kürdistanı kapsayacak şekilde Türkiye'nin demokratikleşmesi ile mümkündür.

Kürtlerin bu amaç etrafındaki iç ittifak çabalarının amacı devleti yıkmak ve yerine bir Kürt ulus-devleti inşa etmek olmadığını belirtmek gerekir. Amaç devleti yıkmak değil, devleti demokrasiye duyarlı hale getirmektir. Bu HDP, Emek ve Özgürlük blokunun savunduğu ortak özgür, demokratik yaşam tahayyülüne aykırı bir çaba değil, aksine birlikte farklılıklara dayalı demokratik birlikteliğin gereğidir. Kürt varlığının demokratik ulusal inşası devletin varlığına bir tehdit olarak görülmemeli, ortak ve barışçıl yaşamın özü olarak anlaşılmalıdır.

Bu konuda Türkiye'de hakim olan şoven milliyetçi çizgi "Vatan bölünüyor" paranoyasını öyle kamplaştırıcı bir atmosfer taşımış ki, Kürtlerin bu yönlü her talep ve iddiası düşmanlaştırıcı bir dille karşılanmaktadır. Seçim sürecine girerken bu "zehirli" havanın ittifak arayışlarını gölgede bırakmaması için panzehir olacak Emek ve Özgürlük İttifakını her alanda güçlendirmek, tüm toplumsal kesimleri kapsayacak bir halklar bahçesine çevirmek gerekiyor. Bu noktada "koşulların oluşmasını" beklemeden hamleci bir tarz esas alınmalıdır.

Hamleci tarz ya da proaktif politika özellikle Kürtler için bu süreçte çok büyük bir ihtiyaçtır. "Bekle gör" tarzının zaman kaybı olacağını ve tarihi fırsatı tepmek anlamına geleceğini kavramak lazım. Bu da kuşkusuz bir stratejik akıl gerektiriyor. Özellikle devlet aklı karşısında özgür Kürt'e dayanan stratejik bir Kürt aklının oluşması oldukça hayatidir. Zira stratejik akıl önemli süreçlerdeki imkan ve tehditleri çok hızlı ve derinlikli algılayarak tedbirler geliştirir. Adımlar atar. Demokratik ulus diplomasisi hem zihniyet boyutuyla hem de kurumsal ortaklık boyutuyla aslında bu stratejik aklın bir başka ifadesi olmaktadır. Bu stratejik akıl bugün her zamankinden daha fazla gerçekleşme imkanına sahiptir. Dolayısıyla gecikmeden Kürt birliğini sağlamak ve bunu Ortadoğu halklarının demokratik kurtuluşuna zemin olacak bir mücadeleyi geliştirmenin arifesidir. Yeter ki tarihten ders alalım, tarihin gerektirdiği hamleleri doğru örgütlülük düzeyi ile gerçekleştirilsin…

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Ortadoğu ve “Demokratik Uluslar Birliği” Üzerine

Fırat Gernas

“Doğu”nun, Sevinçlerin ve Acıların “Orta”sı...

Asya, Avrupa ve Afrika denilen Eski Dünya karalarının ortasında yer alan, herkesin kendisine göre farklı bir ad ile andığı ama günümüzde en yaygın ve kanıksanmış (yahut kanıksatılmış) adıyla “Ortadoğu”, stratejik merkezi konumu nedeniyle çoğu zaman çizilen stratejilerin de merkezinde yer almıştır. Özellikle son iki yüz yılda başta İngiltere olmak üzere birçok Batılı devletin uyguladığı siyasetlerin hedefinde yer almıştır. Zaten “Ortadoğu” adlandırması da ABD-İngiltere çıkışlı ve kendi konumlarına göre “doğu”nun “orta”sı olmaktadır. Farklı zamanlarda, farklı bakış ve amaçlarla nice adlandırmalara konu olan bu coğrafya günümüzde de öneminden birşey yitirmiş değil. Farklı nitelemelerle bazen geniş bazen de dar bir coğrafya olarak ele alınan ama hep de merkez olagelen; “Bereketli Hilal”, “Mezopotamya”, “Yakındoğu”, “Ön Asya” ve nihayet “Ortadoğu” gibi nice adlandırmalara uğrayan bu topraklar bağrında, insanlığın nice gizem ve sırlarını da saklamaktadır. Deyim yerindeyse günlük olarak her tarafından tarih ve eski yaşam izleri gün yüzüne çıkmaktadır. Yer altı ve yer üstü kaynakları, zengin flora ve faunası ve doğasıyla ilk söz ve ilk destandan günümüze değin adeta hakikat yurdu olagelmiştir.

Hakikatin yurdu ve coğrafyası olmak, insanlığa beşiklik etmek, bereket ve zenginlik sunmak her zaman beraberinde “hayırlı” sonuçlar getirmiyor. Aksine ziyadesiyle “bela”ya yol açıyor. Bu coğrafyada yaşayıp da günlük olarak bu paradoksun getirdiği acıları, çelişkileri, zorluk ve eziyetleri; daha da kötüsü savaş, katliam ve kırımları yaşamamak mümkün değildir. Tarih buna hesapsız ve sayısız kez şahitlik etmiştir. Tarihin ve toplumsal yaşamın şafağı attığında en güzel tını ve ninnilerle insanı kendi cennetimsi beşiğinde sallayan bu coğrafya; “uygarlık” şafağı (belki de zifiri karanlığı demek daha yerinde olacaktır) attıktan sonra ise en acılı çığlıkların yükseldiği mekan haline gelmiştir. James Melaart, Robert Braidwood, Gordon Childe, Klaus Schmidt, Samuel Noah Kramer ve daha nice arkeolog, yer altından fışkıran gizeme temasa ederken duydukları heyecanı cümlelerine yansıtmışlardır. “Uygarlık öncesi” cennetimsi yaşamı dillendirmişlerdir. Fakat peşi sıra gelişen uygarlık çağıyla başlayan ve Gılgameş destanında dile getirilen “ihanet”, “başkalaşım” ve eski cennet arayışları, neyin kaybedilmeye başlandığını dokunaklı bir biçimde ortaya seriyor. Kaybedilen insanlığın yüzbinlerce yıldır ilmek ilmek ördüğü kendi hakikati, tanrıça İnnana’nın yaşamsal “me”leri oluyor. Hakikatin yurdunda hakikat yitimi oluyor. İnsanlığın doyumsuz rüyası, çivi yazılı Gılgameş destanında mat ve donuk kayalara çakılı kalıyor. Artık bundan sonra tanrı kralların mutlak irade ve idaresi, korkunç gürlemeleri, savaş ve çığlık sesleri yükseliyor. Sargon, Hammurabi, Asurbanipal silsilesi ne yazık ki günümüzün “modern devlet adamları”na kadar kesintisiz sürüyor. Zaman, zemin ve şartlar değişse de söz konusu kralların ve günümüzdeki kim bilir kaçıncı versiyonlarının toplumlara çektirdikleri acılar kat be kat devam ediyor. Değişen yanı günümüz zulüm araçlarının daha “modern” olmasıdır! Özcesi, en derin acılar en tarifsiz mutlulukların yaşandığı diyarlarda çektirildi ve en keskin çığlıklar yürek dolusu sevinçlerin yaşandığı mekanlardan yükseldi. Doyumsuz halayların tutuştuğu meydanlar sonrasında kan revan bir hal aldı.

Buna rağmen bu coğrafyada umut hiçbir zaman kaybetmedi. Toplumsal gözeneklerde saklı ama hep diri kaldı. Yeri geldiğinde direniş olarak şahlandı ve yürüdü. Kutsal değerleri bağrında hep yaşattı ve büyüttü. Ama lanetlilik de peşini bırakmadı.

Girift Zihniyet Sorunları

Neden böyle oldu ya da olmak zorunda mıydı soruları daha ziyade başka bir yazı ya da tartışmanın konusu olabilir. Burada daha çok bundan sonra ne olmalı, neyi düşünmeli ve ne yapmalı üzerinde yoğunlaşılacaktır. Bunun için de yakın tarih olgularına ve güncele ilişkin bazı değinmelerde bulunulacaktır. Çünkü ne yaşandığı, neyin ve kimin nerede durduğu ve ne yapmaya çalıştığı anlaşılmadan sonrasına ilişkin öngörüde bulunamaz ve adım atamayız.

Ortadoğu'daki sorunlar girişte de belirtildiği gibi oldukça köklüdür. Günümüzde ise günden güne daha da çetrefil bir hal almakta ve bir girdabı andırmaktadır. Herkes kendi cephesinden "çözüm" de geliştirmeye çalışmaktadır. Geliştirilen çözümlerin içeriklerine bakıldığı zaman toplumsal, düşünsel, politik, ekonomik ve kültürel odaklı olanlar olduğu gibi "komple" çözümler de önerilmektedir. Yine çözüm öneren ya da geliştirmeye çalışan merkez, çevre ya da kesimlerin de bir kısmının iç dinamiklere dayandığını ama diğer bir kısmının da ya bizzat dış dinamik olduğu ya da dış dinamiklerle hareket eden "yerli" kesimler olduğunu görmek mümkündür. Fakat en önemlisi ve daha yakından incelendiğinde "çözüm" adı altında hareket eden bir kısım güçlerin aslında sorunların esas kaynağını teşkil ettikleri de teşhis edilebilir. Öyle ki "çözüm" adıyla sorunları sürüncemede ve çözümsüzlükte bırakmayı çıkarları için daha "elverişli" bulan güçler de bulunmaktadır.

Her ne şekilde ve hangi düşünüşle olursa olsun esas amacı gerçekten çözüm olan güçlerin öncelikle Ortadoğu'yu tarihsel, toplumsal, felsefi, kültürel ve hatta coğrafi olarak çok iyi tahlil ederek ulaştığı sonuçlar üzerinden hareket etmesi gerektiği; bölge hakikati esas alınmadan girişilecek tüm çözüm çabalarının sorunları daha da derinleştirmekten öteye bir sonuç getirmeyeceği tarihsel tecrübelerle olduğu kadar günlük olarak da yaşanmakta ve farkına varılmaktadır. Mesele göründüğünden daha da zahmetlidir. PKK Lideri Abdullah Öcalan bu durumu şöyle ifade eder; Ortadoğu toplumu, devleti gerçek anlamda bir sorunlar yığınıdır. Kadim tarihten beri biriken ve bastırılan çeşitli sorunlar toplumu nefessiz bırakmıştır. Çözüm bulsunlar diye kapitalist sistem tarafından dayatılan rejimlerin kendileri sorunların kaynağı haline gelmişlerdir. Ne kendileri çözümleyici olabiliyor, ne de iç ve dış çözümleyici güçlere imkân veriyor...[1]

Dahası bölgede zihniyet ve "bilme"ye dair sorunlar çok daha ağırdır. Dogmatizm, oryantalizm, taklitçilik, kof pozitivizm, milliyetçilik, cinsiyetçilik ve nice hastalık, zihinleri adeta sarmalamıştır. Atmosfer çoğu zaman kaostur. Hakikat algısı kötürümleşmiştir. Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olma, sağlıklı bir analize gitmeden karar sahibi olma, fevri hareket etme, travma düzeyindeki duygusallık öne çıkan özellikler olmaktadır. Dolayısıyla çoğu zaman ufak sorunlar, içinden çıkılamaz sonuçlara neden olabilmektedir. Zihniyet sorunlarını Öcalan şöyle irdelemektedir: Ortadoğu güncelinde söz ve pratik, kavram ve olgu, hayal ve gerçek, din ve yaşam, bilim ve ideoloji, felsefe ve din, ahlak ve yasalar arasında muazzam bir kargaşa, iç içelik, bozulma ve siliklik yaşanmaktadır. Neredeyse insanlığın tanıdığı tüm zihniyet tabakaları yol açtıkları kirlilikle birlikte sorun yığınları halinde istiflenmiş olarak durmaktadır. Gerek eski gerek yeni dil yapıları da zihniyet durumlarını tüm tutuculukları içinde yansıtmaktan geri durmamaktadır.[2]

Elbette bu durumu aşmaya dönük çabalar da gelişmiştir. Avrupa benzeri Rönesans ve Reform girişimlerinden tutalım farklı çıkışlara kadar girişimler olduysa da istenilen sonuçları yaratamamıştır. Devrimci, eğitmen ve yazar Rûstem Cudî bu konuda şöyle bir tespitte bulunur: Ortadoğu'da gelişen bu çabalar kapitalist moderniteye dayanıyordu. Yani Avrupa demokrasisi, İngiliz ve Fransız devrimlerine dayanan Avrupa'nın modern değerlerini esas alıyordu. İran, Mısır ve Türkiye'de bu temelde bireysel hakları gerçekleştirmek amacındaydılar. Örneğin Cemaleddin Afgani, Kewakıbi, Mirza Markon ve diğerleri sömürgeciliğe ve monarşiye karşıydılar. Kendilerine göre Ortadoğu'da bir rönesans projesi güdüyorlardı. Fakat başaramadılar. Neden başaramadılar? Çünkü ne

1 **Abdullah Öcalan, Bir Halkı Savunmak**

2 **A.g.e, s.119**

dışarıdan müdahalelerle ne de içeriden ama dışa dayalı yöntem ve değerlerle bölgenin sorunlarını çözmek mümkündür.[3]

Rûstem Cudî benzeri biçimde oryantalist yaklaşımları da eleştirmektedir. Avrupa ya da Batılı düşünüş biçimiyle Ortadoğu'yu ele almanın özünde bağımlı kişilik özelliklerinden kaynaklandığını ve bunun sömürge kişiliğiyle aynı olduğunu vurgulamaktadır.[4]

Abdullah Öcalan da bu konuda, anti-oryantalist geçinen ve modernite düşmanı kesilen ama özünde modernite içi olan kişi ve örgütleri eleştirmekte ve "Geleneğin sadece elbise ve sakallarını kuşanırlar. Ruhları ve bedenleri en gerici modernite artıklarıyla yüklüdür" şeklinde nitelemektedir.[5]

Ulus-Devlet Kanserleşmesi

Ortadoğu'da sözü edilen zihniyet sorunlarının yanı sıra durumu iyice kötürümleştiren esaslı yaşamsal sorunlardan biri de ulus-devlet yapılanmasıdır.

Ulus-devleti "kuzu postuna bürünmüş kurt misali" ulus postuna bürünmüş devlet/iktidar olarak nitelemek yerinde bir tabir olacaktır. Bu yolda kullandığı temel argüman ve sonrasında silah, milliyetçiliktir. Milliyetçilik, kullandığı bir silah ama yeri geldiğinde de devrimci söylem ve eylemleri boşa çıkarmak için kullandığı bir kalkan, özel savaş aygıtı ve ideolojik saldırı aracıdır. Bu yönüyle milliyetçilik; insanın ve toplumun doğa, toprak, yurt ve benzeri değerler sevgisi gibi özden ve doğal gelişen duyguları yerine ikame edilen yapay ve kurgusal bir kavramdır. Oluşturulan yapay duygular üzerinden her şey "tek"leştirilmeye çalışılır ve öncelikle adına hareket ettiği "büyük ulus" dışındaki tüm uluslar ve toplumsal kesimler hedeflenir. Bunlar sindirildiği ve hiçleştirildiği oranda "büyük ulus" devletleştirilir. Bu ulusun bireylerine anlık ve günlük olarak hamaset ve milliyetçilik dopingi enjekte edilir. Yapılan her şeyin bu ulusun ve fertlerinin "yararı"na olduğu savı sürekli işlenir. Oysa deyim yerindeyse ulusun kimyası artık bozulmuş ve kanserleşme süreci başlamıştır. Bireyler bir an bile söz konusu "yarar"ın neden diğer ulus ve toplumlardan olan en yakın komşu, çalışma arkadaşı ve hatta dostundan bile esirgendiğini sorgulayamaz derecede bu hastalığa bulaştırılmıştır. Hastalık ilerledikçe birey, devletin eline tutuşturduğu silahı bu en yakın komşu ve dostlarına doğrultur. Özcesi ulus-devlet kendi iktidarı haricinde hiçbir ulusun yararını gözetmez. Onun gözettiği "tek"lik kendi iktidar çıkarıdır.

Öyle ki bu "kutsal teklik" adına toplumların en doğal özellik ve hakları, ana dili, kültürü ve varoluşsal değerleri yok sayılır. Bununla da yetinilmez yok edilmeye çalışılır, asimilasyona tabi tutulur ve aşağılanır. Ama bir yandan da çalıp çırpıp "tek kültür"e katılır. Bu yönüyle de ulus-devlet toplumkırım ve soykırım aracıdır. Beri taraftan ulus-devlet olabildiğince yüceltilir. O bir "kader" ve "olmazsa olmaz"dır artık. Sonra da "ulusların kendi kaderini tayin hakkı" formülü önüne konur. "Kim kaderini tayin etmek istemez ki" deyip yola çıkıldığında varılan nokta kanserleşmedir. Dermana büründülüp verilen aslında umarsız bir derttir. Herkes "kaderini tayin etmeye" çalışırken bir diğerinin kaderinin canına okumaktadır artık! Sonrasında bitmek bilmeyen ulusal savaşlar... "Bağımsızlık" ve "kendi kaderini tayin hakkı" sloganlarıyla başlatılan kan revan ikliminden sonra varılan nokta, ulus-devletler sistemine en koyu "bağımlılık" ve "kaderi"ni ellerine teslim etmedir.

Ulus-devlet sistemi kendi içerisinde "tek"liği savunsa da "uluslararası" alanda tek değildir. O "uluslar arası" çoklu bir sistemdir. Çatışsalar da barışsalar da tüm ulus-devletler birbirlerine tutunurlar. Söylemde "çelişik" görünseler de esasında toplum ve hakikat dışı yapay çelişkilerde ortaktırlar ve iktidarlarının "beka"sını buna dayandırırlar. Çelişip çatışmaları, karşıt olduklarını doğrulamaz. Aksine onlar aynı ideolojik atmosferden solumaktadırlar. Hepsi de içte "tekçi" iken dışarıda hep "çoğulculuk"tan dem vururlar. Bu da uluslararası bir sistemdir ve adı da "Birleşmiş Milletler"dir. Adının "Birleşmiş Devletler" olması gerekirken "millet" kavramının kullanılması bilinçlidir ve ulus-devlet ideolojisinin gereğidir. En eski ve köklü milletlerden olan on milyonlarca Kürt halkına Birleşmiş Milletler'de yer verilmemesi nasıl izah edilebilir! Bunun için öne sürülen koşul bir ulus-devlet olunması! Mevcut Ortadoğu ve Kürdistan koşullarında bunun sözünün edilmesi dahi kurtlar sofrasına girip kıyamet ateşini yakmakla eş anlamlıdır!

3 Rûstem Cudî, Rojhilata Navin, Weşanên Şilêr, s. 19

4 A. g. e, s. 21

5 Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 1. Kitap Uygarlık

O halde çözüm "kurtlarla dans"ta değil demokrasi halayını tutuşturmaktadır. Sosyal medya deyimleriyle Ortadoğu "Kurtlarla dans"ı mı yoksa "Kürtlerle halay"ı mı seçecektir, işin nirengi noktası budur. Ulus-devletin belirtilen toplumsal kanserojen özelliğinden en çok Kürtler zarar görmesine rağmen özellikle Güney Kürdistan özelinde bir ulus-devletçiliğin dayatılması, belirtilen ideolojik atmosfer ve çıkarlarla ilgilidir. Buna dönük eleştirel tutum alındığında ise hemen "Kürtler statüsüz mü kalsın" gibi çoğunlukla tuzak bir ifade ile cevap verilmektedir. Bu eğer bilinçli söyleniyorsa ulus-devlet sistemiyle bir ideolojik ve çıkar bağı yüksek ihtimaldir. Bilinçsiz söyleniyorsa bilinmelidir ki Kürt halkı bir statü oluşturmak istiyorsa "ulus-devlet" kesinlikle seçeneklerin dışında olmalıdır. Ulus-devleti reddetmek statüyü reddetmek değildir. Aksine Kürtler için kıyamet senaryosunu reddetmektir. Artık yakıp yıktığı kadar kendisi de yıkım süreci yaşayan ulus-devlet modeli peşinde koşmak, Güney Kürdistan özelinde, felaketin içine dalmış bir trenin son vagonuna atlamak gibi bir şeydir. Bünyeyi saran hastalığı "derman" gibi gösterip, "kurtuluş reçetesi" gibi sunmak, felakete zemin hazırlamaktır. Nitekim Eylül 2017 bağımsızlık referandumu (ulus-devletleşme referandumu) sürecinde yaşanan ulus-devlet tehdit ve askeri manevralarıyla sonrasında yaşanan çatışma neticesindeki can ve toprak kayıpları ve iktidar hesaplarına kurban edilen halkın değerleri, acı tabloyu gözler önüne serdi.[6-7]

Öcalan ulus-devlet çözümsüzlüğünü ele alırken İsrail-Filistin örneğini verir: Genelde Yahudi, özelde İsrail sorunu çözülmeden, ne Ortadoğu'da ne dünyada toplumlar sorunlarını çözebilir. Ulus-devlet perspektifli tüm yaklaşımların sorun çözen değil, ağırlaştıran özellikte olduklarına dair hiçbir örnek İsrail-Filistin örneği kadar öğretici değildir. Dünyanın parası ve kanı akıtıldı. Geriye daha da içinden çıkılması zor bir sorunlar yumağı miras kalmıştır. İsrail-Filistin örneğinde iflas eden kapitalist modernite ve ulus-devletçi paradigmasıdır.[8]

6 **ANF | Referandum da teslim edildi! (anfturkce.com)**

7 **ANF | Süddeutsche Zeitung: Kürtler için karanlık zamanlar (anfturkce.com)**

8 **Abdullah Öcalan, Ortadoğu'da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü**

Demokratik Ulus Çözümü

Tarih bilinci ve şimdiye dair derinlik ile geleceğe dair öngörü arasında sıkı sıkıya bir bağ vardır. Geçmişle şimdi arasında bağ kurup bunu geleceğe sağlam bir örgütlülük ve toplumsallık olarak taşırmak belki de en bilinçli ve demokratik eylem ve duruş olmaktadır. Söz konusu Ortadoğu olunca bu durum daha da anlam ve yaşamsallık kazanmaktadır. Aksi durumda yoğun zihinsel ve toplumsal sorunlarla bir kısır döngüye ve kaosa düşülmesi kaçınılmazdır.

Bu anlamda toplumsal sorumluluk belki de en ağır sorumluluktur. Kendi olma ve toplumsallık bilinci de bunun ön koşuludur.

Ortadoğu, yaşadığı kaos ve girdaptan nasıl kurtulunur? Bunun için ne gereklidir? Bu ve benzeri sorular çokça sorulur.

Kuşkusuz ki bir yerde yaşanan sorunlar derin ise öncelikle bir zihniyet dönüşümüne ve devrimine ihtiyaç vardır.

Zihniyet devrimiyle kastedilen özgür toplum bilinci ve inancıdır. Bilinç sadece olup biteni bilme değildir. Nasıl yapılacağını da bilmektir. İnanç ise, bildiğine inanmak ve gereklerini yapmaktır. Uygulama gücünü, kararlılığını ifade eder. Ortadoğu toplumuna egemen kılınan zihniyet yapılarını iyi tanımadan, aşılması gereken yanlarıyla miras alınması gereken yanları ayırt etmeden, yine karşı mücadele verilmesi gereken zihniyet kalıplarını tanımadan doğru, yetkin bir ideolojik bir mücadele verilemez.[9]

Öcalan, son savunmasında (Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü) Ortadoğu kaosuna ilişkin çözümünü de ortaya koymaktadır. Demokratik Uluslar Birliği olarak ifadelendirdiği çözümünde ulus-devleti aşan bir perspektife vurgu yapmaktadır. Savunmaların genelinde de devlet ve demokrasi ikilemini irdelemekte ve birinin çokluğunun diğerinin azlığı anlamına geleceğini de tespit etmektedir.

Gerçekten de Ortadoğu gibi bir bölgede radikal demokrasi nasıl geliştirilebilir? Tarihindeki nice yaşantılardan da bildiğimiz gibi bir ütopyadan ziyade gerçekçi bir proje olan Demokratik Uluslar Birliği nasıl örgütlendirilebilir ve hangi ilkelere dayanmalıdır? En

9 **Abdullah Öcalan, Bir Halkı Savunmak**

önemlisi de kimler buna öncülük edebilir? Bunlar Ortadoğu çözümü için can alıcı sorular olmaktadır.

Bazen çok şey söylenir, çok şey yazılır ama günü gelir bir ya da birkaç olay yaşanır ve tüm bunların hiçbir gerçekçi temelinin olmadığı görülür. O halde söylenen ve yazılanların tarihi hakikatlere ve yaşam ile sınanmış gerçekliklere dayanması gerekir. Ortadoğu'yu ele alırken de "tarih"siz bir "şimdi"den ve "şimdi"siz bir "tarih"ten kaçınmak gerekir.

Bu açıdan Ortadoğu tarihine bakıldığında toplumsal dokunun çok güçlü olduğu ve bunun, toplumsallığın temeli olmayla ilintili olduğu görülecektir. Öyle ki tarihin en zalim ve yıkıcı tiran ve imparatorlukları sayısız kez bu coğrafyadan silindir gibi geçmelerine rağmen toplumsallığın hala tüm direngenliğiyle ayakta kalması bunun sonucudur.

Tarih boyunca bunun hem şahidi, hem kurbanı, hem acı çekeni, hem mağduru ve hem de en kadim direngeni olan halkların belki de en önde gelenlerinden olan ve Ortadoğu'nun orta yerinde yaşayan Kürt halkıdır. Buna en somut ispat Kürdün "çirok"ları (mitolojik eserleri), "dengbêj"liği (sözlü ürünleri) ve derin hafızasıyla "şimdi"ki bariz kültür ve yaşamıdır. Tarih, mitoloji ve arkeoloji içerisinde sıradan ama tarafsız bir gezinti bile bu Kürt gerçekliğini somut bir biçimde gösterecektir. Coğrafi ve mekansal koşulları bu halkı daha çok direniş pozisyonunda ve toplumsal duruş ve refleks halinde tutmuş ve bu durum da toplumsal özelliklerini şekillendirmiştir. Sümer'den Babil ve Asur'a, oradan Pers ve Antik Yunan'a, Roma'dan Arap ve Osmanlı kaynaklarına kadar açığa çıkanların neredeyse hepsi bu gerçekliğe vurgu yapmaktadır. Buna göre Mezopotamya'nın bu "dağlı halkı/Kur-ti", dağlık ve sert tabiat koşullarına rağmen öz savunma dışında saldırgan değil aksine barışçıl bir duruş içerisinde olmuştur.

O halde sormak gerekir; Ortadoğu'nun en kadim halklarından olmasının yanı sıra, en fazla parçalanmış, ülkesi işgal edilmiş, büyük acılara maruz kalmış Kürt halkı çözüme en yakın bir gerçeklik olarak durmuyor mu? En fazla acıyı çekenin bunu anlama dönüştürmesi halinde en iyi çözümü geliştirebilecek kesim olması gerçekçi değil mi? Öcalan bu konuda şunları vurgulamaktadır: Ortadoğu, ancak Demokratik Uluslar Birliği çatısı altında tarihte çok uzun sürmüş olan evrensel rolünü yeniden ele geçirip oynayabilir. Her zaman söylediğim gibi, Kürtler tıpkı uygarlığın şafak vaktinde oynadıkları rolün bir benzerini bu sefer demokratik uygarlık temelinde oynayabilirler. Kürdistan Devrimi'nin potansiyeli ve Kürt demokratik ulus çözümü bunun için gerekli olan her türlü gücü (entelektüel ve fiziki güç) fazlasıyla sunmaktadır. Kürdistan Devrimi her zamankinden daha fazla bir Ortadoğu Devrimi'dir. Kürt demokratik uluslaşması da Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'dir. O halde Kürdistan Devrimi'nin evrenselliğe giden yolu Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nden geçecektir.[10]

Yukarıda da değinildiği gibi şimdi yaşananlar tarihi teyit ediyor. 20. Yüzyılın sonunda ve 21. Yüzyılın başında Kürdistan'da yaşanan özgürlük devrimi adeta Kürdün tarihi rolünün günümüz koşullarında yeniden vuku bulması oluyor. Bakur Kürdistanı'nda başlayan ve Rojava devrimiyle zirveleşen devrim şimdi ışıltılarını Rojhilat ve İran'da serpiyor. Belli ki Rojhilat ve İran'ın devrimci potansiyeliyle de buluşunca bambaşka bir zirve yapacağa benziyor.

Bakur, Rojava ve Rojhilat Kürdistanı devrimlerinde-ki hepsi de aynı ideolojik ve felsefi kaynağa dayanıyor-açığa çıkan ve evrenselleşen özellikleri ve temel ilkeleri şöyle ifade etmek mümkündür:

1. "Jin, Jiyan, Azadi" sloganında özlü ifadesini bulan, uygarlık tarihinin tüm baskı ve acılarının en ağır ve katmerlisinin herkesten daha fazla hedefinde olan ve maruz kalan kadının, Şahmaran mitolojisindeki gibi adeta yerin dibinden çıkarak tekrardan özgürlüğe öncülük etmesi.

2. Tüm toplumsal kesimleri, halkları ve ulusları özgürlük amacı etrafında toplayarak demokratik devrimi tam anlamıyla toplumsallaştırması ve gerçek anlamda "Demokratik Uluslar Birliği"nin temelini hazırlaması.

3. Kapitalist endüstriyalizmin anlık olarak yıkıma tabi tuttuğu doğa gerçekliği karşısında ekolojik tutumu, duruşu ve mücadelesi.

4. Tüm ırkçı, faşist, cinsiyetçi, tutucu, dogmatik, anti toplumsal ve anti demokratik zihniyet ve oluşumlara karşı ideolojik, felsefi ve politik mücadelenin odağı olması.

10 Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Ararat Yay. s. 571

5. Ortaya çıkardığı ve mücadelesiyle yeşertip geliştirdiği değerlerin tüm insanlığa mal olup evrenselleşmesi.

Bunlar aynı zamanda Kürt Özgürlük Hareketinin öncülük ettiği Demokratik Ulus devriminin temel ilkeleri olmaktadır.

"Jin Jiyan Azadî" Evrenselleşmesi

Bunlardan kadın özgürlüğü mücadelesinin binlerce yıllık hakikatini üç kelimeye en anlamlı bir biçimde sığdıran "Jin Jiyan Azadi-Kadın Yaşam Özgürlük" özlü şiarı, dünyanın tüm mücadele ve özgürlük meydanlarında haykırılıyor. Mezopotamya'nın Zagros dağlarında yeşerip şahlanan kadın mücadelesi Rojava'nın ovalarına inerek karanlık güçlere karşı aydınlığın meşalesini yükseltti. Şimdi de Rojhilat Kürdistanı ve İran'da en önde devrime öncülük ediyor. Oradan tüm dünyaya ışıltı saçıyor.

Kuşkusuz bu kolay olmadı, muazzam bedeller verildi ve hala da bu destansı mücadele sürüyor. Varlığı ile yokluğu belli olmayacak derecede korkunç bir cendereye alınmış kadın gerçekliğinin deyim yerindeyse son nefes alışlarından tekrardan yaşama dönmesi mucizevi bir çıkış değerindedir. Bununla tehlikeden kurtulanın sadece kadın toplumu değil tüm toplum olduğu gerçeği, şimdi daha fazla bilinçlerde yer ediniyor. O halde olacaksa bir devrim ve toplumsal çözüm, bunun kadın özgürlüğü ve örgütlülüğü temelinde olmaksızın hiçbir hakikat payının olmayacağı en net evrensel ilke olarak tespit edilmelidir.

İlişki, İttifak ve Örgütlenme Üzerine

Tarih ve güncel bize en net biçimde gösteriyor ki, Ortadoğu'da radikal demokrasi hareketiyle Demokratik Uluslar Birliği çalışmalarına kadın ulusu ve Kürtler ile beraber diğer ezilen halklar öncülük edebilir.

Şüphesiz böylesi bir hareket ve çalışma çok daha fazla zihni, politik ve ahlaki çaba ve emek gerektiriyor. Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin sözü edilen parçalarda on yıllardır geliştirdiği toplumsal devrim, belirtildiği gibi zaten bu konuda önemli bir mesafe katetmiş durumdadır. Dikkat edilirse Kürtler hem Kürdistan'da hem de yaşadıkları ulus-devletlerde demokrasinin ve barışçıl çözümün kilidini ellerinde tutmaktadırlar. Kuşkusuz bu kendiliğinden değil verdikleri bedeller ile oldu. Türkiye'de demokratik Kürt hareketi olmaksızın ne iktidar ne muhalefet adım atabilmektedir. Suriye ve Rojava'da Kürt Özgürlük Hareketi öncülüğündeki devrim, yeni ve demokratik Suriye'nin nasıl olması gerektiğini ortaya koymuş durumdadır. İran devrimi zaten kadınların ve Kürt halkının öncülüğünde gelişiyor.

Elbette burada ilişki, ittifak ve örgütlenme konusu yaşamsal önemini korumaktadır. Ulus-devletçi zihniyete sahip ve değişmemekte ısrar eden çevre ve yapılarla demokrasi adına bir yol alınamayacağı görülmüştür. Şüphesiz ki demokrasiye ancak demokratik zihniyete sahip ya da buna açık kesimlerle ulaşılır. Bu açıdan tüm uluslardan gençlik, kadın, aydın, köylü, esnaf ve diğer toplumsal kesimlerle oluşturulacak ilişki, ittifak ve birlikler büyük bir sinerji yaratacaktır. Yine bölgede güçlü bir tarihi temeli olan kabile, aşiret ve cemaatlerle demokratik temelde gösterilecek çaba ve ilişkilenmeler bir rönesansa yol açabilecek potansiyel ve değerdedir. Oluşturulacak bu birliktelikler, ulus-devletlerin on yıllardır oluşturduğu toplumsal tahribatları gidermeye dönük bir çabanın yanı sıra yeni demokratik yaşamın öz ve biçim kazanmasında da esaslı rol sahibidirler. Örneğin Rojava'da oluşturulan "toplumsal barış kurulları", iktidar tarafından on yıllardır oluşturulmuş tahribat ve travmaları gidermede önemli bir rol oynadılar, oynuyorlar. Yine kadın öncülüğünde geliştirilen birçok kurum, kadına dayatılan her türlü baskıcı ve kırımcı sistematiğin aşılmasında yaşamsal bir erk sahibidirler. Kültürel alandaki çalışmalar bir Rönesans hareketine dönüşmekte ve tüm toplumsal kesimler için bir yeşermeyi getirmektedir. Yine ulusal bazda tüm bu parçalarda Kürt, Arap, Fars, Türk, Beluci, Türkmen, Ermeni, Azeri, Asuri, Süryani ve diğer pek çok halk bu sözü edilen ilkelerde bir araya gelerek Demokratik Uluslar Birliği temelinde stratejik birlikler oluşturabilirler. Bu bir ütopya değildir. Medya'dan tutalım Kommagene'ye oradan günümüze dek güçlü bir tarihi arka planı olan bir gerçekliktir sözkonusu olan... Örgütlenme konusunda en önemli boyutlardan biri de toplumsal örgütlenmenin hangi yöntem ve öz ile gerçekleştirileceğidir. Bunun için de elbette ki esaslı kaynağımız toplumsal tarihtir. Toplumsallığın ilk nüvesini oluşturan "klan"dan doğal toplumdaki komünal yaşama ve sonrasındaki uygarlık güçleri

karşısındaki yaşam ve direniş örgütlenmelerine kadar toplumsal gerçeklik hep toplumsal birliktelikleri esas almıştır. Bunun adı da "komün"dür.

Günümüz Ortadoğu toplumları, yaşadıkları ağır bunalımdan ancak başta ekonomik komünler olmak üzere her alanda komünleşmeyi gerçekleştirdikleri oranda çıkış yapabilirler. Komünsüz çıkış olamaz. Tarihsel ve kültürel gelenekler ancak komünal yaşamla güncellikte yer tutup varlıklarını devam ettirebilirler...

.... Özellikle yenilenmiş komün zihniyeti ve örgütlenmesi temelinde tarıma ve köye dönüş, en değerli devrimci faaliyettir. Gerçek devrimcilik, tarihsel varoluşumuzu gerçekleştiren komünal yaşamı, başta ekonomik alan olmak üzere, tüm toplumsal alanlarda gerçekleştirmektir. Nasıl ki demokratik federalizm ve demokratik özerklik demokratik ulusun politik yaşam örgütlenmesi ve kurumlaşması ise, komünal ekonomik birlikler federasyonu da ekonomik yaşamın örgütlenmesi ve kurumsallaşmasıdır. Komünal Ekonomik Birlikler Federasyonu yerel, ulusal ve bölgesel çapta Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nin ekonomik temelini ifade eder.[11]

Belirtmek gerekir ki Ortadoğu'da komün oluşturmak oldukça emek isteyen bir çalışmadır. Çünkü kapitalist modernitenin oluşturduğu kişilik özellikleriyle ulus-devlet yapılanması derin bir tahribat yaratmıştır. Kişiliklerde oluşturulan güven erozyonu, travmalar, toplumsal bağlara vurulan darbelerle oluşan inançsızlık ve ekonomik alandaki çarpıtma ve zihin bulanıklıkları, hafife alınmayacak engeller durumundadır. Dolayısıyla esaslı bir zihin çalışması kadar güçlü ve yaratıcı bir pratik çalışma da gerektirir. Ama bilinmelidir ki toplum kendi varoluş hakikatiyle bir buluşmaya görsün, artık önünde hiçbir şey engel değildir.

Sonuç

Deyim yerindeyse insanlık ve yerküremiz çok çetin zamanlardan geçiyor. Uygarlık denen olgunun "bilim ve teknoloji"si geliştiği ölçüde bununla adeta ters orantılı olarak toplumsallık ve ahlaki-politik toplum özellikleri gerilemekte ve anlık olarak erozyona uğratılmaktadır. Bizzat "bilim adam"ları (bilim insanı değil!) bu gidişle gezegenimizin felakete sürükleneceğini söylüyorlar. Sanki sorumlu toplummuş gibi ikide bir nasıl hareket edilmesi gerektiği yönünde de "nasihatler"de bulunuyorlar. Küresel ısınma, bozulan iklim dengeleri, kuraklık, açlık, susuzluk, çevre kirliliği, genetiğiyle oynanan gıda, yapaylaşan insan ve daha nice yaşamsal sorun bu durumun sonuçları oluyor.

Herşeye karşın güçlü toplumsallıkla beslenen moral değerler direniyor ve umut diri kalıyor. Sözü edilen bu paradoksların en çetin yaşandığı coğrafya olan Ortadoğu adeta insanlığın ve toplumun laboratuvarı niteliğindedir. Bu coğrafyada açığa çıkan sonuçlar tüm dünyayı etkiliyor. Son birkaç yılda Kürdistan, Irak, Suriye, İran, Afganistan ve diğer ülkelerde yaşanan olay ve olgular dahi Ortadoğu gerçekliğinin yerküremiz için ne kadar yakıcı olduğunu ortaya koydu. Dolayısıyla amacı ne olursa olsun siyasi yönelim sahipleri ilkin Ortadoğu'da harekete geçiyorlar.

O halde bu coğrafyanın insanı herkesten daha fazla bu gerçeklik bilinciyle hareket etmelidir. Duyu organlarına bir nebze olsa dahi hakim olan her insan kapitalist modernite ve onun ölümcül aracı ulus-devletin anlık olarak yaşamsal değerleri nasıl yıkıma tabi tuttuğunu rahatlıkla algılayacaktır. Bu durumda yapılması gereken bu yıkıcı sistematik karşısında ruhsal, düşünsel ve pratiksel tüm öz savunma sistematiğini kuşanmak ve direnmektir. Aksi halde günden güne hakikat bilincimiz körelecek ve yaşamın anlamına dair duygumuz dumura uğrayacaktır. Diri ruh ve diri bilinçle hareket tarzı ise yaşamın anlam ve gizemini koruyup geliştirecek ve topluma kazandıracaktır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Yararlanılan Kaynaklar:

- **Abdullah Öcalan, Bir Halkı Savunmak**
- **Rûstem Cudî, Rojhilata Navin**
- **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 1. Kitap Uygarlık**
- **Abdullah Öcalan, Ortadoğu'da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü**
- **Abdullah Öcalan, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü**

11 **A.g.e, s. 552-553**

Dünya Demokratik Uluslar Birliği

Delal Engin

Dünya Demokratik Uluslar Birliği, Demokratik Modernite çağımızın ruhudur. Bu ruhun bedenleşmesi ise Dünya Demokratik Uluslar Konfederalizmi sistemini yerelden başlayarak ilmik ilmik örmekle mümkün olacaktır. Bilgi-iletişim çağına damgasını vuracak olan modernitenin ruhu, zihniyet dünyası ve sistemi giderek dünya çapında daha fazla gündem olmakta ve tartışmaya açılmaktadır. İnsanlığın yeni bir çağda daha iyi bir yaşam arayışı bu tartışmaları giderek geliştirmektedir. Dünya demokratik uluslar birliğinin hangi ilke ve ölçülere dayanacağı, nasıl örgütlendirileceği ve buna kimlerin öncülük yapacağı vs. gibi sorulara verilecek cevap ise yaşadığımız sistemsel krizin çözüm anahtarını da yaratacaktır.

Bu çağda yaşayan insanlar veya toplumlar olarak kapitalist modernitenin liberal düşünce biçimi, ulus-devlet sistemi nedeniyle hakikat algımızın çok fazla çarpıtıldığını fark etmemiz ve arayış içerisine girerek bundan kurtulmaya başlamamız, farklı bir yaşam sisteminin, dünyanın olabileceğini düşünmemizi sağladı. İlk toplumsallığımızın başladığı ve geliştiği dönemde hatta toplumsal tarihimizin neredeyse yüzde doksanında iktidar, devlet ve erkek egemen bir sistemin olmadığını gördükçe, insanlığımızın ve toplumsallığımızın çekirdeğinin ortak, özgür, komünal değerler, ahlaki ve politik ilkeler temelinde geliştiğini anladıkça iktidar ve devletin tüm versiyonlarına şüphe ile bakmaya başladık. Tarihin hiçte Sümerlerle başlamadığını, Sümer öncesi toplumların bin yıllardır farklı kimlik, dil, etnisite, inanç, yaşam kültürü ile beslendiğini, çoğaldığını ve öz savunma temelinde varlığını sürdürdüğünü bugün başta arkeoloji olmak üzere jineoloji, sosyoloji, filoloji, epistemoloji, antropoloji, ontoloji vs. gibi bilim dalların gelişmesiyle kendi özgün demokratik sistemlerini yarattığını daha fazla anlıyoruz. Gelişen bilim dallarıyla toplumsallığın klan tarzında mayalandığı Afrika-Rif'inden ilk niteliksel sıçramasını yaşadığı Yukarı Mezopotamya'nın kalbindeki neolitik dönemin adeta ana damarlar, kollar üzerinden tüm dünyaya yayıldığını bilmekteyiz. Yukarı Mezopotamya'nın neolitik değerleri üzerinden El Ubeyd gibi iktidar ve devletin farklı bir kültür biçimi olarak gelişen Aşağı Mezopotamya'nın şehir devletleri, toplumsal tarihin çatallaşmasına yol açmış, adeta insanlık tarihinde erkek egemen aklıyla kendini tek özne yerine koyarak bugüne kadar bir ur gibi hastalık yaymıştır. Tüm bunları şunun için belirtiyorum: Kendini kral-rahip ilan eden bir avuç kurnaz adamın iktidar-devleti geliştirmesi, yaratılan ulus-devlet aklının kendisini tüm toplumsal hakikati parçalayıp yönetme adına bir sistem gibi dayatması tarihte kaçınılmaz sonuç veya kaderi değildi. Bugün bu hakikati açığa çıkararak somut verilerle tartışmaya açan yüzlerce-başta tarihçiler olmak üzere-aydın, bilim insanı var. Artık şunu da biliyoruz ki, hakikat bir bütündür, bu dünyada yaşayan tüm insanlığın toplumsal tarihi de bir bütündür: Dilimiz, dinimiz, rengimiz, kültürlerimiz, kimliklerimiz çok farklı olsa da, ayrı coğrafyalarda yaşasak da farklı sınıfların, dinin mensupları olsak da aynı kaynağın, hakikatin çocuklarıyız. Her ne olursa olsun tarihsel toplumun gelişim zincirinin birbirinden kopması mümkün değildir, geçmiş günümüzün içinde yaşamakta, günümüz ise geleceği yaratmaktadır.

Mitoloji, din, felsefe, kuantum gibi insanlığının düşünce biçimlerinin, tarihinin, hakikat ve yaşam

algısının günümüzde birbirinden kopuk olmadığı, iç içe geçerek anlam ve yorum gücünü geliştirdiği her gün daha fazla anlaşılmaktadır. Özellikle kuantum ve genel görelilik teorisiyle birlikte her şeyi oluşturan atom-altı parçacıklarıyla evrenin işleyişinin daha fazla kavranmasıyla birlikte madde-enerji, evrensellik-tikellik, özne-nesne, birey-toplum, objektif-subjektif, ruh-beden, kadın-erkek vs. tüm ikilemlerin birbirini yok ederek değil kendi sentezini yaratarak diyalektik gelişimini sağladığı, yaşamın anlam ve yorum gücünü yarattığı anlaşılmıştır. Son iki yüzyıldır kapitalist modernitenin ulus-devlet sisteminin iktidar aklı, suni bir şekilde felsefesini, düşünce ve yaşam biçimini maddenin gücüne, salt objektif olma adına evrenselliğin biricikliğine, özne ve bireyin dünyasına dayandırması toplumsal hakikatin ve aklın çarpıtılmasıdır.

Kapitalist moderniteye karşı gelişen demokratik modernite çağının demokratik ulus zihniyetinin-anlayışının temel karakteri ise; toplumsal hakikatin yaşam enerjisiyle, ruhuyla, bedeniyle, düşüncesiyle canlılığının bilincinde olan, komünal değerlerin yarattığı ortak kimlik içerisinde bireyi irade gören, hiçbir cins, sınıf, ulus ayrımı yapmadan tüm toplumsal farklılığı zenginlik olarak ele alan ve sentezci karakteriyle değişim dönüşümü yaratıcılık temelinde sürekli kılan bir öze sahiptir. Demokratik ulusun zihniyetini ve özünü, ruhunu taşıyan bireylerin, demokratik-özgür yurttaş kimliğiyle tikel ve evrensel tüm insanlık değerlerini taşıması, kapitalizmin liberal ideolojisinin yarattığı tüm hastalıklardan bireyci, maddiyatçı vs. modernist anlayışlardan kendini arındırması, komünal demokratik değerlerle entelektüel, ahlaki ve politik görevlerine sahip çıkarak demokratik ulusun inşasını bedene kavuşturmasıyla özgür-demokratik toplum yaratılacaktır. Demokratik ulusun özgür ve demokratik yurttaşları olmaya kendini aday olarak gören kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk vs. toplumun tüm kesimlerinden herkesin yaşamını toplumsal-komünal görevlerine sahip çıkma temelinde düzenlemesi atılacak ilk adım olmaktadır. Örneğin dünyanın neresinde, hangi topluma ait olursak olalım her bir yurttaş, yaşamını komün (yaşama dair her şeyin ortak tartışıldığı, kararlaştırıldığı ve planlanıp eyleme geçirildiği çekirdek örgütlenme) sistemine göre düzenleyebilir; en az bir komünde yer alacak şekilde ihtiyaçlarına göre birçok komün örgütlenmelerine katılabilir. Demokratik komünler, demokratik ulus zihniyetinin kök salacağı, bedenleşeceği, kendini görünür kılacağı, özgür yaşam mekanlarıdır. Demokratik ve özgür yurttaşın kendini eğittiği yerlerdir; demokratik ulusun, kendini bedene kavuşturacağı demokratik konfederal sistemin adeta kök hücresi, temel çekirdeğidir, komün.

Özgür Yurttaşlar Ancak Demokratik Ulusa Can Verebilir

Demokratik ve özgür yurttaşlar yaşama dair tüm sorunlarını özyönetim sisteminin yerel tüm komün ve meclislerinde çözebilir, yaşamı daha güzel ve anlamlı kılabilir. Demokratik ulusun unsurları olan ailenin, varsa klan, kabile ve aşiretin vs. üyelerinden başlamak üzere demokratik ulusun her bir yurttaşı çok kimlikli hareket edebilir, kendini özgürce ifade ederek örgütlülüğe kavuşturabilir; kadın, ekonomi, sanat, ekoloji, sosyal, sağlık, eğitim gibi demokratik ulusun her boyutunda ihtiyacı kadar komüne dahil olabilir, böylece yaşamını anlamlı ve özgür kılabilir. Her bir komünde toplumsal tüm sorunlarını, çözüm yollarını ve gelecek ütopyalarını tartışabilir, ortak kararlarla eyleme geçerek hayallerini gerçekleştirebilir. Demokratik ulusun demokratik ve özgür yurttaşları yaşadığı her yerde; sokak, mahalle, köy, kasaba, kent, bölge, ulus düzeyinde komün ve meclis örgütlenmeleriyle yönetsel-siyasal sistemini oluşturabilir. Demokratik ulusun özgür ve demokratik yurttaşlarının daha fazla bilinç kazanması, çağa damgasını vuracak kendi modernitesini, yaşam biçimini oluşturması ve bunun için kendisini eğitmesi için ihtiyaç temelinde demokratik ulusun tüm boyutlarında, sağlık, eğitim, öz savunma, diplomasi, ekonomi, kültür vs. akademiler açabilir. Demokratik toplum sisteminin yurttaşları bu akademilere hem öğrenci hem öğretmen olarak katılabilir, yaratıcı, zengin yöntemlerle kendini eğitebilir. Yine demokratik ulusun gelişebilmesi için endüstriyalizmle köklü mücadele temelinde demokratik, ekolojik ekonomi birimleri oluşturabilir, yaşamın tüm ihtiyaçlarına göre binlerce kooperatifler geliştirebilir. Özcesi Dünya Demokratik Uluslar Birliği veya Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonu için öncelikle demokratik

ulus zihniyeti, ruhunu taşıyan ve özgür yaşam sistemini bedene kavuşturmak için örgütlenerek harekete geçen özgür yurttaşlara ve bu yurttaşların kolektif kimliğe kavuşacağı komün, meclis, akademi ve kooperatiflere ihtiyaç vardır. Her sistem kendi ideolojisi-paradigmasını yaşamsallaştırmak için kendi bireyini yaratır. Özgür bireyler, yurttaşlar ancak demokratik ulusa can verebilir. Demokratik ulus, topluluk ve bireylerin kendi yerel gerçeklikleri doğrultusunda komün ve meclislerde kendi sorunlarını tartıştığı, çözüm ürettiği modeldir. Bu anlamıyla demokratik ulus, ulus-devletin yarattığı bireye dayanmaz. Ulus devletin yarattığı birey köledir. Ne toplum aleyhine birey, ne de bireyin aleyhine toplum doğrudur. Özgür yurttaş ikisinin ortasında bir dengedir ve demokratik konfederalizm yurttaşıdır.

Demokratik ulus zihniyeti ve ruhuyla geliştirilen özgür yaşam sistemi, ulus-devlet sisteminin panzehiridir. Kapitalist modernitenin ulus-devlet sistemi, tüm restorasyon çalışmalarına rağmen çözülüşünü durduramamaktadır. Ulus-devletin çözülüşünü yaşayan sadece Irak, Suriye veya Afganistan'da değildir; dünyanın her yerinde ulus-devletler benzer krizleri yaşamaktadır. Kapitalist modernitenin ulus-devlet sistemi içerisinde gelişen birçok bölgesel birlik (Avrupa, Amerika, Asya ve Afrika'daki ulus-devletçi birlikler, kurumlar) ve özellikle BM, hiçbir küresel ve bölgesel soruna çözüm bulamamıştır. Çünkü sistemin kendi içindeki çözümsüzlük bu birlikler içinde geçerlidir. BM yerine, ulus-devletleri aşan dünya demokratik uluslar birliğinin ortak oluşturacağı yeni bir yapıya ihtiyaç vardır. Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin, sistem karşıtı tüm güçlerle birlikte çok geniş sivil toplum örgütlerinin, hatta, toplumun demokratik örgütlenmesini tanıyıp saygılı davrandıkça, devlet birimlerinin de katıldığı Dünya Demokratik Uluslar Konfederalizmi sistemini geliştirmesi tüm toplumsal sorunların çözümünü geliştirebilir.

Demokratik Modernite Güçleri An'ın Özgürlük İnşacıları Olabilmeli

Günümüzdeki temel sorun, ulus-devletlerin kriz yaşayıp yaşamaması değil, yerlerine nasıl bir rejim veya siyasal sistemin, ortak toplumsal yaşam biçimlerinin gelişeceğini tartışmak ve çözümler geliştirmektir. Bu temelde kapitalist modernist sistem güçleri de, sistem içi tartışmalarını daha fazla yoğunlaştırarak demokratik modernite çağının sağından; sistemini yeniden inşa etme arayışını her geçen gün daha fazla geliştirmektedirler. Dünya sistemini oluşturan uluslararası güçler iktidarcı-erkek egemen zihniyet kurumlarıyla, askeri ve siyasi yapılanmalarıyla kendi siyasi yönetim biçimini federal-konfederal şekilde ulus-devletleri üstten dayatmalarla restore ederek, aşındırarak, gerekirse ulus-devletleri çeşitli politikalarla (ekonomik, siyasi, askeri şok tarzıyla, şiddetle veya diplomasi adıyla) çözerek, çökerterek, sürdürülemez konuma getirerek, sistemini yeniden restore etme çabası içerisindedirler. Bu nedenle toplumun zihniyet dünyasını, hakikat algısını bilgi-iletişim-teknik ile yeniden inşa edebilmek için başta eğitim, medya, diplomasi, istihbarat vs. bazılarının 'yumuşak güç' olarak tabir ettiği bu alanları sınırsız kullanarak dönüşüm yaratmaya çalışmaktadırlar. Adeta 15 ve 16. yüzyıl süreçlerine benzer ara bir süreç yaşanmakta. Fransa ve İngiltere ile geliştirilen 20. Yüzyıla ait ulus-devlet sistemi giderek çözülmeye başlama sonucu; yerine özerk kent, bölge gibi yerel sistemler daha fazla gündem haline gelmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda ulus-devletlerin ekonomik, siyasal, askeri vs. olarak çöküşlerin yaşanarak parçalandığı, iktidarcı-erkek egemenlikliğin özünden bir şey kaybetmeden; federal-konfederal özerk kent-bölgeleri geliştirilerek, dünya sistemine doğru geçişlerin yaşandığı bir sürecin geliştiğini daha fazla ön görebiliriz. Bir varsayım olarak belki de kapitalist modernist sistem güçleri, tıpkı Hollanda ve özellikle İngiltere'de olduğu gibi, ABD gibi kendinden başlayarak üstten, iktidar aklıyla çıkarları gereği var olan devlet sistemini daha fazla yerel-bölgesel kılarak, ulus-devletleri de (ekonomik-siyasi-askeri şok darbelerle) parçalayarak bölgelere dayalı dünya sistemini 'merkezi dünya devleti' biçiminde yeni bir model sunabilir. Yani demokratik modernite çağının sistemini sağından ve üstten geliştirerek, yapısal krizini jeopolitik çıkarlarına dayanarak aşmaya çalışabilir. Bu anlamıyla kapitalist modernist sistem güçlerinin temel kurumlarının NATO vb. yaptıkları on-yirmi yıllık askeri-ekonomik-siyasi vs. planlar oluşturarak, hedefine parça parça ulaşma temelinde,

hiçbir boşluk bırakmadan her boyutta ve her yerde kontrolü bir savaşı geliştirdiğini, geliştireceğini ön görebiliriz. Kaldı ki dünya sisteminde buna dönük sayısız işaretler her geçen gün daha fazla görülmektedir.

İletişim(bilgi-teknik) dünyasında 'yerel olan evrensel, evrensel olan yereldir' anlayışı daha fazla görülmektedir. Özellikle kök veya çekirdek kültür olarak gelişen toplumsal inşalar, daha fazla bu karakteri taşımaktadır. Bu açıdan demokratik modernite çağının dünya halklarına müjdesini veren ve bunun sistemini ahlaki-politik toplumun en temel çekirdek örgütlenmesi olan komün-meclislerle gelişebileceğini yani yerelden evrensele doğru örgütlendirebileceğini ön gören tüm özgürlük güçlerinin, hiçbir boşluk bırakmadan, kaybedeceği zamanının olmadığını bilerek yaşaması, anın özgürlük inşacısı olabilmesi çok önemlidir. Dünyanın her yerinde kadınlar, gençler, halklar, ezilenler, sistem karşıtı tüm güçler, Dünya Demokratik Uluslar Birliği anlayışıyla ortak yaşam sistemini, 'Dünya Demokratik Uluslar Konfederalizmini' özgür kent ve bölgelere dayalı inşa edebilir. Ve yine dünya demokratik uluslar birliği anlayışıyla evrensel çapta demokratik bir anayasa ve gelişmiş çok kültürlü bir hukuk düzeni ile demokratik konfederal sistemini geliştirebilir.

Demokratik ulusların küresel birliğinin BM'ye alternatifi ise Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonudur. Kıtasal parçalar veya büyük kültürel bölge veya alanlar daha alt düzeyde kendi demokratik ulus konfederasyonlarını oluşturabilir. Küresel ve bölgesel hegemonik iktidara karşı çıkışlar bu kapsamda ele alınarak, örneğin Brüksel'de Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonu çalışması yürütülebilir. Bu çalışmada kadın ve ekolojistler-çevreciler başta olmak üzere geniş anlamda tüm uluslar, demokratik kültür, demokratik siyaset-barış ve demokratik toplum anlayışıyla kendini ifade ederek içinde yer alabilir, demokratik uluslar topluluğunu geliştirebilir. Çok farklı kesimler PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın 'iç içe geçen çember teorisi' diye ifade ettiği biçimde, birbiriyle barışık şekilde, eşit ve özgür ilişkiler ve ittifaklar geliştirerek kendini ifade edebildiği demokratik ulus kimliğiyle demokratik uluslar konfederasyonunu geliştirebilir.

21. Yüzyıl Yerel, Bölgesel Demokratik Özerk Yönetimlerden Yanadır

Dünyanın her yerinde ulus-devletlerin sınırlarının anlamsızlaşıp aşılarak, yerel ve kültürel değerlerin ortaklaştığı, bütün kimliklerin bölgenin mozaiği içerisinde demokratik ulus birimleri olarak inşa edildiği, özerk komün-meclislerle örülmüş yüzlerce köy-kasaba-kentlerin 'bölge demokratik konfederalizmi' çatısı altında bir sisteme kavuşturulması, sistem karşıtı tüm güçlerin temel çalışması olabilmelidir. Etnik, dini hiçbir sınıra takılmadan dünyanın her yerinde ihtiyaca göre ve yeteri kadar oluşturulacak demokratik bölgeler ve bu bölgelerin ortak koordinasyonundan oluşacak bir sistem, dünya demokratik uluslar birliğinin temel siyasi yönetim yapısı olacaktır. Kentin-bölgenin yani yerel kimlik ve kültürlerin özgürleşmesi olmadan, ulus-devlet sisteminin tüm hastalıklarından kurtularak özgürleşmek mümkün değildir. Kaldı ki bu tür arayışlar, zihniyeti farklı ve çarpıtılmış da olsa sistem içinde de vardır: AB üyelerinin 'modernite' adı altında yaşadığı tarihsel hakikati, özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ardından yaşadıkları hezimet Avrupa kültürünün önemli sonuçlar çıkararak kent, yerel ve bölgesel özerklik yasalarını geliştirmesi, ulus-devletin soykırımcı karakterini bilince çıkarmasıyla bağlantılıdır. Bilindiği gibi dünyamızda Rusya Federasyonu'nu, Çin, Amerika, Hindistan federal sistemini, Kanada, Latin Amerika bölgesel özerklik konumunu, Afrika'nın geleneksel aşiret ve bölge yönetimlerini, birçok Avrupa ulus-devletinin kendi içindeki yerel-özerk arayışlarını görmezden gelerek katı ulus-devlet yapılarının dünya çapında tek hakim sistem olduğunu iddia etmek yanlış olur. Sermayenin küreselleşmesi ve yerel kültürel hareketlerin giderek gelişmesi katı merkeziyetçi ulus-devlet yapısını çözmekte, birçok kent, yerel ve bölgesel özerklik yönetimleri gelişmektedir. Bu tür eğilimler demokratik ulus hareketlerinin canlanmasına neden olmaktadır. Demokratik ulus hareketlerini geliştiren güçlerin, kent, yerel ve bölgesel demokratik özerklikleri olmadan yönetim gücü kazanması mümkün değildir. 21. Yüzyıl tüm gerçekliğiyle demokratik uluslardan ve her düzeyde gelişerek güçlenen kent, yerel ve bölgesel demokratik özerk yönetimlerden yanadır. Öcalan İmralı tutuklu cezaevinde geliştirdiği Savunmalarında,

"Dicle-Fırat tarım-su-enerji komünüyle bağlantılı olarak geliştirilebilecek olası politik bütünlük içerisinde Türkiye, Suriye ve Irak devletlerini yıkarak değil, süreç içinde reformlarla dönüştürerek inşa edilecek bir birlik olarak 'Dicle-Fırat Demokratik Konfederasyon' projesinin demokratik Ortadoğu çağının altın değerinden başlangıcı olabileceğini" ifade etmiştir. Ve yine savunmalarında *"Mısır veya Libya merkezli (Nil Vadisi merkezli) Kuzey Afrika Demokratik Konfederasyonu. Özbekistan merkezli Seyhun ve Ceyhun vadilerinde geliştirilecek olan Orta Asya Demokratik Konfederasyonu. Güney Arabistan'da çok güçlü kabile ve mezhep cemaatleri nedeniyle Güney Arabistan Demokratik Konfederasyonu. Tüm bu projelerden çıkarılacak Büyük bir Ortadoğu demokratik modernitesinin bir ütopya olarak düşünüleceğini"* belirtmiştir. Bu anlamıyla özgürlükçü güçler, bireyler olarak büyük düşünmek, mevcut olan tüm sınırlarımızın ardını, ötesini görmek, dünya-bölge-yerelde salt savunma pozisyonunda değil de yeni ve özgür yaşamı aktif öncülük rolü ve misyonuyla somut çözüm önerilerimiz ve projelerimizle etkin ve görünür olmak olmazsa olmazdır.

Dünya genelinde kapitalist modernite sisteminin yol açtığı evrensel düzeydeki toplumsal sorunlar çığ gibi büyümekte, sorunun evrensel olması çözümün de evrensel olmasını dayatmaktadır. 21. Yüzyılın kadın yüzyılı olduğu gerçeğinden hareketle kadının evrensel kimliği ve kadın sorunun evrensel karakteri çözümün de evrensel değerler, örgütlenmeler ve mücadelelerle gelişeceğini göstermektedir. Bu açıdan kadınlar, tüm toplumsal kimliklerin ortak ifadesi olmasından hareketle evrensel düzeyde geliştirdikleri tüm örgütlenme modelleriyle, oluşturdukları sivil toplum kurumlarıyla dünya demokratik uluslar birliğinin öncülüğünü yapmaktadırlar. Dünyanın her yerinde erkek egemen değerlere karşı yükselen özgür kadın değerleri yaşadığımız çağa damgasını vurmakta ve her geçen gün daha fazla büyümektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde, kadına dönük şiddet, katliam, kadın kırımına karşı kolektif örgütlenme ve mücadele bilinciyle tüm dünyada toplumun her kesiminden kadınlar bir araya gelmekte ve kendi demokratik, eşit ve özgürce yaşanacak toplumsallığını geliştirmekte ve adeta yeni çağın ebeliğini yapmaktalar. Kadınlar Geleceği Örüyor Platformu'nun Berlin'de 'Bizim devrimimiz, yaşamı özgürleştirmektir' temasıyla gerçekleştirdiği 2. Dünya Kadın Konferansı'nın 'Jin, Jiyan, Azadî' sloganıyla tüm dünyaya verdiği mesajlar buna sadece bir örnektir.

Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin başta kadınlar ve gençler, ekolojistler, sosyalistler, anarşistler ve sistem karşıtı tüm yapılanmaların, sivil toplum örgütlenmelerinin ortak demokratik değerler etrafında ilişki ve ittifaklar temelinde geliştirilmesi çok önemli olmaktadır. Bugün dünya çapında çok ciddi ekolojik sorunlarla karşı karşıya olduğumuz, doğanın nesnelleştirilerek üzerinde birçok operasyonun yapıldığı sınırsız sömürüsü sonucu dünya evimizin giderek yaşanılamaz düzeye geldiği bilinmektedir. Kapitalist modernite güçlerinin yaşamın her alanında geliştirdiği endüstriyalizm bugün tüm doğayı ve toplumu hastalıklı hale getirmiş, doğa ve toplum kırımına yol açmıştır. Toplumsal ekoloji, mistik(derin) ekoloji, feminist ekoloji gibi arayışlarla, çevreci birçok örgütlerle doğa ve toplum kırımına karşı sistem içinde yetersiz de olsa bir mücadele yürütülmeye çalışılmaktadır. Ancak bu ekolojik sorunlara çözüm geliştirmek isteyen ekolojik çevre hareketlerinin, liberalizmin modern(!) yaşam anlayışından radikal kopuşunu gerçekleştiremeyişi yeterince başarılı olamamalarına neden olmaktadır. Endüstriyalizmin yol açtığı kanserleşme bugün tüm toplumu ve doğayı sarmış durumdadır. Doğa, toplum ve insan üzerinden sınırsızca ve ahlaksızca yapılmayan deney kalmamıştır. Kapitalist modernite güçleri, ilk kurulduğu günden bugüne yapay mikrop veya virüslerle (korona, maymun çiçeği vs.) adeta toplumu ve doğayı kobaylar haline getirerek kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Bu iktidarcı güçler, hem toplum kırımına yol açmış hem de sağlık politikalarıyla (dev global ilaç şirketleri vb.) bu kırımdan sermaye elde etmeye çalışmıştır. Belli ki buna karşı Dünya sağlık örgütü de ulus-devlet sisteminin bir dişlisi gibi hareket etmektedir.

BM'nin Alternatifi; Demokratik Uluslar Birliği

Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin temel felsefesi, paradigması ekolojik olmalıdır. Dünya çapında ekolojik hareketlerin örgütlenerek tüm insanlığı ekolojik sorunlara karşı duyarlı hale getirmesi, daha

radikal çözüm önerileriyle endüstriyalizme karşı savaş açması ve alternatif ekolojik yaşam sistemini kurması önemlidir. Dünya çapında ekolojik örgütlenmeler bir araya getirilerek yüzlerce bölgede her düzeyde tartışma platformların örgütlendirilmesi, bu platformlarda ortak deneyimlerin paylaşılarak sonuçları üzerinden küresel ekolojik toplum hareketinin geliştirilmesi olmazsa olmazdır. Özellikle sanal medyanın çok iyi kullanılarak dünyanın her yerine ulaşılması, ortak fikir, ruh ve azimle bir ağ gibi ekolojik komün ve meclislerin her yerde örgütlenmesi ve aynı anda milyonların birçok proje ile eyleme geçmesi çözüm inisiyatifin ve iradenin demokratik ulus birliğinin özgür yurttaşlarında olduğunun gösterilmesi gerekmektedir. Özgür yurttaşlar örgütlendikçe, çözüm projeleri temelinde eyleme geçtikçe ekolojik sorunların kaynağı ve sorumlusu olan NATO, ŞİÖ, G-7, G-20, BM, AB vs. gibi örgütlenmeleri ekolojik sorunlar adına tek bir cümle bile kuramayacak duruma getirmeli, onları daha fazla teşhir etmelidirler. Bugün soluduğumuz havayı, üzerinde yaşadığımız toprağı, içtiğimiz suyu, tüm ekosistemi korumamız ortak bilinç, örgütlenme ve mücadele ile mümkündür. Dünya Demokratik Uluslar Birliği bileşenleri, özgür yurttaşları bu görevi layıkıyla başarabilir.

Dünya Demokratik Uluslar Birliği'ne üye olacak tüm sistem karşıtı örgütlenmelerin, sivil toplum kuruluşlarının, özgür birey veya yurttaşların, tüm etnisite, farklı din ve inançların-mezheplerin, kadının, gençliğin, işçi, köylü tüm toplumsal kesimlerin, tüm ezilenlerin, faşizm dışında tüm ideolojik akımların, Öcalan'ın deyimiyle 'iç içe geçmiş çember teorisiyle' farklı kimliklerin Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonu'nda bedenleştirilmesi, sisteme kavuşturulması çok özverili bir inşa gücünü gerektirir. Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonu'nu adım adım kıta veya bölge, küresel düzeyde halk kongreleri ile geliştirerek, Dünya Demokratik Toplumlar veya Halklar Kongresini ilan etmeli ve dünya çapında kendisini bir koordinasyona kavuşturmalıdır. Bu temelde Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonunun demokratik özerklik anayasasını evrensel, bölgesel ve yerel düzeyde geliştirmesi, demokratik toplumun hukuki haklarını güvenceye kavuşturması, yapılması gereken görevlerden biri olmaktadır.

İnşa edilecek Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonu demokratik komünal toplum hedefinin gelişebilmesi için, tüm insanlığın ortak yer altı ve yer üstü kaynaklarının komünal ekonomi ve ekolojik endüstri temelinde ekonomi politikasını belirlemesi, yeryüzünün başta su, hava, toprak, enerji gibi kaynaklarının demokratik ekonomi sistemiyle komünalleştirilmesi, yapılması gereken işlerin başında gelmektedir. Komünal ekonomi toplumun her kesiminin çalışarak emeği ile oluşturması, her düzeyde ihtiyaca göre ortak kooperatiflerin geliştirilmesi ve tüm toplum birimlerinin ekonomik tüm kaynaklara eşit, adil bir şekilde ulaşarak yaşamını komünal tarzda örgütlemesiyle gelişebilir. Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonu 'iç içe geçen çemberler teorisi' ile dünyanın çok farklı toplumsal, kültürel değerlerini, başta ana dil olmak üzere, tarih, sanat gibi tüm alanlarda kültürel kimliklerin tikel-yerel olduğu kadar evrensel değerler olarak görülerek korunup geliştirilmesi için politikalar üretmesi demokratik ulus yaşamının temel boyutlarından biri olmaktadır. Ve yine kültürel her türlü soykırıma karşı aktif mücadele planlarının yapılarak buna karşı radikal çözümlerin üretilmesi ve kültürel soykırım kıskacında tutulan başta Kürtler olmak üzere ezilen tüm halkların kendini kültürel değerleriyle ifade edeceği imkanların oluşturulması için özel projelerin geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Kuşkusuz Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyonunun inşası öz savunmasız mümkün değildir. Demokratik sistemin her bir özgür yurttaşının kendini savunma hakkı da dahil, tüm toplumsal birimlerin bulunduğu her yerde yerel, bölgesel ve evrensel düzeyde öz savunmasını çok yaratıcı ve zengin yöntemlerle geliştirmesi hayati düzeyde önemlidir. Komünal-demokratik yaşamın en küçük çekirdek komün örgütlenmesinden tutalım en büyük evrensel örgütlenmelere kadar toplumun öz savunmasını yapabilecek en geniş örgütlenme imkanına kendisini kavuşturması ve bu konuda inisiyatifli kılınması demokratik sistemin temel garantisi olmaktadır. Dünya Demokratik Uluslar Birliği ruhuyla Konfederasyonun her bir yurttaşı, birliği, örgütlenmesi, ulusu yani tüm bileşenleri demokratik ulusun tüm boyutlarında, yaşamın tüm alanlarında, kültür, sağlık, ekonomi, ekoloji, diplomasi, eğitim vs.

öz savunmasını oluşturmalıdır. Demokratik Uluslar Birliği'nin demokratik toplum inşasıyla birlikte öz savunma sistemi de tüm boyutlarıyla geliştirilmelidir. Binlerce sivil toplum kuruluşunun, kadınların, gençliğin, tüm ezilen etnisitelerin, din ve mezheplerin ilişki ve ittifak içerisinde aynı anda harekete geçerek milyonların öz savunmasını gerçekleştirmesi mümkündür. Örneğin kadın özgürlük mücadelesi ve ekoloji hareketlerinin haklı mücadelesi birer kelebek etkisi yaparak tüm dünyayı etkileyerek sarsmakta ve yeni özgür değerleri yaratmaktadır. Bilinçli ve örgütlü milyonlar 'Toprağımı, suyumu, enerjimi koruyorum.' diyerek bir dizi eylem planlamasıyla hareket ederek öz savunma bilincini geliştirebilir, bunun için binlerce ekoloji komünleri oluşturabilir. Köyümü, kentimi, bölgemi savunuyorum diyerek binlerce öz savunma komününü, meclisleri geliştirebilir. Demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü bir yaşam için öz savunma görevi asla ulus-devlet güçlerine bırakılmayacak düzeyde önemlidir. Çünkü sorunu yaratan ulus-devletin ordu, polis, paramiliter veya çete güçleridir. Dünya çapında geliştireceğimiz Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin ilişki, ittifak ve diplomasi anlayışı da özerklik projesinin hayata geçirilmesi temelinde olmalıdır.

Bugün dünyanın her yerinde demokratik özerklik temel bir gündem olarak tartışılmaktadır. Kürtler, Katalanlar başta olmak üzere birçok ulus demokratik özerklik projesini somutlaştırmaya çalışmakta, demokratik bir anayasanın temel gündemi, sorunların çözümü haline getirmektedir. Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin paradigmasının, zihniyetinin, ruhunun ve demokratik konfederal sistem modelinin daha iyi anlaşılması ve daha geniş çevrelere ulaşması için çok yönlü ilişkilerin, ittifakların ve diplomatik çalışmaların geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Öncelikle halklar diplomasisinin stratejik ele alınarak yürütülmesi önemlidir. Yerel, bölge ve küresel çapta geliştirilecek ilişki ve ittifakların bir örgütlenmeye kavuşturulması ve adım adım nihai hedefe kilitlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Küresel kapitalist güçlerin belki de en fazla suistimal ettiği, kendi kirli çıkarları için kullandığı bir alan konumundadır, bu. Kapitalist modernist güçlertidarcı-devletçi kavram-kuram ve kurumlarıyla bu alanı başta medya kuruluşları olmak üzere manipüle etmekte, 'İlerici Enternasyonal', dünya demokrasisi(!), kadın özgürlüğü(!), Paris İklim Anlaşmaları gibi sistem içi arayışlar, toplumsal değeri özünden boşaltmakta, toplumların algısı üzerinde oynayarak, kendi sistemini sürdürmeye çalışmaktadır. Diplomasi, ilişki ve ittifaklar alanın yeterince örgütlendirilmemesi nedeniyle bu kapitalist sistem güçleri, bu alanda söz sahibi olmaya çalışmaktadır. 21. Yüzyıl kadın özgürlüğü ve ekolojik değerlerin yükseleceği bir yüzyıl olması itibariyle belki de en fazla bu iki temel çelişki üzerinde sistem güçleri kendi gerçekliğini gizlemeye çalışmaktadır. Bu açıdan Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin, demokratik ilişki ve ittifaklar çalışmasını en fazla bu alan üzerinde geliştirmesi ve örmesi hızlı, sonuç alıcı gelişmeleri kendisiyle birlikte yaratabilir. Dünya çapında kadın özgürlük mücadelesinin jineoloji perspektifiyle geliştirilmesi şimdiden çok büyük bir heyecan yaratmıştır, yaratmaktadır.

Sonuç olarak 1968'li yıllarla birlikte dünya çapında gelişen gençlik hareketinin öncülük ettiği kültürel devrimle birlikte demokratik sosyalist, feminist, ekolojist, anarşist vs. birçok sistem karşıtı hareketin özgürlükçü akımı giderek gelişmektedir. 1970'li yıllar finans kapital ve giderek bilgi-iletişim çağının geliştiği ama aynı zamanda sistemin kaos aralığına girdiği, Özgürlük Sosyolojisi anı-yani dünyanın tarihsel-toplumsal sistemininde kuantumik oluşum-zaman aralığının geliştiği bu süreçte-tüm değer yargılarının değişime uğradığı, esneyerek dönüşüm geçirdiği ya da sürece direnerek bazı yönlerinin aşıldığı yaklaşık 52 yılı bulan bir zaman tüneli içerisinden geçerek, yeni bir çağa, demokratik modernite çağına doğru yol alıyoruz. Demokratik modernitenin şafak vaktinde Dünya Demokratik Uluslar Birliği'nin doğuşuna ebelik etmek ve Dünya Demokratik Uluslar Konfederasyon sistemiyle özgür yaşamı tüm insanlığa, kadınlara müjdelemek çağın bilgelerine, hakikat savaşçılarına düşmektedir. Özgür yaşamın dünya devriminin yeniden doğuşu, Ortadoğu'nun tüm tarih çağlarının mirasçısı olarak kültürel direnişiyle gerçekleşmektedir. Evrenselliğe giden yolda Ortadoğu durağının stratejik olması ve Kürdistan devriminin evrenselliğe giden yolda Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nden geçmesi tarihin akışını değiştirecektir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...